

КАЛЕНДАР

ПРОВІДІННЯ

НА

1952

РІК

Петро Андреев

БОГАЧЕВСЬКИЙ-РОГАЧ І С-КА

714 Poplar Street

MArket 7-0660

Philadelphia 23, Pa.

поручає шкільні і канцелярські прибори та всі церковні речі, зокрема для нашого обряду як хрести ручні, дискоси з підставкою, звізди прямокутні, ковпаки, ложочки, мирувальники і пр., матеріали на ризи, світло усіх родів, плащаниці ручної мальовані, металеві накривала на Артоє рівнож мальовані ручно окуття на Євангелія та усю церковну утвар, як також хрестики, медаліки, ланцюжки і пр., золоті і срібні. Товар солідний—ціни конкурентні.

Перша Наддніпрянська М'ясарня НА ФІЛАДЕЛФІЮ І ОКОЛИЦЮ

М. НАЛИВАЙКО І СИННІ УКРАЇНСЬКІ ВИРОБИ

київські і харківські ШИНКИ - львівська і поштавська КОВБАСА
перемиські ВУДЖЕНІ РЕБЕРКА - українське смалене САЛО
перяславські і сорочинські САЛЬЦЕСОНИ - чернігівські КИШКИ

• ТОРГУЄМО ВИКЛЮЧНО СВІЖИМ М'ЯСОМ •

M. NALYWAYKO & SONS

S. W. Cor. 26th and Girard Ave., Philadelphia, Pa.

БОГДАН КОЦЮБІНСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКИЙ ПОХОРОННИК

на Філадельфію і околицю. Обслуга совісна й особиста
за низькою винагородою

КАПЛИЦЯ БЕЗПЛАТНО

V. KOCIUBINSKY

*Funeral Director
and Embalmer*

DAY and NIGHT SERVICE

NEW MODERN CHAPEL.

NORTHEAST CORNER FRANKLIN & PARRISH STREETS
PHILADELPHIA 23, PA.

Telephone - - - L.Ombard 3-9924

КАЛЕНДАР ПРОВИДІННЯ

Союзу Українців Католиків в Америці

На Рік Божий

1 9 5 2

**ВИДАВНИЦТВО „АМЕРИКА“
ФИЛАДЕЛФІЯ — 1952**

Заголовні рисунки для календарної частини
роботи арт. маляря Миколи Бутовича

Непорочне Зачаття Пречистої Діви Марії,
Патронки Провидіння

На Новий Рік

І ще один старенький рік минув . . .
Молодший дід між давніми дідами —
Розкаже все, що бачив в світі, чув,
Шанований і щастям і сльозами . . .
І думкою туди не долетиш,
Куди його від нас сховала доля,
На віки зник, не сподівайтесь більш,
Вже рік новий дала нам Божа воля.
І люди знов, як водиться давно,
Турбуються, щоб гостя звеселити;
Радіють всі, готують мід, вино
І цяцьками вбирають гільце діти.
Наш милий гість! Дай Боже добрий час!
Як ангела тебе ми привітаєм;
Із Божих стран ти прилетів до нас,
На тебе ми надію покладаєм.
Зроби нам все, як слід і до пуття;
Вітаючи над нашою землею,
Пішли нам час спокійного життя
І осіни нас правдою святою!

Л. Г.

СІЧЕНЬ — JANUARY

н. ст. дні Нового Стілю

1 19 В Н. Р. 1952. Обр. Г., Вас. В.
 2 20 С Сильвестра папи
 3 21 Ч Малахії прор.
 4 22 П Собор 70 Апостолів
 5 23 С Навечеря Богоявл. Теопем.

6 24 Н Богоявлення Господнє

7 25 П Собор Івана Христитея
 8 26 В Юрія і Еміліяна при.
 9 27 С Полієвкта при.
 10 28 Ч Григорія Нисійського
 11 29 П † Теодозія преп.
 12 30 С Татіяни муч.

13 31 Н по Прос. Брмла і Страт. мч.

14 1 П Отців в Синаї і Р. убитих
 15 2 В Павла Тив. і Івана Кущ. при.
 16 3 С Поклін оковам Ап. Петра
 17 4 Ч † Антонія Вел. преп.
 18 5 П Атаназія і Кирила св.
 19 6 С Макарія при.

20 7 Н 31 по С. † Евтимія В. при.

21 8 П Максіма ісп.
 22 9 В Тимотея ап., Анастазія прмч.
 23 10 С Клімента Анк. євмч.
 24 11 Ч Ксенії при.
 25 12 П † Григорія Богослова
 26 13 С Ксенофонта і др. при.

27 14 Н 32 по С. † Пер. м. св. Із. Зол.

28 15 П Єфрема при.
 29 16 В Переп. м. св. Ігнатія Богоп.
 30 17 С Трох Святителів
 31 18 Ч Кара й Івана безсребр.

Старого Стілю

Грудень 1951. Боніфатія
 Ігнатія євмч.
 Юзіяни мч.
 Анастазії мч.
 10 мч. в Криті

Н. пер. Різд. Навеч. Різд. Євг.

Різдво Христове
 Собор Пр. Богор., Йосифа
 Стефана первомч.
 20,000 мч. в Нікомидії
 Дітей убитих у Вифлєсмі
 Ансії мч.

Н. по Різдві. Меланії

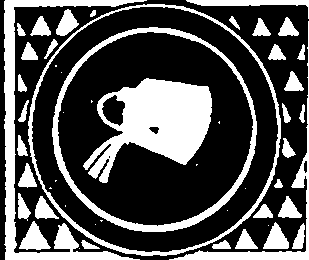
Н. Р. 1952. Обр. Г., Вас. Вел.
 Сильвестра папи
 Малахії прор.
 Собор 70 Апостолів
 Навечеря Богоявл. Теопемита
 Богоявлення Господнє

Н. по Просв. Соб. св. Івана Хр.

Юрія і Еміліяна при.
 Полієвкта при.
 Григорія Нис. св.
 † Теодозія при.
 Татіяни муч.
 Брмла і Стратоніка мч.

31 по С. Отців в Синаї і Р. убитих

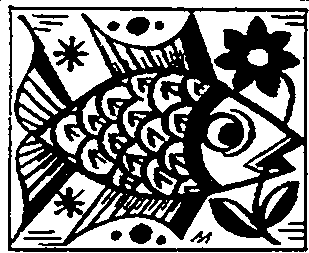
Павла і Івана при.
 Покл. оковам Ап. Петра
 † Антонія Вел. преп.
 Атаназія і Кирила св.

ЛЮТИЙ — FEBRUARY

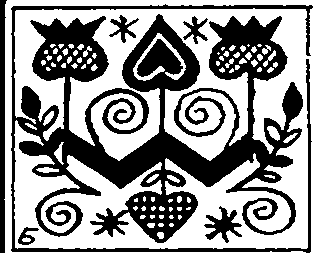
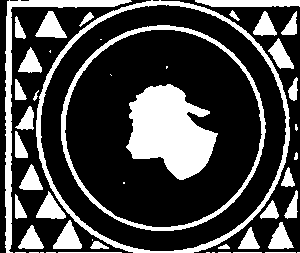
н. ст. дні	Нового Стилю
1 19 П	Трифона мч.
2 20 С	Стрітення Господне
3 21 Н	Митаря і Фарисея. Сих. і Ан.
4 22 П	Іздора прп.
5 23 В	Агафії мч.
6 24 С	Вукла прп.
7 25 Ч	Партенія і Луки прп.
8 26 П	Теодора Стратилата вч.
9 27 С	Никифора мч.
10 28 Н	Блуд. сина. Хараламій мч.
11 29 П	Власія свч.
12 30 В	Меветія св.
13 31 С	Магтеїїана прп.
14 1 Ч	Аксентія прп.
15 2 П	Онісема ап.
16 3 С	Памфила мч.
17 4 Н	Мисопустна. Теод. Т. вч.
18 5 П	Льва напп
19 6 В	Аухіа ап.
20 7 С	Льва, св. катапського
21 8 Ч	Тямотея прп., Евстахія св.
22 9 П	Найд. мом. мч. в Евгенії
23 10 С	Нолінація свч.
24 11 Н	Сарон. † Наїд. Т. Ів. Хрост.
25 12 П	Таравія св.
26 13 В	Порфірія св.
27 14 С	Прокеція прп. ісп.
28 15 Ч	Василія прп. ісп.
29 16 П	Касіяна прсп.

Старого Стилю
Макарія прп. † Евтемія прп.
Н. 32 по Сош. Макенма ісп.
Тямотея ап. Димента свчч. Ксеенії прп. † Григорія Богослоза Ксеенофонта і др. прп. † Мер. мом. св. Івана Зол.
Н. Мит. і Фар. Зфрема прсп.
Пер. мом. Іматія Богомосла Трьох Святителів Віра і Івана безсудбр. Люцій. Трифона мч. Стрітення Господне Симеона і Аши пр.
Н. Блаудного Сина. Іздора прп.
Агафії пр. Вукла прп. Партенія і Луки прп. Теодора Страт. вч. Никифора мч. Хараламій мч.
Н. Мисопустна. Власія свчч.
Меветія св. Магтеїїана прп. Аксентія прп. Онісема ап. Памфила і ін. мч.

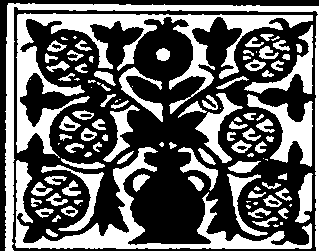
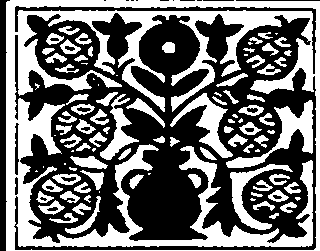
БЕРЕЗЕНЬ — MARCH

н. ст. дні	Нового Стилю	Старого Стилю
1 17	С Вздошій прип.	Теофора Тир. змч.
2 18	Н 1 Посту. Теодота сщм.	Сиропустна. Льва пап.
3 19	П Евтропія сщм.	Аухіа
4 20	В Тарасима при.	Льва сщ. катан.
5 21	С Козова мч.	Тимотея прп.
6 22	Ч 42 мч. в Аморії	Найдемня м. мч. в Єгипті
7 23	П Василія і ін. сщм. в Херс.	Нолікарна сщм.
8 24	С Теофілакта ісч.	† 1 і 2 пайд. год. Ів. Хр.
9 25	Н 2 Посту. † 40 мч. у Севастії	1 Посту. Тарасія св.
10 26	П Кондрата і ін. мч.	Порфірія св.
11 27	В Софронія Пар. ерцм.	Шимковія при. ісч.
12 28	С Теофана ісч. Григор. Дюбел.	Василія при. ісч.
13 29	Ч Пер. м. св. Никифора	Касіяна прп.
14 1	П Венедикта при.	Березень. Вздошій
15 2	С Атанія і ін. мч.	Теодота
16 3	Н 3 П. Хрестонока. Савіна п.	2 Посту. Евтропія
17 4	П Алексій, чол. Возкого прп.	Тарасима
18 5	В Киріла сщ.	Козова
19 6	С Хризанта й Дарії мч.	42 мч. в Аморії
20 7	Ч 00. убітх в об. Сажн	Василія і ін. сщм.
21 8	П Якова ісч.	Теофілакта
22 9	С Василія сщм.	† 40 мч. в Севастії
23 10	Н 4 Посту. Піхоня прип. і ін.	3 П. Хрестонока. Кондрата
24 11	П Захарії і Якова при.	Софронія
25 12	В Благовіщення Пр. Діви	Теофана
26 13	С Соб. Гамрііла Арх. Поклонн	Пер. м. св. Никифора
27 14	Ч Матрони мч.	Венедикта
28 15	П Іларіона мч.	Атанія
29 16	С Марка і Киріла прп.	Савіна
30 17	Н 5 Посту. Івана Лєств. прп.	4 Посту. Алексія
31 18	П Іпатія прп.	Киріла

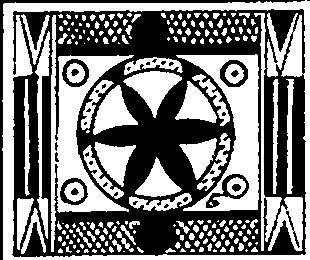
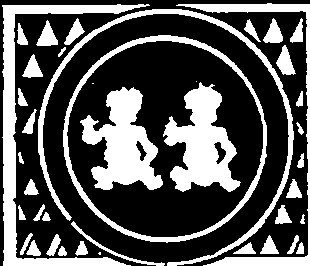
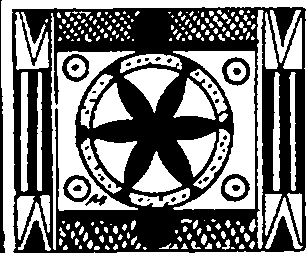
КВІТЕНЬ — APRIL

н. ст. дні	Нового Стилю	Старого Стилю
1 19	В Марії Єв. прен.	Хризанта й Дарії
2 20	С Тита прп.	ОО. убит. в об. С. Поклонн
3 21	Ч Никити ієр.	Ікова
4 22	П Носифа і Георгія прп.	Василія
5 23	С Теодула і Агапони мч.	Ілікона
6 24	Н 6 П. Квітня, Евтимія єв.	5 Посту, Захарії
7 25	Н Георгія Мел. прп.	Благовіщення Пр. Діви
8 26	В Іродіона і ін. ан.	Собор Газаріла Арх.
9 27	С Веспасія мч.	Матрона
10 28	Ч Вел. Четвер. Терентія і ін. м.	Іларіона
11 29	П Вел. Пятниця. Антвін євм.	Марка і Киріла
12 30	С Вел. Субота. Василія ієр.	Ілана Литавинська
13 31	Воскр. Христ. Артемона	6 Квітня, Іпатія
14 1	П Світл. Понеділок. Мартина	Квітень. Марії Єв.
15 2	В Світл. Вівторок. Антвстарха	Тита
16 3	С Агапії Ірїан і Хісії мч.	Никити
17 4	Ч Симеона прп.	Вел. Четвер
18 5	П Івана прп.	Вел. Пятниця
19 6	С Івана Старокоч. мч.	Вел. Субота. Евтимія
20 7	Н 1 Томіна. Теод. Тріх. прп.	Воскресення Христа
21 8	П Інґарія і ін. євм.	Світлий Понеділок
22 9	В Теодора прп.	Світлий Вівторок
23 10	С Георгія Вмч. (на вер.)	Терентія
24 11	Ч Сазн Стратилата мч.	Антвін
25 12	П † Марка ап.	Василія
26 13	С Василія євм.	Артемона
27 14	Н 2 Миронос. Симеона євм.	1 Томіна, Мартина
28 15	П Ікова і Сосіатра ан.	Антвстарха
29 16	В 9 мч. в Клепії	Агапії
30 17	С † Ікова ан.	Симеона

ТРАВЕНЬ — МАЙ

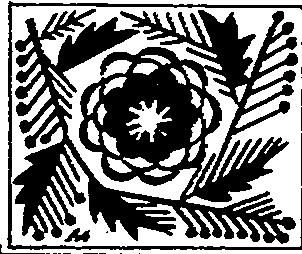
н. ст. дні	Нового Стілю	Старого Стілю
1 18 Ч	Євросій прор.	Івана
2 19 П	Атапазія Вел. патр.	Івана Старосец.
3 20 С	† Теодозія Печ. прп.	Теодора Трпх.
4 21 Н	3 Розслабл. Целадії прпм.	2 Мирнонос. Інуарія
5 22 П	Ірпип мч.	Теодора
6 23 В	Іова многострад.	Георгія Вмч. (па нед.)
7 24 С	Явлення Ч. Хреста	Святи Стратил.
8 25 Ч	Івана Богослова (на нед.)	† Марія ап.
9 26 П	† Пер. м. св. Николая	Васпін
10 27 С	† Симона Залота ап.	Симона
11 28 Н	4 Самар. † Кир. і Метод. ап.	3 Розслабл. Ізона
12 29 П	Епіфанія і Герасана св.	9 мч. в Кизії
13 30 В	Глікерії мч.	† Ікова ап.
14 1 С	Іздора мч.	Травень. Євросій
15 2 Ч	Пахомія В. прп.	Атапазія В.
16 3 П	Теодора Овншт. прп.	† Теодозія Печ.
17 4 С	Андроніка і ін. ап.	Целадії
18 5 Н	5 Сліпородж. Теодота мч.	Самар. Ірпип
19 6 П	Натрукіл мч.	Іова многострад.
20 7 В	Талалея мч.	Явлення Ч. Хреста
21 8 С	† Константина і Єлени	Івана Богослова (на нед.)
22 9 Ч	Вознесення Госп. Васиїска мч.	† Пер. м. св. Николая
23 10 П	Михайла ієр. Евфрос. пол.	† Симона Залота
24 11 С	Симона прп.	† Кирила і Методія ап.
25 12 Н	6 Св. Отців. † 3 Павл. Р. І. Х.	5 Сліпородж.
26 13 П	Карпа ап.	Глікерії
27 14 В	Теофанта епм.	Іздора
28 15 С	Никити прп.	Пахомія
29 16 Ч	Теофанії прпм.	Вознесення Господне
30 17 П	Ісаакія прп.	Андроніка
31 18 С	Євросія ап. і Євросія мч.	Теодота

ЧЕРВЕНЬ — JUNE

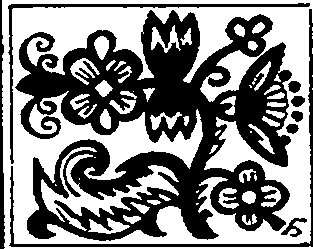
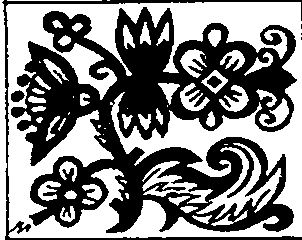
н. ст. дні	Нового Стілю
1 19	Н Сошествіє Св. Духа. Юстина
2 20	П Пр. Тройці. Никиф. патр.
3 21	В Луквіліяца і ін. мч.
4 22	С Митрофана патр.
5 23	Ч Доротей смх.
6 24	П Висаріона і Іларіона прп.
7 25	С Теодота Анк. смх.
8 26	Н 1 по Сош. Всіх Святых
9 27	П Киріла Аске. св.
10 28	В Тимотея смх.
11 29	С † Вартол. і Варлаам ап.
12 30	Ч Пр. Евхарист. (на н.) Онуф.
13 31	П Акилаша мч. і Трофілія св.
14 1	С Ближея прор. Методія патр.
15 2	Н 2 по С. Амоса пр. Брон. св.
16 3	П Тихона св.
17 4	В Мануїла і ін. мч.
18 5	С Леоптія мч.
19 6	Ч † Юди Тадя ап.
20 7	П Пр. Серія Іс. (на н.) Метод.
21 8	С Юліана Таре. мч.
22 9	Н 3 по С. Евсевія смх.
23 10	П Агрипіни мч.
24 11	В Різдво Ів. Хрестителя
25 12	С Февронії примч.
26 13	Ч Давида прп.
27 14	П Самсона прп.
28 15	С Пор. мощей Кира і Івана
29 16	Н 4 по С. Петра і Павла ап.
30 17	П † Собор 12 Апостолів

Старого Стілю
6 Св. Отців. Патраркін
Талалая
† Козетастина і Єлени
Василіска
Михайла деп.
Стефана
† З Найс. Г. Ів. Хрестителя
Сошествіє Св. Духа
Пр. Тройці
Никити
Теодосії
Ізабелія
Єрмія
Червень. Юстина
1 по Всіх Святых
Луквіліяна
Митрофана
Доротей
Пр. Евхаристії (на нед.)
Теодота
Теодора Страт.
2 по С. Киріла
Тимотея
† Вартол. і Варлаам
Онуфрія
Акилаша
Пресв. Серія Ісус. (на нед.)
Амоса
3 по С. Тихона
Мануїла

ЛИПЕНЬ — JULY

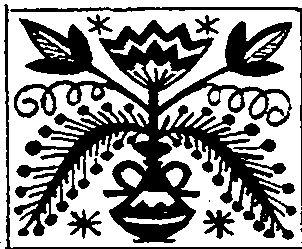
н. ст. дні	Нового Стілю	Старого Стілю
1 18	В Косип і Даміана	Ассія † Юлі Тадеї
2 19	С † Пелож. Ризи Пр. Богор.	Методія епм. Юліана Тадеї
3 20	Ч Іванита мч.	Уаселія епм.
4 21	П Андроя Крст. св. Марти	
5 22	С † Атаназія Ат. при.	3 по С. Атриціні
6 23	Н 5 по Сош. Сіеоя В. ц. еп.	Різдво Івана Хрестителя
7 24	П Томи і Акакія при.	Февронії
8 25	В Прокошія епм.	Давида при.
9 26	С Панкратія епм.	Самсона
10 27	Ч † Антонія Неч.	Пер. м. Кира і Івана
11 28	П Ксафакій мч. Ольги мч. Укр.	Петра і Павла
12 29	С Прохла і Іларія мч.	
13 30	Н 6 по Сош. Собор Галриіла Ап.	5 по С. Собор 12 Апостоли
14 1	П Акил еп.	Липень. Косми і Даміана
15 2	В † Володимир В. мч. Укр.	† Подож. ризи Пр. Бог.
16 3	С Атипогена епм.	Липта
17 4	Ч Мартир мч.	Андроя Крст.
18 5	П Іванита і Еміліана мч.	† Атаназія Атол.
19 6	С Макрени і Дія при.	Сіеоя В. црел.
20 7	Н 7 по Сош. Ілії прор.	6 по С. Томи і Акакія
21 8	П Симеона і Івана при.	Прокошія
22 9	В Марії Магдал. Фоки епм.	Панкратія
23 10	С Трофима і ін. мч.	† Антонія
24 11	Ч † Борвоя і Гліба мч.	Евфонії, Ольги
25 12	П † Успенія еп. Анни	Прохла і Іларія
26 13	С Брмюлая і ін. епм.	Собор Гавр. Аух.
27 14	Н 8 по С. † Пантелеймона вхч.	7 по С. Акил
28 15	П Прохора і ін. ап.	† Володимир Вел.
29 16	В Калініка мч.	Атипогена
30 17	С Сия і ін. ап.	Марени
31 18	Ч Евдокіма праб.	Ілпвта і Еміліана

СЕРПЕНЬ — AUGUST

н. ст. дні	Нового Стилю
1 19 П	Проісх. Ч. Хр., Макав. мч.
2 20 С	Пер. м. св. Стефана архід.
3 21 Н 9	по С. Ісаакія, Д. Фавста
4 22 П 7	холодців у Ефезі мч.
5 23 В	Євсипія ієр.
6 24 С	Преображення Господне
7 25 Ч	Дометія прим., Паспа вч.
8 26 Н	Єміліяна ієр.
9 27 С †	Матія ап.
10 28 Н 10	по С. Лаврентія мч.
11 29 П	Євпа мч.
12 30 В	Фотія і Анкіти мч.
13 31 С	Максима ієр.
14 1 Ч	Міхея прор. Пер. м. Теод. П.
15 2 П	Успення Пр. Богородиці
16 3 С	Черн. Перуковтор. Образа
17 4 Н 11	по Св. Мйрона мч.
18 5 П	Флора і Авра мч.
19 6 В	Андрей Стратл. мч.
20 7 С	Самуїла прор.
21 8 Ч	Тадея ап., Васси мч.
22 9 П	Агати́ка і ін. мч.
23 10 С	Лука мч.
24 11 Н 12	по Св. Евтиха євх.
25 12 П	Возвр. мот. Вартоломей ап.
26 13 В	Адріана і Натазії мч.
27 14 С	Пімена прп.
28 16 Ч	Мойсея Мур., Августина
29 16 П	Успін. Гол. Ів. Хрест. (на н.)
30 17 С	Александр і ін. патр.
31 18 Н 13	по С. † Пол. колса Пр. Б.

Старого Стилю
Макрися і Дія Ілії прор. (на нед.)
3 по С. Симеона
Марії Магдалини Трофима † Бориса і Гліба † Успення св. Анни Єрмолая † Пантелеймона
9 по С. Прохора
Калініка Сил і ін. ап. Євдокіма Серпень. Проісх. Чесн. Хреста Пер. мч. св. Стефана Ісаакія
10 по С. 7 молод. в Ефезі
Євсипія Преображення Господне Дометія Єміліяна † Матія ап. Лаврентія
11 по С. Євпа
Фотія і Анкіти Максима Міхея прор. Успення Пр. Богородиці Пер. Черук. Образа Мйрона
12 по С. Флора і Л.

ВЕРЕСЕНЬ — SEPTEMBER

н. ст. дні Нового Стилю

1 19 П †Поч року нерк. Сям. при.
 2 20 В Махавта мч.
 3 21 С Антима ещм.
 4 22 Ч Вавили ещм., Мойсея пр.
 5 23 П Захарії і Єлисавети
 6 24 С Чудо Арх. Михаїла

7 25 Н 14 по Сом. Созонта мч.

8 26 П Різдво Пр. Богородиці
 9 27 В Йоакима і Анни
 10 28 С Млиодори і ін. хч.
 11 29 Ч Теодори при.
 12 30 П Автонома ещм.
 13 31 С Відп. Храма, Корвнція ещм.

14 1 Н 15 по С. Воздвиж. Ч. Хреста

15 2 П Никити вмч.
 16 3 В Евфимії вмч.
 17 4 С Софії і її дітей хч.
 18 5 Ч Євменія еп.
 19 6 П Трофіма і ін. мч.
 20 7 С Евстахія вохч., жєнв і дітей

21 8 Н 16 по С. Кондрата ап.

22 9 П Фоки св. Йони ап.
 23 10 В Зачаття Ів. Хрестителя
 24 11 С Теклі первомч.
 25 12 Ч Евфрозиня при.
 26 13 П Представл. Ів. Богосл. (на н.)
 27 14 С Калистрата мч.

28 15 Н 17 по С. † Харитона при.

29 16 П Киріяка отш. при.
 30 17 В Григорія ещм.

Старого Стилю

Андрєя Стратилата
 Самуїла
 Тадея
 Агатошїка
 Лука
 Евтїза

13 по С. Возв. м. Вартол.

Адрїяна і Наташї
 Шїмена
 Мойсея
 Усїни. Гол. Ів. Хрест. (на вєд.)
 Александра
 † Пол. пояса Пр. Дїви

Вересєнь. 14 по С. † Поч. ц. р.

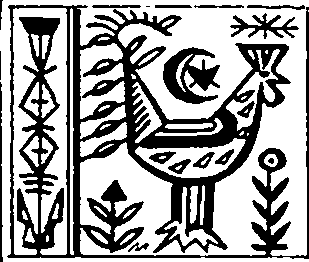
Махавта
 Антима
 Валпи
 Захарії і Єлисавети
 Чудо Архангєла Михаїла
 Созонта

15 по С. Різдво Пр. Богородиці

Йоакима і Анни
 Млиодори
 Теодори
 Автонома
 Відп. Храма
 Воздвиж. Чесного Хреста

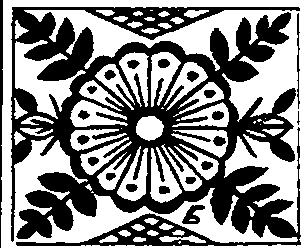
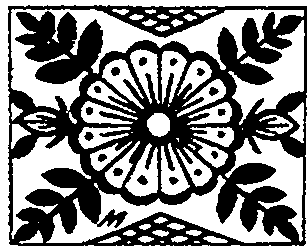
16 по С. Никити

Евфимії
 Софії

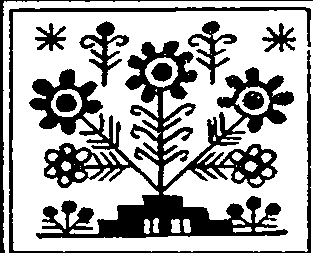
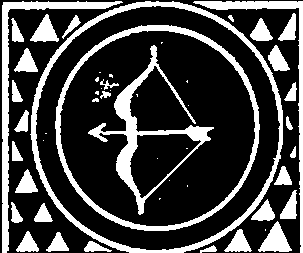
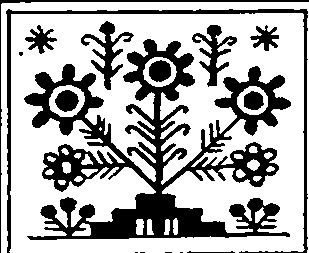
ЖОВТЕНЬ — OCTOBER

н. ст. дні	Нового Стилю	Старого Стилю
1 18	С Покров Пр. Д. (на нед.)	Евменія прп.
2 19	Ч Квірїана смч.	Теофіма і ін. мч.
3 20	П Діонісія Ареоп. смч.	Евстахій смч.
4 21	С Бротен смч.	Кондрата ап.
5 22	Н 18 по С. Харитини мч.	17 по С. Фоки
6 23	П † Томи ап.	Зачаття Івана Хр.
7 24	В Сергія і Вакха	Теклі
8 25	С Пелагії прп.	Евфросинія
9 26	Ч † Ікова ап.	Івана Богослова (за нед.)
10 27	П Елзавіт і Елзавії мч.	Калістрата
11 28	С Філіпа ап., Теоф. прп. іса.	† Харитона
12 29	Н 19 по С. св. Отців 7 Собора	18 по С. Кіпрїана
13 30	П Кадія і ін. мч.	Григорія
14 1	В Параскеві прп.	Жовтень. Покров Пр. Б. (за нед.)
15 2	С Катинія прп., Лукїана прпца.	Квірїана
16 3	Ч Лонгвіна сотн. мч.	Діонісія
17 4	П Осії прэр., Андрея Кр. прпц.	Бротен
18 5	С † Лукї ап. св.	Харитини
19 6	Н 20 по С. Пелаг. прер.	19 по С. † Томи
20 7	П Артемія мч.	Сергія і Вакха
21 8	В Іларїона В. прер.	Пелагії
22 9	С Аверкія са.	† Ікова
23 10	Ч Ікова ап.	Елзавїїя
24 11	П Ареїи мч.	Філіпа
25 12	С Маркіяна і Мартирія мч.	Ірота
26 13	Н 21 по С. Пр. Хр. Ц. Дм. вчч.	20 по С. Пр. Христа Царя
27 14	П Нестора мч.	Параскеві прп.
28 15	В Параскеві мч.	Катинія
29 16	С Анастасії прпц.	Лонгвіна
30 17	Ч Зиновія і Зиновії мч.	Осії
31 18	П Стахія і ін. ап.	† Лукї

Листопад — NOVEMBER

н. ст. дні	Нового Стилю	Старого Стилю
1 19	С Косми і Даміана безсребр.	Поїла
2 20	Н 22 по С. Акициана і ін. мч.	21 по С. Артемія
3 21	Н Аксимиї і ін. мч.	Іларіона В.
4 22	В Іоанкія В. прер.	Аверкія
5 23	С Галактіона мч.	Ікова
6 24	Ч Павла св.	Арега
7 25	П Брона і ін. мч.	Маркіана і Мартирія
8 26	С Собор св. Михаїла Арх.	Димитрія Вмч.
9 27	Н 23 по С. Онисифора мч.	22 по С. Нестора
10 28	П Ераста і ін. св.	Марасмелі мч.
11 29	В Мими, Віктора мч.	Анастасії
12 30	С Йосафата сщм. (на нед.)	Зіновія і Зіновії
13 31	Ч † Івана Золотоустого св.	Стахія
14 1	Н † Філіпа ап.	Листопад. Косми і Даміана
15 2	С Гурія і ін. мч.	Акициана
16 3	Н 24 по С. † Матея ап. і бл.	23 по С. Аксимиї
17 4	П Григорія чудотв. св.	Іоанкія В.
18 5	В Платона і Романа мч.	Галактіона
19 6	С Актіа прер., Варлаама мч.	Назла
20 7	Ч Григорія прп., Прокла св.	Брона
21 8	П Введення в храм Пр. Діви	Собор св. Михаїла Архистр.
22 9	С Філіхона і ін. ап.	Онисифора
23 10	Н 25 по С. Амфілохія і Гр. св.	24 по С. Ераста
24 11	П Катерини вчч.	Мими, Віктора
25 12	В Клімента папи Р.	Йосафата сщм. (на нед.)
26 13	С Агніа прп.	† Івана Золотоустого
27 14	Ч Ікова перс. вчч.	† Філіпа
28 15	П Стефана прпм.	Гурія
29 16	С Парамона і Філумена мч.	† Матея
30 17	Н 26 по С. † Андрія ап.	25 по С. Григорія

ГРУДЕНЬ — DECEMBER

н. ст. дні	Нового Стилю
1	18 П Наука прор.
2	19 В Азакума прор.
3	20 С Софронія прор.
4	21 Ч Варвари мчт., І. Дамас. прп.
5	22 П † Савл Освят. прп.
6	23 С Николая Чудотворця св.
<hr/>	
7	24 Н 27 по С. Амвросія
<hr/>	
8	25 П Патапія прп.
9	26 В Непор. Зачаття Пр. Діви
10	27 С Мпан і ін. мч.
11	28 Ч Давиіаа Слов. прп.
12	29 П Спирядона прп.
13	30 С † Евстратія і ін. мч.
<hr/>	
14	1 Н Праотців. Тирса і Леккія мч.
<hr/>	
15	2 П Елевтерія ещм.
16	3 В Ангел прор.
17	4 С Давиіаа прор.
18	5 Ч Севастіяна і ін. мч.
19	6 П Бовіфатія мч.
20	7 С Ігнатія Богоносця ещм.
<hr/>	
21	8 Н пер. Різд. Оуців. Юліяній м.
<hr/>	
22	9 П Атаназій вчт.
23	10 В 10 мч. на Криті
24	11 С Навечеріє Різдва. Євгеній пр.
25	12 Ч Різдво Христове
26	13 П Собор Пр. Б., Йосифа Обр.
27	14 С Стефана первомч.
<hr/>	
28	15 Н по Різдві. 20,000 мч. в Нік.
<hr/>	
29	16 П Дітей убитих у Вифаеелі
30	17 В Апісії мч.
31	18 С Мелантіі прп.

Старого Стилю	
Платона і Романа Андія прор. Григоріє і Прокла Введення в храм Пр. Діви Филимона Амфілохія	
<hr/>	
26 по С. Катерини	
<hr/>	
Климентя и. Алвія Ікова церк. Стефана Парамела † Андрея	
<hr/>	
Грудень. 27 по С. Наука	
<hr/>	
Азакума Софронія Варвари. Дамасквіна † Савл Николая Чудотворця Амвросія	
<hr/>	
29 по С. Патапія	
<hr/>	
Непор. Зачаття Преч. Діви Мпан Давиіаа Слов. Спирядона † Евстратія Тирса і Леккія	
<hr/>	
Праотців. Елевтерія	
<hr/>	
Ангел Давиіаа прор. Севастіяна	

Церковний Календар

Рік 1952-й є переступним роком і має 366 днів або 52 тижні й 2 дні. По юдизьському численню цей рік є 5712-5713 роком, а по візантійському є рік 7460-й від створення світу.

Крім цього є він роком:
1919 від смерті Христа Господа
964 від хрещення України
371 від заведення григоріанського календаря
460 від відкриття Америки
356 від Унії Берестейської
70 від реформи Василіанського Чина.

ПАСХАЛІЯ

(по новому стилю)

Ключ граничний (пасхальна буква) X.
(В пасхалії гляди її під роком 1970).

Врушліто (пасхальна буква) до ЛІІІ з.
Від 1 березня 1952 в.

Тріод починається 3 лютого.
Неділя ясакупства — 17 лютого.
Благовіщення — 25 марта у вівторок 5 тижня Великого Посту.
Возвдєнь — 13 квітня.
Возпєсення Господнє — 22 травня.
Зіславая св. Духа — 1 червня.
М'ясниця — 7 тижнів і 5 днів.
Петрівка — 2 тижні і 6 днів.

ПОСТИ

(по новому стилю)

1. В навечері Христового Різдва 24. XII.
2. В навечері Богоявлення 5 січня в неаїлю.
3. Сиропустий тиждень (18-24 лютого).
4. Великий Шіст (25 лютого—12 квітня).
5. Петрівка (9-28 червня).
6. Спасівка (1-14 серпня).
7. В день Усікновення Ч. Голови св. Івана Хрестителя (29 серпня).
8. В день Возвдїження Чесного Хреста (14 вересня з неділю).
9. Пилипівка (15 листопада—24 грудня).
10. Кожної п'ятниці крім загальниць.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Різдва Христового 25 грудня до Богоявлення Госп. 6 січня включно, крім навечеря Богоявлення.
2. Між неділю Митаря і Фарисея й неділю Блудного Сна (3-10 лютого).
3. Від Великдня до Томної неділі (13-20 квітня).
4. Від Сошествія св. Духа до неділі Всіх Святих (1-8 червня).

ЗАБОРОНЕНІ ЧАСИ

для забав і весіль з музикою й танцями:

1. Віі п'ятниці крім загальниць.
2. Від початку Пилипівки до Богоявлення (15 листопада—6 січня).
3. Від Сирного понеділка до Томної неділі (18 лютого—20 квітня).
4. В Великій Шіст. Петрівку і Спасівку.
5. В день Усікновення Ч. Голови св. Івана Хрестителя (29 серпня).
6. В день Возвдїження Чесного Хреста (14 вересня).

ПАСХАЛІЯ

(по старому стилю, але дати є нового стилю)

Ключ граничний _____ П
Врушліто до 14 березня _____ С
Від 14 березня 1952 _____ а

Тріод починається — 10 лютого.
Неділя ясакупства — 24 лютого.
Благовіщення — 7 квітня з поелілок 6 тижня Великого Посту.
Возвдєнь — 20 квітня.
Возпєсення Госп. — 29 травня.
Сошествіє св. Духа — 8 червня.
М'ясниця — 6 тижнів і 6 днів.
Петрівка — 3 тижні і 5 днів.

ПОСТИ

(по старому стилю, але дати є нового стилю)

1. В навечері Христового Різдва 6 січня.
2. В навечері Богоявлення 18 січня.
3. Сиропустий тиждень (25 лютого—2 березня).
4. Великий Шіст (3 березня—19 квітня).
5. Петрівка (16 червня—11 липня).
6. Спасівка (14-27 серпня).
7. В день Усікновення Чесної Голови св. Івана Хрестителя 11 вересня.
8. В день Возвдїження Ч. Хреста 27 вересня.
9. Пилипівка (28 листопада—6 січня).
10. Кожної п'ятниці крім загальниць.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Хр. Різдва 7 січня до Богоявлення Госп. 19 січня включно, крім навечеря Богоявлення.
2. Між неділю Митаря і Фарисея й неділю Блудного Сна 10-17 лютого.
3. Від Великдня до Томної неділі (20-27 квітня).
4. Від Сошествія св. Духа до неділі Всіх Святих (8-15 червня).

ЗАБОРОНЕНІ ЧАСИ

на весілля і забави з музикою

1. Всі п'ятниці в році крім загальних перед Великих Постом і по Великих Св'ятах.
2. Від початку П'ятидесятни до Богомасни включно (28 листопада - 19 січня).
3. Від пошування по неділі місясустей (25 лютого) до Тонкої неділі (27 квітня до весну).
4. В Петрівку (18 червня—11 липня) і Спасівку (14-27 серпня включно).
5. В день Усіпорення голови Івана Хрестителя (11 вересня).
6. На Воздвиження Чистого Хреста (27 вересня).

ЯК ПОСТИТИ?

В Канаді на основі дотеперішньої практики й диспензи в часі посту не вільно їсти м'яса й м'ясних страч в середу й п'ятницю. В інші дні можна їсти м'ясо, тільки перед обідом і ввечерю треба відмовити І Отче наш і Богородице Діво.

Ще вільно їсти м'ясо в навоочері Рудви й Боговелеша і на Главосіки та Воздвиження Ч. Хреста і кожної п'ятниці в році крім загальних.

Хто не має масла, те може вливати до страч смазью.

Набія і яйця можна їсти лос крім Великої П'ятниці.

Кожний християнин повинен уважно вислухати, як заповідають їсти, загальницю, чи заборонені часи бо можуть бути протоплені деякі зміни.

Поодинокі парохії, родили чи особи, що потребують диспензи від посту чи забороненого часу в даній день повинні завчасу зватися з просьбою до свого місцевого пароха.

ЗВІЛЬНЕНІ З ПОСТУ

1. Убогі, що живуть з християні.
2. Хворі й немічні, що вертаються до здоров'я.

3. Вагітні жінки й матері, що кормить грудьми немовлята.

4. Вакко ардуучі.

5. Ті що не можуть легко мати м'ясних страч.

6. Діти до свого року життя.

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЕНДАР НА 1952 РІК

Рік 1952 є переступним роком і має 366 днів.

Весна зачинається 20 березня в 11:14 вечір. В це весілля зрівняння дня з ніччю.

Літо зачинається 21 червня в 6:13 вечір. Тоді день пайдовшай а ніч пайкоротша.

Осінь зачинається 22 вересня в 9:21 вечір. Маємо тоді осіннє зрівняння дня з ніччю.

Зима зачинається 21 грудня, в 4:41 поноч. Тоді день пайкоротшай а ніч пайдовшай.

ЗАТЬМІННЯ

В 1952 р. буде 4 затемнення: два сонця і два місяця.

1. Частинне затемнення місяця 10 лютого, видно в Азії, Європі, Африці в північно-західних околицях з Півн. Америці крім західних і північно-західних частей і з півдн. Америці.

2. Цілковите затемнення сонця 25 лютого, видно на Атлантийській океані, середній Африці, Малій Азії і північній південно-центральної Сибірії. Частинно видно в Європі і Азії крім півн. східних країв.

3. Частинне затемнення місяця 5 серпня, видно з Австралії, півдн. бігуші, Азії, Європі, крім західних країв, і в Африці крім півн. півн. країв. Вкінці в світі, крім Півдн. Америки.

4. Перетовне затемнення сонця 20-го серпня, видно в півн. сх. Сувокійській океані, півдн. центрі Америці і кінчається в півн. Атлантиці. Зміна місяця і затемнення подат по східному одностайному часі ("Істерн Стендер Тайм").

Церковний Устав

СІЧЕНЬ

НОВИЙ СТИЛЬ

1.І. Вісторок. Обріз. Госп. Василя В. Новий Рім. Всепочле. На Утр. Єв. Ів. 36. Літургія Вас. В. Ап. Єв. Нед. пер. Просвіт. і Обріз. Ап. 298 і 254, Єв. Мар. 1 і Луки 6. 22-3.П. Предпразд. Богоява.

1.І. П'ять. Царські Чася.

3.І. Субота пер. Просвіт. Пазвечеря Богоява. Літургія Злат. Троп. і Конд. Навеч. Ап. Єв. Субота пер. Просв. Ап. 284, Єв. Мат. 5.

6.І. Нед. Богоявлення Госп. С'уб. вечерю Веч. Благов. Бог наш. Благов. муж. На Госп. возв. 8 празн. Вход з Єванг. Прокімен: Господь воцаряє. 11 чтецій з троп. По возгласі Трех. Прокімен: Господь просвіщеніє. Ап. 143 аж до: Камень бі Христос. Єв. Луки 9. Річм всі. Снодобн, по Возгласі на Водосвяття. — Рано Повечеріє вел. з Лигією. Урґеня, Єв. Мар. 2. Літургія Василя В. Антиф. Празн. Єв. Ап. 302, Єв. Мат. 9. Задост. Замість Да ісполнятися і Будя імя Г.: "Велчская". По заамвои. мол. Водосвяття.

7.І. Понед. Собор Предтечі. Утр. зі Славоєд. вел. Злат. Ап. 42, Єв. Ів. 3.

12.І. Субота по Просвіті. Ап. 236, Єв. Мат. 7.

13.І. Неділя по Просв. Пспразн. Богоявлення. Глас 2. Єв. утр. 2. На Літ. Ап. 224, Єв. Мат. 8.

14.І. Понед. Віддання Богоява. Ап. Єв. 31 понед.

20.І. Неділя 31 по Сош. † Євґенія Вел. преп. Гл. 3. Єв. воскрес. 3. Устав під ч. 2. На Утр. Катаваєні: Сунгу до 9.П. На Літ. Ап. 280 і 335, Єв. Лк. 93 і 24.

27.І. Неділя 32 по Сош. про Завхєд. † Перезєс. мошей св. Івана Зл. Гл. 4. Єв. воскрес. 4. Устав під 2. На Літ. Ап. 285 і 318, Єв. Луки 94 і Ів. 36.

30.І. Середа. Трех Святителів. На Утр. Єв. Ів. 36. На 9 піснї замість "Чеспійшую" припїєн Святим. На Літ. Ап. 335, Єв. Мат. 11.

СТАРИЙ СТИЛЬ

3.І. Субота пер. Рїзд. Троп. Сл. І нпні Конд. Предпр. Ап. 205, Єв. Луки 72.

6.І. Неділя пер. Рїздом. Св. Отцїв. Навечеря Рїзд. Гл. 4. Єв. воскрес. 7. Веч. В. Воскрєсєне опухожатьєя. На Госп. возв. 6 Отцїв, 4 Предпр. Сл. Отц. І н. Предпр. Стяковпа Предпр. Сл. Отц. По Нпні отцїст. Троп. воскрес. Сл. Отц. І н. Навечеря. Утр. на стор. Веч.-Утр. 929. — Літ. Злат. Троп. воскрес. і Навеч. Ап. Єв. Нед. пер. Рїзд. Ап. 328, Єв. Мат. 1.

7.І. Понед. Рїздво Христово. В нед. вечерю Вечірня. Влаг. Бог наш. Царю небєснїй. Благов. муж. Стихири на Госп. возв. і чте-

нїя з Троп. гл. Веч.-Утр. стор. 958. По возгл. Трпєвятого Прокїм. Ап. Гал. 207, Єв. Луки 5. Рїчм всі. Снодобн, Ісполнєн і по 2 возгл. Отцїст. Троп. Сл. І н. Конд. Рїзд. — Равєнько Повечеріє вел. з Лигією. На Утр. Єв. Мат. 2. Літ. Вас. Єв. Ап. 209, Єв. Мат. 3. Задост. Празн. Замість Да ісполнятися і Будя імя Госп.: Велчская... ад до відання празн.

8.І. Віст. Собор Пр. Богор. і св. Йосифа Обр. Гл. Веч.-Утр. стор. 971. — Літ. Злат. Троп. Празн. і Обр. Сл. Конд. Обр. І н. Собора. Трпєвятого. Прокїмен Соб. і Обр. Ап. 306, Єв. Мат. 4. Прич. Празн. і Обр.

9.І. Середа. Св. Первомч. Стефана. Попр. Рїзд. Утр. до Славоєловієм вел. На Літ. Ап. 17, Єв. Мат. 87.

12.І. Субота по Рїзд. На Літ. Ап. Єв. с'уб. по Рїзд. і с'уб. пер. Просвіт. Ап. 288 і 284, Єв. Мат. 46 і 5.

13.І. Нед. по Рїздє. Богоотцїв і Віддання Рїзд. Гл. 5. Єв. воскрес. 8. Веч. На Госп. возв. 3 воскрес. 4 Рїзд. 3 Богоот. Сл. Богоот. І н. Празн. (Августу...). — На Літ. Троп. воскрес. Празн. Богоот. Сл. Богоот. І н. Празн. Ап. 290, Єв. Мат. 4.

14.І. Понед. Обріз. Госп. і св. Василя В. Гл. 1.І. н. євґеню.

18.І. П'ять. Навечеря Богоява. Царські Чася. Вечірня з Літургією св. Вас. Влаг. царство і пр. глядї Веч. Утр. 470 стор. По Свїте тижнї: Прокїмен: Бог наш на небєсн... Ап. 143 до слів: "неключьм буду". Єв. Луки 9. Задостойник. І по мол. заамвоишїй Водосвяття.

19.І. Субота. Богоявлення Госп. Равєнько Повечеріє вел. з Лигією. На Утр. Єв. Мар. 2. — Літургія Златоуст. гл. 6. І. н. євґеню.

20.І. Неділя по Просвіті і Собор св. Предтечі. Гл. 6. Єв. воскрес. 9. Веч. на Госп. возв. 3 воскрес. 4 Празн. 3 Предт. Сл. Предт. І н. Догмат. Прокїмен: Господь воцар. Стяковпа воскрес. Сл. Предт. І н. Празн. На Літ. Троп. воскрес. Празн. Ап. 224 і 42. Єв. Мат. 8 і Ів. 3.

26.І. С'уб. по Просвіті. Ап. 236. Єв. Мат. 7.

27.І. Неділя 31 по Сош. Відання Богоява. Гл. 7. Єв. воскрес. 10. Устав під ч. 9. Ап. Єв. Пел. Ап. 280, Єв. Луки 93.

ЛЮТИЙ

НОВИЙ СТИЛЬ

2.ІІ. Субота. Стрїтення Госп. Всепочле. Іздаєся муж. Все празн. На Утр. Єв. Луки 8. Устав під 6. Літ. Ап. 316, Єв. Луки 7.

3.ІІ. Неділя Митаря і Фарисєя. Поцразн. Стрїт. Гл. 5. Єв. воскрес. 5. Вечірня. На Госп. возв. 4 воскрес. 3 Трїоди, 3 Празника. Сл. Тр. І н. Празн. Троп. воскрес. Сл. І н. Празн. На Утр. Молїтєвей вод. до Сироп. пер. До св.

стихиря покаянні аж до 5 нед. поста вкл. Катавасія: Сущу. На хвалітех 5 воскр. і 3 Тр. Сл. Тр. — На Літ. Троп. воскр. і Празн. Сл. Тр. 1 н. Празн. Ам. 206, Єв. 89.

9.II. Субота. Віддання Стрітепя. Устав шід 10. Ам. Єв. Празн.

10.II. Нед. Блудного Сина. Гл. 6. Єв. воскр. 6. Неч.-Утр. стор. 97. На Утр. "На рїках вавилонських", Катавасія Трїоди. На Літ. Троп. воскр. Сл. Ковдк Трїоди. 1 н. Дїва дїесь... Ап. 135, Єв. Лукї 79.

16.II. Субота задушна.

17.II. Нед. Мясопустна. Гл. 7, Єв. воскр. 7. Вечірня вел. На Госп. возз. воскр. 6. Тр. 4. Сл. Тр. 1 н. Догмат. — Утр. По Полїсїєю "На рїках вавил." Веч.-Утр. 102 ст. Літур. Троп. воскр. Сл. Ковд. Тр. 1 н. Вогор. воскр. 1 гл. Ап. 140, Єв. Мат. 106. Причастє: Хвалїте і Радуйтєся. — Вечером на веч. стиховна Тр.

23.II. Субота сироп. Память ОО. Постпкїв. На Літ. Ап. 213, Єв. Мат. 43.

24.II. Нед. Сиропустна. † 1 і 2 Найд. Гол. Ів. Хр. Гл. 8, Єв. воскр. 8. Веч. вел. На Госп. возз. 4 воскр. 3 Тр., 3 Предг. Сл. Тр. Стиховна воскр. Сл. Предг. 1 н. Тр. Тропар. воскр. Сл. Предг. 1 н. Богор. воскр. — На Утр. Устав шід 2. На рїках вавил. На хвалїтех 4 воскр. 4 Предг. зі Славнїм. Воскреснїв і стїх. Тр. Сл. Тр. На Літ. Троп. воскр. і Предг. Сл. Ковд. Предг. 1 н. Тр. Ап. 112 і 176, Єв. Мат. 17 і 40. — Вечером Вечїрня з поклонами.

27 і 28.II. Серєда і пятїниця. Літург. Прєждєосв. Дарїв.

СТАРІЙ СТИЛЬ

3.II. Недїля 32 по Сош. про Зажех. Гл. 8, Єв. воскр. 11. Устав шід 1. На Утр. Поимелєй вел. аж до Сироп. пед. Катавасія: Сущу до 22.II. На Літ. Ам. 285, Єв. Лукї 94.

10.II. Недїля Митаря і Фарисая. Гл. 1, Єв. воскр. 1. Веч.Утр. 94 ст. На Утр. по Єв. стїхирїи покаянні до 5 нед. В. Посту вкл. На Літ. Троп. воскр. Сл. Ковд. Трїоди. 1 янїї: Дїва дїесь. Ап. 296, Єв. Лукї 89.

12.II. Вівторон. Трьох Святитєлїв. Всєпочє. Устав шід 5. На Утр. Єв. Ів. 36. Катав. Сущу. На 9 пїснї заєсть "Чєстнїшую": прїїїїї Святїх. На Літ. Ап. 335, Єв. Мат. 11.

15.II. Пятїниця. Стрїтєння Господнє. Устав 2.II. нов. стїлю.

17.II. Недїля Блудного Сина. Пошрїз. Стрїт. Гл. 2, Єв. воскр. 2. Вечірня. На Госп. возз. 4 воскр. 3 Тр. 3 Празн. Сл. Тр. 1 н. Догмат. Стиховна воскр. Сл. Тр. 1 н. Празн. Троп. воскр. Сл. 1 н. Празн. Троп. воскр. Сл. 1 н. Празн. Утр. Поимелєй вел. "На рїках вавилонських" до Сироп. нед. Катав. Сущу. По 3 п. Ковд. Ікос Празн. Сл. Сїдалєн Тр. 1 н. Празн. По 6 п. Ковд. Ікос. Тр. На хвалїтех 5 воскр. 3 Тр. Сл. Тр. — Літ. Троп. воскр. і Празн. Сл. Ковд. Тр. 1 н. Празн. Ам. 135, Єв. Лукї 79.

22.II. Пятв. відання Стрїт. Устав шід 10. Ам. Єв. Празн.

23.II. Субота задушна.

24.II. Недїля Мясопустна. Гл. 3, Єв. воскр. 3. Устав 17.II. нов. стїлю.

БЕРЕЗЕНЬ

НОВИЙ СТИЛЬ

Буква недїльна від 1.II.: в.

1.III. Суб. 1. В. П. Вмч. Теодора Тирона. На Літ. Ам. 292, Єв. Мр. 10.

2.III. Недїля 1 Вел. Посту. Гл. 1. Єв. воскр. 9. Веч.-Утр. 118 стор. — Літур. Вас. В. черєз 5 нед. В. Посту. Троп. воскр., Образа, Сл. 1 н. Ковд. Троп. Прокїмен Тр. Ап. 329, Єв. Ів. 5. Зьдостойнїк: О тебї радуєтєся — черєз 5 недїль В. П. Причастє: Хвалїте і Радуйтєся.

9.III. Недїля 2 В.П. † 40 Муч. в Сєвасїї. Гл. 2 Єв. воскр. 10. Устав шід 2. На Утр. на хвалїтех 4 воскр. 4 Мч. 1 Тр. з прїш. Воскрєснї... Сл. Тр. — На Літ. Вас. В. Троп. воскр. і Мч. Сл. Ковд. Мч. 1 н. Тр. Ап. 304 і 331, Єв. Мар. 7 і Мат. 89.

16.III. Недїля Хрєстопоклонна. Гл. 3, Єв. воскр. 11. Рїзн. фіолєтнї. Веч. Утр. 125 ст. По Вечірнї вїносєннї Ч. Хрєста з захрїстїї на ирєстїв, а на Утр. по Славослєвію на тєтрашол. — На Літ. Вас. Вел. Тропар. воскр. і Хрєста, Сл. 1 н. Хрєста. Замїсть Трїєсїятото "Крєсту Твоєму". Проче Хрєста. Ап. 311, Єв. Мар. 37. Чєстнїй Хрєст ва тєтраподї до пятїницї.

23.III. Недїля 4 В. Посту. Гл. 4, Єв. воскр. 1. Устав шід 1. На Утр. по св. стїхирїя покаянні. Катав. Отвероу. — Літ. Вас. В. Троп. воскр. Сл. Ковд. Тр. 1 н. Богор. воскр. Ап. 314, Єв. Мар. 40. — Вечером на Госп. возз. 4 покаяннї, 3 Тр. 3 Предг. Благов. Сл. 1 н. Предг. Благов. На стїховнї Сл. 1 н. Предг. Тропарї звїч. з поклонами.

25.III. Вівторон. Благовїщеннї Пр. Дївн. Вечірня вел. бєз Всєпочп. Блажен муж нєма. На Госп. возз. 3 Тр. 5 Благов. Сл. 1 н. Благ. Вход. 5 чтєнїй (3 Тр. і 3 першї Благ.). Зараз Сшодовн. Стиховна Тр. Сл. 1 н. Благ.: Днєсь радостє... Троп. Благ. 1. Єктєрїя 3 поклопї і Отпуст вел. — Ранєнько Повечєрїє вел. з Лїтїєю. Утр. гл. Веч. 577 ст. Єв. Лукї 4. По стїхирїх Празн. на хвалїтех Славословіє малє. Стиховна Тр. Сл. 1 н. Празн. Потїм Благо єсть 1 р. і по Отчє наш Троп. Празн., єкт. Поимлїуї нас Божє, 3 поклопї і отпуст вел. — Літ. Зьдєст. в Вечірнєю бєз катїнємї і поклопїєв. На Госп. возз. стїхир 11. 5 Тр. 3 Благов. і 3 Аххапгєлє, Сл. 1 н. Благов. Вход з Єванг. Чтєнїя: 2 Тр. 2 Благ. Єкт. малє з возгї. Трїєсїятото і дальшє. Літ., дє всє Празн. Ап. 306, Єв. Лукї 3. Задост. Празн. — Повечєрїє малє бєз Капєлє. Ковд. Благов.

26.III. Серєда. Поклопї вєчєр. Веч.-Утр. 134 ст.

22.III. Суб. Акафістова. На Літ. Ап. 320, Бл. Лука 34.

23.III. Нед. 5 В. П. Гл. 5. Єв. воскр. 2. Устав як 23.III. Літ. Вас. В. Ап. 321, Бл. Мар. 47.

СТАРНИЙ СТИЛЬ

1.III. Суб. святої. Память 00. Пастухів. На Літ. Ап. 213, Єв. Мат. 43.

2.III. Неділя Сиропусти. Гл. 4, Єв. воскр. 4. Веч.-Утр. 107 стор. — На Літ. Троп. воскр. Сл. I н. Кондак Тріоди. Прокімен Тр. Ап. 112, Єв. Мат. 17. — Вечером Веч. постна з покаянн.

Середа і п'ятниця (5. і 7. III.) Літургія Прелдсов. Дарів. На шій Вечірля з наступного дня. Так само всі середа і п'ятниця Вел. Посту і 3 перші 3 дні страстної седмиці Літ. Прелдсов.

3.III. Суб. I В. П. Теодора Тирона Мч. † 1 і 3 Мая. Голови Прелдсч. На Літ. Троп. Прелдсч. і Теодора, Коц. Прелд. Сл. Коц. Теод. I н. Богор. воскр. Ап. 176 і 292, Єв. Мат. 40 і Мар. 10.

9.III. Неділя 1 Вел. Посту. Гл. 5. Єв. воскр. 5. Устав 2.III. нов. стилю. Буква медальна від 14 березня 1952: а.

16.III. Нед. 2 Вел. Посту. Гл. 6, Єв. воскр. 6. Веч.-Утр. 123 стор. На Літ. Вас. В. Троп. воскр. Сл. Коц. Тр. I н. Богор. Коц. і Алла. Ап. 304, Єв. Мр. 7.

22.III. Суб. 3 В. II. † 10 Мч. в Селастії. На Літ. Ап. 331, Єв. Мат. 20.

23.III. Нед. Хрестоплонна. Гл. 7, Бл. воскр. 7. Устав 16.III. нов. стилю.

30.III. Нед. 4 Вел. Посту. Гл. 8, Єв. воскр. 8. Устав 23.III. нов. стилю.

КВІТЕНЬ

НОВИЙ СТИЛЬ

5.IV. Субота Лазарева. Початок Тріоди Пвітної. На Літ. Злат. Єлци. Ап. 333, Єв. Ів. 30. Задост. — Честійшою і Досойно ошчасність до Томної пед.

6.IV. Неділя Квітна. Воскресєнє опущастіса. Веч.-Утр. 166 стор. Всеночає. На Утр. Єв. Мат. 83. По 50 пс. благоловєнєя лоза. — Літ. Золот. Атифонія Празн. Троп. Лазари. Сл. Нед. Квітної, I н. Коц. Мед. Квітної. Проятос. Ап. 246, Єв. Ів. 41. Задост. — Вечером Веч. постна. На Госп. возн. і на стиховні Тріоди. По Швї отпущ. Тропарі з покл.

7.IV. Вел. Попед. Утрєня постна. Адамца во стихамх. Тропар: Се зєних 3 р. По 3 сідальнх. свѣщ. берє фєлон. катїть і співає: І о ємо слодобїтєса... Єванг. Мт. зач. 84-88. По пс. 50: Спася Боже... прочє Тріоди. — На Літ. Прелдсов. вход з Євангєлїсх. Да ісправїтьсє: І о ємо слодобїтєса... Єв. Мат. зач. 98-101. — Попед. вел. Перед Господи сєл Коцкєх вївторєх.

8.IV. Вел. Віатор. На Утрєні як у полєді-

лок Єв. Мт. 90-96. На Прелдсов. Єв. Мт. 102-108.

9.IV. Вел. Сорєдє. Повєч. вел. Коц. Серєдє. На Утр. Єв. Ів. 41, 17-44. На Прелдсов. Єв. Мат. 108.

10.IV. Вел. Четвер. Память устанокл. Прєсв. Вєхар. і Страсєй Хрїст. Літ. Вас. Вел. з Вечірєю. На Госп. возн. 10 стих. 3 чєтєнїя. Ап. 149, Єв. Мт. 107 з черєсгудкєм о страсїях. Замїсть "Ієс Хєрєв." Прїчєстїєнє і Да ісполн. співаєтьсє "Вечєрї Твоєя Тайнї". Замїсть Досойно: "Страсїєнє". Нїнї ослєвчєтьсє другою Агпцє до Вож. Трєбу. — Вечєром Утрєня страсєнє, 12 Єванг. з дїлопєчєнїєм.

11.IV. Вел. Пятниця. Цєрєскї Чєсн. На Вечірєх вел. вход. з євангєлїєм. 3 чєтєн. Трїоди. Ап. 125, Єв. Мт. 110 з перєст. На стиховні сєлїт. убїраєтьсє в усї рїзи фїолєтї, вїхлїть з плашєнїцєю перед прєстїє і вїздає ї 4 парозїєнєм. Вїдтєк вїймає сє. Тайнї, обкєдєжє їх, берє в рєкї і сєрєд єлївє "Тєбє одїюєтєсє" рєбїть трї р. обїдї навколє цєрквї. По обїдї глєдє Нїєсєв. Тайнї над Бож. грєбєцєм, з плашєнїцєю умїтєє в Бож. грєбї. "Нїнї отпущ." і по Отчє наш співаєтьсє 3 р. "Благосєр. Нїсїєф" з лєкцїєнєм. Отпущ. вел. суботн. — Вечєром Єрусєл. Утрєня прї Божїм грєбї. — Від нїшї до вєд. Пєсєнї не вносїтьсє мєрєкїє до цєрквї.

12.IV. Вєлїкє Субота. Літургіє Вєс. В. з Вєспїрєю. Вход з єванг. Свїтє тїхнї. 15 Чтєнїї. Єлїцї. Ап. 91. Замїсть Агпцє співаєтьсє "Воскрєсєнї Господи, судї єсмї", пїдчєс того свѣщєнєк змїнєє фїолєтнї рїзї на свїтлї. Єв. Мат. 115. Замїсть Ієс Хєрєвїєнїє: "Да молїт." Замїсть Досойно: "Нє рїдєдї мєпє". По молїтїє зємвонїїє блєгословєнїєм хлїба.

13.IV. Неділя Пєскї. Воскрєсєнїє Хрїстєвє. Бєжпєрєдїє перед воскр. Утрєнєю врєлїтьсє з постнїх рїзєх Мїстєвонїєнїєнїєлїє. По шїї зємєчїтьсє плашєнїцєю на вїєтєр абє до з мїсцє, над голєвнїєм сїдєлїшєк, цобї бєлє вїдєно, і там єстєє до Вєлїсєсєнїє. Свѣщєнїєк черєбїраєтьсє в усї свїтлї рїзєх, берє Нїєсєвїтїшї Тайнї, а лїудї обрєзє або стєтєрє Воскрєсєнїє і співаєчї "Воскрєсїєсє от грєбє" рєбїть обїдї докєдєлє цєрквї 3 рєзї і дїлопєчє. Свѣщ. зємєчїть Нїєсєв. Тайнї до цєрквї і з хрєстєм вїхлєдїть перед дєрїє цєрквї, дє зємєчїтьсє Утрєнє Воскрєсєнє. На зємєчїє ектєвїє до кєжїєнїє і вєдїтьсє на почєтєкє кєпєвє по вїдєлїєнїєю Гочєсє і на "Ангєл вєлїєтє". — Літургіє Ієв. Зєвєт. Єлїцї. Ап. 11. Єв. Ієв. I. пєдїєчєє на 12 чєсєтєх лє перєстєлєкєм, пїдчєє єкїєх дєлєвєчєє в усї дєлєвїє. "Ангєл вєлїєтє." На Сє стрєхєх Вєлїїєх, Слєсєп Божє, Вєсєгдє і пїрї... і на мїсцє Вудї їєлї Госп. співаєтьсє Хрїстєсє воскрєсє. Замїсть "Чєстїїшїєм"..." "Свїтїєсє", зє Сє. I нїнї: Хрїстєсє воскрєсє. По молїтїє зємвонїїє послєчєнїєм Артєсє. Цїлїє тїждєнїє вїдчїєнїє цєрєскїє

врата, а також не можна цравити Св. Вожої мукоткїї, а похороп у свїтлїх рїзах.

14.IV. Свїтлий Понедїлом. Гл. 2. Вечїрня у всїх рїзах, так само нїд нївхорок і середу Свїтлу, а на Утр. цілий тїждень. Нїшї на Вечїрї: Єв. Ів. 65. На да воскреснет Бог... і словеса нїя хреста и мрвопашїя. Отпует з хрестом цілий тїждень, а дальше до Вознесенїя тїзкїи в недїлі, Преволовешїя і Відданїя Празнїка. — На Утр. ект. мала по 3, 6 і 9 шїсї. — На Літ. Прокїмен: Во рїю землю. Проче як в день Пашхї. Ап. 2. Єв. Ів. 2.

15.IV. Свїтлий Вївторок. Гл. 3. На Літ. Прокїмет: Величит душа моя... Ап. 4. Єв. Луки 113.

20.IV. Недїля і Точина (Антипасхи). Єв. воскр. утр. 1. Всеночїе. На Утр. "Воскресенїя Христова" 3 разї (кожної недїлі до Вознесенїя). На мрвопашїю роздасться Артоп. — На Літ. глгогїї: і кожного дня до Відданїя Пашхї 2 антифони воскр., третїї зївє, з воскреснїя прїшївом. Тропар Празнї. Сл. Конд. Празнї, 1 нїшї Кондак. Пашхї. Трїсїлатое. Ап. 14. Єв. Ів. 65. Аптея ропїаше. — Цїлий тїждень служба Антипасхї. — Вечером на Вел. Прокїмен вел.: "Кто Бог велїї" і Рїдїм всї.

27.IV. Нед. 2 Мироносиць. Св. Вмч. Георгїя з 23. IV. Гл. 2. Єв. воскр. 3. Всеночїе. На Госп. возз. 3 воскр. 3 Мїроп. 4 Свят. Сл. Тр. І н. Догм. 3 Чтенїя Сл. Літ. Свят. І н. Мироносиць жєв... (з Госп. возз.). Стиховна і зок. і Пашхї. Сл. Свят. І н. Празнї. На Свят. хїбїв 2 Богор. Дїво, 1 Свят. — На Утр. Троп. воскр. і Благообр. Йосїф. Сл. Свят. І н. Мироносицям... До Капопа Устав нїд 3. Кякоп Пашхї, Богор. Свят. і Тр. Катав. Пашхї. Свїтїлен Пашхї. Сл. Свят. І н. Празнї. На хвалїтєх 4 воскр., 4 Свят. зі Слава. Сл. Празнї. — На Літ. Троп. воскр. і Свят. Сл. Конд. Свят. І н. Мїроп. Ап. 16 і 68. Єв. Мар. 69 і Ів. 61.

30.IV. Серєда. † Якова ап. На Літ. Ап. 29. Єв. Луки 17.

СТАРІЙ СТИЛЬ

2.IV. Серєда вечером Поклопнї.

3.IV. Суб. Акафїстова. На Літ. Ап. 320. Єв. Луки 54.

6.IV. Нед. 5 Вел. Посту. Пудїрази. Благовїщенїя. Гл. 1. Єв. воскр. 9. На Вечїрїї на Госп. возз. 6 воскр. 4 Предпр. Сл. Предпр. І н. Догм. Стиховна воскр. Сл. І н. Предпр. Троп. воскр. Сл. І н. Предпр. — На Утр. на хвалїтєх воскр. і Тр. — На Літ. Вас. В. Троп. воскр. і Прїдїя. Сл. Трїоди. І н. Предпр. Ап. 321. Єв. Мар. 47.

7.IV. Понед. 6 В. П. Благовїщенїя Пр. Д. Всеночїе. На Госп. возз. 3 Трїодї. 7 Празнї. Сл. І н. Празнї. 3 Чтенїя і прочє Благов., як устав лїд 6. — На Утр. по 1 стихосл. Сїдалєв Тр. прочє Празнї. Єв. Луки 4. Сяло-слозїє мала. Стиховна Тр. Сл. І н. Празнї.

Благо сєть... Троп. Празнї, 1. ект. Помїлуй нас Боже... 3 пок. і Отпует вел. — Вел. і Літургїєю Злат. На Госп. возз. 11 стихпр: 5 Тр. 3 Празнї. і 3 Арх. і прочє, як 25. III. нов. стилю.

12.IV. Субота Лазарева, устав 5. IV. нов. стилю.

13.IV. Недїля Квітнї і страстьє седмїцїя, устав 6. IV. і дальше.

18.IV. Велїма Пятнїця і 19. IV. Вел. Суб., устав 11 і 12 IV. нов. ст.

20.IV. Воскресенїя Христова і свїтлий тїждень, устав 13. IV. і дальші нов. ст.

27.IV. Недїля Точїна, устав 20. IV. поз. стилю.

ТРАВЕНЬ

Майскїї богослужєнїя в честь Прєч. Дїви Марїї.

НОВІЙ СТИЛЬ

3.V. Суб. † Теодосїя Печ. ирен. Устав нїд 8. На Літ. Ап. 334. Єв. Ів. 43.

4.V. Нед. 3. Розслабленого. Гл. 3. Єв. воскр. 4. Вел-Утр. 333 стор. На Літ. Троп. воскр. Сл. Конд. Ропслаб. І н. Пашхї. Ап. 23. Єв. Ів. 14.

7.V. Серєда 4 по II. Преволовешїя Пятдєсятїцї. Осмїднєвнїї прїшїпк безполєлейнїї. Вел. вел. Утр. зо Славоєл. вел. На Літ. Ап. 34. Єв. Ів. 20.

8.V. Четвер. † Св. Сїая. Ап. Кяряя і Методїї (з 11. V.). На Літ. Ап. 318. Єв. Мат. 11.

9.V. Пятнїця. † Перец. мощей св. Нїкодал. На Літ. Троп. Прєпоз. і Нїк. Сл. Нш. І н. Прєпоз. Ап. 335. Єв. Луки 24.

10.V. Суб. † Сїмона Злї. ап. На Літ. Ап. 131. Єв. Мат. 56.

11.V. Нед. 4. Самарянкї. Св. Ізана Бого- слова з 8. V. Гл. 4. Єв. утр. воскр. 7. Всеночїе. На Госп. возз. 3 воскр., 3 Самар., 4 Свят. Сл. Тр. І н. Догмат. Преволовешїя оупєкасться. Проче глїдї 27. IV. нов. стилю. На Утр Тропар воскр. 2. Сл. Свят. І н. Богор. воскр. — На Літ Троп. воскр. і Свят. Сл. Конд. Свят. І н. Трїодї. Ап. 28 і 68. Єв. Ів. 12 і 61.

18.V. Нед. 5. Слїпорож. Гл. 5. Єв. воскр. 8. Вел-Утр. стор. 346. На Літ. Ап. 33. Єв. Ів. 34.

21.V. Серєда. Відданїя Пашхї і † св. Копстантїна і Єлєнї. На Літ. Тропар воскр. і Свят. Сл. Конд. Свят. І н. Пашхї. Ап. Єв. дня і Свят. Ап. 41 і 49. Єв. Ів. 43 і 35. Отпует з хрестом. Сагодуї хїдїмасться слашанїю.

22.V. Четвер. Вознесенїя Госп. Всеночїе. Бажєн муж пєма, На Утр. Єв. Мар. 71. Катанасїя Сом. "Божєствїннїї". — Літ. Антифони і все Празнї. Ап. 1. Єв. Луки 114. Вечером на Вел. Прокїмен: Бог наш на небєл. Потїм ект. Рїдїм...

25.V. Нед. 6 св. Огїцї і † 3 Нїжд. Голо-

ви са. Ів. Хрест. Гл. 6. Єв. воскрес. 10. Вознесения опускається. На Веч. 3 воскрес., 4 Отц. і 3 Хрест. Са. Отц. 1 п. Докл. Чтения Отц. і Хрест. Стиховна воскрес. Са. Отц. 1 інші Вознес. Троп. воскрес. Отц. Са. Предт. 1 п. Вознес. На Утр. На Хвалитях 3 воскрес. 2 Отц. 3 Предт. зі Славних, Са. Отц. — На Літ. Троп. воскрес. Отц. і Предт. Коцд. Отц. Са. Предт. 1 п. Возн. Ап. 44 і 176, Єв. Ів. 56 і Мар. 40. Задост.

30.V. Пятн. Віддання Вознесения.

31.V. Субота задумна.

СТАРИЙ СТИЛЬ

4.V. Нед. 2. Мироносць. Гл. 2. Єв. воскрес. 3. Гляди Веч.-Утр. 325 стор. На Літ. Троп. воскрес. і Владоубр. Ст. Коцдар Тр. 1 інші Пасхл. Ап. 16, Єв. Мар. 69.

11.V. Нед. 3. Розслаб. і св. Вмч. Георгія з 6. V. Гл. 3. Єв. воскрес. 4. Веселоче. Після устави 11. V. нов. стилю. На Літ. Ап. 23 і 29, Єв. Ів. 14 і 52.

14.V. Проловизна П'ятдесятниці. Гл. 7. V. нов. стилю.

18.V. Нед. 4. Самарянки. Попразд. Преполова. Гл. 4. Єв. воскрес. 7. Гляди Веч.-Утр. 339. — На Літ. Троп. воскрес. Препох., Са. Коцд. Самар. 1 п. Препох. Проче неділі Ап. 28, Єв. Ів. 12.

21.V. Серєда. Віддання Преполов. На Літ. Ап. Єв. дня.

24.V. Субота. † Св. Славян. Ап. Кирила і Методія. На Літ. Ап. 318, Єв. Мат. 11.

25.V. Нед. 5. Слїпор. і св. Івана Богослова з 21. V. Гл. 5. Єв. воскрес. 8. Устав як 11. V. На Утр. Катавасія Вознесения. На Літ. Ап. 38 і 68, Єв. Ів. 34 і 61.

28.V. Серєда. Віддання Пасхи. На Літ. Троп. воскрес. Са. Коцд. Слївор. 1 п. Пасхл. Ап. Єв. дня. Ап. 41, Єв. Ів. 43. Отсутє и хрестом, Сьогодні здійснюється ілїаманцю.

29.V. Четвер. Вознесення Госп. Устав 22. V. нов. стилю.

ЧЕРВЕНЬ

посвячений Найсв. Серцю Ісусовому.

НОВИЙ СТИЛЬ

1.VI. Неділя П'ятдесятниці. Зіслання Св. Духа. Веселоче.Надочаку всіх богослужень: Царю небесній, влїучи. Блажен муж. Уссїрвани. Єв. утр. Ів. 65. — Літ. Золот. Єлїш. Ап. 31, Єв. Ів. 27. — По Літургї Вечірня з колїноуриха. молитвами. Провїщен: Кто Бог велиї. Отц. вел. власнїш. Де храм Пр. Тройці, стихиря лїтїйнї ичєрашнї, а на благоєл. хлїбів Троїцар Тройці 2 рази, Сош. 1 раз.

2.VI. Понедїлок Св. Духа. Празник Пр. Тройці. Утренняя жала во Славословїєх вел. (Де храм, там Утр. аж до Канова, як вчєра. хлївки троїцарї і Сїдальї 2 першї інші. Єв. Мат. 116). — На Літ. Троїцарї Тройці і Сош. Са. Коцд. Тройці, 1. Сош. Проче Тройці і ичєд., Ап. 229 і 197. Єв. Мат. 75 і 116.

3.VI. Нед. 1. по С. Всїх Святих. Гл. 8. Єв. утр. воскрес. 1. Устав Веч.-Утр. стор. 388. Катавасія до 31. VIII: Отверзу. — Літ. Троїцар воскрес. і Святїх. Са. 1 п. Коцд. Святїх. Ап. 330, Єв. Мат. 36.

9.VI. Попед. 2 по С. Залинається Петрівка. Від сьогодні знову Служба Октоїха.

11.VI. Серєда. † Вартоломея і Варпана аз. На Літ. Ап. 28, Єв. Луки 51.

12.VI. Четвер. Прєсв. Євхаристїї. Попраздєп 8 днїа. Сам Празник на недїаю.

15.VI. Нед. 2 по Сош. Празн. Прєсватої Євхаристїї. Єв. утр. Ів. 21. Воскрєсна служба опускається. Веселоче. На Літ. Ап. 149, Єв. Ів. 25. — По Сл. Коскїй похїд з Найсв. Тайнами до 4 престолїа, де читається 4 евангелїя: 1. Мат. 108 від єлїв: В першїй день опрїєночїлїй до єлїв: в царствї Отца моего. 2. Мар. 64: В першїй день опрїєн, до: в царствї Божїї. 3. Лука 108: Прїїде же день опрїєн до: иже предається. 4. Ів. 23: Аз сам хлїб жївє. до жївє будєт во вїкн.

20.VI. Пятниця (10 по Пасці). Пр. Прєсвєлого Серєпа Іс. на нед.

21.VI. Суб. Состраданїє Пр. Богор. (фіолєстїї рїзїя). На Літ. замїсть Ап.: Книга Юдїт гл. 13, Єв. Ів. 61. Задост.

22.VI. Недїля 3 по С. Празник Серєца Іс. (Гл. 2, Єв. воскрес. утр. 3). Служба воскрес. опускається Веселоче. На Утр. Єв. Ів. 36. На Літ. Ап. 306, Єв. Ів. 9 і 10.

24.VI. Вісторок. Рїздво св. Івана Хрест. Веселоче. На Утр. Єв. Луки 3 з переступ. На Літ. Ап. 112, Єв. Луки 1 з черєст. Задост. Вечером на Вечірнї. На Госп. воєл. Предт. 3, Феєролїї прїмч. 3. Са. Предт. Стиховна Октоїха, Са. Предт. Троп. Предт. Са. Феєр. 1 п. Крєстобогор.

29.VI. Нед. 4 по Сош. Св. ап. Петра і Павла. Гл. 3. Єв. воскрес. 4. Веселоче. Устав від 3. На Літ. Ап. 93 і 193. Єв. Мат. 25 і 67. Задостойнїк. — Вечером на Вечірнї Собор 12 апостолїє з рїдзїанїям службї Вєспохлїєх Амост як 24. VI. вечером. (В храмї св. ап. Петра і Павла в хлїд. По Прокїменї: Рїдї жїї. Отсутє вел. Так береться все Отцанїє службї свєтото, як де с його храм).

СТАРИЙ СТИЛЬ

1.VI. Нед. 6 св. Отцїа і Нїк. Собора Попраз Влапєс. Гл. 6. Єв. воскрес. 10. Веч.-Утр. стор. 361. — На Літ. 2 алїтїф. Празн. Троп. воскрес. Воєн. Отц. Са. Коцд. Отц. 1 п. Вознес. Проче нед. Отцїє. Ап. 44, Єв. Ів. 55. Задост. Вечером віддання Отц.

5.VI. Четвер. † Найд. Голови Ів. Прєд. з 7.VI. бо 7. VI. є субота задумна.

8.VI. Нед. П'ятдесятниці. Зіслання св. Духа. Служба 1. VI. по нов. ст.

9.V. Понед. Прєсв. Тройці. Гл. 2. VI. по нов. ст.

15.VI. Нед. 1 по Сош. Всїх Святїх. Гляди 3. VI. по нов. ст. На Утр. Катав. Отверзу уста моя... до 13. VIII.

19.VI. Четвер. Пр. Евхаристії. Пошрабен 8 днів. Сам Пращник на неділю.

22.VI. Нед. 2 по Сош. Пресв. Евхаристії. Гл. 15. VI. по нов. стилю.

27.VI. П'ятниця (10 по Пасці). Пращник Н. Серця Христового на неділю.

28.VI. Субота. Состраданіс Пр. Богородиці. Гл. 21. VI. по нов. ст.

29.VI. Нед. 3 по Сош. Празник Серця Ісус. Гл. 22. VI. по нов. стилю.

ЛИПЕНЬ

НОВИЙ СТИЛЬ

2.VII. Середа. † Положення Ризи Пр. Богор. На літ. Ап. 320, Єв. Луки 54.

5.VII. Субота † Прен. Атаназія Атовського. На літ. Ап. 213, Єв. Луки 24.

6.VII. Нед. 5 по Сош. Гл. 4, Єв. воскр. 3. Устав під 1. На літ. Ап. 103, Єв. Мат. 28.

10.VII. Четв. † Антонія Печ. прен. На літ. Ап. 213, Єв. Мат. 10.

13.VII. Нед. 6 по Сош. Гл. 5, Єв. воскр. 6. На літ. Ап. 110, Єв. Мат. 29.

15.VII. Вівторок. † Св. Володимира Вел. кн. Укр. На Утр. Єв. Ів. 36. На літ. Ап. 200. Єв. Ів. 35 від половяни.

20.VII. Нед. 7 по Сош. Ім'ї прор. Гл. 6, Єв. воскр. 7. Всеночне. Устав під 3. (Як храм, Єв. утр. Луки 14). На літ. Ап. 116 і 57, Єв. Мат. 33 і Луки 14.

24.VII. Четв. † Бориса і Гліба мч. На літ. Ап. 99, Єв. Ів. 52.

25.VII. Пяти. † Успішши св. Ацил. На літ. Ап. 210, Єв. Луки 36.

27.VII. Нед. 8 по Сош. † Вмч. Палтелеймона. На літ. Ап. 124 і 292, Єв. Мат. 58 і Ів. 52.

СТАРІЙ СТИЛЬ

6.VII. Нед. 4 по Сош. Гл. 3, Єв. воскр. 4. На літ. Ап. 93, Єв. Мат. 25.

7.VII. Понед. Різдва Івана Хрест. Гляди 24. VI. по нов. стилю.

12.VII. Субота. Верх. ап. Петра і Павла. Всеночне. На Госп. возв. І н. Догмат сходячого з гласа. На Утр. Єв. Ів. 67. На літ. Ап. 193, Єв. Мат. 67. Задостойник.

13.VII. Нед. 5 по Сош. † Собор 12 Апостолів. Гл. 4, Єв. воскр. 5. На Вел. Веч. Собор 12 Апост. з відданням службъ Верх. Апостолів. На Госп. возв. 4 воскр. 3 Верх. 4 12 Ап. Са. Верх. І н. Догм. 4 Гл. Стяховна воскр. Сл. Верх. Троц. воскр. Верх., Сл. 12 Ап. І н. Богор. воскр. На літ. Тропар. воскр. Верх. і Собора, Кояд. Верх. Сл. Соб. І н. Богор. Ап. 103 і 131, Єв. Мат. 28 і Мар. 12.

20.VII. Нед. 6 по Сош. Гл. 3, Єв. воскр. 6. На літ. Ап. 110, Єв. Мат. 29.

27.VII. Нед. 7 по Сош. Гл. 6, Єв. воскр. 7. На літ. Ап. 116, Єв. Мат. 33.

28.VII. Понед. † Володимира Вел. кн. Укр. Гляди 15.VII. по нов. ст.

СЕРПЕНЬ

НОВИЙ СТИЛЬ

1.VIII. П'ятниця. Пройсходж. Ч. Хреста і Муч. Макав. Початок Спасівки. По вечірні вшесення Ч. Хреста з захристі на престіл, як у Христопоклад. Неділю. На Утр. Катав. "Хрест начертав" (аж до 6. VIII.). На Славокл. вел. вшесення Хреста на тетрапод. На літ. Ап. 125 і 330, Єв. Ів. 60 і Мат. 38. По літ. водосвяття на пам'ятку хрещення Україн. (Ризи фіол.).

3. VIII. Нед. 9 по Сош. Гл. 8, Єв. воскр. 3. На літ. Ап. 128, Єв. Мат. 59.

6.VIII. Середа. Преображення Госп. Всеночне. Блажен муж исма. На Утр. Єв. Луки 45. Катав. Крест начертав. На літ. Ап. 65, Єв. Мат. 70. Задостойник. По Сл. Б. благословення оводчів.

9.VIII. Суб. † Матія ап. Попр. Преобр. Устав під 8. На літ. Ап. 2, Єв. Луки 40.

10.VIII. Нед. 10 по Сош. Попр. Преобр. Гл. 1, Єв. воскр. 10. Устав під 7. На Утр. Катавасія: "Лици Іар." На літ. Ап. 131, Єв. Мат. 72.

15.VIII. Пят. Успення Пр. Богородиці. Всеночне. На Утр. Єв. Луки 4. Катав. Прукраш. (до 23. VIII.). На літ. Ап. 340, Єв. Луки 54. По Сл. В. благослов. зілля. — Вечером Нерукотв. Образ з Попрраз. Усп. Отпуст власний Образа.

17.VIII. Нед. 11 по Сош. Пошраз. Усп. Гл. 2, Єв. Утр. воскр. 11. Устав під 7. На літ. Ап. 141, Єв. Мат. 77.

23.VIII. Субота. Віддання Успення. Устав під 10.

24.VIII. Нед. 12 по Сош. Гл. 3, Єв. утр. воскр. 1. На Утр. Катав.: Крест начертав. На літ. Ап. 282, Єв. Луки 13.

29.VIII. Пятн. Усінов. Гол. Івана Хрестителя (на нед. 31. VIII.). Нині шст. (31 VIII. † Положення Пояса Пр. Богор. На літ. Ап. 320, в. Луки 54. Служба переписється на 29. VIII.).

31.VIII. Нед. 13 по Сош. Усінов. Гол. Ів. Хрест. (з дня 29. VIII.). Ризи світлі. Гл. 4, Єв. воскр. 2. Як де храм, то на Утр. Єв. Мат. 57. Устав під 3. На літ. Ап. 166 і 33, Єв. Мат. 87 і Мар. 24.

СТАРІЙ СТИЛЬ

3.VIII. Нед. 8 по Сош. Ім'ї прор. 3 2. VIII. Гл. 7. в. воскр. 8. Всеночне. Устав під 3. На літ. Ап. 124 і 57, Єв. Мат. 58 і Луки 14.

10.VIII. Нед. 9 по Сош. Гл. 8, Єван. воскр. 9. На літ. Ап. 128, в. Мат. 59.

17.VIII. Нед. 10 по Сош. Гл. 1, Євант. воскр. 10. На літ. Ап. 131, Єв. Мат. 72.

19.VIII. Вівторок. Преображення Господне. Гляди 6. VIII. по нов. стилю.

24.VIII. Неділя 11 по Сош. Пошраз. Преобр. Гл. 2, Єв. воскр. 11. Устав під 7. На Утр. Катав. "Лици Узр." На літ. Ап. 141, Єв. Мат. 77.

28.VIII. Четвер. Успення Пр. Богород. Глядь 15. VIII. по нов. стилю.

31.VIII. Нед. 12 по Сош. Пошраз. Успення. IX. 3, Єв. воскрес. 1. На Утр. до 5 IX. Катавасія: Преукрашенная. Устав під 7. На Літ. Ап. 282, Єв. Луки 13.

ВЕРЕСЕНЬ

НОВИЙ СТИЛЬ

1.IX. Повед. † Начало индикта. При. Самюна. На Літ. Ап. 282 і 258, Єв. Луки 13 і Мат. 43.

7.IX. Нед. 14 по Сош. перед Воздв. Прелюца. Різдва Пр. Діви. Гл. 3, Єв. воскрес. 3. Устав під 7. На Літ. Троп. воскрес. і Прелюца. Сл. Конд. воскрес. 1 п. Прелюца. Ап. Єв. Нел. пер. Воздв. Ап. 215, в. Ів. 9.

8.IX. Понед. Різдва Преч. Діви. Воспочне На Утр. Єв. Луки 4. На Літ. Ап. 240, Єв. Луки 54.

12.IX. Пятн. Віддання Різдва Пр. Д. Устав під 10.

13.IX. Субота пер. Воздвиж. Відпова храма. Прелюца. Воздвиж. На Літ. Троп. Обновл. і Прелюца. Сл. Конд. Обл. 1 п. Прелюца. Ап. Єв. Суб. пер. Воздв. і Обл. (служба Обл. в Службнику з саккобах наміренн.). Ап. 126 і 307, Єв. Мат. 39 і 67.

14.IX. Нед. 15 по Сош. Воздвиженн Ч. Хреста. Сьогодні шість і рипи фіолетні. Перед Воспочням вноситься Ч. Хрест на престол, з на Утрени на Славословіє вел. на тремод, як в Веч.-Утр. стор. 759. На Утр. Єв. Ів. 42. "Кресту твоему" не кожній відправі до Віддання Воздв. На Літ. Ап. 125, Єв. Ів. 60 з переступ.

20.IX. Субота по Воздв. Пошразд. Воздв. Ап. 125 (від Вадете бо аваліс...), Єв. Ів. 30.

21.IX. Нед. 16 по Сош. Нед. по Воздв. Віддання Воздв. Гл. 7, Єв. воскрес. 3. Устав під 9. На Літ. Ап. Єв. Нед. по Воздв. Ап. 203, Єв. Мар. 37. По Сл. Б. заноситься Ч. Хрест до закрестії. (Підчас спів. Спаси Господи сваш. кадеть Ч. Хрест в 4 сторін. Кресту твоему 3. і Сл. 1 п. Вознесісь, а сваш. заносить Ч. Хрест до закрестії).

28.IX. Нед. 17 по Сош. і Представл. Івана Богосл. з 26. IX. († Прем. Харитона на 26. IX.). Гл. 8, Єв. воскрес. 6. Устав під 3. Воспочне. На Утр. як храм. Єв. Ів. 67. Подписей нед. до 19. XII. Катавасія до 20. XI.: Отверз. На Літ. Ап. 182 і 73, Єв. Мар. 62 і Ів. 61.

СТАРИЙ СТИЛЬ

7.IX. Нед. 13 по Сош. Усіннов. Гол. Ів. Хрест., з 11. IX. IX. 4, Єв. воскрес. 2. Усп. під 3. Воспочне. Рипи світлі. (Шість принадає 11. IX. в четвер). На Утр. Катавасія: Крест. начертан... (до 1. IX.). На Літ. Ап. 166 і 33, в. Мат. 87 і Мар. 54.

14.IX. Нед. 14 по Сош. † Начало Индикта і преп. Самюна. Гл. 3, Єв. воскрес. 3. На Літ. Троп. воскрес. Ів. і Свят. Конд. воскрес. Сл. Свят. 1 п. Ів. Проче все Ів. і Свят. Ап. 282 і 258, Єв. Луки 13 і Мат. 43.

20.IX. Суб. пер. Воздвиж. Прелюца. Різдва. Пр. Д. На Літ. Ап. 126, Єв. Мат. 39.

21.IX. Нед. 15 по С. Різдва Преч. Діви. Н. пер. Воздв. Гл. 6, Єв. Утр. Луки 4, Усп. під 4. На Літ. Троп. воскрес. і Різдва. Сл. Конд. воскрес. 1 п. Різдва. Ап. Єв. Нед. пер. Воздв. і Різдва. Ап. 215 і 240, Єв. Ів. 9 і Луки 54. Задост.

26.IX. Пятн. Відпова храма. Прелюца. Воздв. На Літ. Ап. 307, Єв. Мат. 67.

27.IX. Суб. Воздвиження Чес. Хреста. Сьогодні шість і фіолетні рипи. Глядь 14. IX. по нов. стилю.

28.IX. Нед. 16 по Сош. Нед. по Воздв. Пошразд. Воздв. Гл. 7, Єв. воскрес. 5. Устав під 7. На Літ. Ап. Єв. Нед. по Воздв. Ап. 203, Єв. Мар. 37.

ЖОВТЕНЬ

посвячений св. Йосифу Обручникові
НОВИЙ СТИЛЬ

5.X. Нед. 18 по Сош. Повров Пр. Діви з 1. X. Гл. 1, Єв. утр. Луки 4. Воспочне. Устав під 4. На Літ. Ап. 188 і 320, Єв. Луки 17 і 54. Задост.

6.X. Повед. † Ан. Тами. На Літ. Ап. 131, Єв. Ів. 65.

9.X. Четвер. † Ан. Ікова. На Літ. Ап. 131 Єв. Луки 51.

12.X. Нед. 19 по Сош. св. Отців 7 собора. Гл. 2, Єв. воскрес. 8. На Літ. Ап. 194 і 334, в. Луки 26 і Ів. 56.

18.X. Субота. † Ан. і Єв. Лукл. На Літ. Ап. 260, Єв. Луки 51.

19.X. Нед. 20 по Сош. Гл. 3, Єв. воскрес. 9. На Літ. Ап. 200, Єв. Луки 30.

26.X. Нед. 21 по Сош. Празник Христа Царя. Св. вмч. Димитрія. Воскресєне опускається. Воспочне. На Гелоди возд. 6 Празн. 4 Вмч. Сл. Вмч. 1 п. Догм. 8 гл. 6 Чтеній. Липи Празн. і Вмч. Сл. Вмч. 1 п. Празн. Стиховна Музи. Сл. Вмч. На благ. хлібів Троп. Празн. 2. Сл. Вмч. 1 п. Празн. Проче до Канові тямки Празн. Єв. 95 а переступ. На хвалітех 3 Празн. і 3 Вмч. Сл. Вмч. 1 п. Празн. По Славосл. вел. Троп. Вмч. Сл. 1 п. Празн. — На Літ. все Празн. і Вмч. Ап. 250 і 251 від спів: Благодаряше Бога — до: аше ли вобесная, і Ап. 292. Єв. Ів. 95 (стих 33-37) від: Вийде Псалт — до: послужаєт гласа млого, і Ів. 52. Задост. Празн. Вечером на Вещіни віддання Празн. і Нестора мч. Вход. Празн. мч. Ктє Бог делій. Рцім вел. Отпугєт вел.

СТАРИЙ СТИЛЬ

4.X. Віддання Возд. і Суб. по Воздв. Устав 20. IX. нов. стилю. Ч. Хрест переноситься до закрестії.

5.X. Нед. 17 по Сош. Гл. 8, Єв. воскрес. 6. На Літ. Ап. 182, Єв. Мат. 62.

12.X. Нед. 18 по Сош. Память смерти св. Івана Богосл. з 9. X. Гл. 1, Єв. воскрес. 7.

Всеночне. Устав 28. IX. нов. ст. На Літ. Ап. 138 і 73, Єв. Луки 17 і Ів. 61.

19.X. Нед. 19 по Сош. Покров Пр. Діви з 14. X. († Томи ап. з 19. X. переходять на 14. X.). Гл. 2. Єв. Утр. Луки 4. Всеночне. Устав під 4. На Літ. Ап. 194 і 320. Єв. Луки 26 і 54.

26.X. Нед. 20 по Сош. Празник Христа Царя. (Гл. 3. Єв. воскр. 9). Всеночне. На Утр. Єв. Луки 95 а переступ. На Літ. Ап. 250 і 251 від сая: Благодаряще Бога до: аще ли любеспая і Ап. 292. Єв. Ів. 95 (стихи 33-37). — Вечером Відання Праз. Прокімен: Кто Бог велий, Рієм всі. Отуєт вел.

ЛИСТОПАД

НОВИЙ СТИЛЬ

2. XI. Нед. 22 по Сош. Гл. 5. Єв. воскр. 11. На Літ. Ап. 215. Єв. Лк. 88.

9.XI. Субота. Собор св. Михаїла Арх. Всеночне. На Госп. возв. І н. Догмат уступачого 5 гласа. На Утр. Єв. Мат. 52. На Літ. Ап. 305. Єв. Луки 51.

9.XI. Нед. 23 по Сош. Св. Йосафата свщм. з 12. XI. Гл. 6. Єв. воскр. 1. Всеночне. Як храм, на Утр. Єв. Ів. 35. На Літ. Ап. 220 і 311, Єв. Луки 38 і Ів. 36.

13.XI. Четв. † Івана Золотоуст. На Літ. Ап. 318. Єв. Ів. 36.

14. XI. Пятн. † Філіпа ап. На Літ. Ап. 131, Єв. Ів. 5.

15.XI. Субота. Зацянається Пилипівка.

16.XI. Нед. 24 по Сош. † Матем ап. і св. Гл. 7. Єв. воскр. 2. Устав під 2. На Літ. Ап. 221 і 131, Єв. Луки 39 і Мат. 30.

21.XI. Пятн. Введення в храм Пр. Діви. Всеночне. На Утр. Єв. Луки 4. Катавасія: Христос раждається... до 31. XII. На Літ. Ап. 320. Єв. Луки 54.

23.XI. Нед. 25 по Сош. Понваз. Входа. Гл. 8. Єв. воскр. 3. Устав під 7. На Літ. Ап. 224. Єв. Луки 53.

26.XI. Сер. Відання Входа. Устав під 10.

30.XI. Нед. 26 по Сош. † Андрен ап. Гл. 1. Єв. воскр. 4. Устав під 2. На Літ. Ап. 220 і 131. Єв. Луки 66 і Ів. 4.

СТАРИЙ СТИЛЬ

2.XI. Нед. 21 по Сош. Гл. 4. Єв. утр. воскр. 10. На Літ. Ап. 203, Єв. Луки 35.

8.XI. Субота. Вмч. Дмитрія. Всеночне. На Утр. Єв. Мат. 36. На Літ. Ап. 202, Єв. Ів. 52.

9.XI. Нед. 22 по Сош. Гл. 5. Єв. утр. воскр. 11. На Літ. Ап. 215, Єв. Луки 89.

16.XI. Нед. 23 по Сош. Гл. 6. Єв. утр. воскр. 1. На Літ. Ап. 224, Єв. Луки 88.

21. XI. Пятниця. Собор св. Михаїла Архистратига. Всеночне. На Утр. Єв. Мат. 52. На Літ. Ап. 305. Єв. Луки 51.

23.XI. Нед. 24 по Сош. Гл. 7. Єв. воскр. 2. На Літ. Ап. 221, Єв. Лк. 39.

30.XI. Нед. 25 по Сош. Св. Йосафата свщмч. з 25. XI. Гл. 8. Єв. воскр. 3. Все-

ночне. Устав під 3. Як храм, на Утр. Єв. Ів. 35. На Літ. Ап. 224 і 311, Єв. Луки 53 і Ів. 36.

ГРУДЕНЬ

НОВИЙ СТИЛЬ

1.XII. Четвер. Вмч. Варвара. На Літ. Ап. 208, Єв. Мат. 104.

5.XII. Пятн. † Саяк. Єв. крив. На Літ. Ап. 213. Єв. Мат. 48.

6.XII. Субота. Св. Мннолая чудотоори. Всеночне. На Утр. Єв. Ів. 36. На Літ. Ап. 336. Єв. Луки 24.

7.XII. Нед. 27 по Сош. Гл. 2. Єв. воскр. 3. На Літ. Ап. 233, Єв. Лк. 71.

9.XII. Віст. Непороч. Зачаття Преч. Діви. Всеночне. На Утр. Єв. Луки 4. На Літ. Ап. 320. Єв. Луки 3. Задостойши.

13.XII. Суб. † Василія і інших мч. Понваз. Неп. Зач. Устав під 8. На Утр. Єв. Мат. 36. На Літ. Ап. 236, Єв. Лк. 106.

14.XII. Нед. Праотців. Понр. Неп. Сая. Гл. 3. Єв. воскр. 6. Устав Веч.-Утр. ст 906-909. На Літ. Трон. воскр., Сая. і Праотців. Св. Конд. Праотц. І н. Зач. Прокімен Праотц. Ап. Єв. Праотц. Ап. 257, Єв. Луки 76.

16.XII. Вмч. Відання Неп. Сая. Устав під 10.

20.XII. Суб. пер. Різдва. Предрап. Різдва до 24. XII. Ап. 205, Єв. Луки 72. Проче дня.

21.XII. Нед. пер. Різд. Св. Отців. Гл. 4. Єв. воскр. 7. — Веч. на Госп. возв. 4 воскр. 3 Предр. 3 Отців. Св. Отц. І н. Предраза. 3 Чтотів Отц. Стинодна воскреска. Св. Отц. І н. Предр. Трощар. Св. Отц. І н. Предр. "Готовяся". — На Утр. По Іпакої гласа Сідален Отц.: Абраам... Св. І н. Предр. На Кавої во 3 н. Іпакої Отц. По 6 н. Конд. Ів. Предр. На Івалітх 4 воскр. 4 Отців з 2 пртн. Св. Отц. — На Літ. Трон. воскр., Предр., Отц. "Всїм віри", Св. Конд. Отц. "Веселяся". І н. Предр. Діва шесь... Проче Отц. Ап. 328, Єв. Мат. 1.

24.XII. Серода. Навечеріє Різдва. Мавськї Числ. Літ. Василія В. з Вел. Різдва. На Госп. возв. Празн. С. Св. І н. Празн. Вход з Євап. По Свїте глвїя Прокімен дня. Четвїй 8 н. тропарям. Євт. мата з мвкн. Трїсвят. і проче Літ. Ап. 303, Єв. Луки 5. Задост. Ірмоу 6 гл. "Недизяся нїшї". Причастє: Хвалїте. По Вуля імя Госп. пс. 33. По Сл. Б. Трон. Св. І н. Конд. Різдва.

25.XII. Четвер. Різдва Христова. Довєрїя Навечерїє вел. з Іакїєю. На Утр. Св. Мат. 2. Літ. св. Ів. Золот. Антофсїя Празн. Євїя. Ап. 209. Єв. Мат. 3. Задостойши. Зам. "Дарованїен" і "Вухи імя Госп" євїається "Велчєская" аж до Відання Празн.

26.XII. Пятниця. Собор Прєсв. Б., Йосїфа Обр. Глвїя Вел.-Утр. стар. 971. На Літ. Трон. Празн. і Обр. Сл. Конд. Обр. І н. Собора. Трїсвятос. Прокімен Соб. і Обр. Ап. 306. Єв. Мат. 4. Црїч. Пнаап. і Обр.

27.XII. Субота по Різдеї Св. первомч. Сте-

фана. Попраж. Рід. Утр. зі Славословієм вел. На Лт. Ап. Єв. Суб. по Рід. і Стеф. Ап. 288 і 17, Єв. Мар. 46 і 87.

28.XII. Нед. по Різді Єв. Богоотців. Попр. Рід. Гл. 5. Єв. воскрес. 8. Цяжля Веч.-Утр. стар. 981. На Лт. Трапар воскрес. Празн. Богоот. Св. Вел. I и. Празн. Ап. 200, Єв. Мар. 4.

31. XII. Середа. Відання Рід. Устав під 10.

СТАРИЙ СТИЛЬ

4.XII. Четвер. Введеня в храм Пр. Діви. Гляди 21. XI. нов. стилю.

7.XII. Нед. 26 по Сош. Попраж. Входа. Гл. 1. Єв. воскрес. 4. Устав під 7. На Лт. Ап. 229, Єв. Лукв 66.

14.XII. Нед. 27 по Сош. Гл. 2. Єв. воскрес. 5. На Лт. Ап. 233, Єв. Лукв 71.

19.XII. Пятниця. Николая чудотворця. Всеночне. Єв. Утр. Гл. 36. На Лт. Ап. 336, Єв. Лукв 24.

21.XII. Нед. 29 по Сош. Предпраж. Неп. Зачаття. Гл. 3. Єв. воскрес. 6. Устав під 7. На Лт. Троп. воскрес. і Прездр. Св. Кояд. воскрес. I и. Прездр. Ап. з 28 вел. зач. 250, Єв. 29 нед. Лукв 85.

22.XII. Понед. Непор. Зачаття Пр. Діви. Всеночне. На Утр. Єв. Лукв 4. На Лт. Ап. 320. Єв. Лукв 3.

28.XII. Нед. Праотців. Попраж. Непор. Зап. Гл. 4. Єв. воскрес. 6. Гляди 14. XII. по новому стилю.

29.XII. Попед. Відання Неп. Зап. Устав під 10.

ЕПИСКОПСЬКИЙ ОРДИНАРІЯТ ПРО „ПРОВІДІННЯ“ З НАГОДИ ЙОГО 30-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ

„Провідіння“, це одинока організація в Америці, в якій можуть бути членами Українці-католики.

Не лише католики можуть вписуватися і ставати членами „Провідіння“, вони мусять придержуватися постанов Статута, який наказує: бути членом католицької Церкви в своїй місцевості, відбувати пасхальну Сповідь; жити після законів католицької Церкви. Головний Уряд, загал членства, орган „Америка“ все були лояльні для католицької Церкви і її Голови, Єпископа і до священства. „Провідіння“ виплачувало річро більші пожертви на Дієцезіяльні Школи, Сиротинець, Приют Старців, на Рідний Край. Членство „Провідіння“ на зазив Головного Уряду складало також пожертви на потреби Дієцезії.

„Провідіння“ помагало при будуванні Церков, Шкіл, Захистів своїми пожичками.

Дійсно „Провідіння“ заслуговує на інтензивну піддержку від нас, так із сторони Церкви як і священства. Тому Єпископський Ординаріят розпоряджує отсим таке:

1. Всі священники, які не с членами „Провідіння“, щоб негайно вписалися до „Провідіння“ і про це повідомили Єпископський Ординаріят!

2. Нехай священники стараються заохотити гарячо своїх вірних в церкві, щоб самі вписувалися до „Провідіння“ і свої діти.

3. Священники обовязково нехай приходять на братські сходни і своєю радою та прикладом заохотять старших і молодь ставати членами „Провідіння“.

4. Нехай священники дописують до „Америки“ про свята, обходи і про розвій „Провідіння“ у своїй місцевості.

Поручається Впр. і Всч. Отцям Парохам негайно і созісно виконати і впровадити в життя повищі розпорядки.

Єпископський Ординаріят
(„Епархіяльні Вісті“, лютий 1943 Р. Б.)

Український історичний календар

СІЧЕНЬ

- 5—1885: Заснування Ставропільського Брагства у Львові.
6—1846: Засновано Кирило-Методіївське Брагство в Києві.
6—1742: † Гетьман Ілля Орлик, наслідник Ізана Мазеши.
11—1647: † Петро Могила, київський митрополит її основиш Академії в Києві, званої в його честь Могилянською.
11—1888: † Поет Юрій Федькович в Чернівцях.
14—1649: Грізнофальний пізд гетьмана Богдана Хмельницького до Києва.
18—1654: Переяславська Умова України з Московщиною.
21—1803: † Гетьман України Кирило Розумовський.
22—1918: Проголошено в Києві IV Універсала Української Центральної Ради про самостійність України.
22—1919: Проголошено в Києві азуку всіх українських земель себто соборність України.
23—1667: Андрушівська умова.
28—1734: † Данило Апостол, гетьман.
28—1790 * Поет Петро Артемовський Гузак.
28—1879: † Учений Павло Чубинський.
29—1663: † Архидиакон Мелетій Смотрицький.
31—1918: Геройський бій під Крутами.

ЛЮТИЙ

- 3—1812: * Поет Іванн Гроїшкя
4—1793: Другий поділ Польщі — прилучення Волині й Поділля до Росії.
9—1918: В Бересті осередні державні підписали мир з Україною.
11—1900: Заснування Революційної Української Партії (РУП) першою політичною партією на Наддніпрянщині.
12—1822: Коронація Св. Огня Папи Пія XI, основишкя української католицької семіпартії в Реді.
12—1924: Смерть Ольга Васарабової закатованої у в'язниці польською поліцією.
14—1907: † Письменник Павтсеймон Куліш.
20—1654: † У Києві великий князь Ярослав Мудрий.
24—1872: * Поемка Леся Українка.
26—1608: † Князь Константин Острозський.
27—1664: † Полковник Іван Богун, розстріляний Польшами.
27—1918: Українські Січові Стрільці почали воєні проти большевків.

БЕРЕЗЕНЬ

- 2—1861: Скасування лашиння на Україні.
3—1811: * Поет Ангін Могилянський.
4—1870: Кирило Розумовський вибраний гетьманом України.

- 51950: Геройська смерть ген. Тараса Чупринки (Романа Шуховця), головног команданта Української Шоветанчої Армії (УПА).
7—1917: Початок т. зв. березневої революції в Росії.
8—1169: Андрий Боголюбський, московський князь, зруйнував Київ.
9—1814: * Тарас Шевченко в селі Моринцях в Київщині.
10—1861: † Тарас Шевченко в Петербурзі.
14—1923: Рада Амбасаторів призначила Галіччину Польщі.
14—1939: Проголошення самостійности Карпатської України.
15—1869: Дажин Мисогришпий вибраний гетьманом Укїаїни.
16—1664: Розстріл гетьмана Ізана Вигорського під Ольхівцем.
17—1896: † Поет Петро Ніщевський.
18—1921: Большевики підписали в Риді мир з Польщею й признали їй Волинь, Холмщину й Підляшшя.
20—1632 * Гетьман України Іван Мазеши.
21—1907: † Історик Володимир Антонович.
26—1809 † Історик Микола Аркас.
26—1916: † Превосв. Ктє Сотер Орлявський у Філадельфії.

КВІТЕНЬ

- 2—1111: Перемога Володимира Мономаха над Половцями.
7—1917: Утворлася в Києві Українська Центральна Рада.
7—1340: Галицькі бояри отруїли останнього князя Галицької Держави, Юрія II.
16—1710: Влібір Пилипа Оуляка на Гетьмана і проголошення конституції Козацької України.
17—1847: Арештування Тараса Шевченка.
19—1885: † Історик Микола Костомарів.
19—21—1919: Перший Всеукраїнський Національний Конгрес у Києві.
22—1820: Варшавський дотозір гол. отамана Петлюри з Польщею.
22—1923: † Довголітній провідник Галичини Юліан Романчук.
23—1185: Повід українських князів на Половці, осівший у Слові о полку Ігореві".
25—1662: † У Києві гетьман Петро Конашевич Сагайдачний.
25—1810: † Письменник і драматичний артист Матко Кропивницький.
25—1913: † Письменник Михайло Коцюбинський.
28—1915: Бой УСС в Москалях на Малиці.
27—1904: † Письменник і драматичний артист Михайло Старицький.
29—1648: Богдан Зиповий Хмельницький вибраний гетьманом України.

- 29—1918: Вибрано гетьмана Павла Скоропадського, пашадка давнього гетьманського роду. Фьота на Чорному морі відваля українські прапори.
30—1915: † Перемиський єпископ Константин Чехович.

ТРАВЕНЬ

- 1—1915: Перемога УСР на Мазіві.
2—1848: Порше в Уличині українське політичне товариство "Голова Реська Рада".
6—1924: Смерть ідеолога РУП Миколай Міхновського, автора "Самостійної України".
4—1838: Вихід Шестенка з кріпацтва.
5—1836: * Поет Сидір Воробкевич.
6—1910: † Писеменик Борис Гринченко.
8—1921: Прилучено Закарпаття до Чехословаччини.
9—1920: Засновано "Просвіту" в Ужгороді.
11—1648: Богдан Хмельницький розгромив Поляків над Жовтими Водами, а 26-го під Корсунем.
15—1638: Перемога Острянці над Поляками під Полтавою.
10—1917: Черний Всеукраїнський Військовий З'їзд у Києві.
21—1596: Берестейська Унія.
22—1881: Похоронено Т. Шевченка на Чернечій Горі біля Києва, над Дніпром.
22—1920: † Композитор о. Остап Нижанковський, розстріляний Поляками.
23—1838: Смерть поляк. Катерина Коновальця в Роттердамі.
24—1725: * Гетьман Пилип Орлик у Яссах, в Молдаві.
28—1916: * Поет Іван Франко.

ЧЕРВЕНЬ

- 2—1935: † Письменник Андрій Чайковський.
3—1709: Ісханом Іван Мазепа плучився зі шведським королем Карлом XII.
6—1924: Татари розбили українські кінні війська над Калкою.
7—1848: † Маріяна Шаткович, батько видатного Галицької України.
8—1633: Перемога гетьмана Богдана Хмельницького над Поляками під Батоєм.
8—1919: Українська Галицька Армія почала офензиву від Чорткова.
11—1878: Указ, яким заборонено в Росії друкувати українські книжки.
14—1722: * Гетьман Іван Скоропадський.
14—1891: † Письменник Василь Мова.
17—1895: * Михайло Драгоманів.
18—1709: Зруйнування старої Запорозької Січі.
23—1870: † Поет Амвросій Метелицький.
23—1917: Проголошено в Києві І. Універсал У. П. Ряди.
24—1651: Гетьман Б. Хмельницький падав

- привілей братської школі в Києві.
25—1205: † Галицький князь Роман В. від Завихвостом.
27—1663: Брюховецький вибраний гетьманом.
27—1919: УГА зхобула Бережан.
28—1768: Задляк і Гошта добули Умань.
29—1651: Початок бою під Берестечком.
29—1938: * Ген. Мирон Тарнавський, пал. вождь УГА.

ЛИПЕНЬ

- 1—1569: Люблинська Унія. (Прилучення українських земель до Польщі).
1—1910: Вишгородські студенти збили у Львівському університеті українського студента Адама Кожка.
1—1917: Заснування українського університету в Кам'янці Подільській.
7—1650: Гетьман Виговський розбив Москвітів під Решетою.
8-9—1709: Бій гетьмана Мазепи й Шведів з царем Петром під Полтавою.
10—1648: Облога Збаражів Богданом Хмельницьким.
10—1651: Нецаславий бій під Берестечком.
15—1015: (ст. ст.): * Князь Володимир Великий.
16—1917: Проголошення в Києві ІІ Універсалу.
16—1919: Шестид УГА на Збручу.
17—1902: Річний страйк в Галичині.
22—1944: † Поет О. Одесь (Ол. Кандяба).
27—972: Договір князя Святослава Заволовника з Тревками.
29—1865: Народився Митрополит Андрій Шолмицький, князь папської Церкви патріот і святець.

СЕРПЕНЬ

- 1—1913: † Песняк Леся Українка.
2—1914: Початок І. світової війни.
4—1919: † Трагічно загинув полк. Дмитро Вітовський, перший вождь УГА.
4—1914: Засновано у Львові Союз Визволення України.
7—1687: Іван Мазепа вибраний гетьманом.
8—1834: * Поет Юрій Федькович.
10—1907: † Письменник Марко Вовчок.
14—988: Хрещення України.
15—1856: * В Нагуєвичах Іван Франко.
16—1657: Вибрано гетьманом Юрія Хмельницького.
17—1772: Прилучення Галичини до Австрії.
19—1649: Зборівська угода гетьмана Хмельницького з Польщею.
20—1843: † Перший український повістяр Г. Квітка-Основ'яненко.
27—1807: Прибув до Америки перший український католицький єпископ, ба. п. Преосв. Кип Сотер Ортинський.
29—1940: † Пресидент і диктатор ЗОУНР д-р Євген Петрушевич.
31—1673: Випад отамана Івана Сірка на Очаків.

31—1919: Здобуття Києва об'єднаними українськими арміями.

ВЕРЕСЕНЬ

- 1—1722: * Український філософ Григорій Сковорода.
- 1—1924: Владичий провід дідівці Українців католиків в Америці переміляв Пресп. Кир Коцсталян Богачевський.
- 3—1709: Смерть Гетьмана Івана Мазепи.
- 3—1914: Москалі зачали Львів. УСС перешли до Стрия.
- 5—911: Другий договір з Греками.
- 9—1769 * Іван Козлярецький, батько українського виспелства.
- 10—1714: Перший бій УСС з Москалями.
- 15—1907: † Писеменик і драматичний артист Іван Тобілевич (Барпелко Барпій).
- 16—1658: Галицька угода гетьмана І. Виговського — самогубство України в союзі з Польщею.
- 21—1944: † Олександр Кошиць, мистець української пародної пісні, у Вишнівець. Ман., Кан.
- 28—1651: Мир у Відні Церкви.

ЖОВТЕНЬ

- 1—1877: † О. Подяцький учень.
- 6—1818: Відкриття Українського Університету у Києві.
- 6—1919: Угода УГА з Денікіном у Сидихівцях.
- 10—1648: Хмельницький почав облогу Києва, розбивши Целяків під Городком.
- 12—1916: Бой УСС з Москалями над Стрипою (Семківці).
- 13—1886: † Поет Артемовський-Гулак.
- 14—1624: Напад Запорозжів на Царгород.
- 18—1848: З'їзд "русських учених" у Львові.
- 19—1506: Берестейський Собор, на якому проголошено унію української Церкви з Антоставською Столицею.
- 19—1918: Українська Нац. Рада у Львові проголосила на українських землях під Австрією Українську Державу.
- 22—1742: Вислано в Шикаго, Іл., третього з черги єпископа Українців-католиків у Злучених Державах реосс. Кпр Ангелія Селівина.
- 22—1894: † Учень Олександр Огоновський.

ЛИСТОПАД

- 1—1918: Українці перейняли владу в м. Львові і в ірлії Галичини.
 - 1—1944: † Матрошок Галицький Андрій Шептський, у Львові.
 - 2—1885: † Писеменик Микола Устияло-вця.
 - 4—1872: Писеменик і поет Богдан Лезкий.
 - 6—1811: * Маркіян Шашкевич, пробудник Галицької України.
 - 6—1912: † Композитор, батько української музики, Микола Лисенко.
 - 7—1917: Вольовики захопили владу в Реві.
 - 8—1918: Український Союз Букварня проголосив згоду з Українцями.
 - 10—1708: Москалі здобули Ватутин.
 - 11—1921: † Поет-байкарь Леонтій Гайда.
 - 14—1918: Окупанти Української Академії Наук у Києві.
 - 16—1709: Іван Скоропадський вибрався устиялом.
 - 19—1698: † Гетьман Петро Дорошенко.
 - 20—1917: В Києві проголошено III. Універсал Української Центральної Ради.
 - 22—1921: Бовшівська розстріляна 359 повстанців під Виларом.
 - 23—1873: † Учень М. Максимович.
- ### ГРУДЕНЬ
- 2—1938: Проголошено в Відні Карпатську Україну автономною державою.
 - 4—1803: † Петро Калашинський останній кошовий Січ, засланий Москалям на Соловки.
 - 7—1936: † Писеменик Василь Стефаник.
 - 8—1868: Заоновано у Львові Товариство "Пресвіта".
 - 14—1918: Війська Директорії заляли Київ.
 - 15—1848: † Писеменик-байкарь Васил Гурійка.
 - 19—1240: Багій ардуїнував Київ.
 - 21—1764: Скасування Гетьманщини.
 - 22—1932: Новий повісав Віласа і Данципича.
 - 23—1873: Оспозаво у Львові Наукове Т-во ім. Т. Шевченка.
 - 25—1926: † Політик і діяч Олександр Барвінський.
 - 29—1724: † Гетьман Павло Полуботок з термі у Петербурзі.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ

А Л Ь М А Н А Х

1 9 5 2

Михайло Орест

Щорічне, неухильне повертання...

Щорічне, неухильне повертання
Природи й віри величавих свят
Дає душі, затерплій у стражданні,
Полегшу дивну і бальзам розрад.
Невинна, як і в перший день творіння
Виблизкус на сонці тепла брость;
Не знаючи про вбивство і шаління
Війни безбожної, зелена рость
Пишається на свята Великодні, —
А в храмах славлять на ману, не міт:
Велике, Мирне, Любляче, Безплотне
Не забуває отяжілий світ.
В тім повертанні свят є запорука,
Що скресне у льоди закута Суть,
Що наша боязнь, наші хресні муки
Колісь розвіються і номинуть,
Що прийде край жагучому томління —
І з гимном, з колиханням орифлям,
Ми вступимо у наше Воскресіння
І в гонг ударимо алмазних брам.

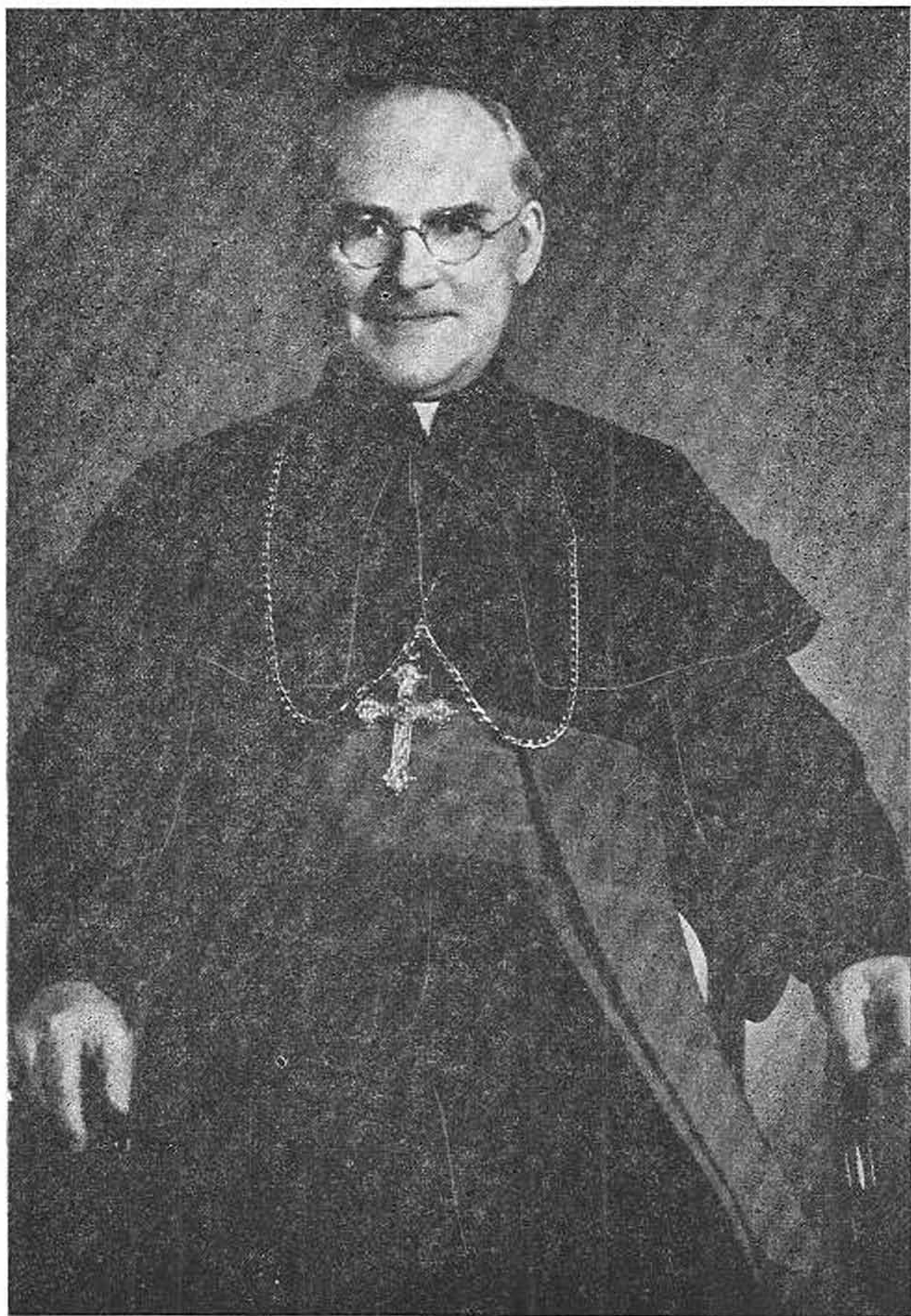
1944

(„Душа і Доля“)

Св. Отець Пій XII
Голова Вселенської Католицької Церкви

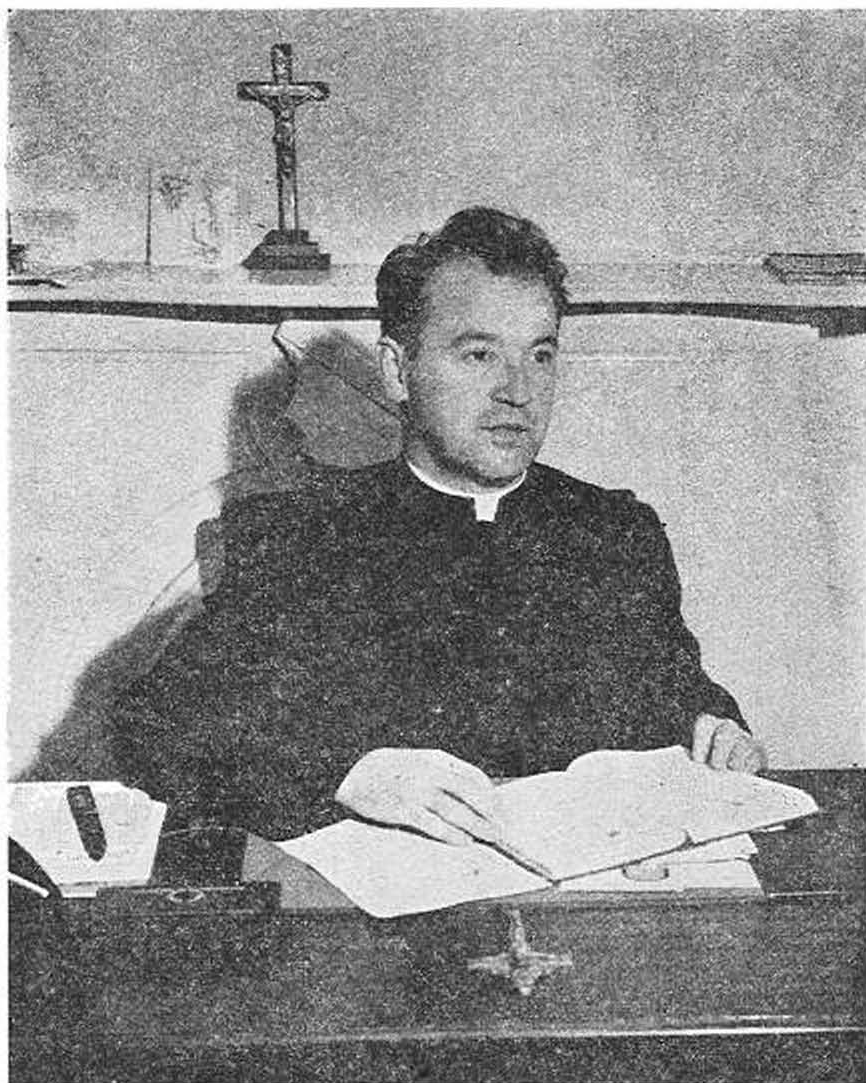

Преосв. Кир Константин Богачевський
Екзарх Українців-кошолків у Злучених Державах
Верховний Покровитель „Провіцкія“

Пресв. Кир Амвроз Сенишин
Епископ-Помічник української католицької дієцезії у США

ЦЕРКВА

Впр. о. Володимир Андрушків
Духовний Управитель „Провидіння“

Св. Євангелист Матей описує, що Ісус спитав своїх учеників, у своїй останній подорожі до Єрусалиму, за кого люди його мають а вони дали йому різні відповіді. Вкінці Ісус спитав про їхню дум-

ку, а тоді Петро відповів: „Ти є Месія, Син живого Бога“. Ісус похвалив його за влучну відповідь, але й додав, що це не його власна, але Небесного Отця; а потім сказав від себе: „А я тобі кажу, що

ти є Петро і на цім камені я побудую мою Церкву і двері некла не подолають її. Дам тобі ключі небесного царства, а все, що зв'язеш на землі буде зв'язане на небі, а що розв'язеш на землі буде розв'язане й на небі". Тут говорить Ісус про свою Церкву, рішаний вже на смерть.

Від цієї хвилини три поняття лучаться в одну перозривну цілість: Месіянцізм Ісуса, Його життя й смерть і Церква. При цій нагоді, де поняття Церкви вириває на обрій життя силою і волею Ісуса, треба згадати і про післяпосланництво апостолів. Посланництво означає передачу влади: „Хто вас слухає, мене слухає, хто вас ненавидить, мене ненавидить". Ісус передав своїм ученикам уряд (владу) такий високий та величний, що перевищає кожну індивідуальність з її здібностями.

При останній вечері Ісус основує тайну св. Євхаристії і в ній жертвує себе з любови до своєї Церкви. По Воскресенню звертається Ісус знову до Петра із запитом: „Симоне, сину Йони, чи ти любиш мене?" Три рази питає його Ісус і три рази відповідає Петро, сумний, соромлячись свого відступства, своєї зради; три рази чує він наказ: „Паси мої ягнята, паси мої вівці".

Петро стає пастирем цього світу, над великими і малими, над сильними і слабими. Це вже є Церква заложена на одноцільних фундаментах у злучі з головою та проводом.

Народини Церкви, що так скажу, приходять щойно із Зісланням Св. Духа, який злучив у вірі перших християн з Христом і створив з них нове тіло в якому жевріла вже свідомість в надприродній величині. Від тоді все, що Богом живе від Духа Святого походить.

Щоби краще зрозуміти поняття Церкви, треба нам перечитати чи радше перестудіювати історію Старого Завіту і звернути особливу увагу на дві події, які будуть нам тим вартісніші, чим довше ми над ними призадумуємось.

Там читаємо, що Бог покликав праведного Авраама і з ним встановив приязнь. На основі цієї приязни цілий рід Авраама мав жити з Богом у повній відданості, дозирю і послузі. З бігом літ рід Авраама розрісся у великий нарід, вибраний нарід. Чотириста літ Бог досвідчав свій нарід у різних сторонах і ситуаціях; вивів його з неволі, живив на пустині. І прийшов час, що нарід знемігся у своїй чистій вірі, у послузі і довірі. І тоді за його зневіру Бог дав йому закон. Ап. Павло каже в листі до Римлян, що цей закон є відповіддю Бога на відступство Жидів. Бог встановив договором приязнь з Авраамом з ласки на основі чистої віри, і тому за непослух свого народу дав йому закон. Закон, це ярмо, тяжке ярмо на шиї, яка не гнеться вже долів з власної волі перед Божим маєстатом, як це було за Авраама, але з примусу.

Подібну картину зустрічаємо

вже в обіцяній землі, де судді правила вибраним народом, люди з пророчим і політичним характером. Вони пояснювали людям Божий Закон з даною їм харизматичною силою і нарід їх слухав, та коли настав суддею Самуїл, нарід знову став байдужим до Божого проводу і забажав мати короля, як і другі народи. Самуїл налякався, та Бог йому сказав. Не тебе вони відкидають, а мене, щоб я вже не був їм королем" (1. Сам. 8, 6). Жиди дістали короля, але це був знову один крок у їхньому виломлюванні з-під безпосередньої зверхності Бога і він став у відношенні до Бога подібно як закон до Авраамової приязни з Богом.

Чи це не кидає ясного світла на перші прояви оснування Церкви? Так, це пояснює, що Ісус хотів заснувати Церкву чистої віри і ласки і неначе хотів відновити стару приязнь Авраама з Богом, хотів мати Церкву, повну духа довіря і любови, не в зрозумінню, що кожний індивідуально пояснював би собі її як сам захоче, не Церкву спіритуальну, пневматичну, бо така не була б правдивою Церквою, але Церкву в якій був би порядок, провід і піддані, священство і вірні, в якій була б свята Містерія і учасники на ній, право і послух, але все це творило б одну цілість з довірям і любовю до Божого маєстату як це було на початку за Авраама, якого можна назвати батьком святої віри. Та тоді настала страшна трагедія, страшніша як упадок перших ро-

дичів, вибраний нарід відкинув Божого Сина, відкинув його науку, його царство, його любов.

Від тоді Церква стає „Законом“; не законом Старого Завіту, але нового, і цей закон тяжить на кожному, хто його заперечить. І ось маємо скалу-Церкву побудовану проти сил темряви, які повстали з ряду літ через непослух супроти Божого маєстату.

Чим є Церква нині? Тим, чим була у своїй суті від віків: Повнотою ласки; тайною єдності; родиною дітей Божих; початком нового й святого народу; святим містом, яке колись має обявитись. Такою була Церква від першої хвилини свого існування, такою залишиться вона по віки. Але рівночасно церква посідає свій строгий закон як оборону проти своїх ворогів, проти небезпеки.

Коли ми про Церкву говоримо, то не сміємо забувати про страшний упадок вибраного народу, коли то він відкинув від себе свого Месію. Цей злочин не перейшов в історії Церкви непомітно. Христова зневага, терпіння і смерть увійшли у Церкву, в її життя. Також не сміємо й думати, що Бог собі бажав такої смерті і зневаги, щоб в такий спосіб відкупити цілий людський рід. Ні, Бог такого злочину не бажав собі, а тому, що так сталось, уся відповідальність за це паде на вибраний нарід. Злочин Жидів перейшов потому на нас, подібно, як перейшов первородний гріх Адама. Злочин цей створив у нашій Церкві хрест, хрест Христа і

ми це мусимо признати і його нести. Церква є суворою, бо окружена небезпеками, але посідає велику таємницю творчості, яка відроджує людство з гріха до нового життя. Між нею, а Христом лежить безмежна тайна любови, якою Він її нагороджує. Церква

залишилась святим народом Бога і буде такою до кінця віків, як також задержить свою строгість і скалу, на якій вона побудована.

Церква є тайною святої віри і її може зрозуміти і нею жити лише той, хто носить у собі любов до Бога.

Ярослав Курдидик

Доба велика і сувора

Доба велика і сувора
і ми, заплетені у ній.
Нас мільонів понад сорок
проходять хрест свій у вогні.
Спогад: далека Батьківщина —
друзі у лісі в землянках —
не подаються, хоч і гинуть
у затяжних, важких боях.
Прошли роки важкі, криваві
й вони — безіменні бійці
без почесей, легенд і слави
різьблять обличчя добі цій...

Пощо писати епопеї,
навіщо кидати слова?
Чи правда світ не здобува?
За неї гинули і гинуть
і кров, всякнучи в чорнозем,
не пропада, бо щохвилини
із неї, блиснучи вогнем,
родиться велет й увиходить
до наших маршових колон,
які з спокоєм прехолодним
значать багнетом наш кордон.

Ось вістка йде, що Він упав.
Тверда, вояцька Його смерть.
Та ми, стягнувши гущу лав,
звикаємо до втрат і жертв, —
бо Він живе у вчипках своїх
і хто їх зможе спопелить?
Ось далі дзвонить Його зброя
і смолоскипами горить
земля, кудюю проходили
Його полки — залізна рать.
Гранатні вирви і могили
Його дороги скрізь значать.

Волинь, Карпати, Полтавщина,
що їх Він рейдами сходяв,
пробігла вістка горобина:
упав наш вожд і командир...
В димах пожежних дні прохо-
гудуть поліські комиші. [дять,
У далеч сіру, що тхне льодом,
вплелися хмаринні ключі
й рокочують громи у повітрі,
що скрізь, де б ворог не ступав.
Його розчавить і розітре
Чуприкид кована доба!

„Заслуговують на похвалу...”

Канон 684 Канонічного Права католицької Церкви приписує таке: „Заслуговують на похвалу вірні, які вписуються до організацій заснованих Церквою, або таких, що їх Церква поручає; хай вірні вистерігаються організацій: таємних, осуджених, революційних, підозрілих або таких, які стараються звільнитися від надзору Церкви”.

Цей припис католицької Церкви обов'язує всіх вірних в совісті, себто під гріхом. Чи ми, Українці-католики, виповнюємо ті, обов'язки, які накладає на нас католицька Церква в 684 каноні канонічного права? Уважаймо, що право католицької Церкви — це закон і наука Бога, бо ж сам Христос каже, що хто Церкви слухає, той Його слухає.

Тут не буду вичисляти, які це саме є організації, до яких католики не можуть належати, тільки згадаю Союз Українців Католиків „Провидіння”, до котрого повинні і мають належати Українці-католики.

Виразно заявляю, що до цього обов'язку спонукує нас право-закон Божий: природний і церковний і національний. Якщо б ми бодай десяту частину цього обов'язку сповнили із любови до Бога, Церкви, народу і нас самих, що сповняють більшовики із ненависти до Бога, до Церкви й української справи, ми сповнили б

дуже багато. Згадаймо лише, скільки є большевиків-комуністів і інших, які б не належали до своїх організацій, а скільки є Українців католиків, що належать до Союзу Українців Католиків „Провидіння”? На це нехай кожний дасть собі сам відповідь.

Церква каже вистерігатись організацій не тільки явно ворожих, але й таємних, осуджених, підозрілих і таких, що стараються звільнитись від надзору Церкви. А тут в Америці є саме такі організації й до них належать Українці-католики. Отже вони порушують закони своєї Церкви. І що властиво цим порушенням досягають? Гріх! — більш нічого.

Вже мизули ті часи і в краю і в Америці, що звати себе Українцем було ознакою національної свідомости чи політичної зрілости. Нині навпаки, можна голосити по-під небеса, що хтось є Українцем, а рівночасно можна бути політично й національно зрадником і шкідником свого народу. Сьогодні вовки вже підходять до народу в овечій шкірі й тому вони є тимбільше небезпечні.

Ми знаємо, що для комуністів і їм подібних справа віри не є маловажною. Кожний їх член обов'язково мусить бути атеїстом-безбожником. Большевики нищать церкви, переслідують вірних. Подібні до большевиків можуть бути й є організації навіть

Всч. о. Володимир Білинський
Головний президент „Прозвідіння“

підби національного характеру, але Бог, Церква, релігія — це для них справа другорядна, яка поволі дається усунути. Отже одні й другі є Українцями й не можна їм цього заперечити. Та вони наділі є шкідниками українського народу й ворогами Бога і тому з ними нам не подорозі, як говорять наші люди. А що так воно поправді є, то бачимо хочби по тому, що нині одні Українці тікають від других Українців. Отже назва Українець сьогодні не є фундаментом українства. Правдивим фундаментом українства є любов Бога і любов ближнього та життя з віри. Це є ці критерії, за якими розрізняємо Українців від псевдо-Українців.

Саме Союз Українців Католиків „Провидіння“ в Америці є справжньою твердинею нашого релігійного і правдиво народного життя. „Провидіння“ є тією організацією, що її поручає Церква і благословить її працю й тому кожний Українець католик, що належить до цієї організації, заслуговує на похвалу.

Союз Українців Католиків „Провидіння“ заснував бл. п. Пресвященний С. Ортинський, а Достойний його наслідник Пресвященний Кир Константин є покровителем Союзу Українців Католиків. А хто є покровителем багатьох Українців католиків, що не належать до „Провидіння“? Наш Владика Кир Константин завжди звертає увагу Українців Католиків на потребу належати до своїх католицьких організацій. Виста-

чить згадати пригадку в Єпархіальних Вістях ч. 1 за місяць лютий 1938 р. п. н. „У ділі Провидіння“, або ч. 4 за листопад 1938 р., п. н. „В справі приєднування нових членів до Провидіння“. В тих статтях Преосв. Єпископський Ординаріят пригадує Українцям католикам, що „в часах, коли большевизм і безвірство вкрадаються в наші громади, коли рівнодушність до віри і католицької Церкви голоситься в ріжних українських часописах, коли ведуться хитрі підкопи проти єдності Церкви, а одиниці й гуртки підтримують ересь, схизму й інші способи розкладу нашого громадянства — „Провидіння“, Союз Українців Католиків, і його орган „Америка“ набирають великого значіння для нашої Церкви й для всіх нас Українців католиків. Тому із справжнім жалем та прикрістю зауважуємо, що це є такі Українці католики, що не належать до „Провидіння“. „З натиском повторяємо і тепер, що діяльність Провидіння можемо цілком слушно вважати частиною Католицької Акції, до якої так гарячо вже від літ заохочує цілий католицький світ Св. Отець Пала Пій XI, а тепер Пала Пій XII“.

Знаємо, що програмою Католицької Акції є відновити все в Христі, а саме: відновити в христі родини, схристиянізувати школи та пресу, боронити публичної моралі, боронити прав та свободи католицької Церкви, розв'язувати соціальні питання згідно з засадами християнськими, впливати,

щоб закони й суспільні установи ґрунтувались на християнських засадах, і т. д. Це саме сповняє Провидіння через свій орган „Америка“. Тому католики мають бути в католицькій організації. Бо каже Їх Ексцеленція Апостоляський Делегат Архієп. Антонюї на Евхаристійному Конґресі в Вінніпегу, Канада, дня 1. липня 1951 р., як подає „Наша Мета“ з 4. серпня 1951 р., ось що:

„Ми є воюючими членами Католицької Акції... і коли хтось боїться перевести в діло розв'язку Папів та Єпископів, що вони безустанно подають як засіб на недуги, що опутали наше модерне громадянство, коротко, коли вони перестануть бути дріжджами в тісті і світлом для людей, то чорні дні горя впадуть на наш світ. Хто із католиків твердить, що він не переймається Католиць-

кою Акцією — Апостолятом, бо це є діяльністю і зайняттям священників, то це є наставленням дезертира. Апостолят — це обов'язок кожного... Обов'язком мирянина-католика є пожертвувати свою співпрацю, не бути пасивним, індіферентним і байдужим у боротьбі за душі, бо каже Папа Пій XII: «Не лише священник, але всі вірні без винятку, повинні посвятити себе справі Бога».

Як бачимо з повище згаданих слів, хоч коротко, що на нас Українцях католиках лежить великий обов'язок і велика відповідальність за нашу працю для Бога, церкви і нашого народу. Ми маємо бути у вічній офензиві за Божі й людські права. Ми виграємо бій, якщо будемо дійсними Божими воїнами, якщо будемо дійсними членами Церкви й своїх католицьких інституцій.

„ПРОВИДІНЯ“ Союз Українців Католиків в Америці, це є народна, допомогово-аскураційна установа, покликана до життя першим українським католицьким Владикою в Америці, Преосвященим Стефаном Сотером Ортинським в 1912 р. Основуючи „Провидіння“, наш перший Владика поклав тривкі і міцні основи під цю організацію, з постановою, що кожний її член мусить бути української народності і католицької віри. Теперішнім Покровителем Союзу Українців Католиків є Їх Ексцеленція Кир Константин Богачезський. Так отже кожночасний український католицький єпископ в ЗДА є на підставі статуту „Провидіння“ верховним покровителем організації і продовжує працю основника. Тому „Провидіння“ залишиться завжди власністю Українців Католиків, під своїм управлінням і у своїх власних руках. Виконуючи свої завдання „Провидіння“ стоїть на незмінній церковно-народній основі, понад якою має стяг із надписом — БОГ і УКРАЇНА.

Уряд Провидіння на роки 1950-1953

ГОЛОВНИЙ ПОКРОВИТЕЛЬ

їх Ексцеленція ВПреосв. Кир Константин Богачевський

ЕКЗЕКУТИВА

Всч. о. Володимир Білінський, головний предсідник
42 Van Buren St., Passaic, N. J.

Михайло Чемний, головний місто-предсідник
21750 Ryan Road, Van Dyke, Mich.

Всч. о. Володимир Андрушків, духовний управитель
430 N. 7th Street, Scranton, Pa.

Антін Цурковський, головний рекордовий секретар
817 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa.

Евген Рогач, головний фінансовий секретар
817 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa.

адв. Іван Дудун, головний касієр
817 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa.

ГОЛОВНІ РАДНІ

Никола Височанський
1234 Main St., Peckville, Pa.

Теодор Баран
1214 Burkhardt St., Akron, Ohio

Всч. о. Петро Олексів
Box 512, Lyndora, Pa.

Михайло Елько
717 N. 7th St., Philadelphia 23, Pa.

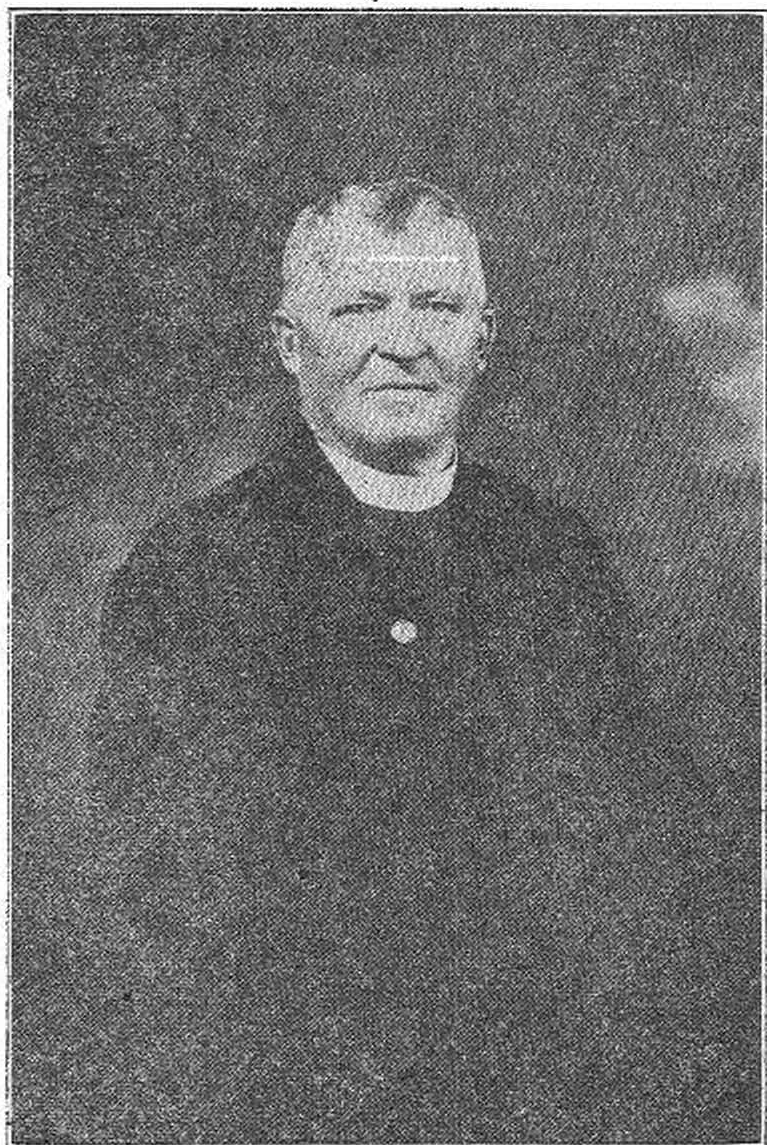
КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Теодозій Каськів
600 High St., Newark 2, N. J.

Всч. о. Богдан Олесь
212 E. Main St., Glen Lyon, Pa.

Евген Команишин
2420 W. Iowa St., Chicago 22, Ill.

Впрп. о. Володимир Лотвич
заступник Верховного Покровителя „Провидіння“

Михайло Чемний
Заступник президента

Іван Дудун
Касієр

Антін Шурковський

Евген Рогач

Всч. о. Петро Олексів
Головний радний

Теодор Баран
Головний радний

Никола Височанський
Головний радний

Михайло Елько
Головний радний

Теодозій Касків
Контрольор

Всч. о. Богдан Олесь
Контрольор

Евген Команишин
Контрольор

МАТИ

(Світлій пам'яті моєї Матери Катерини присвячую)

Слова бувають млі, як проміння,
Як шум ріки і співи пташенята,
Як снінню листочків шелестіння,
Та наймилядє в мові словс — Мати.

Обняти прагне всіх людей ручками,
Всміхається дитя до світу всього,
Та не сміються діти до нікого
Так солодко й так любо, як до мами.

А в усміху матусі до дитятка
Скриваються всі радощі й терпіння
Людства, і людська туга, мрія, гадка,
Щоб вічно жить в майбутніх поколіннях.

Мами іспують не для себе в світі,
Вони знаходять щастя й насолоду
У сповненні природи заповітів:
— Плекай дітей, майбутність, цвіт пароду!

То ж піклуватись, діти доглядати,
То матерей призначення і доля,
Бо й пташечка приносить для пискляти
В гніздечко зерна і комашки з поля.

І так, як сонце є одно, єдине,
А світить людям добрим і лукавим,
У цілім світі мати для людни
В житті є сонцем ясним і ласкавим.

Вбивають люди ближніх за провину
Й за кривду, та й злочинцеві страшному
Гріхи прощає мати, й каже: — Сину!
Ти все ж найліпший, мій у світі зсьому! —

Друг друга тільки в щастю знає й любить,
В біді йому він не подасть долоні,
Та на ложі смерти нецьки губи
Цілують ніжно лица сина й доні.

Грабує брат у брата гріш, хатинку,
Загарбує сестра поля сестрині,
А мама — хліб, останню округинку
Від уст своїх відійме, й дасть дитині.

Як немовля дрімає у пелені,
І люди сплять давнесенько заснулі,
То колискова, тиха пісня нени
Злітає в тьму: — Ой, спи дитя, ой, люлі...

А хто злічить всі щедрості й доброти,
Мовчазні жертви, віддані в посвяті,
Безсонні ночі, дні турбот, роботи
Всіх матерей, їх ласки й благодаті?

Бо й жебраків і велетнів науки,
Гомера, Данте і Наполсона
Випещували материнські руки,
І пригортали з колисок до лона.

А в кожному тоні музики і пісні,
В красі святинь, картин, поем і драми
Укритий труд щоденний, в ночі пізні
Не лиш творців, поетів, а й їх мами.

Коли війна спалахкотить вогнями,
Дуднять гармати, кров пливе рікою.
То матері, хоч плачуть за синами,
Благословлять їх до походу, бою.

Тоді в палатах пишних і хатинах,
Як пташка, лише до небес молитва:
— Ісусе Христе, охороняй сина
Від куль ворожих і мечів у битвах! —

А як над сном пролітають кулі,
Мигтять булатні списи і багнети,
Матуся шепче, все словечка чулі:
— Чи ти живий ще, сину? Де ти? Де ти? —

Пішла би я босенькими ногами
За гори й доли, у чужу країну,
Якби я знала, де то між гробами
На бойовиську в полі гріб твій, сину!

Та ж ти покинув матір, удовицю,
З маленькими, дрібними діточками,
Й сама я орю, сію, жну пшеницю,
А ворог хату спопелив вогнями. —

Як гине син у бою від удару
Меча, чи гине від стріли з гармати,
То в далечинь глядить крізь дим пожару,
В останнє він шепоче: — Мати! Мати...

Як борється народ за правду й волю,
Сни глядять з-за ґрати у в'язницях.
А матері при брамах мліють з болю,
Як під хрестом Пречистая Дівця.

Коли людину старість, вік похалить,
Волосся посріблилось, побіліло,
Нема ніде дорожчої могили,
Як та, де спочиває неньки тіло.

Тому в душі людства з глибин бездонних
Зродилась віра, що Господь владика
Керує світом з поміччю Мадонни,
Марії, мами Богочоловіка.

Слова бувають млілі, як проміння,
Як шум ріки і співи пташенят,
Як осінню листочків шехестіння,
Та наймихіше в мові слово — Мати.

Памяті Д-ра Лонгіна Цегельського

(Як виходив він на політичну арену)

Американська українська преса принесла в половині грудня 1950 року незвичайно сумну вістку, що несподівано помер на удар серця бл. п. Д-р Лонгін Цегельський, редактор часопису „Америка“ у Філадельфії, який від 1920 р. майже безперервно перебував у ЗДА. Був це останній живучий ще посол до парламенту у Відні й один ще тоді з живучих послів до галицького союму у Львові. Його дуже добре знала Галичина, а як свідчить твір Ісаака Мазени „Україна в огні й бурі революції“ про події на українських землях від 1917-1921 рр. — пізнала його й велика Україна.

Перед двома літами був ще в Європі один посол до віденського парламенту бл. п. Д-р Володимир Загайкевич, пізніший посол і віцемаршалок варшавського союму, що утік з Черемішля (Галичина) перед більшовиками до Німеччини в Міттенвальд і хотів переїхати в Америку, але невиласна смерть у 1948 р. перстала нитку його трудолюбивого життя.

Характеристичним для обох буде, що Д-р Л. Цегельський від 20 р., а Д-р В. Загайкевич в останніх майже місяцях свого життя, перейшли до гетьманського руху, хоч політичну кар'єру почали і її зробили в національно-демократичній, згл. трудовій партії, яка згодом переіменувалась на Укра-

їнське Національно-Демократичне Об'єднання (УНДО) і відповідала за цілість українського життя в Галичині й на Волині.

Автор цих стрічок познайомився перед 44 роками із тоді зовсім молодим, бо заледве 32-літнім Д-ром Л. Цегельським, який одначе вже з академічних студій, а передовсім з т. зв. селянських страйків був дуже популярний серед українського загалу, як людина, що вступає на ширшу арену українського політичного життя. Він, як редактор „Свободи“, що для селян раз у тиждень появлялась у Львові під керуванням і за згодою Народного Комітету у Львові, рішив зголосити свою кандидатуру на посла до галицького союму, щоб своєю особою врятувати добру славу українського повіту Бібрка, віддаленого три десятки кілометрів від Львова. Тому то 44 роки тому зіхались до Бібрки найкращі діячі повіту, так сказати б, „сіль“ його, щоб з рук тодішнього повітового маршалка, дідача Станіслава Мицельського, власника кількох сіл (жив у громаді Бориничі) вирвати посольський мандат.

Цікаво, що їдучи на важні того роду збори, інтелігенція обох судових повітів, як духовенство так і вчительство згл. управителя шкіл та свідоме селянство, збиралось і гурутувалось разом, обговорюва-

до громадські справи і потім спільно рішало про долю повіту, який у той час начислював 95 тисяч мешканців із майже 100 громадами, бо було їх в дійсності 96 сіл і дещо присілоків та в своїй північній частині називався Бібреччина і в полудневій Ходорівщина. Тоді то як організатор тієї останньої явився в Бібрці о. дек. Іван Винницький, парох Залізців, учитель Филімон Пеленський із Ходорова (батько теперішнього ред. Зенона Пеленського, ген. секретаря ЦКУФ в Німеччині), селянин Вовчук з Ляшок, селянин Олесський, тоді господар з Ліщина, телер імігрант в Америці, дуже свідомий селянин Дмитро Дикий з Бертешова, пок. селянин Турчин з Ятвяг, о. Кирило Фацієвич із Стрілянц Нових, упр. школи звідти Осип Вітошинський, упр. школи Юліян Павлинський з Грусятин, о. Микола Стисловський, парох Девятник, пізніший декан стрілянського деканату, о. дек. Степан Донатович з Боринич, тієї ж самої громади, де кондсканальні вирішили позбавити графа Мицельського права репрезентувати Українців як їх посол у соймі, о. Михайло Фобовник, парох Суходолу, пізніший організатор Бібреччини, селянин Микола Мох, з історичного села Дзвингорода, о. декан Сінгалевич (батько посла до Відня лск. Володимира Сінгалевича, за Польщі директора Земельного Банку), упр. школи Чучкевич та селянин Іван Прибила, всі громадяни з Романова, в якому то селі плаща посла назву „Гонти і Залізняка“, а

найкращі вулиці села називались Шевченка, Франка і т. д. Треба пригадати, що краєвий зїзд Січей і Соколів у Львові в 1914 р., який відбувався у столиці князя Льва демонстраційний похід, очолював на коні з булавою в руках краєвий кошовий Іван Прибила, той самий селянин із села Романова, і цей зїзд саме дав потім завязок для галицьких Січових Стрільців.

Зїхались тоді до Бібрки, так сказати б, „батьки повіту“, з яких наводимо тільки імена покійників, бо живучих ще не завжди можна згадувати, особливо сьогодні в час советської окупації.

Зазначити треба, що й сам повіт мав кілька місцевих суспільних робітників чи то з духовенства або з селян, які могли дуже добре заступати повіт у соймі, як о. декан Сінгалевич, о. дек. Винницький, селянин Дмитро Дикий або селянин Іван Прибила. Згадані дійсно за української влади увійшли до Конституанти в Станиславові, а двомандатова округа Бібрка, Жидачів, Стрий зі Сколем дали посла більшості до віденського парламенту, відомого економіста Д-ра Евгена Олесницького, адвоката в Стрию, що згодом був головою „Сільського Господаря“ у Львові, і посла меншості радн. Льва Мевницького, начальника суду в Сколім. Була отже надія стати послом, але найкращі з прияних заздалегідь відкликали свої кандидатури й залишилось тільки двох кандидатів: лікар Народної Лічниці Д-р Озаркевич та ред. Л. Щегельський зі Львова.

Д-р Лонгин Цегельський (1875—1950)
Державний секретар закордонних справ ЗОУНР 1918—20,
голова західно-української дипломатичної місії у Вашингтоні в 1920 році

Негайно вже по кандидатській промові Д-ра Л. Цегельського зарисувалась маркантно його особа — а тільки для самої формальності піддана під голосування його кандидатура була прийнята подавляючою більшістю голосів. — Справді у приєднаних вивязалась гаряча й довга дискусія над виборами, які способи чи методи треба пристосувати, як про те, хто властиво має кандидувати, і всі дуже тішились, що Д-р Л. Цегельський кандидатуру прийняв.

Бібреччина, як сумежна з львівським повітом, була на загал свідома, як напр. село брата митр. Шенгицького — Девятники, де було 67 голосуючих, з яких біля 50 голосувало на виборця свідомого Українця, а 17 на урядового, то не диво, що з допомогою махінацій виборчих виїшов той, на якого впало залсдвє 17 голосів. Тоді громадяни села Девятник робили собі взаємно докори і правиборці в церкві присягою ствердили, як хто голосував і вислано в німецькій мові телеграму до президента міністрів барона ф. Бека, щоб уневажнив вибори в Девятниках і зарядив нові. Так і сталося і вибори вже пішли добре, комісар перших виборів мало що хліба не втратив; його перенесено на становище урядника в другому місці. Були й такі села, де залсдвє 12-літній хлопець читав плавно церковні книжки, а делегати громадської ради села Мучани їздили вперед до кандидата на посла гр. Мицельського, чи дасть на місцеву школу великого дуба, а коли одержали відповідь

що ні, — виборець тієї ж громади голосував на українського кандидата. Та й само прізвище Д-ра Л. Цегельського грало несабьяку ролю в цій виборчій кампанії, бо мало- або зовсім неграмотний виборець села не міг добре вимовити імени кандидата, бо ж „Д-р Льогін Скеголський“ мало означати у виборчій комісії ради повітової Бібрка Д-ра Лонгіна Цегельського. Тому то завдячувати треба, що в день виборів 1908 р. український кандидат до галицького союму двома голосами перелав.

На дуже скромній перекусці, що її влаштував Д-р Л. Цегельський своїм виборцям у „Диківці“ в Бібрці, розярення виборців було велике, але Д-р Цегельський ситуацію опанував, успокоїв їх, а в короткім часі Бібреччина довідалась, що їх кандидат зістав начальним редактором одинокого щоденника „Діло“ у Львові.

Одначе Д-р Л. Цегельський не довго залишився на тім пості. Його стаття „Ад майорем Польопія гльоріям“ викликала велике негодування серед українського духовенства. Д-р Цегельський був примушений цей пост покинути. Політично однак він працював далі і незвичайно культурно ривалізував з тодішнім секретарем Народного Комітету Д-ром Володимиром Бачинським, а в 1911 р. здобув мандат парламентарного посла до Відня від округи Ярослав-Цішанів-Любачів, де виказав велике знання і всю умілість ведення виборчої агітації. Тільки Д-р

Лонгин Цегельський, а ніхто інший міг здобути той мандат.

Деякі огляди тягlosti політики, а часом й інші справи були причиною, що деякі люди мусіли кандидувати до обидвох палат, хоч в засаді були це завжди інші люди. Д-р Лонгин Цегельський з річевих причин, як знавець виборчого права, не тільки добрий бесідник, але і журналіст, мусів кандидувати саме 1913 р. до галицького сойму, який мав ухвалити тільки нову виборчу реформу і негайно себе розв'язати.

Тоді громадяни повіту Бібрка упросили вже Д-ра Лонгина Цегельського — прийняти мандат та кандидувати з повіту Бібрка, — де без всяких трудностей і перепон вийшов він перед першою

світовою війною. Той, дер комменде Манн — як постійно висловлювався мозок народу про нього, як заступник голови „Сокола-Батька“ у Львові, Д-р Лонгин Цегельський увійшов до „Боевої Управи“, де далше мав змогу реалізувати на практиці незалежність і соборність української держави. Одинокий Д-р Степан Баран, пізніший посол до варшавського сойму, який в 1912 році став Генеральним секретарем Народного Комітету у Львові і з власної автопсії незвичайно влучно, а вірно описав ті події й ролю Д-ра Цегельського в них у час. „Українські Вісті“ аж в двох числах з кінця січня 1951 р. за що належитьсь йому щира подяка від нас усіх.

Свята Софія та пам'ятник Б. Хмельницького у Києві

Монастир на Соловецьких Островах

I.

Соловецькі острови („Соловки“) — це група островів підарктичної полоси, на висоті 65° геогр. ширини, облита водами Білого Моря.

Вже сам факт, що ці острови положені близько полярних околиць, вказує, що життя на них є вельми тяжке. У тій географічній ширині сонця майже не видно; воно появляється там тільки через кілька тижнів у рік, а саме в літі, яке зачинається на Соловках з кінцем червня, а кінчиться з початком вересня. Але й у цій літній порі гріє там сонце тільки через кілька годин денно, якщо, очевидно, небо не покрите хмарами. Бо найчастіше панують там у літі дощі й мряки, а мряки ці такі густі, що ледве на кілька кроків можна побачити перед собою людину.

Домінуючою порою року Соловецьких островів є зима, ця ледова, попура, пригноблююча зима полярних околиць. Вступом до неї є пора безнастанних дощів вересня й жовтня; в половині листопада настає пора обильних опадів снігу та нагальних північно-східних вітрів, після чого цілу природу Соловецьких островів сковує дозжезна невиносимо жорстока зима, супроводжена пригноблюючими полярними почамми. Вже від початку листопада завмирає там день; сонце сходить в 8-ій

годині, а вже в 3-ій по полудні западає ніч. А цілий грудень, січень і лютий затоплені в безперервній ночі, — хіба, що часом відібються промені сонця від полярних ледів, або на яку годину появиться над головами сяйво полярної зорі, щоб скоро розплинутись у безконечній темряві. Води, що обливають Соловки, зимою замерзають, через що припиняється всяка плавба, а заразом і комунікація зі світом на довгих сім місяців.

Місяці пайтяжчої зими та полярної ночі (грудень, січень, лютий) є різночасно порою нагальних циклонів і снігової заметілі. І саме ці гурагани, при студені понижче 30° Реоміра, серед пронизуючої до костей мряки, роблять зиму Соловецьких островів просто нестерпною.

Щоб уявити собі лють тамошньої зими, вистарчить сказати, що селяни з Сибіру, які в себе при звичаєні теж до майже вічних снігів і ледів та переносять майже що-року морози о 40—50°, вони то, найшовшись на Соловках у зимі, тужать за своїми „теплыми“ сторонами.

Тому зима Соловецьких островів є страшними тортурами для всякого, хто пайшовся там без дуже теплої одежі, доброго приміщення та добірного харчу¹⁾.

¹⁾ Ця саме найконечніших умовин життя були цілковито позбавлені доне-

Але й літо не є там вельми принаadne. Бо треба знати, що Соловки — це острови, вкриті ще дотепер частинно багном. Через це рояться вони літом множеством настирливих москітів, перед якими не охорониться людина ні вдень, ні вночі, а вкушення яких є дуже болюче та спроваджує лихі наслідки. Серед таких життєвих відносин малярія являється звичайною недугою мешканців Соловків.

II.

До XIII. стол. були Соловецькі острови зовсім незамешкалою територією; до того часу були вони одною величезною, недоступною багнукою, тож не диво, що людина сторонила від тієї маляричної землі, що дихала смертю. Треба було на правду надлюдських зусиль, героїчної посвяти довгих поколінь та надзвичайної праці, націхованої муравлиною терпеливістю й витривалістю, щоб із цієї дикої, недоступної, вбивчої для людини безодні вчинити можливий для людського життя осідок. Докопати цього могли тільки герої, люди, що зрелися не тільки пайпримітивніших особистих потреб, але й самих себе.

Таких людей видати могла тільки ідеологія Христа: ідеологія любови, терпіння й праці — аж до самопожертви.

А знадала їх вона чимало; і ті герої, задивлені в свій ідеал Христа,

лавні мешканці Соловецьких островів: нещасні засланці, жертви большевицького терору. Отже й не диво, що вони там масово гинебали.

вчинили найтяжче терпіння, безкорисну працю та найстрогіше умертвлення ради Христа, найшли його на Соловецьких островах; і туди пішли вони, зразу поодинокі, а далі десятками й сотками.

Та знаючи, що Спаситель не хоче, щоб його почитати самими тільки молитвами, але передовсім ділами, які несли б якнайбільшу користь ближньому, взялись ті анахорети за тяжкий, безнадійний, здавалось, Сизифів труд: культуризацію Соловецьких стрів.

Через п'ять соток літ йшла надлюдська праця в цьому напрямі!

Це була завзята, безпощадна боротьба жмішки, сказати, муравлів, виснажених аскетів, із могутньою природою, що на кожному краці несла їм заглядку. І чимало жертв упало! Хто зміг би сказати, скільки їх поглинули в собі соловецькі багна?

Та не припинялась боротьба ні на хвилину; вона кипіла все сильніше, бо заєдно напливали нові герої і побільшувались ряди борців.

І ті слабосилі аскети пакінець перемогли. Просто чуда доказали. Дали вимовний доказ, чого може доклати збірне зусилля, надхнене Христовими ідеалами, зусилля, якому просвічує могутня, безстрашна воля та беззастережна, одушевлена віра в успіх.

І сповнились тут Христові слова: „Коли матимете (сильну) віру і скажете цій горі: Перейди звідси туди. — і перейде; і нічого неможливого не буде для вас“²⁾

²⁾ Мт. 17. 20.

Безмежні й безплідні багна, якими були саме Соловецькі острови, замінились у гарні ліси й розлогі пасосиська, в управні поля й цвітучі городи.

Довга, вікова муравлина праця монахів висушила майже всі багна, а безліч малих озер получила зі собою каналами, місцями пригожими навіть до сплавлення будівельного матеріялу, який ішов опісля з соловецьких лісів на європейський континент.

У великих соловецьких лісах розведено згодом усяку дичину³⁾, а озера зариблено. І саме риболовля та полювання стали опісля одним із головних і дуже обильних джерел доходів для мешканців Соловецьких островів.

Таким чином, дякуючи безупинній праці монахів, Соловецькі острови стали опісля найбагатішою околицею північної Росії.

III.

На основі едикту Марти Посадницьї, (затвердженого опісля царем Іваном Грозним) дістались Соловецькі острови у виключне посідання та власність їхніх мешканців, монахів. Таким способом справедливо нагороджено їх за ті незвичайно великі труди, які вони положили для культуризації Соловок.

Із р. 1429 заснували монахи — праведники Єремія і Сава на Соловецьких островах монастир, а 1436 р. апахорет — праведник Со-

³⁾ Одея із островів прозваній „Заячим“ саме тому, що розпелась на ньому величезна скількість зайців.

зим збудував при монастирі першу церкву.

І завдяки тим трьом праведникам, яких російський нарід незвичайно високо почитає, соловецький монастир став могутньою атракцією для російських анахоретів на довгі віки.

Довкола монастиря, у Соловецькому „Кремлі“, повстали згодом комплекси й інших забудовань, призначених будьто для адміністрації різних ділянок праці, будьто для поміщення монахів, будьто для визначніших подорожніх, що зааюбки відвідували Соловки, щоб приглянутися тій своєрідній республіці.

А в міру того, як Соловецькі острови висушувалися, почали будувати будівлі та церкви⁴⁾ і поза „Кремлем“. Для вигоди подорожніх збудовано й великий, зразково уряджений шпиталь; а навіть й школу уряджено, щоб шкільна молодь, перебуваючи літом на Соловках на прогульці, могла без перерви продовжувати свою науку.

Дякуючи безперервній, а незвичайно доцільно організованій праці монахів, значіння Соловецьких островів зростало все більше; вони стали згодом оплицем високорозвиненого промислу на ріжнородних ділянках, бо прибували тут люди з ріжних сторін, з ріжним знанням і досвідом

⁴⁾ Усіх церков (— не рахуючи численних богослужбних каплиць) — збудовано на Соловках шість; матерською і катедральною стала Церква св. Преображення Господнього, положена в соловецькому „Кремлі“.

— а прибували із найкращою волею, як найкраще прислужитись своїй громаді своєю працею і знанням. Таким чином повстали з часом на Соловках великі заводи деревного та залізного промислу; дуже скоро і буйно розвинулися теж і шенський, кравецький і гарбарський промисли. Не бракувало тут і цеголень, що достарчали знаменитого матеріалу під будову будівель і церков. На високо-рівні стояло теж молочне господарство.

Як високо і ріжносторонно розвинувся промисл на Соловках, свідчить ця обставина, що всь внутрішня обстановка будівель аж до артистичної церковної утвари включно, була виключно ділом рук самих монахів.

Нагромадження великої сили промислових виробів, як також високо розвинене лісове, рибне та молочне господарство спонукало соловецьких монахів до торговельних взаємин з європейським континентом. В тій цілі збудували вони велику, 8-кілометрової довжини, пристань враз із морською ліхтарнею та доками. Подбали очевидно і про свою торговельну „флоту“.

І тут знову приходиться подивити високу умову працездатності соловецьких аскетів; вони дали з-поміж себе не тільки тих чорноробучих працівників, що своїми руками мостили мочарі

камінням, що виробляли і випалювали цеглу та її опісля клали у будівлі, але видали вони й знаменитих інженерів, які випрацьовували для своїх товаришів-мулярів пляни будівель церков, пристаней, доків; самі монахи будували й великі торговельні пароходи, вони то збудували, теж виключно своїми власними силами 2-кілометрову греблю, якою получили, для догідної комунікації, центральні установи соловецького Кремлю з острівцем Муксолні, де були великі пасовиська й осередок молочного господарства.

IV.

Від 18-го століття ужив російський царський уряд Соловецьких островів як місце депортації для політичних в'язнів. Цю саму роллю сповняли ці острови й під большевицьким режимом. Тільки не однакою долю найшли на Соловках жертви білого та червоного абсолютизму. Бо коли царські засланці одержували там відповідне приміщення, харч, людське трактування, а до того ще й щирю опіку зі сторони ввічливих монахів, то жертви червоного режиму не тільки, що були позбавлені відповідних помешкань, харчів і одежі, при вбивчому кліматі Соловок, але ще й віддані на поталу пелюдських чекістів, які немилосердно знущалися над нещасними засланцями, засудженими на страшну, повільну смерть.

Кальнищевський у неволі

Багато, о багато відси миль,
На півночі, на зимнім Білім морі,
В куті бердіг, на стінах цвіль,
Й малесеньке, вузьке віконце вгорі.

Темниця довга може кроків три,
Широка два, — неначе домовина.
Крізь щіль, що звуть вікном, режуть
[вітри.
Скляють, як сич, сковичуть, як
[жорти.
І хлипають, заводять, мов дитина.

Крізь тую щіль від моря тягне лютя.
Густа імла, мороз іде тріскучий;
До суду-зіку в тій тюрмі мабуть,
Не зпростуть квітки й не зацвінуть.
Не клне сонце промінь свій
[дріжучий.

Тут вічна ніч і безпросвітня тьма.
Тут вічна гниль і доживненна мука.
Хто тут прийшов — надію кинь!
[Дарма!
Держить тебе отся страшна тюрма.
Немов змія стоглава і сторука.

Держить в руках, як мушечку
[пазук,
З жил твоїх кров повільно виспасає,
І серце рве, клює, як пташку крук —
Мабуть страшніших і лютіших мук
В своїх безоднях пекло не скриває.

В такій тюрмі — (о, серце, не зімліє,
Це не останні муки і не перві) —
Сидить старець: довкола нього
[гній,
По тілі аж кишить хробацтва рій,
І вється, ласить, шнирить, мов по
[стерві.

А він сидить у тій пурпурі ран,
На берлозі, мов на царським
[престолі.
Кругом тиша, лиш виє ураган...
Дивіться! Це останній Січі пан,
Це отаман останній у неволі!

Дивіть, який плетуть йому вінець
З волоссям хробки скручені на
[скрані
Дивіть, сини, як гинув наш отець,
Зніміть з його чола страшний
[вінець
І поцілуй кладіть на кожній рані.

Терпінням тим він щедро заплатив
За прогріхи батьків і за провини:
Тим пеклом, що його отгул прожив,
Синам своїм опрощення купив.
Дивіть сини: за вас він тут ось
[гине!

Дивіться, гей дивіться в тую ніч!
А може день над вами засвітає.
Кому ж зовсім байдужна наша річ,
Хай свідсіля собі тікає пріч!
Рабом родивсь, нехай рабом
[сконає!..

Українсько-польська національна границя в Галичині з 1939 р.

За національну границю між Українцями і Поляками будемо вважати лінію, що ділить оселі в суцільному скупченні з більшістю українського населення від таких же осель з більшістю польського населення.

Українсько-польська національна границя в Галичині протягом нашої історії відпадала великим змінам: вона стало пересувалась із заходу на схід у нашу некористь і зайняла вкінці перебіг, який хочемо представити. Українсько-польська границя в Галичині з 1939 р. є дуже довга, бо аж біля 215 миль, невіривна лінія, яка в місцях, де йшов польський наступ, входить клинами в глибину нашої території. Цю границю можна поділити на дуже виразну природну українсько-польську на Лемківщині, де вона проходить північними хребтами Карпат і другу на Посянні, не оперту в основному, лише з малими вивинятками, на ніяких природних межах.

Розгляньмо тепер подрібно перебіг цієї границі у 1939 р. Українсько-польська національна границя в Галичині починається на західній Лемківщині на ріці Попрад у тому місці, де державна польсько-словацька границя завертає від Попраду на захід; вона йде в північно-східному напрямі,

через коту 810 м., відділяючи Вирхівку по українській стороні від Лімниці по польській. Далі через Парховатку 1005 м. і над Каменем 1083 м., біжить у північному напрямі, залишаючи на сході українські села Розтоку Малу, Складисте і Матієву, а на заході села з польською більшістю Барновець, Чачів і Рибень, обнімає останнє на півночі українське село Королеву Руську і завертає на схід. Звідси межа йде північними гірськими хребтами, через вершини Явір (883 м.) і Холм (779 м.), відділяючи українські оселі Богуша, Більцарева і Вафка, положені в горах, від польських Плашкова і Концльова вже на Підгір'ю. Такий є перебіг границі у повіті Новий Санч.

У горлицькому повіті границя проходить з малими загинами у північно-східному напрямі, далі північними карпатськими хребтами, через гору Містка (634 м.) і другі до сходу, залишаючи по українському році у горах оселі Лосе, Біаяпка, Рихвалд, Ропиця Руська, Мацина Велика, Розділля, Боднарка, а по польському в горлицькій кітловині Ропу, Шимбарк, Сяри, Сенькову, Мацину Малу, Криг і Ліпінки.

В яслиському повіті невіривна границя звертає на південний схід за напрямом гірських пасем

Магури, заглиблюючись в українську національну територію. Тут українські села Воля Цеклинська і Фолюш ще на узбіччю гори, а польські Дзелец, Цеклин і Добриня вже в китловині. Опісля границя вигинається до сходу, обіймає українські села Хлопінци і Перегримку, положені вийнято в китловині, та вилучуючи польські села Самокляски та Мрокову, що лежать на узбіччю від української Березови вже в горах, поміж Дошницею з української сторони та Скальником, Кутами і Лисою Горою з польської сторони, доходить до східної границі позіту до гори Лазі (640 м.), північніше Мисцової.

У короснянському повіті пробігає далі в південно-східному напрямі, за розташуванням гірських хребтів та переходить через вершини Дяню, Гирову і Щегрову, відмежовуючи українські оселі Гирова і Теретяна, що лежать у горах, від польських Івля, Теодорівка і Липовиця, положених у долині. В тому місці найбільше перевужується Лемківський клин, який тут є всього на 7—10 миль широкій.

У сяницькому повіті межа проходить спочатку границею повітів Коросно-Сянік, відділяючи українські села Завадка Рижанівська, Камінка, Белтянка і Вілька, положені в горах, від польського села Любанова, що лежить у долині ще в короснянському повіті; на півн. захід від Вільки завертає у східному напрямі і йде останнім північним гірським хребтом, на південь від польських сіл Клим-

ківки, Посади Горішньої і Глибоке — до Вислока. Тут границя кінчає свій хід гірськими хребтами. Далі завертає до півночі, обіймає українські оселі Сняву і Босько, положені вже в долині та, проходячи поміж Одреховою і Посадою Заршинською, звертає у північно-східному напрямі та на південний схід від Вітрилова доходить до Сяну, відділяючи українські села Новосільці, Костерівці, Согорів Горішній, Межибродє, Кінське (в березівському повіті) і Лодину від польських сіл Довге, Страхотина, Пакошівка, Фаліївка, Рачкова і Вітрилів (у берез. пов.). На цьому відтинку границя переходить через підкарпатську китловину та входить на карпатське Підгір'я, леретинаючи впоперек морфологічні одиниці. Тут поведена границя є дуже проблематична, бо вправді по польській стороні залишено декілька українських осель (Ялин, Грабівка, Пакошівка), але zarazом не українській стороні знаходиться теж ряд польських осель з польською більшістю, які входять у глибину української національної території аж під Буківсько і Тернаву Горішню, вже в ліському повіті. Тому на цьому відтинку можна би вирізнити мішану українсько-польську територію. Характеристичним є, що тут Поляки живуть теж у долинах, а Українці в горах. Звідси границя починає вже переходити Підгір'ям аж в околиці Крамарівки-Порохника.

На тому кінчимо огляд українсько-польської границі на Лемківщині, яка у своєму перебігу.

за винятком східної Лемківщини, є дуже виразна, бо відділяє майже зовсім національно чисту українську територію від такої ж польської. Ця границя, за винятком східної Сянщини, біжить північними хребтами Карпат.

Дальше слідує українсько-польська національна границя на т. зв. Посянню. Її загальний перебіг де-що наслідує течію Сяну; однак часто робить вона відхилення то в праву, то в ліву сторону. Розгляньмо тепер ще дальший хід границі.

В березівському повіті пробігає вона спочатку Сяном у північному напрямі, відмежовуючи по правому березі українські села від польських по лівому. Тут долина Сяну являється на малому відтинку немов кордоном поміж двома народами, на якому польський наступ не посунувся далше до сходу. Але вже на північний захід від Селнськ границя завертає на схід і пробігаючи горбом На Камені (504 м.), на південь від Дуброви Стаженської і Дилябуви, доходить до місця, де сходяться межі трьох повітів: березівського, добромильського і перемиського. Залишаючи кут у загибі Сяну по польській стороні, йде далі на північ знову до Сяну і північним берегом Сяну на схід до села Вабиці над Сяном, яке залишається по польській стороні. Тут змінює напрям на північ і доходить до границі перемисько-ярославського повітів, приділюючи Скопів до української території. Тепер згаданою границею

повітів, яка zarazом проходить річковим вододілом поміж малими лівобічними притоками Сяну з однієї сторони й Млечкою, правобічною притокою Вислока і Рокитницею, лівобічною притокою Сяну з другої сторони, через Буковий Горб (426 м.), прямує у східному і північно-східному напрямі. По українській стороні знаходяться оселі: Середня, Бовино, Мацьковичі, Кусеничі, а по польській (у ярославському повіті) Крамарівка, Воля Угарська, Тулиголови, Рокитниця, Тялин і Чемеровичі. Звідси в ярославському повіті границя проходить вже широкою долиною Сяну поміж Дмитровичами, Заболоттям і Сколошевом з української сторони, а Чемеровичами, Капичами, Замістям і Радимном з польської сторони. Звідсіля границя спирається знову на Сян, але вже зразу переступає його, обіймає по своєму правому березі села Михайлівку і Дуцьковичі та на північ від Радимна знову завертає до русла ріки.

Взявши під увагу, що на тому відтинку деякі оселі, які залишаються по польській стороні, є в більшості українські (Заміхів, Боратин) і інші мають значний відсоток Українців (20—50 відс.), можна тут вирізнити переходову смугу з мішаним національним характером. Її межу поведемо на схід від оселі Рокитниця у північно-західному напрямі, а далі річкою Рокитниця і Луг на схід і північ до Сяну, залишаючи ще Острів по українській стороні. Далі межа тягнеться від Сяну й

аж на схід від Ярослава переходить на правий беріг ріки, де, займаючи оселі з українською меншиною Шівсько, Пиводу, Вязівницю і Нелипковичі до польського Засяння, біжить даліше Сяном. (Дві названі оселі Вязівницю і Нелипковичі, зогляду на значний відсоток Українців зачислимо до мішаної території). Аж на захід від с. Лежахів границя звертає у північно-східному напрямі, проходить між оселями Дибків і Сінява, доходить до Рудки та знову повертає у південно-західному напрямі, забираючи на лівому березі Сяну Дубно, біжить далі рікою на північ та повертає опісля на схід до границі Галичини, залишаючи по українській стороні Пискоровичі, Жухів, Ожанну, Дубровицю, Слободу, а по польській Виравиці, Дорібах, Бриську Волю і Яструбць. На цьому відтинку вирізнимо мішану територію, до якої зачислимо Рудку, Вилеву і Сіняву так, що тоді на відтинку Лежахів-Дубно границя переходить Сяном.

Такий є перебіг українсько-польської етнографічної границі на Посянні. Тут треба сказати, що Сян гей би був якоюсь запорою, становив бар'єру, яка зменшувала польський наступ на схід; бо тільки на незначних відтинках етнографічна границя переступає Сян на його правий берег, а в

більшості не доходить до ріки. З перебігу етнографічної границі видно, що польський наступ ішов головно на трикутник Динів-Перемишль-Лежайськ, тому ми бачимо тут зменшення українського стану посідання, а закріплення польського. Спостерегаючи в цілості на перебіг українсько-польської національної границі, треба підкреслити, що є вона дуже виразна на Лемківщині, так, що Поляки на цілому просторі мешкають на долах, а де починаються гори, там живуть Українці. Тут гори були рішачим чинником, що здержував польський колонізаційний наступ. Зрештою не лише мало доступний терен, але теж погані ґрунти зменшували вплив Поляків у гори. В західних частинах Сяніцького повіту границя повертає на північний схід і починає впоперек перетинати Підгір'я. З хвилиною, коли узбіччя Підгір'я стають покриті лісом, не зважається більше ніякого зв'язку перебігу границі з природою. На Посянні границя не є гостра, бо по обох боках є вклинення й острови.

Такий був перебіг українсько-польської національної границі в 1939 р. Сьогодні, в наслідок відомих політичних подій, пересунено її далеко на схід і вона зараз проходить приблизно по лінії Керзона.

Передплачуйте єдиний український католицький щоденник

„А М Е Р И К А“

Адреса: "AMERICA"—817 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa.

Містерія полтавської ночі

— Похідні вогні в степу, і гострий вітер, і брязкіт шабель кінних ордонансів! Як дзвенить земля під боевими полками! Яке чудесне вояцьке життя!

Генерал Леванідов заглибився в м'який, великий фотель.

— А вночі, пахощі озівських степів, і які близькі наші зорі! Мріяти б тільки про рідні вікторії, про рідну воєнну потребу!

— Мріяти — почув з-поза себе гарячий шеліт.

Він не ворухнувся навіть і ніяке враження не відбилосся в його очах. Генеральське лице було тверде й червоне, і трохи грубувате від степових вітрів. Але він добре запам'ятав ці жагучі слова, що їх чув він тільки сам, серед гамору товариства й музики скрипалів і цимбалістів.

— Розіслати емісарів! По полках! Справжніх рідних емісарів, до рідних козаків. Грамоти розписати, генерале!

Великий чорний кіт вискочив нагло йому на коліна, і він погладив м'яку шерсть м'ясистою рукою. На пальці зажеврив темною червінню великий гербовий рубін.

— Людей післати в Париж! До якобінів!

— Замовчіть!

Різке слово увірвало настирливий шеліт молодій людині. Левицький випрямився, уїдливо поглянув згори на могутню білу лєруку генерала, на його золоті

еполети й відійшов поволі до відкритого коминка, наче б нічого не сталося. Байдуже сперся на мармурну піч, прикрашену золотим гербом Галаганів і приязно кивнув рукою Котляревському, що саме ввійшов до світлиці. Він не міг зрозуміти генерала, цей син доби найбільших крайностей, в якій кличем кожної людини ставало все, або ніщо; супротивності, що виростали з ферментів духа людського, вдарили в себе з могутньою силою. Люди були тоді безгранично добрі, або жорстокі, незрівняно розумні, або божевільно романтичні. Побіч Гете-Вертера, Ляплас досяг вселешної і Кант проповідував пове, про суворий розум. На зміну коронованим августам якобінці проповідували рівність, братерство й свободу, і тим здивували й затривожили світ. Нова доба родилася в випарах крові й бездумного терору.

Левицький був безсердечно байдужий до королівських ідолів і їхніх прекрасних любовниць, які з привабливим усміхом клали свої чудові голови під гільотину, але зате він виловлював ритми нових подихів волі й ніяк не міг зрозуміти людей, що свої задуми виявляли тільки безцільним марінням і романтичними фантазіями.

— Як оцея бурбон Леванідов — сердився Левицький, але враз

усміхнувся, бо до нього проби-
вався Котлярівський, крізь гущу
людей, столів і м'яких крісел. На
покої понісся сміх панянок і ка-
валірів. Це хтось в гурті розпові-
дав фривольні жарти й анекдоти.
І панянки закривали своє звору-
шення скорими порухами мальо-
ваних віяльців.

Котлярівський жмурих очі від
надміру світла канделябрів і свіч-
ників. Ішов свobodно, свідомий
своєї молодшої спаги, й підсмі-
хався, як завжди, все готовий до
жартівливих розмов і завваг. Йо-
го темне дещо віспуває, але вро-
дливе обличчя, опромінени бли-
ски веселости, коли поглянув на
тендітні розбавлені панянки в ат-
ласових кринолінах і високих за-
чісках; вони виглядали наче пор-
целянові фігуринки, у тих квіти-
стих сукнях, із напудреними від-
слоненими раменами. Котлярів-
ський пізнав Софійку, дочку ге-
перала, уфризовану в дрібні льо-
ки, непосидющу укохану Левиць-
кого.

До гурту молоді затагли яко-
гось несміливого юшака, про
щось його довго просили й опле-
скували, аж вресні, коли все втих-
ло, почувся його тремтливий й
пересадно ліричний голос. Він чи-
тав свої вірші.

Бідна пташка і та шару має,
Доколь не знайде, дотоль ей
[шукаєт.

А я не маю з ким пожартувати,
За білу ручку нікого взяти.

Левицький торкнув Котлярів-
ського:

— Від таких віршів, смутна на

серце хвиля наступає! Він знову
відливо підсміхнувся.

Давне переспівує. Неікаво
— завважив Котлярівський. —
Щож оце й проблема: серце хоче
все те саме, але душа, жива ду-
ша мріє про щось нове й інакше.

Левицький кивнув головою.
Оба друзі розглядали салю. Вони
зробили помітне вражіння на па-
нянок і з-поза віялець блискали
до них цікаві, зачіпливі очі. Відо-
мо ж було, що це славні на цілу
околицю каваліри й жартуни.

— А з Леванідовом ніяк не мо-
жна домовитися — прошепотів
Левицький.

Котлярівський промовчав. Йо-
го зір блукав по світлиці, по мар-
мурових колюмнах, що підпира-
ли велетенську стелю й розділю-
вали салю й людей на осібні про-
стори й гуртки і спинився на по-
статі людини показної й твердої,
а все ж таки чимсь добродушною;
генерал Леванідов був всціло
зайнятий партією віста. Його не
бснтежив ні гомін салі, ні пошу-
ми молоді, що йшла саме в та-
нець.

— Старий бурбоп — процідив
крізь зуби Левицький.

*

Гавриїл Рачинський скінчив
грати. Його руки спочивали ще
на клявішах клявіцимбалу і ще
дрижали в повітрі вилещені тони
нової композиції молодого ма-
естра Моцарта. І враз зірвався
могутній аплявс. Рачинський
встав і поклавши руку на груди,
схилив низько голову.

— Це перед Моцартом — ска-
зав тихо Котлярівський. — Він

заклавши педбало руку за камізолю, глядів на Рачинського, на його голубий фрак, що матово виблискував на згинах і на інструмент, що перед хвилиною ще гомонів незмірними тонами молодого генія. А Рачинський дякував за признання й рукою вказував на Артима Ведся, свого вчителя, наче б на нього хотів зложити цілий свій успіх цього вечора. Цей, маленька й товстенька по-стать, у чорних панчохах і ціла в чорному, занепокоївся очевидно, у своєму мякому кріслі. Він покивав тільки заперечливо кучерями рудої перуки; не любив зворушень, ні публичних озацій.

. . . Ходімо, — нахилився до Котляревського Левицький, — пані Пелагія уже звернула на нас свою увагу. Старому Парпури гче баландраси, глянь як дивиться на нас з-поза віяльця. Немаю щастя до жінок, . . . зідхнув.

А генеральша Пелагія справді аж почервоніла з обурення, на вид обох молодців. У вечірній широкій креноліні з вишневого шовку і в гермеліновій накидці, вона виглядала не менш потужно, як її чоловік, генерал Леванідов.

— Ось яка молодь сьогодні — заговорила до сусіда, що сидів мовчазно біля неї.

Максим Парпура зичливо всміхнувся й приложив до вуха вигнуту чорну слухавку. Парпура, багатий з Конотопу й вдовець, колись в одній баталії проти Турків втратив слух від ворожої гранати. Від того часу він не дочував.

— Кажу молодь яка! — повторю-

рила генеральша і затріпотала віяльцем із слоневої кости.

— Яка молодь? — гукнув Парпура.

Генеральші стало досадно з того, що взагалі розпочинала розмову з Парпурою. Мовчки вказала віяльцем на Котляревського й Левицького.

— А що таке? — спитав Парпура, поглянувши на обох кавалірів.

— Нові звичаї заводять! Без перуки й у чоботях на саяно входять. Якобінці! — додама з обуренням.

Парпура поглянув на генеральшу. Не знав, що розгнівило так його сусідку й старався це дослідити.

— Що таке? Де якобінці?

Генеральша знову затріпотала віяльцем. Її гнівив конотопський багатий, а в тім пожаліла, що так легкодушно згадала якобінців; це було небезпечно.

— Шкода говорити!

— Що кажете?

— Шкода говорити! . . . люто відповіла пані Пелагія.

— Ага! . . . погодився Парпура. Він не був певний, кого мала на думці генеральша. Шкода говорити при цих молодців, чи шкода говорити до нього, до Парпури. Але вона встала й відійшла.

— Стара буркотиха, — подумав Парпура. Він поміркував, що все таки вона, хоч тридцять років за генералом, не стала злющою відьмою, а є далі цілком приємною пансю. Далі перейшов думками до Конотопу, до своїх ланів і кріпаків, і подумав про золоті

талари, що лежать без ужитку і не збільшують майна. Купити палату? Він розглянувся по салі. Не чув гомону, звик до своєї самотності, тож багато передумав сам, і вмів пересиджувати мовчки цілими годинами.

На стінах і при столах горіли канделябри із різаного лискучого скла, а стіни були вилізовані дзеркалами.

— Дзеркала! — снував свої думки Парпура, — одні тікають від них, а другі не розстаються з ними. Дзеркала помножують у безліч світла й людей. Світ чарів, вічна туга людини, оспівана в легендах і старинних переказах. Це від цієї мрії загинув Парциз, серафічний чудак античного світу, що своєю загибеллю, дав початок білим, холодним квітам. І люди вбачали чудесність в поверхні джерел, що випливали десь, зломіж вологих папоротей і запашної землі, шукали в таємній відбитці: ознак майбутньої долі, писаної їм в прапочатках світу. Парпура пройшов думками століття і помітив, що живе в добі шліфованого скла, де люди втішаються світом, який не існує, світом подвоєних постатей і речей. Насправді, замість майбутнього, найшли в дзеркалі теперішність безогляду й байдужу, замість містичних видовищ, тільки холодні мізерні відбитки, що їх можна так легко пояснити законами світляних зламів.

У цій добі дзеркало перемогло, і саяла була у відбитті дзеркальних стін нескінчено обширна, з дуже складно розміщеними світ-

лами, з багатством людей у колірних вбраннях. Годі було розпізнати, дійсні вони, чи ні, де справжні люди, а де їхні двійняки-привиди. І Парпура задивився на Котлярєвського, не маючи певності, бачить він перед собою дійсно його чепурну ностать, чи тільки дзеркальну відбитку.

А Котлярєвський, та ще кілька кавалірів, були вбрані на згіршення дворянських матрон, дійсно з найновішою модою, що прийшла саме з революційної Франції. Вони мали на собі лискучі викладані чобітки, білі вузькі штани й прості фраки, а волосся було стягнене до заду, та зібране вузькою стяжкою. Ні перук, ні мережок, ні пудру.

— Га-га-га! — загомонів знацька серед гамору салі могутній бас Василя Капніста.

— Мат цареві — і Капніст з гуркотом поставив дубового копя, проти білого короля. Суддя Тимошенко мовчав. Глядів на шалівницю, немов би шукав порятунку в гебанових бігунах і простих козаках. А Капніст відхилився вигідно на шовкову спинку крісла і вдоволено потягнув з довжезної люльки. А люлька була чудна. Тюпон горів у різьбленій голові Турка із срібним верхом черепу.

— Га-го-го! — почав жа ново Капніст, — мат цареві, от що! — повторив тихіше, й чомусь замовк.

— Ви про кого? — почув біля себе голос Левицького, — про августішого суздальця, ге? — І Левицький ехидно засміявся. А

Хатність бистро поглянув доверху, по приявних. Заслокоївшись, він жартівливо покивав пальцем Левицькому. І знов пригадалася йому старинна козацька пісня, що від якогось часу не давала йому спокою. Він бурмотів під носом цю тужливу розтяглу мелодію кінних полків.

А згодом вдивився задумано в шахівницю, поме для дійств королівської гри.

*

Генерал Леванідов роздає карти. Він, не оглядаючись, знає, що біля нього Котляревський.

— Іване Петровичу — каже генерал. Котляревський легко нахилився. — Іване Петровичу, — повторяє Леванідов, — скажіть цьому зашому кузенові, що як буде далі завертати голову моєї доні, то почує мою руку. Так і скажіть, руку генерал-майора Леванідова.

— Прекрасно, — всміхнувся Котляревський, — це все?

Генерал, штивою й з гідністю обернувся до Котляревського, й зміряв його очима від стін до голови. Не сказав нічого. Ескуляри Савченко, постійний партнер Леванідова до віста, перестав укладати в руці карти й вибалушив свої вирячкуваті очі на Котляревського. А цей стояв чемно, і всміхався жартівливо просто у вічі генералові. І генерал таки не впізнав, чи Котляревський не довіряє його словам, чи вважає їх тільки добрим жартом.

Оба вони були справді з двох різних генерацій. Леванідов розумів тільки існуючі порядки, не

довіряв ніяким змінам, і не вірив, щоб вони довели до чогось кращого. Він, старий воєк, не знав сентиментів і не цікавився нічим, що могло б змінити усталені й священні взаємини у світі. Тільки час від часу пробуджувалися в ньому якісь чудні думки, на мить просувалися в його голові поста-ті давно минулого війська за-поріжського і тоді він ставав як віск, а його душа переживала дивні тремтіння. В таких хвилинах він відчував, що міг би збити яку дурницю, й опісля ходив лихий на себе і на цілий світ.

Котляревський, весельчак і пун-стун, в глибинах душі, шукав шляхів до пізнання істоти речей, погорджував духовою летаргією і легковажив усяку закованість думки. Він болів над несприятелістю панства до справ прийдешнього і над бездушним животінням малоросійських — як їх називав — міхонозів.

Оба жили в часах, коли подму-хи революції насильно скорочу-вали життя століттю й його лю-дям, і під сталевими ножами гі-льотини родилася незрівняна, як думалось, доба знання й похвали мертвій речовині. А заразом зро-стали в той час сподівання боже-ського оформлення людського буття.

... Генерал обіцяв тобі свою руку — шепнув Котляревський Левицькому. Цей відчув губи.

— А Софійка теж — всміхнув-ся. — Обидва поспішили до даль-ших покоїв, куди плила молодь і де заводила скрипка й дзенькоті-тан цимбали. Там, серед нерели-

вів світла й дзеркальних ілюзій, порушались пари в менуеті, що його вивели цим разом на взір пруського двору. Повагом, ні то спокійно, ні то сонно, посувалися в такт музики, підступали до себе, всміхалися і перскидалися чемними нечутними словами, паче колірові безтілесні постаті з не цього світу, у замороженому царстві мерехтливих світел.

Котляревський любувався чудною картиною, але Левицький відтягнув його скоро в бічний кабінет, і там признався йому, що разом із Софійкою задумали тікати у світ. До втечі усе було приготоване. Шлюб візьмуть в подільському маєтку Левицького.

Котляревський пригубив келих з вином.

— Токайське, — вирішив. — Але, дорогий друже, не можна знайти кращого виходу?

— Кращого? — спаленів Левицький. — Чи це не є прекрасний вихід? Старий бурбон сказиться з люті. Уяви собі тільки: вночі, удвійку на конях. Мчимо степами. Пробігаємо селами й містами. Можливо, що буде погоня. Відстрілюємося...

— Не хвалися, ідучи на рать, каже стара прислів'я.

— А опісля — недочув Левицький, — вінчаша, вночі, очевидно. Це не прекрасно?

Левицький докладно виводив свій намір, але Котляревський думав уже про оба роди Леванідових і Левицьких, які від віків живуть у ворожнечі. В судових актах давньої гетьманщини, ще десь з часів Мазепи і Хмеля, і ще далі

взад, де губилася уже пам'ять, можна було знайти поживклі присуди в справі обидвох родів. Ніхто не знав уже від давпа, яка була справжня причина ворожнечі. Вона загинула в пам'яті нащадків, і в судах не залишилося по ній ніяких слідів. Жила тільки взаємна, нікому незрозуміла ненависть, відживлювана щораз то новими заїздами, двобоями й кривдами. Вже давно минули ті часи шляхетських поракунків. Вже забулися ймення тих предків, що ворогували з собою в часах річипосполитої й опісля козацької української республіки, хіба, що по світлицях обох родів, висіли їхні портрети, з голеними губами й пошурими обличчями марсових синів. Час ішов, люди мінялися, але поміж обома родами існувала далі нетаена нехоть до себе. Левицькому однак були вже цілком байдужі оці столітні ворожнечі, а що думав Леванідов, цього й так ніхто не знав.

Левицький рішуче відкинув якунебудь думку про зміну своїх намірів.

— Це рішено! — майже кричав до Котляревського. — Софійка усе знає. Одне прохаю тебе — дс кинув — передай цього листа Софійці. Там останні подробиці.

Котляревський всміхнувся. Бачив, що не перемовить друга, і буде в Україні опісля досить балачки по містах і дворах. І він, узявши листа, пішов на покої, шукати Софійки.

Левицький бачив крізь подвої світлиць, як Котляревський підійшов до Софійки і як скрито не-

редав їй листа. Після поговоривши трохи, попрямував назад. Його струнка постать заслонила Софійку на момент, але все ж таки Левицький побачив як до Софійки приступила генеральша, як затріпотіла своїм віяльцем і як його лист, цей лист з усіми подробицями втечі, опинився в її руках.

А Котляревський вертався вдоволений. На його віспуватому лиці раював шляхетний усміх. Зате Левицький почувався ніяково і відлива непевність наповнила його душу. Він не міг промовити ні слова. Махнув тільки рукою і відійшов кудись в глибокі кімнати збентежений і безрадний. А Котляревський сів на своє місце і почав вдоволено допивати вино.

За хвилину знайшов його Рачинський. Він розповів, що і генерал прочитав листа, що дуже лютував і погрожував голосно: хай тільки приїде цей ланець, цей гільтяй, я прийму його особисто. Цілу ніч чатуватиму з рушницею. Після цього генерал з панєю Пелагією і Софійкою відіхали додому.

— Мало не сказився! — закінчив Рачинський.

— Гм! — заговорив врешті Котляревський, — старий бурбон, як його називає Левицький, засяде з рушницею, отже буде стріляти. Левицькому не скажемо нічого, покищо. Бо він все таки не відступить свого наміру, та ще розпаленіє і буде нещастя. Леванів може й гармату поставити, все одно це не зворушить Левицького. Ні трішки — і Котляревський показав якусь невеличку

мірку на своєму мізинному пальці. — Він же не є якимсь там безладним гільтяєм!

Але Рачинський злякався не на жарти. Рушниця була для нього все чимось чужим і далеким. Він жив у сфері гармонійних мелодій і всіляких азантур оминав як лиха. Друзі радили, обстоювали свої погляди, але супроти відомої впертості Левицького, не могли знайти ніякої розв'язки. Тоді Котляревський згадав Терешка.

— Віват! — гукнув Рачинський, — цей нам допоможе. Йдемо!

Тільки — задержав його Котляревський — Левицькому ні слова.

— Згода! — і оба друзі стиснули собі руки.

Котляревський на швидку ковтнув вина, й оба кинулися до дверей. За хвилину дві постаті мчали на конях, навиперсідки з вітром.

А над ними українська ніч розкладала свій захисний зоряний намет.

*

Заки наблизилися до двору Терешка, спинили коні й їхали нога за ногою. Згадали цього чудака, далекого свояка Парпури і в нічому до нього неподібного.

Терешко мандрував багато по світі, обожав Віргілія і Русо, а про Сквороду казав, що він вищий князів і графів. В його, Терешковій хаті, було повно книг, старинних і нових, скляних апаратів, дивачних речовин, засушених невиданих звірів, сотні чудних кристалів і порошків. Він був ескуляпом і філософом, алхімі-

ком і звіздочотом, бо часи були ще такі, що знання стояли ледве в початках й одна людина могла поєднати в єдності і гармонії усі науки природи.

Терешко сприймав глибоко філософські думки старинного світу Греків і Риму, але теж не відкидав добутоків Теофраста Бомбаста, альхіміка минулих віків і нових світил науки Бертолета й Монголфієрів. Грубі фоліанти, що стояли на почесному місці в оскленій шафі, це були його діярії, спомини, де багато місця присвячував своїм заввагам до подій в Україні, а особливо своїм власним видумкам для поліпшення цього світу.

Мав Терешко й другу вдачу непосидючого гульвіси, що не цурався випити в доброму й чесному товаристві, та достатно погуляти. Сам казав про себе, що він в полі не козак, а в дома не господар. Горобина удача. В дійсності жив самотньо серед своїх книг і тільки в ряди-годи впадав до сусідів. Тоді розказував чудні анекдоти, які десь вичитував або сам здумував, сплітав найбільш неможливі комплоти та придумував сплітки, щоб опісля на самоті добре посміятися з людських слабогів. Терешко був любимцем усіх, кому плів свої теревені, але найрадше слухали його історій про славетного доктора, метафізика й альхіміка графа Каліостра, що з піску й сірки робив золото, стоплював найгідкіші речовини, щоб опісля з глиняних тиглів вилловлювати цілими пригорщами смарагди й діаманти, викликував

духи усопших і не вагався порушувати навіть вічний спокій королів, щоб тільки довідатися про майбутність лиху, чи добру. Цей же Каліостро і мав бути колись вчителем Терешка.

Опісля Терешко западав знову в свою працю, місяцями просиджував серед своїх книг і паперів, залягав у хаті, наче чорт в болоті. Не мав ніяких поплечників і людей, які звичайно знаходяться при великих дворах і маєтках. Гошив їх від себе, бо як сам казав, хто має тисячі, той має і нулі, а він оминає ці нулі, як пошесті.

Коли оба приятелі прийшли до Терешка, він сидів у своїй книжній світлиці, повній памяток привезених з далеких країн. Терешко врадувався живими людьми, давно вже не бачив в нікого, й нікого не бачив.

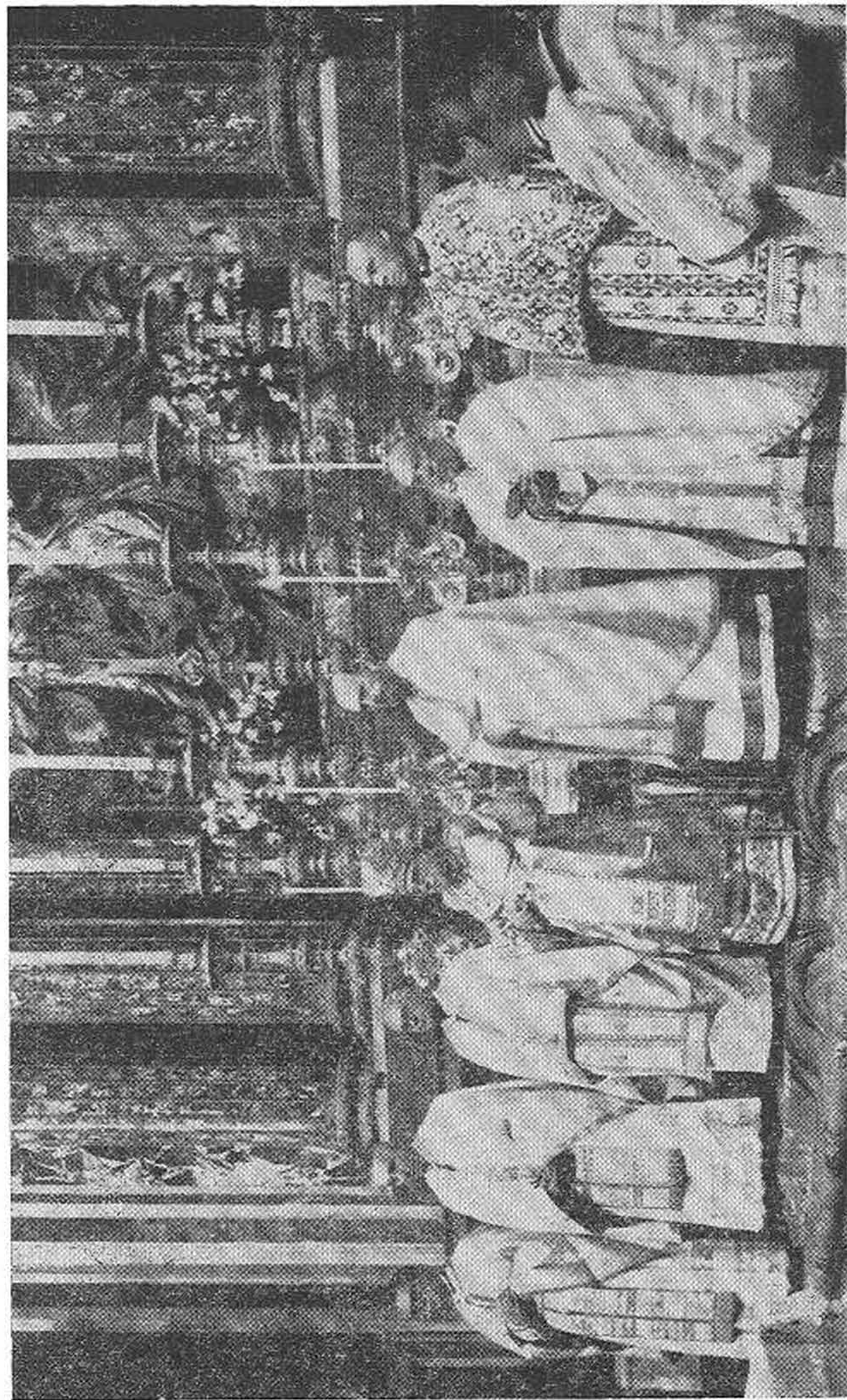
Котаяревський переглянув грубий зошит, що лежав на столі. Це була партитура нової опери Моцарта „Поворот дон Педра“, яку Терешкові прислали з Відня.

— Від графа Розумовського — пояснив Терешко і сягнув по другий подібний зошит. — А ось, це я переписав для тебе — звернувся до Рафаїла — мій дар у пошані твоїй шляхотній музиці.

Рачинський захоплюю мовчав. Він тільки мовчки поцілував Терешка.

— Якраз — говорив далі Терешко — переписую французькі писання Жене й Карро про Україну. Багато цікавого й прихильного для нас.

Жене й Карро прислали йому рукописи таємним агентом і він

Преоув. Кир Іван з концелобрантамі під час торжественної Служби Божої в „Марія Маджоре“ в Римі

переклав їх та переніс уваж для поширення в Україні.

Терешко метушився біля ріжнородних пляшок, але там були, як виявилось, не мікстури альхемічні, а просто наливки й горілиці, приправлені за старими українськими приписами. Він приніс з ливниць вина й меду, та приспособив перекуску.

— Пляшка моя потіха, а келишок одинока розвага, — сказав наливаючи, але Котляревський тільки всміхнувся, бо й сам господар знав, що це неправда.

Терешко розповів при чарці історію свого вчителя Каліостра, якого покарали в Італії тюремним ув'язненням і саме прийшла вістка, що він помер рік тому в турмі кам'яної вязниці. Терешко мріяв про те, щоби визволити його при допомозі кількох українських очайдухів і філософів, але це залишилося тільки мрією, а гульвіси пігналися у Францію, де горіли палати, на Бастилії повис прапор нової ери, а революція пристроїлася у фризійській червоні шапки свободи, на погибель старим часам.

Якось перед десяти роками Каліостро розповідав Терешкові, а цей іншим людям, що він живе більш триста років, бо має еліксір безсмертя. Деякі вірили в це оповідання, інші ні, але правди не знав ніхто. Одного разу, підкупили золотими талярами слугу Каліостра, а було це на королівському дворі у Франції. Підкупили й спитали, чи це правда, що граф Каліостро живе більш триста років. Слуга сховав гаманець

з талярами й здвигнув плечем. Він цього не знає, бо і як же йому знати, коли він служить у свого пана ледве двадцять років.

— Так то бачите, друзі — закінчив Терешко — промовчати правду, або видумати правду, може бути часом і благородним вчинком.

І ще вспів Терешко розповісти, що незабаром він їде в світ, щоб замінити мертві книги живими людьми. Їде в ничтожні мандри, не ради самих мандрів, а для того, щоб пізнати інших людей, такими якими вони є, побачити народи, що несуть, кожний у собі самому призначення своєї вічної долі. З таких подорожей вертався звичайно багатий духом і сповнений питаннями без відповіді, проблемами, що тяжать на цілих народах і на кожній людині, литаннями успіхів і недоли, минулого й прийдешнього.

Стояла пізня ніч, друзі мусіли вертатися, і Котляревський вибачився, що часу в них мало, розповів про справу й наміри Левицького, та про заходи генерала.

— Пронав безчасний Левицький — засміявся Терешко, врадуваний цікавою авантюрою. — От, попав кавалір. А то досі паче в приказці: куде йде — не мине, поцілує, обійме! Але Левицького похвалив за сердечні поривання, раз тому, що не возиться йому з дівчиною, як котові з оселедцем, а друге, йому, Терешкові, все подобалися такі хитрі й веселі історії. Йому теж велика честь, що друзі звірилися із своїми клопо-

тами, бо як відомо є різні друзі: такі, що саме звірюються з нещастя, і такі, що розповідають про своє щастя, і такі, що промовчують одне й друге. А він цих перших найбільше цинить.

— Я добра людина, тож поможу вам, — закінчив Терешко. — Кожну любов треба спомагати — додав сентиментально.

Застеріг собі таємницю, намішав це й те, і потовк у моздірі, постійно балакаючи про Французів і любов, Москалів і других дикунів, про свої пригоди, та про майбутнє, яке читав у зорях й інших явищах природи. — Від цього порошку старий засне на дві години. А рушниця сама не вистрілить — прощав своїх друзів і прохав не забувати його, й частіше навідуватися.

А приятелі, похваливши розум і шляхотність Терешка, рвонули чвалом назад і незабаром були на балі. Їхньої прогулянки ніхто не завважив. Відомо, ніч прихильна злодіям і закоханим.

Тільки Калніст пригадав їм, що мають, як умовлено було, прийти на розмову в козацький алькир.

*

Місяць розсівав крізь густу мряку біле світло, і все було безтінне й безглибне. Поміж рядами рівно стрижених і здобних дерев і гірлянд зелені, білили мармурові статуї старинних німф і богинь, привезені Галаганом з Італії. У їхніх стіп лягли квітники колірових туліпанів і фендітної резеди. З далека видніли скляні оранжерії, в яких виростили по-

маранчі й цитрини, та рідкі породи орхідей, цих чудних квітів далекого полудня.

Котляревський пристанув. В природі було тихо, тільки крізь скляні двері малати, гомонів пошум голосів і мелодії музики з дальших покоїв. Десь недалеко вибивав годинник години й квартали, монотонними мехашічними ударами, а згодом залунали тони легкої курантової музики. Переливалася гармонійна мелодія, наче пташиний спів, линула в город і десь далі заникала з гомоном балевих саль.

А все ж, думав Котляревський, ця мелодія відмірює безконечний час. Десь, в якій світлиці порушується маятник старого годинника без поопіху й затриму. Добро й зло чергуються у світі, любов розлаює серця, розум холодне під ударами долі, а годинник вистукує свій час, маятник має в право, в ліво, в право, в ліво. Має байдуже до всіх подій, жорстоко, одноманітно. Днями, тижнями, роками. Грав цей старий курантовий годинник, ще тоді, коли розсівалися останки січового війська під вогнем московських піхотинців. Коли горіли останні курені Січі, й козаки помандрували на вигнання. Вистукував спокійно свій час тоді, коли під караулом везли останнього кошового у соловецьку вязницю. Грає свою й все цю саму мелодію, ще й тепер, коли нові надії розпалюють серця. Гратиме й колись в далекому прийдшому, серед нових людей і нових незнаних часів. Для нього нема минулого й майбутнього.

Життя людини, любов, радість і біль це все ніщо, один момент на шляху нескінченного часу.

І Котляревський здригнувся від думки про речі, яким нема ні початку ні кінця. Він дивився на білі богині в марку, що так само непероршно перетривали століття й щому згадалися загиблі культури античного світу, народи, по яких залишилися ледве дрібні останки і доля його власного народу, могутнього колись своїми подвигами, розумного в творчості, нещасного в неволі. Він задумався над дивним присудом історії, де на кожну людину натискають своїм тягарем минулі події цілих віків і карбують її душу тавром незрозумілої вікової спільноти. І він відчув, що носієм долі народу є кожна окрема людина, і в його серці вишикло нагло почуття великої, відповідальності за своє буття і доцільність своєї земної мандрівки. Він не находив ще звязку між окремими думками, що родилися в його душі й великий неспокій заволодів його істотою. Глибока непевність проникла простором, що стояв безкрай й непорушний, наче безберегий білий Дунай. Якись далекі наче в сні голоси, ворушили спокій античних богинь. Хотілося взяти скрипку й заграти тужливу ведійсну мелодію, що нею була сповнена його вразлива душа. Хотілось сказати слова, яких досі не було, що ними повне було його тремтливое серце.

Часи, погребані сотні років, віджили нагло. Камінь звільнився, визволений з мертвих оков, ожив,

магічно вичарований з забутої давнини. Артемід, богиня земських форм, лісів і гаїв, стояла перед ним у прояснених мряках, але ні, це не чужинна божеська зява, це його рідна давно забута, прадавня Морена, донька Перуна, покровителька родів, піль і лісів. Артемід була прекрасна, її можна було до схочу подивляти, але цю свою рідну Морену, він відчував, переживав її близькість, чув один і той сам ритм її душі, що відбивається в усіх людях одного роду, українського роду. Розтворені віки зєднали Артемід з Мореною в один спільний духовий вияв, давнього прапочатку. Він сприйняв велику правду, що є сили й є люди, які наперекір усьому тривають тисячеліття, живуть, існують і навіть усі чотири апокаліптичні іздці не вгнуть їхньої животньої сили. Незламна снага духа ожила перед його очима, і здалося йому, що Артемід-Морена простягає руку до нього. Котляревський стояв непорушно. Дивні саява миготіли в його очах, а уста шепотіли латинські слова Віргілієвої Енеїди. Він відчув, що дивним присудом долі, станув у царстві божеських творців людської духовости, незнищимих цінностей вічної божої людини. Як мізерним видалась йому тваринність півночі, що задумала погубити його рідну Гелладу у духовій лушці, створеній на нечесть і ганьбу роду людського. Згадавши це, він розірвав комір, бо здалося йому, що нема свіжого повітря нікому.

Котляревського кликали в ко-

зацький алькир. Йшов поволі, бо думками сягав речей вічних, з любовню приставав перед шляхотними лініями старинних скульптур, і коли станув перед парковим будинком, де був саме козацький алькир, ще раз оглянувся. Крізь замрячену білу ніч горіли світла з високих вікон палати. Прекрасні лінії архітектурного твору Растреллі згармонізувалися з природою в одну зеднану цілість. На тлі цієї шляхетної творчости, ввижалися йому постаті минулого. Буйні молодці, що не знали ніяких святощів поза вірою і вітчизною, що смерть у хаті вважали негідною, а життя для самого себе ганьбою. Бачив предків, що жили твердо і з жартами на устах поміралаи. Це були тіні минулого. Життя стало чуже і чужі наказували, як жити і для якої мети. Неславно живуть нащадки славних предків.

І враз Котляревський зрозумів доцільність свого життя. Йому стала зрозумілою велика єдність духа, й розумний змісл віків. Він пізнав снільне січових лицарів і античної Трої, творчого духа Растреллі й багатства козацької архітектури, Моцарта й молодого Рачинського, великих гуманістів і Сковороди. І він широко всмінувся, відчуваючи в собі творчу снагу, що віками запліднюватиме його народ.

І коли входив до козацького алькиру, на його лиці видніла жартівлива радість, а уста шепотіли перші слова нового твору:

Еней був парубок моторний

І хлопець, хоч куди козак!

В дверях стрінув зненацька генерал-майора Леванідова, що відвіз родину домів, а сам повернувся та прямував туди, куди й він.

*

В козацькому алькирі сиділо товариство. В сивавому диму, ледве можна було розпізнати людей, що зібралися на парадну. Полумя свічок відбивалося жовтавим мерехтом на козацькій зброї, що на стінах, на піщалах і старовинних мушкетах, на яничарках викладаних сріблом, що їх добули в боях прадідні лицарі, на пістолях і дворурках. Із одної стіни звисали знаки військові давно забутих полків: прапорці, значки й корогви.

Василь Капніст розповідав саме про свою подорож до пруського короля. Котляревський, який сидів біля нього подав пухдерко з табакою. В нутрі вічка, у золотих овальних рямцях, була писана тендітними красками мініатюра чудесної дами. Котляревський дивився на портрет і думав про те, що усе минає, не мовби й не було, і що з великої любови, з сердечних тремтінь двоє людей, залишитися може тільки оця мініатюра й тихий спомин. Він глянув на Капніста. А цей говорив м'яким полтавським говором, зрівноважено й вдумливо, розповів про зустріч з королем і про те, що його місія не мала успіху. Усі в Європі бачили небезпеку, що гряде з Москви, але заколисували себе думкою, про коначність рівноваги сил. Україна свободна, захитала б цей баянс,

а з тим спокій і мирне життя. А втім слово воля, було небезпечне для усіх володарів. Каніст подавав пояснення й подробиці і в дійсності говорив до блідої людини, що сиділа мирно кінець стола, й слухала уважно його слів.

Бліда людина промовила врешті уривчасто й нескладно, незвична мабуть багато говорити. Це був емісар, який щойно повернувся з Франції. А нова Франція відкидає теорію рівноваги, комітет громадянської безпеки обстоює свободу України і в цій справі писав уже до Ревбеля:

„Щоб дерево свободи розвинулося в Києві“.

— Людей потрібно в Парижі! говорив емісар — будеється новий світ, ніхто не знає куди поверне колесо історії за тиждень, за місяць, а нас нема ніде, начеб ми й не існували.

— Отож і справді — притакнув Ведель — начеб нас й не було. Самими листами справи не полагодиш.

Котляревський приглядався цікаво емісареві, що не знав московської мови й говорив рідною мовою, закидуючи чужі начебто польські слова. Опісля він довідався, що емісар — це студент паризької академії, Бачинський, родом зі Львова, що приїхав перший раз туди, прохати помочі у справах з Францією.

Рачинський читав листи, які одержав через Бачинського від Буасі й Парандіє. Вони писали, що завдяки заходам д'Аноля, національний комітет у Парижі заявив, що московська тиранія є не-

безпечна для Європи, та що Україна може дати початок свободі.

Генерал Леванідов сидів мовчки з закритими очима. Здавалось, не чув нічого й не бачив. Левицький зиркав на нього щоразто, міркуючи мабуть про те, чи дійсно лютує на нього генерал, чи ні. Його не цікавили розмови, з яких не виходило діло. Він уже не раз говорив на нарадах товариства, що силі треба протиставити силу, що тільки революцією Україна зможе досягнути свободи.

Він не говорив, а кричав. Про народ і захоплення Чорного моря, про московські гвалти й безправя, а накінець не забував ніколи покепкувати собі з українського панства, яке вислугувавалося Москві, ради збереження особистого майна й почесей.

Його бурхливих слів слухав спокійно емісар. І коли він скінчив, цей стиснув кріпко його руку.

Але другі говорили про гуманізм і чоловіколюбство та оберегали, щоб у боротьбі із змієм не стати самому змієм, із варваром — варварським.

Левицький гасьбив тих, що поклонялися московським порфірородним ідолам, пригадував гидку брехливість і прубіянство царських людей, але відчув, що його голос був якимсь скреготом, негармонійним тоном, що порушував благородну і спокійну атмосферу козацького алькиру.

І він повернувся думками до своєї Софійки. Згадав першу зустріч із нею. Це була весна, квітиста й запашна, коли пахощі жасмину й бузку неслися садами,

ген у степові простори. Софійка прийшла на стрічу онесмілена й зворушена. І він сам, відомий кавалір, не міг знайти слів приємних і вишуканих, галянтних і жартівливих, яких мав звичайно цілі припаси й жонглював ними без труду.

Того вечора вона торкнула пальчиками його руки і від тод він став полоненим своєї любови. Другим разом Софійка сказала, що їй здається, наче б вона чинила щось лихе, зустрічаючися з ним. Але він відповів, що не може в те повірити, аби Софійка могла зробити щонебудь злого в житті.

Опісля говорили про серце і Левицький переконував, що Софійка повинна мати довіря до нього і слухати гомону його серця, яке віщує їм спільну долю. І він спитав тихо, чи вона відчуває ці мелодії його душі.

— Так, — сказала Софійка і закрила личко руками. Якби не відчувала цього, не приходила б на розмови й зустрічі.

Ось як воно почалося. Від того часу вони знали про свою любов і про своє спільне призначення. Мріяли про майбутнє, звірялися собі з усього, що пройшло в їхньому молодому житті й зберігали перед світом свою таємницю.

Одного разу прийшов час, що генерал Леванідов довідався про їхні зустрічі. І тоді впало тверде слово: Ні! Це був страшний удар для двоє молодих людей і для їхньої любови.

Враз Левицький чує голос Капніста піднесений і запитливий.

Хто поїде у Францію? Хто перевезе грамоти про вольності українського народу, схвалені товариством.

Левицький підносить руку. В алькирі понісся гомін голосів. Його поздоровляють, стискають у дружніх обіймах, вітають і бажають успіху.

Леванідов глянув на нього з-під важких повік. Їхні очі стрінулися. І тут уперше, в твердих вояцьких очах генерала Левицький побачив ледве помітні відтіні батьківської доброти й чулості.

Тоді спитав Капніст, чи Левицький свідомий свого рішення і його ваги та тієї небезпеки, яку бере на себе. Але Левицький кивнув тільки мовчки головою.

Усі розходилися, алькир порожиів. Лишився тільки Капніст, що писав останні листи, та Котляревський, який тримав йому канделябр для кращого світла.

*

На небі жевріла уже Аврора, коли Котляревський прямував з козацького алькира до палати. Там привітали його гучні оклики останніх гостей. При столі сиділа молодь, кружляли келихи, перлилися грецькі й угорські вина, й лица червоні були від хмелю. Щораз то гомоніли вівати в честь неприявних дам. Бо гості розіхалися, або розійшлися по гостинних покоях на спочинок, а панянки спали уже солодко, вглибивши свої личка в м'які пухові подушки. Десь подалі бриніла ще охотна музика. Там веселі молодці били останнього третяка, садили пол-

тавського гопака й заводили інші кавалірські танці.

За столом раював Левицький. В кутку під стіною сидів самотньо Парпура, відмовившись спільного пиру, й дивився, всміхаючись на гарячих юнаків. Згадував мабуть і свою бурхливу молодість. Може ставали перед його очима власні веселі юні роки, а може думав про те, куди подіти свої таляри, для кращого їх ножитку.

Котляревського потягли до столу, любили бо цього чудного рифмара, як його звали. А він поміж винами й солодкими закусками шумів про гульні очайдушних молодців, про стару Трою і козаків і про ідею своєї Епсїди. В його голові пересувалися й мінялися неясні ще, але чудні й дивачні картини. І він, допивши келиха, заїмпровізував те, що розсаджувало його уяву, перші відблиски могутнього майбутнього твору про Енея, який зродила цієї ночі його поетична душа:

Но Греки, як спаливши Трою,
Зробили з неї стирту гною,
Він взявши торбу, тягу дав;
Забравши деяких Троянців,
Осмалених як гиря ланців,
Пятами з Трої наживав.

Загомоніли радісні вигуки, бо всім було ясно, що це натяк на вихід Запоріжців у вигнання. Навіть Парпура приступив до гурту і заклавши свою трубку, уважно слухав. А Котляревський розповідав, що його Енеїда буде зложена народною мовою, українською мовою, па злість усьому панству, що її соромиться, і на

про Москалям, які її ненавидять і понижують, а почувши українські слова, порскають зїдливим сміхом: „Как это смешно!“ Брудні варвари!

І знову імпровізував Котляревський:

Но зла Юнона, суча дочка,
Розкудкудакалась, як квочка.
Енея не любила — страх!
Но гірш за те їй не злюбився,
Що, бач, у Трої пародився!

— Катерина... Ха-ха-ха! — лунав регіт. — Августіша Катерина! — і молодь покладалася зо сміху й веселости.

Максим Парпура зрадив. Він зрозумів вагу й велич твору молодого поета. Він бачив уже майбутні роки, в яких ціла Україна гомонітиме про веселі алегорії й сатири, він пізнав безсмертність Епсїди. І в душі рішив видати цей твір книжкою.

Парпура лукаво засміявся. Він знав, що всі думають про нього, як про скупаря й себелюба, що мріє тільки про те, як помножити свої таляри. Йому йшло про те, щоб ніхто не знав, як він видає десятки тисяч карбованців на добрі цілі. Він бачив уже перед собою книжку Котляревського, придумав назву й друкарню. Про цензуру не боявся, бо друкуватимуть у Санктпетербурзі, де має добрих знайомих і де хабарі мають своє значіння.

— Хе-хе-хе! --- підсміхався і затирав руки, маючи вже готовий плян у голові. Але, щоб винагородити чимсь поета, йому не пришло на думку.

Гомоніли каваліри до самого ранку. І аж коли поранне сонце глянуло крізь вікна палати, розійшлися по гостинних покоях.

Незабаром і Котляревський потонув у глибокому сні.

*

Дім генерал-майора Леванідова тонув у темні ночі. Серед садів і городів темнів тільки масив партерового будинку, де замешкувала родина Леванідових. Двері й віконниці були щільно закриті, наче б у будинку нікого не було, наче б там ніхто не жив.

Місяць вихилився з-поза старих горіхів і світляними плямами закинув хату. Проміння освітило відхилену віконницю й у вузькій щілині відбилосся на цівці сріблом викладаної яничарки.

Генерал Леванідов відсунув рушницю в тінь. Сидів він так від самого сумерку, та невпинно дивився крізь щілину в сад і на дорогу, що провадила до дверей будинку.

Години чекання втомили генерала. Рушниця спочивала прикладом на столі, а цівка висунулася поза дерев'яну віконницю.

Генерал думав про те, з чого пішла ворожнеча поміж обома родами, і ніяк не міг собі пригадати легенди, яку розповідали йому в дитинстві. Це затривожило його й розаютило. Генерал любив порядок і доречність, а тут він сам побачив нісенітницю такого стану. Ворогують люди з призвищення, з переказу, з безглуздої невідомої причини, що загинула в темряві віків. Вірність звичаям. Але така вірність недоречна.

Оця думка, що він поступає недоречно занепокоїла його серйозно. Позатим вона забирає йому його звичайну поведінку супроти роду Левицьких, вона ставить під сумнів його життєву мудрість, вона змушує його погляд, освячений стійкістю характеру продовж довгих років.

Він насторожився. Йому здалося, що чує якийсь гомін. Може кінський тупіт. Наслухувався, але ніч була тиха й спокійна.

— Мабуть причулося, — подумав. Ця думка врадувала його. Може не приїде цей завзятий юнак. Якось стало йому чудно на думку, що мусітиме стріляти, а стріляти треба, бо так сказав тоді, вночі, у Галаганів.

Відхилилися двері кімнати й увійшов тихо старий Лука, колишній Запорожець і довголітній слуга генерала. Лука не питався нічого, бо й не звик питати. Але в його очах заблесли веселі вогники, коли побачив генерала й блискучу цівку рушниці.

Леванідов став лихий на себе самого. Він відчував, що Лука бачить його смішне положення, оце очікування небажаного каваліра. З початку хотів нагнати Луку геть. Але згодом роздумався. Можна трохи розважитися, тихо погомоніти. Ніч довга, а він же не молодець.

Лука не знав, чому ворогують обидва роди, ані теж не чув про це ніякого давнього розказу.

— Мабуть не дуже розумні були ваші діди — відповів байдуже й спокійно.

Леванідов збагрянів, але не

сказав нічого. Знав уже щирі простоту Запорожця.

А Лука почав розповідати про своє життя на Січі, наче дивну прекрасну казку. Згадав рік, у якому Москалі руйнували вірлине гніздо, й про те, як вийшли Запорожці на вигнання, за Дунай. І поплили спомини. Не ті часи тепер.

Перед генералом станули легендарні полковники старого Хмеля, що йшли за віру, й за вітчизну-матку, він бачив недавніх ще, здавалось, предків, що з Іваном Мазепою станули на останній бій із Москвою. Леванідов відчув, що живе в часах мізерних, де важко найти людину, яка не тільки життя, але й карбованця посвятила б для святої справи. Перед його очима станули багатії, що кріпили свій народ і їздили в Москву бити поклони. Згадав знайомих, що чванилися московськими ордерами, а з тим забували свій народ і свою рідну землю.

Але в усіх їх, десь глибоко в душі, заховуються якісь неясні почування до свого рідного, до чогось невисказаного, що може було колись, а може ні, що пропало на віки, що вже не існує й існувати не буде. Є дійсність, тверда й невгнута, є Москва й Малоросія, є Малороси, що живуть з дня на день у своїй тихій, Богом забутій провінції великого господарства.

І тоді Леванідов побачив із острахом, що й він є таким же самим Малоросом, що й він забув батьків своїх і їхні заповіді, що давні лицарські часи згадує

тільки при чарці, під ніч, а з минулої слави, лишилась тільки ворожнеча до Левицьких. — І царські ордери — згадав голосно, та рукою торкнувся своїх грудей. Як він радувався ними, подумав, і похитав головою. Повернувшись знову до Левицького, того запального юнака, що рішився їхати в небезпечну дорогу, на небезпечну роботу. Бо йому, Леванідову, ніхто не докаже нічого, а про збори, на яких був, мав свою власну думку, як про невинні мрії, і не здійсненні фантазії.

А все ж таки, Франція розвалила старий лад, і ця нова Франція думає про Україну. Поволі Леванідов почав розуміти історичну копечність змін і людей, які для майбутнього посвячують життя. Капніст, Ведель, Котляревський, Рачинський... усі в одному товаристві для відновлення прав і свобод України.

І він чітко усвідомив вагу цих людей і свою приязнь із ними.

— Луко! — гукнув уже голосно. — Палір, чорнило й каву! — Йому знову причувся кінський тупіт, але він не звернув уже на це уваги.

Лука приніс свічі, чарку кави й писальне приладдя. Леванідов поволі сягнув рукою по каву. Дав знак рукою і Лука на пальцях вийшов з кімнати. Малими ковтками пив Леванідов каву й думав. Втома уступила, думки склалися ясно й твердо. На великому пальці спробував, чи перо добре загострене, й загорнувши пером великі кола в повітрі, зачеркнув

на папері: крутий наголовок листа:

Вельмишановний Добродію і Милій Пане!

Писав довго, думав над кожним словом, але листа не докінчив. Якось глибока сонність огорнула його. Не мав сили навіть покласти перо в чорнильник. Голова схилилася на стіл і генерал почав хропіти.

Десь на раном настирливо закувала зозуля. Левицький і Рачинський, що сиділи в кущах городу, поглянули на себе. Це був знак Луки для них.

Почекавши хвилину, Левицький піднявся, перескочив легко залізну огорожу й почав скрадатися до будинку Леванідових. Він зразу завважив щілину відкритого вікна і проміння воскової свічі. Поволі підійшов до вікна й обережно глянув до середини. Генерал спав при столі, а в груди Левицького було скермоване дуло турецької рушниці.

Левицький відхилив поволі вікно і вскочив до середини. Спокійно сягнув по рушницю, але рука задержалася на замку яничарки. Його зір впав раптово на нескінчений лист, написаний до нього. Це дало йому право прочитати те, що писав Леванідов. Поволі Левицький відтягнув руку й глянув на генерала. Але його лице було невидне з-під могутньої перуки, що розклалася хвилями волосся на половину стола.

Левицький вдоволено всміхнувся. Ще раз розглянувся по кімнаті, жваво вискочив крізь вікно і зник скоро в кущах городів.

Рачинський нетерпеливо ждав друга. Хотів би понюхати табак, але боявся чихнути. Все ж таки витягнув пuzдерко, коли перед ним ставув Левицький.

— Наша виправа зайня, — промовив на швидку Левицький. — Старий бурбон годиться на вінчання. До коней!

— Слава Богу! — вдоволено заговорив Рачинський і подав Левицькому пuzдерко з табакою.

Незабаром з глибокої зелені саду Леванідових почувалися здорові молодечі чихання.

Цього ж таки дня, в годині, коли звичайно можна було їхати вже в гості, два молодці станули перед домом Леванідових. Левицький і Рачинський передали поводи коней службі й казали себе рекомендувати генерал-майорові Леванідову.

*

Закінчення цієї історії вийшло наче в любовних романах. Генерал Леванідов показався чудесною людиною, а пані Пелагія дбайливою доброю панею. — Хоч трицять років замужня, — повторяв Левицький відомі слова Парлури. Коли перед весіллям Котляревський і Рачинський відвідали Терешка, і прохали зберегти таємницю порошку, Терешко зі здивування не міг вимовити ні слова.

Який порошок, — дивувався. Він не знав нічого ні про нічну візиту обох приятелів, ні про любовні наміри Левицького, ані теж про ніякий насонний порошок.

— Що за терсвоні -- завору-

шився Терешко, коли Рачинський пригадував йому подробиці їхньої розмови. — Який моздір? Ніякого моздіра в мене нема. А втім — додав — мене взагалі не було тоді цілий тиждень дома! — І він, пошукавши серед гори паперів, найшов листа писаного цього дня до свого економа, в господарських справах.

— Був тоді далеко відсіля. В гостях, — додав переконливо.

— Містифікація, — розклав руками Котляревський — віджив старий граф Каліостро, та ще по смерті туманить людей.

— Саме, — погодився Терешко, — це напевно Каліостро. По нім можна всього сподіватися!

Шість тижнів тривало весілля. Опісля гості почали розїжджатися. Терешко поїхав до своїх книг, Рачинський відплив на хвилях мелодій нової опери Моцарта. Котляревського взяв на розмову Леванідов. Вони проходилися по саду і генерал спитав Котляревського, чи цей не задумує одружитися.

— Ні, — засміявся Котляревський, — понад усе люблю свободу!

— Ілюзія, — відповів коротко Леванідов, — ілюзія оця незалежність каваліра. Замість залежати від однієї жінки, він залежить від усіх.

І він почав намовляти Котляревського, щоб цей став на військову службу в нього.

— Подумаю, — відповів Котляревський. Він не міг відразу рішитися.

Про порошок ніхто більше не

згадував. Обидва друзі запрягли собі на завжди зберегти таємницю для себе. Благородна й добра постанова.

*

Одного дня, дилжанс, запряжений чвіркою коней, виїхав із двору Леванідових. Пані Пелагія довго стояла біля генерала і втирала сльози, що вперто тиснулися до очей. Крізь віконце дилжансу видніла голівка Софійки. І коли будинок Леванідових і вершки старих горіхів покрив зелений обрій, вона схилила голову на груди Левицького. Згадували про чудопалату Галаганів, де доля дозволила їм зустрітися й покохатися, згадали Котляревського, що десь тепер списує свою Енеїду на папір, і Парпуру з його крученою чорною слухавкою і Капніста з чудернацькою люлькою. Серед цих споминів сон огорнув Софійку. Вона чула ще, як Левицький засунув завіски у віконцях карети і як легко поцілував її в голівку. Вона не ворухнулася. Знала, що віддасть його поцілунки в чудесних роках спільного щастя, що перед ними.

І Левицький думав про хвилини щастя, що їх має кожна людина, і згадав про свою відповідальність, призначену йому Провидінням. Він торкнув паперів, що були заховані в нього на грудях. Його цікавив Париж і його дальша доля. Глянув на Софійку. Її личко було рожеве від зворушень і благородного сміху.

Він вдивився в шлях, що тонує на обрїях у зелені українських садів.

Українська порцеляна

ВЕЛИКІ природні багатства української землі дають необмежені засоби для розвитку промисловості в різноманітних напрямках і галузях виробництва. Ці природні засоби України в багатьох випадках значно перевищують можливості сусідніх країн і народів, але не були в належній мірі використані, були бо зужиті чужою експлоатацією на шкоду українського народного господарства.

Українська минувшина багата фактами великого розвитку промисловості в різноманітних ділянках виробництва, тільки ті факти призабуті або були представлені в невідповідному освітленню. Натомість, безстороння дослідча праця не тільки ознайомить нас з українською світлою минувшиною, але дасть нам передумови для будучого розвитку поодиноких ділянок промислового, ужиткового виробництва. Вивчаючи причини та умови народження, розцвіту та упадку окремих галузів мистецького промислу, зясуємо собі, які саме виробни мають відповідний ґрунт для свого успішного розвитку і які існують спроможності і засоби для удосконалення.

Оцею огляд ставить своїм завданням подати історію одної з тих галузів мистецького промислу, що має на Україні всі природні та господарські дані для свого розвитку, а який вже в минулих віках досягав високого мистецького і технічного рівня.

Порцеляновий посуд — це один з найбільш поширених артикулів широкого, щоденного вжитку. До того ж артикул найбільш цінений, а у виробництві і торгівлі — найбільш рентабельний. Не зважаючи на всі найновіші винаходи штучних матеріалів і „пластик“, жадна з них не може заступити і дорівняти високої якості порцеляни, особливо в столовому посуді.

Ще донині різні фірми світової продукції оберігають свої секрети цього, досить складного, виробництва порцеляни. Але в найбільшій мірі має значіння якість спеціальної каолінової глини, з якої власне виробляється порцеляна. Деякі землі, якраз не мають відповідної глини, наприклад Північна Америка, і тому всі намагання досягнути високої якості порцелянових виробів, не увінчалися повним успіхом. Крім того, для мистецького виконання, особливо декорації порцеляни, мусить бути неабияка мистецька культура і кадр вироблених майстрів і мистців. Тому ЗДА ще і досі примушені спроваджувати кращий порцеляновий посуд з Англії, Франції, Німеччини, Чехії, Японії.

Україна посідає найкращі ґатунки каолінової глини, придатної для порцелянових виробів, уздовж українського т. зв. гранітового масиву,

від Волині через Козятин-Умань, до берегів Озівського моря. Каолінове багатство України, з геологічного становища, не велике, все таки т. зв. первісні родовища, найбільш відповідні для здобування і виробництва, досягають по обрахунку 1927 року — понад 25,000.000 тон. До того ще інші гатунки мають лише 1% домішки окису заліза (Fe_2O_3), що вважається за високоякісні. З цієї каолінової глини виходять найкращі гатунки порцеляни, фаянсу і „камяного посуду“. Коли випалений посуд має молочно-матовий кольор, то називають його фаянсом. Коли, крім того полива ще й прозора — називаємо порцеляною. Коли ж полива не досягає молочного кольору і не прозора — то такий фабрикат зветься камяним посудом. Крім того, цей останній не може досягнути потрібної рівності поверхні, а стінки посуду, звичайно грубі. Найтонкіші і найбільш тривалі стінки посуду досягаються лише в порцеляні і тому вона найбільш ціниться. Порцеляна, крім виробу столового найдорожчого посуду, вживається також у важливих видах промислу: електротехнічного, хемічного, гумового, поліграфічного і паперового.

Найкращі родовища каолінової глини на Волині виступають вздовж ріки Тетерсва, коло Корця, Дермані, Шепетівки, Дубівки, Киянки, Кислівки, Барашу, Немильні, Тартаків, Полонного, Славути, Хроліна. Продовженням волинських покладів служать на Київщині родовища поміж Бердичевом і Міновцем, особливо поміж Білою Церквою і Києвом. На Поділлі — в сточищі Бога, особливо добрі коло Жмеринки, на Ямпільщині, коло Липовця, Райківців, Вапнярки, Турбова. На Чернігівщині — в Полошках коло Глухова. Мало досліджені родовища є також на Запоріжжі, Донбасі, Приозівю і Таврії, зокрема коло Маріюполя, Єлисавета. В Галлячині — коло Рави Рускої і Заліщиків. На Закарпатті коло Берегова, Мукачева, Хусту, Великого Бичкова, Дубринців.¹

ВИРОВИ з опаленої глини були відомі і досягали на Україні високого технічного і мистецького рівня від найдавніших, передісторичних часів, ще кілька тисяч років до Р. Хр. Славнозвісна Трипільська чи Передеченська культура мальованої кераміки датується 3.000—2.000 років до Хр. В старокняжу добу IX—XIII ст. техніка керамічних виробів на Україні стояла на небувалій висоті. Мистецька кераміка зосібна мальованій посуд, особливого розцвіту досягнув у козацьких часах XVII—XVIII століть. Тоді ж удосконалено технічну поливану посуду, що близько стояла до порцеляни. В останній чверті XVIII ст. керамічне мистецтво на Україні, як і в цілій Європі, зазнало великих змін, як в технічних засобах, так і в самій організації праці. Сприялися до того нові винаходи та удосконалення, що давали можливість провадити виробництво на більшу скалю.

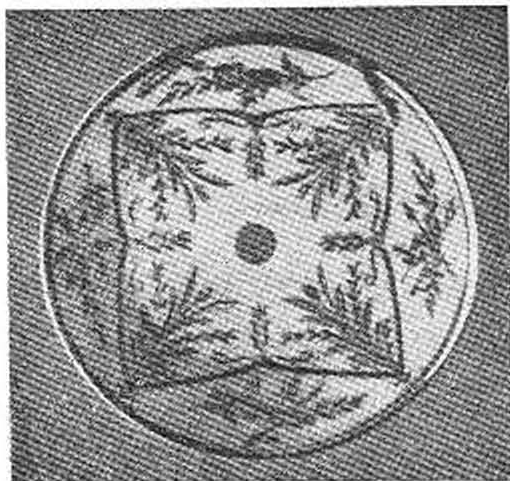
В 1673 р. **Louis Porterat** винаходить так звану „мяку порцеляну“ (**pate tendre**). Коло 1708 р., завдяки шуканням **Böttger**-а і **Tschirnhausen**-а, з'являється т. зв. „тверда порцеляна“. В 1710 р. повстає перша порцелянова фабрика в Майсені, під проводом Й. Бетгера, а вже в половині XVIII-го століття порцелянове виробництво поширюється в Німеччині, Франції, Англії і загалом в усіх країнах тодішньої Європи.

Корцевська порцеляна: ваза

В поширенні порцелянового фабричного виробництва на Україні, був не тільки пригожий ґрунт в сирівцях і матеріалах, але також в майстрах і робітниках керамічного виробництва. На Україні порцелянові фабрики повстають переважно по більших дворах землевласників з так званою „аграрною“ організацією праці, коли то більші і менші землевласники, у яких були скупчені матеріальні засоби, почали на більшу скалю використовувати великі природні багатства української землі, з покладами чудової каолінової глини різних родів і ґатунків та користуючись українськими ремісниками, що були добре ознайомлені з керамічним виробництвом.² Як побачимо нижче, ця українська глина була остільки добра для різних порцелянових, фаянсових і майолікових виробів, що її ще в кінці XVIII і поч. XIX ст. вивозили українськими возами до Московщини, Польщі і навіть до Німеччини!

Проекти заснування порцелянових фабрик на Україні були ще в 60 роках XVIII ст. і то заходами підприємливої козацької старшини. І так знаємо, що в 1768 р. хтів заложити порцелянову фабрику в Полошках на Черничівщині (в 10 км. від Глухова) військовий товариш Роман Коншиць, що був довший час військовим канцеляристом у Генеральній Військовій Канцелярії в Глухові. В листі Р. Коншиця 1768 р. до „Малоросійської Колегії“, говориться, що порцелянова фабрика в Полошках мала б виробляти „дорогі живописні печі“, себто мальовані кахлі для покойових печей та посуду. Щодо самої каолінової глини для порцеляни, то вона — за словами Р. Коншиця — в Полошках остільки добра, що її „по тисячі пуд“ купували і вивозили до Московії, Польщі і Німеччини для порцелянових фабрик.³ Іншу кварцеву глину чи то пісок в Полошках вживали для місцевих гут (фабрик скла) в Глухові і Глухівщині. По-друге, виник проєкт заснування порцелянової фабрики в Полошках

Корецька порцеляна:
тарілка з кавового сервісу

чи цінні поклади полошканської глини, які, до речі кажучи, були не великі, зовсім не вивезені з України вже „модерними, стаханівськими“ засобами комунікації і комунізації?..

Найбільше порцелянових фабрик кінця XVIII і початку XIX стол. було на Волині, де існують одні з найкращих покладів білої каолінової глини, особливо в околицях Любарта, Баранівки, Корця, Полонного Шепетівки.

НАЙСТАРШУ докумендальну звістку про порцелянову фабрику на українських землях маємо з 1783 р., іменно про фабрику в Чуднові над Случою, Житомирського повіту на Волині, що належала Проту Потоцькому.⁶ Також інші більші фабрики повстали на Волині — Корці коло 1790 р., Томашові 1795 р., Баранівці 1797 р. З Волині порцелянове виробництво прийшло до середньої України, де найбільшого значіння набирають славні фабрики Миклашевських на Чернігівщині і київського магістрату в Межигір'ю коло Києва.

Література про волинські порцелянові фабрики дуже бідна, а навіть про більші фабрики в Корці, Томашові, Баранівці та Городищі нема окремих розвідок. Тому доводиться збирати відомості по крихтах, порозкидувані по різних записках і виданнях. Самі вироби тежер дуже рідкі, навіть по музейних збірках. В свій час автор цих рядків обїхав більші музейні збірки Польщі, де ще, порівнюючи, найбільше можна зустрінути волинські порцелянові вироби XVIII.—XIX. стол. Кращі збірки чи, точніше кажучи, поодинокі експонати, мають Народний му-

на початку XIX стол., як це свідчить опис німецького подорожника по Україні Оттона фон Гута.⁴ Згадує знамениту полошанську каолінову глину також російський подорожник по Україні в 1817 р., І. Долгорукий, кажучи, що „ця глина вживається для виробів московських порцелянових фабрик; пуд її продають тут по 5—6 копійок“.⁵ І хоч із знаменитих Полошок далі ввозили чудову каолінову глину „по тисячі пуд“ на Московщину і закордон, то заснування порцелянової фабрики у самих Полошках не здійснено і по цей день... Та виникає питання,

зей у Варшаві і Кракові, Музей Орд. Замойських у Замостю, Музей Чарториських у Кракові. На українських землях гарну збірку має Мистецько-Промисловий Музей у Львові, що донедавна був у польській адміністрації. При своїх студіях цих усіх збірок волинської порцеляни, автор особливо скористав із львівських збірок, завдяки ласкавості б. директора музею п. Теслі. Долучені тут фотографії волинської порцеляни, виконував автор безпосередньо з самих музейних експонатів.

Корецька порцеляна: З кавового сервісу

КОРЕЦЬКА найбільша й одна з найкращих порцелянових фабрик, була в містечку Корці, над допливом Случа — Корчиком. Корець — це стародавнє українське місто княжої доби, що згадується в наших літописах ще в 1150 році під назвою Корчеськ. Корецька фабрика була заложена кн. Йосипом Чарториським у 1783 р., а почала виробляти порцеляну в 1790 р. Родина Чорториських колись належала до української старшини, згодом перейшла на римо-католицьку віру й спольонізувалася. Й. Чорториський заложив Уділове Товариство (компанію) з уділами від 100 до 10.000 злотих. А щоб поставити виробництво на висоті закордонних, Уділове Товариство закликала майстрів із закордону, головню з Саксонії, де порцелянове виробництво стояло на високому рівні. На чолі корецької фабрики стали брати Франсуа і Мішель Мезери (*Mezer*), що походили з Угорщини, а працювали у славній порцеляновій фабриці в Севр у Франції.

Матеріали для корецької фабрики були виключно українські. Білу каолінову глину брали у селі Дубровиці, у віддаленні кількох кілометрів від Корця. Кремнь — з міста Кремянця, а крейду з Ямполья⁸. Уже в найближчих роках по заснуванні корецької фабрики, виробництво досягло таких великих розмірів, що в 1793 р. тут працювало коло 1.000 робітників, було 86 токарських варстатів і місячно виробляли до 20.000 штук ріжного посуду. В одному лише малярському відділі працювало 73 малярів під проводом Собінського. Серед малярів особливо

Баранівська порцеляна

відзначалися Григорій Хомицький, Антін Гаєвський і Блюман⁹. Корецькі вироби мали великий попит, купувалися і найвизначнішими родами та королівськими дворами.

З технічного погляду вироби дійшли до такої досконалості, що дорівнювалися кращим виробам саксонським, а навіть англійським, як знамі вироби **Wedgewood** (з 1759 р.). Та незабаром сталася катастрофа — вночі з 1. на 2. січня 1797 р. фабрика погоріла, після чого її вироби вже не дорівнювали попереднім через брак керівництва. Брати Мезери там уже

не працювали. Одні із них, Франсуа, після поділу Польщі 1795 р., осів у Томашеві, де коло 1800 р. наново урухомив порцелянову фабрику, засновану ще в 1795 р. Знову Мішель Мезер вибудував порцелянову фабрику в Городниці над Случом.

Корецьку фабрику наново відбудовано в 1801 році, а від 1804 р. директором її став Француз **Merault** із відомої фабрики в Севр, звідки Мероль привіз і майстрів. Працюючи до 1815 р., Мероль підніс фабрику на високий рівень, педібно до доби Мезерів. Згодом під керівництвом **Retion**-а корецька фабрика почала хилитися до упадку і зовсім була закрита в 1832 р.¹⁰

Фірмовим знаком корецької фабрики був підпис „**Korzec**“ і „Корець“, також „всевидюче око“ (око в трикутнику) або одно і друге разом. До 1797 р. цей знак виконувалося золотом, від 1800 р. уживалося блакитне око без підпису, а від 1815 р. до 1831 р. те саме око з підписом „Корець“ (кпринлицею), виконане червоною фарбою. Порівнюючи рідко зустрічаємо дату виконання (1814, 1815, 1827—1829).

Якість корецької порцеляни з технічного боку відповідає всім вимогам найкращих гатунків порцеляни — вона тверда, маса незвичайно біла або кремова, полива дуже тривка, одностайна, рівна, а при тім блискуча і прозора. Дуже тривка також розмальовка і позолота з червоним відтінком. Форми і декорація виробів, як чайові і кавові сервіси, тарілки, вази, мисочки, філіжанки т. ін. найбільше взорувалися на вироби саксонські, віденські, севрські і частинно на англійські, як **Derby** і **Wedgewood**.¹¹ Згодом корецькі вироби стають більше оригінальними і витворюють свій власний характер і стиль. Під мистецьким оглядом стоять на високому рівні, щодо форм і декорацій. Як свідчать музейні збірки, і передусім Промислового музею у Львові, спочатку приходять зразки в стилі Людовика XVI, а з початком XIX ст. — ампір. З перших

виробів, особливої уваги заслуговує один кавовий сервіс (гл. долучені ілюстр.) витончено-простих форм, з чітко вирішуваними орнаментами та дуже гарним рисунком в зелених, брунатних і сірих кольорах. Тарілки цього сервісу відзначаються особливо дотепним поділом площі, де уміщено ніби квадратну серветку, з чудовою комбінацією орнаментальних мотивів, витриманих в спокійних, але багатих формах, з чітким і тонким рисунком. У виробках

Баранівська порцеляна

ампирових часів (різнородні вази, посуд), крім орнаментальних мотивів античного характеру, арматур, гірлянд та ін., зустрічаються краєвиди, архітектурні мотиви тощо. Особливо гарна одна ваза для компоту чи подібної страви (Мист.-промисл. музей у Львові, — гл. долучену репродукцію), з прекрасною ампировою орнаментикою, де оригінально трактований „меандр“, що тут репродукуємо.

Рисунок корецьких виробів поч. XIX ст. ще більше витончений, але сухіший і штивніший, тоді, як техніка виробів не уступає першим виробам кінця XVIII ст. Спеціально в барвах тепер переважають контрастуючі темно-брунатні тони з білою, „мармурово“-молочною і золотою фарбою. Поруч з тим зустрічаємо дуже інтересну орнаментіку з рослинними мотивами двох родів — зовсім натуралістичну (суніці, дубове листя, овочі тощо) і другу — стилізовану. Ця орнаментіка прецікава тим, що в ній відбилися впливи місцевої української рослинності (трави, колоски, польові квіти, листя), що впроваджувалися місцевими мистцями-малярями та свосвідно стилізувалися, з великим відчуттям декоративності. Такий високий технічний і мистецький рівень корецької порцеляни сприяв їх великому поширенню, не тільки на цілій Україні, але і в сусідніх країнах, зокрема в Польщі і Московщині.

ТОМАШІВ — це другий на Волині важливий осередок порцелянового виробництва. Фабрика була заложена ординарієм Замойського в 1795 р., та після 1797 р. стала під керівництвом згаданого Мішеля Мезера. Спочатку продукція тут обмежувалася фаянсами і т. зв. кам'яними виробами на англійський взірць, а тому, що з технічного боку була виконана дуже добре, то мала великий збут на цілій Україні,

зокрема у Львові, Ярославі, на Буковині, а також у Польщі, Угорщині і Молдавії. Вистарчить сказати, що річно томашівська фабрика виробляла до 480 тузнів тарілок і 20.000 штук іншого посуду.¹² Від 1806 р. у томашівській фабриці робили також спроби виробляти порцеляну. Останні вироби дуже рідкі, відзначаються великою мистецькою вагрістю, переважно в стилі ампір, з гарними формами і мальованнями.¹³

Цікаво, що глину до томашівської фабрики спроваджували аж з-під Рави Руської в Галичині! Тому після розподілу Польщі в 1809 р., коли Рава Руська відійшла до Австрії, а Томашів до „Варшавського герцогства“ згодом під Росію, — то за браком матеріалу виробництво постійно скорочувалося і зовсім припинилося в 1834 році.¹⁴ Фірмовим знаком томашівської фабрики часів Мезера було — три списи і герб Замоїських з підписом міста та імені Мезера. Налово засновано фабрику в Томашеві в 1842 р., під проводом Р. Вендлера, яка існувала до 1896 р.¹⁵

БАРАНІВКА над Случем — це третя з найбільших порцелянових фабрик на Волині, założona в маєтності Валевських, за ініціативою Франсуа Мезера, котрий сюди переселився після пожежі корецької фабрики 1797 р. Фабрика мала 6 великих печей і брала глину так само в самому містечку. Там є величезні верстви доброї каолінової глини, так само, як і в сусідньому селі Буртині. Рід Мезерів провадив фабрику до кінця XIX ст., але в половині XIX ст. якість виробів значно підупала. Найбільший розквіт фабрики припадає на роки 1815—1840, коли працювало коло 100 робітників.¹⁶

Завдяки прекрасній каоліновій глині, баранівські вироби виходили високоякісними і дорівнювалися корецьким. Столові сервіси, аптекарський посуд, декоративні тарелі і чотирикутні плитки з краєвидами романтичних руїн і навіть фігур — всі ці вироби свого часу були широко відомі в краю.¹⁷

В орнаментальних мотивах, в одміну від корецьких виробів, у більшій мірі відбилися впливи української народної орнаментики — злегка стилізованих мотивів квітів, найчастіше тюльпанів та гвоздиків (гл. ілюстрація). Сама композиційна розвязка розпису і спосіб прикрас баранівських виробів близько стоїть до моравського фаянсу, зокрема дзбанків Fr. Proksa з Вишкова з років 1783—1787.¹⁷

Фірмовим знаком баранівської фабрики звичайно була назва „Вагаповка“ і згодом „Барановка“, рідше „Ф. Мезер“. Зустрічаються також надписи з роками 1806 і 1808.

ГОРОДНИЦЯ, в 25 км., від Корця, належала тому самому власникові, що і корецька фабрика. Городницька порцелянова фабрика розпочала своє виробництво між роками 1797—1803, мала 7 печей з 70 робіт-

никами та існувала до 1834 р., різні фази свого розцвіту та підупаду. Глину спроваджувано, переважно, з Дубівки, а креміль з берегів Случа. Спочатку виробляла дуже легкий і гарно поливаний кольоровий фаянс і орнаментований посуд, що дорівнювавсь англійським, на котрий і взорувалася.

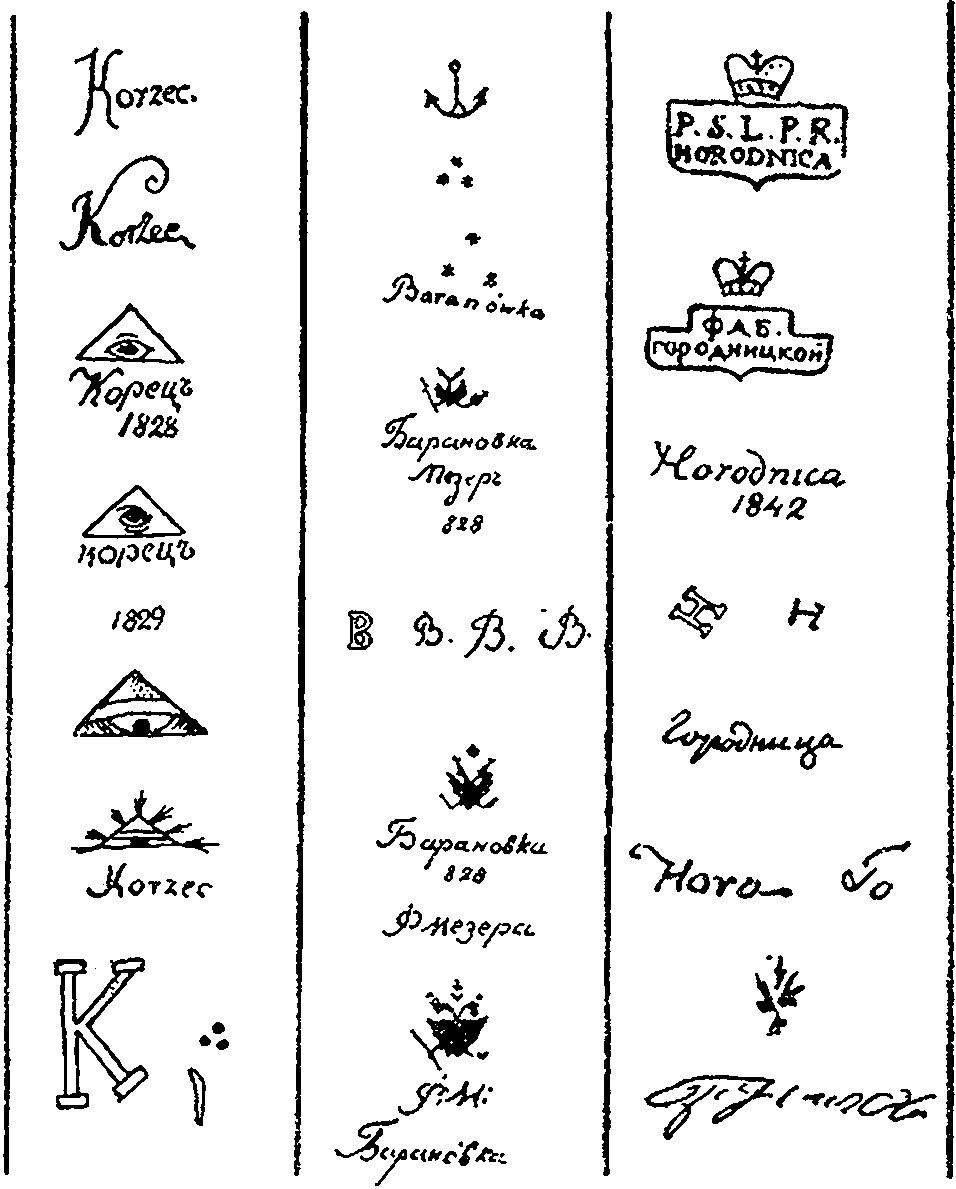
Межигірська порцеляна

Між іншим, виробляли тут г. зв. „англійське снідання“ — начиння оздоблене плястичними фігурками. В новіші часи в городницькій фабриці виробляли також порцеляну, але ці вироби вже не дорівнювали корецьким і баранівським виробам. В 2-ій чверті XIX ст. городницька фабрика почала підупадати, не маючи змоги конкурувати з англійськими виробами, головно Веджвуда, які спроваджувалися через Одесу. В 1856 р. фабрику відновлено і поширено, спроваджено майстрів з Чехії і Франції. Тоді працювало до 350 робітників, під дирекцією І. Грабовського.

За фірмовий знак городницька фабрика спочатку вживала надпис в обрамованню „P. S. L. R. Horodnica“ і „Фаб. Городницької“ з короною вгорі. Згодом лише одно слово „Городница“ кривлицею або латинкою, відбитою фарбами чорною, червоною, рідше синьою й бронзовою, часами з зазначенням року.

На Волині, від початку XIX стол., працювало ще багато інших менших порцелянових фабрик і майстерень, в таких місцевостях, як Любартів, Житомир, Білотин, Смильчин, Камінний Брод, Романів,¹⁸ Довбишів, крім того фабрика Смотрицьких і фабрика в Телеханах на Поліссі. В Смильчині виробляли порцеляну в рр. 1820—1825 із знаком „Смильчин“, де працювало 200 робітників. В Довбишеві, Звягельського повіту, починаючи з 1840 р., фірмовим знаком було „Довбишев“ червоного кольору.

Значіння волинських фабрик, зокрема корецької, незвичайно велике в розвитку і поширенні порцелянового виробництва на цілій Україні. Як було вище зазначено, родина Мезерів заложила кілька інших фабрик на Волині. А навіть славнозвісна фабрика порцеляни в Межигіррю коло Києва, завдячує своє існування корецькій фабриці. Іменно, перші майстри в Межигіррю були привезені з Корця.

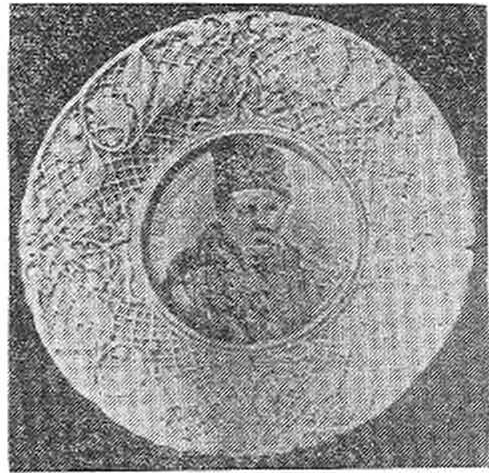
Фірмові знаки Корецької, Баранівської і Городницької порцелянових фабрик XVIII-XIX ст.

МЕЖИГІРСЬКА порцелянова фабрика, у відміну від волинських фабрик, була założена київським магістратом, і це власне свідчить про громадський, демократичний характер промисловости, що ще панував у серці України, як світла спадщина козацької республіки. Фабрика була założена перед 1798 р., коли майстер Краніх почав робити спроби із знаменитої межигірської глини. Видатки київського магістрату, на будівництво та урядження фабрики, були значні, так що лише в роках 1798—1812 міська самоуправа видала на ту ціль 200.000 карбо-

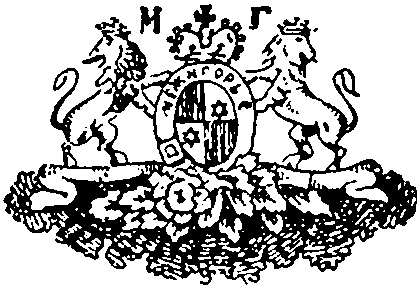
ванців. В 1800 р. головні будови вже закінчувалися, а в 1801 р. з'явилися перші Межигірські вироби.

Межигірська фабрика була одним із останніх більших підприємств кпівського самоврядування і один з проявів автономного устрою українських міст, що обстоювали свою господарську і політичну незалежність від російської адміністрації. Саме у 1802 р. Києву привернено, скасоване перед тим Москвою, т. зв. магдебурзьке право, себто міське право самоврядування. З нагоди цієї події кпівський магістрат поставив навіть пам'ятник „Відновлення магдебурзького права міста Києва“. Але цей пам'ятник, побудований кпівським архітектором Андрієм Меленським в парку над Дніпром, дуже мозолив очі Москві. Щоб витерти всякі сліди того автономного устрою Києва, російська адміністрація в пол. ХІХ ст. придумала хитрий спосіб „перехрестити“ цей пам'ятник на „Пам'ятник хрещення Руси“. Мета була побожна і так ніхто не протестував, не підозріваючи, яка властива мета криється в лукавих головах російських губернаторів. Під цією назвою „Пам'ятник хрещення Руси“ колона фігурує ще й досі по різних підручниках... також і українських!

Успіх кпівського магістрату, що виробляв прекрасну і дорогу порцеляну, надто цікавив московське правительство, так, що вже в 1803 р. урядовим наказом Межигірську фабрику було передано „у безпосередній догляд і розпорядження кпівського цивільного губернатора“, а в 1806 р. кпівський магістрат позбавлено навіть права одержувати з фабрики прибутки! В 1809 р. фабрика була поширена до 80 варстатів, але в наступному році велика пожежа знищила всі будови, матеріали і вироби. Відбудова почалася в тому ж році, так що в 1811 р. працювали вже на 32 варстатах; дальша відбудова цілої фабрики тривала ще до 1819 р. Тоді приходять найкращі часи в розвитку фабрики. Межигірські вироби досягають великої технічної досконалости, а попит так збільшується, що фабрика не встигає виконувати всіх замовлень. Одначе в двадцятих роках, через конкуренцію закордонних виробів, англійських, німецьких та інших і дешевого (хоч і дрантивного) московського „фарфору“, справи Межигірської фабрики погіршилися. Найбільше дошкулює їй „казьонна“ адміністрація фабрики, особливо після її примусової передачі в 1822 р. під управу царського „кабінету двора“. Вже і сам цар був задрісний на мистецькі вироби порцеляни Києва! Через

Межигірська порцеляна 2-ої пол. ХІХ в.:
Тарілка з портретом Т. Шевченка

КІЕВЪ
ГГ

Кіевъ 52
1833
апреля

КІЕВЪ

МЕЖИГОРЬЕ

КІЕВЪ
МЕЖИГОРЕІ,

КІЕВЪ

Фірмові знаки Межигірської порцелянової фабрики

нездарну урядову адміністрацію фабрики, коли російські директори дбали лише про свою кишеню, дефіцит фабрики в 1848 році досягав 6.000 карбованців.¹⁹ Коло 1857 р. були спроби поліпшити технічну сторінку підприємства, заведено парового двигуна, запрошено з закордону майстрів, але даремно. Московські „фахівці“, не вмючи провадити „соціалізованого“ чи то „державленого“ підприємства, за відомою московською метою, що існує і по цей день, віддали „державне підприємство“ в аренду до приватних рук. Перші такі арендарі київські купці Барські, які провадили виробництво в роках 1858—1864, все таки потрапили ще, порівнюючи, добре вести справу. Виробництво розвивалося, самі вироби більше наближались до місцевих потреб, навіть під мистецьким оглядом. З цієї доби заховалося ще найбільше виробів. Далі фабрика почала переходити до рук різних орендарів, які лише докінчували її руїну. І так фабрика заложена громадським способом — київською автономною самоуправою, зграбована московським урядом під плащиком „державлення“, опинилася в приватних руках, які лише визискували її для себе і для потреб московських вельмож... Останні спроби поліпшити виробництво були в 70-тих роках, а цілковито зліквідовано фабрику в 1874 році.²⁰

Фірмовим знаком межигірської фабрики, особливо в перших роках існування, був надпис „Кіев“, „Межигорье“, або два ці слова разом,

рідше з роком і місяцем. Найбільше поширений знак був на зразок англійських виробів: два леви, або лев і кінь, що підтримують картуш (щит), з короною й надписом „Межигорье“ або „Mejigorie“. В роках 1858—1874 уживано зміненого знаку з надписом „N. Barsky Kiew“. Крім того існувало ще кілька інших варіантів з надписом „Kiew“ і „Межигорье“ (гл. ілюстр.).²¹

З майстрів межигірської фабрики було чимало чужинців з Саксонії, Прусії, Франції, Польщі, поруч з місцевими — київськими. Згадуються імена: Вімпер, Е. Шварц (1853). З місцевих мистців відоме було імя маляря і гравера І. Іванова (1842).

ВИРОБИ межигірської фабрики, подібно до корецьких, відзначалися високою технічною якістю, зокрема прекрасною поливою й тривалим рисунком. Поливка гладка, однотайна, переважно однокольорова, в чудових відтінках — зеленого тону з блідо-блакитними відблисками на виступаючих частинах і темно-блакитними в углубленнях. Бувають також тони блакитно-фіолетні, зовсім молочно-білі, рідше сірокавовий і жовтий колір. Орнаментика та рисунок в багатьох сервісах і ріжному посуді виконувалася однією фарбою, але є вироби в багатьох, ярих барвах, особливо на декоративних вазах, тарілках, церковних лампадах та ін.

Межигірські вироби у великій мірі взорувалися на західно-європейські зразки — саксонські, віденські, шлезькі, англійські (Веджвуда). Але разом з тим в Межигіррю, в більшій мірі, як у всіх інших порцелянових фабриках на Україні, відбився своєрідний український характер у типах виробів, формах і прикрасах. Самі вироби незвичайно різноманітні, як це свідчила найбільша збірка межигірської порцеляни Всеукраїнського історичного музею ім. Т. Шевченка (був, міський) в Києві: столові сервіси, декоративні вази, тарілки, образки, різноманітні статуєтки разом з посудом чи окремо — як античні постаті, танцюристки, пуття, сфінкси, леви та фігурова різьба на релігійні теми — Розп'яття, євангельські сюжети, образи, лампадки.²² До особливостей межигірських виробів належать такі роди українських народних виробів, як порцелянові писанки, крашанки і декоративні тарілки. Ці останні дуже різноманітні, і формою, і тематикою, рисунками і плоскорізьбою. Поруч з чисто орнаментальними мотивами, на тарілках змальовані українські побутові сцени, красвиди, романтичні українські руїни будов (наприклад, славної Золотої Брами в Києві — рисунок 1848 р.), символічні образки тощо.

Оскільки Межигірря було зв'язане з місцевим ринком, українським покупцем та місцевими потребами, свідчать проречистий факт, що ви-

робляли тарелі з барельєфними портретами визначних українських письменників, вчених і громадських діячів. Найкращими того роду зразками є декоративні тарілки з портретами Шевченка, Куліша і Костомарова. Цікаво, що самий надпис „Куліш“ було виконано „кулішівкою“, себто фонетичним правописом. В стилістичному відношенні, особливо в орнаментіці, найбільше помітно спочатку ампір, згодом еkleктика з натуралістично трактованим рисунком. Проте зустрічаємо і своєрідні українські мотиви, наприклад, оригінально стилізований улюблений український мотив виноградної лози, дубове листя, полеві українські рослини. Також досить часто зустрічається геометрична орнаментика, що близько стоїть до української народної вишивки.

ВОЛОКИТНО на Черняхівщині мало прекрасну фабрику Миклашевських — відомого роду козацької старшини. На жаль ця фабрика зовсім не досліджена, так що не тільки мало знана її історія, але і самі вироби. Техніка порцеляни Миклашевських не уступала межигірським виробам, як що в деяких випадках не перевищувала їх. Так само, як і в Межигір'ю, тут відбивалися зразки англійські і саксонські з ампіривими, універсальними формами та орнаментикою.²³ Поруч з тям відомі вироби народного характеру, що мали на меті заспокоїти смак найширших народних верств, хоч не завжди це завдання сповнялося вдало.

Ще менше знаємо про порцелянову фабрику Марковичів у Глухові. Було це менше підприємство, де працювало до 50 робітників.²⁴ В середині ХІХ ст. приходиться загальний підупад порцелянового виробництва на Україні. З нових фабрик, що до деякої міри заповнюють брак грубшої і дешевшої порцеляни чи фаянсу для ширших верств людности, треба відмітити три фабрики в Галичині: Глинську, Любичу і Потилічі — в районі Рави Руської, звідки власне вивозили чудову каолінову глину для Томашівської фабрики.

ПОТИЛИЧСЬКА фаянсова фабрика, заложена в половині ХІХ ст., спочатку розвивалася добре, мала коло 150 робітників та її вироби охоче купувалися по цілій Галичині. Але під кінець ХІХ ст. виробництво значно погіршилося, а в самому кінці ХІХ ст. фабрика закрилася.²⁵ Тих кілька зразків тарілок і посуду, як підписаному пощастило побачити, а які походили з кінця ХІХ ст., розуміється, значно відступають перед корецькими та іншими волинськими виробами. Інтересні вони однак своїми орнаментальними мотивами квітів тощо, які близько стоять до народної творчости. Загалом, потилічські вироби були розраховані для найширших верств покупців, мали попит і серед селянства та мусіли більше звертати уваги на народний смак місцевого українського населення.

В Глинську коло Жовкви виробляли, в свій час дуже розповсюджений фаянсовий посуд і люльки — т. зв. „султапки“. Крім того в Галичині

були фабрики фаянсу і „кам'яних“ виробів у Залозцях, що існували до половини ХІХ ст., у Сельці (Селисько) що працювала до кінця ХІХ ст.²⁶ і Кравську, Золочівського повіту.

ВОЛИНСЬКІ фабрики другої пол. ХІХ ст., все ж таки вели перед, хоч і тут виробництво більше задовольняло технічні потреби, тоді, як мистецька сторінка занедбувалася. З більших підприємств згадаємо порцелянову фабрику Зусманів у Кам'яному Броді, що розпочало своє виробництво коло 1876 р. Знаком цієї фабрики був надпис „Flore A. F. Sussman“, „Ф. Б. З.“, або наслідування англійського гербу з надписом „Каменно-Брод А. Ф. Зусманы“. З менших фабрик були відомі — в Барашлі, Житомирського повіту (1854—1903), Горошках, Романові (наслідування баранівських виробів), Полонному (з 1889 р.) і Топорівці. Дві останні фабрики задовольняли переважно технічні та ін. ужиткові потреби: електротехнічні і санітарні.

КРИЗА порцелянового виробництва на Україні, що припадає на західних землях на середину ХІХ ст., а на Придніпровю на другу половину того самого століття, повстала через загальне політичне, суспільне і господарське положення України.

Більшість фабрик на Україні кін. ХVІІІ і першої пол. ХІХ ст., були при сільських фільварках з робітниками, переважно, селянами. Після скасування кріпацтва, промисл памандрував із села до міста. Але по українських містах в той час економічні відносини погіршилися, через політичний і господарський визиск російської адміністрації. Щодо міського капіталу то рівночасно з економічною експанзією з одного боку московського і польського, а з другого боку жидівського і взагалі чужинецького купецтва, з початком ХІХ ст. українське міщанство і купецтво втратило всі свої становища по містах, втратило й ініціативу в промисловому виробництві.

Ремісництво, зорганізоване в цехах на західно-європейських зразках, становило важливий економічний і громадський чинник міст, що найбільше опирався визискові Москви. Щоб знищити цей опір, російський уряд підкопував економічні спроможности українських цехів. Першою жертвою стало Лівобережжя, де в 1783 р. міста і цехові організації позбавлено автономії. На Правобережжі це сталося щойно 1874 р. „Ремесленне Положеніє“ 1785 р. брало на увагу лише економічне значіння цехів для посилення московського товарообміну, натомість зовсім не турбуючись його розвитком і підготовкою учнівства. Згідно з цим російським законодавством, управи цехів, не тільки стали бюрократичною урядовою інституцією, але їй накинено навіть фіксально-поліційні

обовязки. Ще далі „Устав цехів“ 1799 р. зовсім підпорядкував цехи під урядовий догляд і старався з цехів зробити менші фабричні підприємства. Отже і тут російський уряд хотів лише видусити для себе все можливе, як з продукційного підприємства, тоді як раніш цехи на Україні були також інституціями технічно-економічними і культурно-освітніми. Постійні утиски цехів централістичною російською владою, скінчилися цілковитою їх ліквідацією в 1900 р., не даючи замість того жадних можливостей продукційного об'єднання та ремісничого шкільництва. Все це мало катастрофальне значіння для розвитку ремісництва і майстерства, зокрема керамічного. Наслідком такого невідрадного положення українського ремісництва та браку організаційної верхівки, в українській промисловості приходиться підупад і порцелянового виробництва, особливо в кінці ХІХ століття.

Порцелянові фабрики на Україні мали, розуміється, величезне значіння в місцевому господарському, культурному і мистецькому життю. Такі великі фабрики, як Корецька, Томашівська, Баранівська, Києво-Межигірська і Волокітницька вели провід поміж іншими фабриками та меншими майстернями. Звідтам запозичалися технічні засоби, форми, орнаментика, калювання і на тих виробках вироблявся естетичний смак і культурні спрямування цілого населення України.

Коли спробуємо зясувати впливи фабричної порцеляни на народну-сільську кераміку, то передовсім можна констатувати в народному виробництві переймання технічних засобів фабрик, як виготовлення фарб, поливи, удосконалення в гончарському колі тощо. В меншій мірі впливали фабричні зразки на орнаментуку народного гончарства. З другого боку народна орнаментика, головні рослини і геометричні мотиви, в великій мірі впливали на фабричні вироби, як це можна доглянути у виробках Баранівки, Межигір'я, Волокітна, і навіть Корця.²⁷

Всі ці прекрасні вироби старої порцеляни Української Землі, становлять величезні мистецькі й культурні цінності та є дороговказом для майбутнього світлого розвитку цієї цінної галузі української промисловості.

ЛІТЕРАТУРА

- ¹ І. Фещенко-Чопізьський, Природні багатства України, „Українське Краєзнавство“ під ред. В. Січинського, Прага 1944, ст. 172-175.
- ² В. Січинський, Нариси з історії української промисловості, Львів 1938, ст. 35-58.
- ³ П. Смолицhev, До історії порцелянового виробництва на Чернігівщині. „Юж. Збір. на честь М. Грушевського“. Київ 1928, ст. 92-97.
- ⁴ О. фон Гут, Поверхностные замѣчания оловорогъ отъ Москвы в Малороссію. Москва 1866, ч. II, ст. 110.
- ⁵ В. Січинський, Чужинці про Україну, Прага 1942, 168.
- ⁶ Kołaczkowski, Wiadomosci tyca-cesie przemyslu sztuk w dawnej Polsce, Krakow 1888, ст. 166.
- Soubise Bisier, O fabrykach ceramiki, Warszawa 1913.
- ⁷ Polska Ilustrowana Encyklopedia —Korzec, Fajans. J. Szafran, Garncarstwo ludowe w przemyśle ceramicznym, „Przemysł, rzemiosło, sztuka,“ Krakow 1924, No. 2.
- ⁸ „Dziennik Wieiński,“ 1830.
- ⁹ „Biblioteka Warszawska,“ 1889, t. I.
- ¹⁰ І. Czajkowska, Dawna ceramika zdobnicza, „Rzeczy piękne,“ 1930, 181-183.
- ¹¹ J. F. Blacker, The ABC of Collecting old English Pottery, London 1924.
- ¹² Kołaczkowski, Wiadomosci . . . під „Porcelana.“
- ¹³ H. Lopacinska, Fabryki ceramiczne w Tomaszowie i Lubartowie, Sprawozd. Komis. do bad. Hist. sztuki, Krakow, t. IX, str. CXXXV-CLIII.
- ¹⁴ „Rzeczy piękne,“ 1930, ст. 183.
- ¹⁵ Pszyrembelz, Farfurnie polskie dawne i dzisiejsze. Materialy do historii polskiej ceramiki, Lwow 1936.
- ¹⁶ Polska Ilustrow. Encyklop., під „Fajans,“ t. 19-20.
- ¹⁷ K. Cernohorsky, Prispěvky k dejinam moravskych fajensu, „Vestnik zems. muzea,“ Opava 1928, s. 25, tab. III-V.
- ¹⁸ S. Malachowski Lemicki, Fabryki porcelany i fajansu na Wołyniu, „Rocznik Wołyński,“ 1934, t. III, s. 365-412. — Ceramika polska (katalog), Warszawa 1927.
- ¹⁹ О. Оглоблин, Архіп Киіво-Межигірської фабрики, Записки Іст.-філол. Відд. УАН, Київ 1926, кн. IX.
- ²⁰ Є. Кузьмин, Межигорській фаянс, „Искусство“, Київ 1911, ч. 6-7, ст. 255-268.
- ²¹ О. Гансен, Межигорскія клейма, „Искусство“, Київ 1911, ч. 6-7, ст. 271-273.
- ²² М. Біляшевський, Виставка фаянсових та порцелянових виробів Киіво-Межигірської фабрики, Київ 1925.
- ²³ G. Lukomskij, Russisches Porzellan, Berlin 1924.
- ²⁴ „Кіевская Старина“, II, 240, Слабченко, Хозяйство Гетьманщини XVII-XVIII ст. Одеса 1922, ст. 156.
- ²⁵ В. Січинський, Архітектура міста Потлича, Львів 1927.
- ²⁶ В. Л. Виробы з порцеляны, фаянсу, майоліки і глины. Виставка археологічна польско-руська 1885 р. во Львовѣ, Львів 1885, ст. 22.
- ²⁷ В. Січинський, Нариси з історії української промисловості. Львів 1936, стор. 49-52.

Їдемо на каву

(ДОРОГАМИ СТЕЙТУ ПАРАНА В БРАЗИЛІЇ)

Наш виїзд на північ Парани протягується. Цьогорічна зима висушила паранські шляхи і покрила їх грубою верствою пороху Три місяці немає дощу (і зі студні тягнемо вже болото). У нас так: як посуха, тяжко їхати, бо порох, коли ж впаде дощ, такж не поїдеш, бо або застрягнеш в болоті, або автомат так довго буде закидати, поки також не застрягнеш. Коли взяти до уваги ще й те, що дорога важка, мости в більшості без поруччя, радше в доні сиди в хаті, а не вибирайся в дорогу хочби на близьку навіть віддаль. За час мого побуту в Бразилії приходилося вже ночувати в авті (і на авті) і дуже неприємно зустрічати зашляканий дощовими хмарами ранок і розмоклау дорогу.

Не перачу, що є й биті шляхи, але їх в Парані ще дуже мало. Натомість стейт Сао Павльо має дороги в більшості асфальтові. Все ж так ждемо дощу, щоб звогчив дорогу.

Парситі дощ, дорога підсохла, останні приготування, перевірка „чи все є“, запасова бензина, запасове колесо, ланцюхи на колеса (може буде ще дощ), лопата, і о годині 6 ранку, до сходу сонця, виїжджаємо.

Старі колоністи (ще галицького походження) добре предсказували, що вітер, який в'їз цілий

попередній день, принесе мороз. Мороз — дивне слово для тих, що не були на півдні Парани. Цієї зими (червень вересень) ми мали більше як 30 морозів. На щастя вони короткотривалі, бо по холодній ночі, лише перед сходом сонця мороз доходить до -8°C або й до -12°C . На низькоположених теренах замерзає вода і терен покривається ішеєм (бразилійський сніг). Мороз має ті добрі сторони, що вбиває безліч всяких галапасів (а їх тут не бракує), але бувають випадки, що замерзають і люди, головню туземці. Цієї зими навіть в нашому Малеті один замерз (мимоходом кажучи був паний). По сході сонця ogrівається, а в день, як нема вітру, то навіть добре пригріває.

Прямуємо в країну кави, до Апукарани і Кампо Мовров. Перед нами більш як 700 км. їзди паранськими дорогами. Вузька дорога веться серед лісів, над котрими горують плосковерхі піньйора або височенні пальми. Терен горбовидний, що з полученні з численними закрутами томить не лише шофера, але й машину. Краєвид щохвилини зміняється: ліси, угравні поля, великі плями сьпаленого ліса, матювкі колонії, і так завякли. Мишаємо кілька містечок, ліс кінчиться і виїждимо на степи. Серед висушеної сон-

Класичка плянтадії під кущами розквітлої кави

цем трави ходять череди худоби всякої породи і різкої величини. Між ними пишються своїми горбами великі „зебу“. (Ковись ми цікаво собі пригадалися в Мюнхенському „Зоо“ — виші зовсім рівнодушно.) Поволі обїздимо містя, в котрих робітники розкопують дорогу, а мули малими візочками вивозять гайну, — і віздимо на битий шлях „стратежіку“, що лучить столицю Парани — Куритибу з далекою Гуарануавою. (Нею можна заїхати навіть на Пітангу до о. Маланьяка).

Переїздимо понад широкою рікою Тібажі і перед нами „королева степів“ місто Понта Гросса. Місто велике, розложене на горбах, вулиці широкі, повно зелені — і нових емігрантів. Понта Гроссу вже знаємо з 2 Конгресу Української Бразилії і з вистав Драмат.

Гуртка ТПУК. Понта Гросса за нами, а за кількадесять кілометрів перед нами „старе“ (в тутешньому розумінні) місто Кастро. Врешті Кастро із старим костелом, гімназія (каледж) — і місто за нами. Використовуємо нагоду і ідемо оглянути ріленьничу школу і годівлю расової худоби (голандської). Шукаємо директора, але годі його знайти. Ходимо між оборами і врешті його знаходимо, як з револьвером в руці біжить за псом, який закоштувавши ягнячого мяса, щоночі робить дефіцит адміністрації школи.

Темніє. Віздимо на шлях, що лучить Куритибу з Лондрішою. Миняємо цілі ваалки вантажних авт, що везуть каву з півночі Парани до порту Паранагуа. То ідуть мільйони зеленого золота Бразилії. Терен підноситься. Ви-

сокі виїзди міняються з стрімкими зїздами. Безліч наглих і го-стрих закрутів. По боках густий темний ліс або глибокі пропасті. З далека червоніють заграви великих вогнів. Ніч дивиться вогнями палаючих „рос“. То палять молодий ліс або корчі, щоб на їх місці засіяти пшеницю або кукурудзу.

Вїздимо до місточка Піраї. З трудом усереїздимо, а радше протискаємося, через гушавини вантажних авт та стаємо коло ресторану, званого тут „бар“. Імо вечерю, на яку подають м. ін. риж і чорну фасолю. Риж і фасоля — це обовязковий щоденний харч простолюддя і мільонера. І наші нові емігранти вже навчилися їх відповідно приготувати, розтирати на тарелі фасолю, мішати з рижом, додавати „фарини“ (платки кукурудзи), поливати виваром з фасолі — й їсти. Готель переповнений і нема місця на пічліг. Вїздимо в бічну вуличку і рїшаємо ночувати в авті. Мій шеф „простягається“ на задньому сидженні, я „складаюся“ під керівницею, що при мойому рості приходить з неабияким трудом. З недалекого „бару“ ім. св. Йосифа (під час дороги я стрічав багато „барів“ — по нашому корчма — і лущарень кави, названих імєнамо святих) доходить звуки радія. Танкова музика мішається з довгими рекламами мила і кремів до зубів. На головній вулиці рух не вгаває, — але втома перемагає і під звуки шуму авт і музики, засипляємо. А над нами Хрест Пів-

дня показує шлях нашої завтрішньої їзди.

Хоч вказівка годинника показує годину з ранку, рїшаємо їхати даліше, щоб використати менший рух і „може скорше заїдемо“. Пемо в барі чорну каву (налевно мішанку з житом) і дивуємося, коли ті продавці сплять, бо бари день і ніч відкриті. Нічого дивного, чотири місяці, коли персвозять каву, можна спати на зміну і воно виплатиться. Сподівання на менший рух нас завсли. І знову їдуть проти нас вантажні авта, засліплюють своїм ярким світлом та засипають порохом. Коли до пороху ще додати мряку, треба дуже уважати, щоби не паїхати на того, що зморений сном зїхав на край дроги і спить на кермі, або, щоб не стрїнула доля того, що, зїжджаючи з гори, „прилягався“ до берега скелі. При скелі залишилося розбите авто, а на дорозі розсипана кава. Розвидняється, дорога серпентиною веться догори. Ще декілька закрутів і ми на шпалі. Нікода, що при кермі не можна розглядатися на боки, все ж таки часами „ловлю“ широкий вид на доколишні гори покриті густим лісом, над котрими з похиленим вїттям стоять самітні пальми. Пініорів уже не видно. В долинах усє тоне в мряці. То околиця тисячі гектарів землі, котру уряд віддав на поселення тузємцям. Де-не-де високо вгору підноситься шнурочок синього диму. То знак, що десь там є „ранча“ і живуть нащадки колішніх „папів“ Бразилії, Індіян

(згiрдливо прозивають їх „кабокрами“). Вони напевно тепер сидять серед хати при вогнищі і попивають „шімарон“. „Шімарон“, спадщина по Індіяпах --- це напиток з листя дерева „герва“. Вміло висушеним листям „герви“ наповняється „кую“, горнятко з дикого гарбуза, і заливається кипятком. Петься через ніклеву або срібну рурку, „бомбу“. В товаристві „шімарон“ переходить з рук до рук, кожний „потягне“ тою самою бомбою кілька разів гарячого гіркого напитку, дiмле з чайника кипятку --- і подає далше. „Шімарон“ — те тутешня „файка персемира“ і відмовитися від нього не випадає.

Зворотник Рака вже за нами. Віздимо в місточко Асаї, якого мешканці в подавляючій більшості Японці. На вулицях повно скіснооких, що їх батьки приїхали колись з країни сходячого сонця. А їхні діти тепер у Бразилії найкраще вирощують тородовину і торгують. Асаї --- це одна з їхніх колоній, що замінилася в місто. Написи на крамницях часто в двох мовах: португальській і японській.

Ще кільканадцять кілометрів, безліч виїздів, зїздів, закрутів таям — і ми вже в країні червоного пороху й кави. Кави, що державі дає величезні доходи, кави, яка не одного зробила мiліонером, кави, котру (добру) лють і в Північній Америці (бо ми, в Бразилії, лемо ту гіршу! — В цiм році вистрала лише до одних ЗДА 4,5 мiліона мiшків). І до нині Бразилія не може віджалувати 75 мiліонів

мiшків кави, що в 1930 році, для вдержання ціни, спалила або викинула в море.

Задержуємося при першій плянтації. Рівними рядами, корч від корча 5 метрів, що тягнуться сотнями метрів, а далше цілими кілометрами, куди не глянь — усюди корчі кави. А над ними, тут і там, сторчать сухі облалені пні лісових велетнів, свідків знищеного пралісу. Земля темно червона, найбільш урожайна для кави. Між корчами не має жадного хабаззя. Все виглядає як довгі алеї. Тепер якраз по зборі. Деякі корчі вже цвітуть і в повітрі уносятся солодкавий запах.

Минаємо місто Ібіпора. Місто здається, ще молоде, бо на хідниках, а часто і між домами, стоять і лежать пні дерев, яких ні вогонь, ні час ще не успіли знищити. Доми, листя придорожніх дерев, усе покрите червоним порохом. Наша лімузина з зеленої зробилася темно-червона. Щільність вікон не помагає і ми поволі прибираємо вигляд червоношкірих. На шибу з переду насідає порох і що хвилини треба урухомлювати автоматичну щіточку, щоб його змела. Переганяємо кілька ваптажних авт, навантажених ліжками, столами, кріслами й т. п. домашньою обстановою. На тім усім пачки з курми і лєс. На декотрих превозять і коней. Це т. зв. „муданса“ — переїзд — на північ Парани, це гiн до скорого збагачення тих, що мають великі родини з робучою силою, або грошей на закуплення терену під вирощування кави.

Перед нами велике місто, залізничний і дороговий вузол Північної Парани — Лондріна. Місто також нове, побіч високих кам'яниць малі домики. Безліч крамниць, банків, барів, авт. Сонце гріє „немилосердно“, все ж таки йдемо оглядати місто. Майже на кожному розі вулиці можна стрінути малий, на двох колесах, візочок, а на ньому мотор і машинка до видушування соку з цукрової трощі. Продавець руками (звичайно брудними) вкладає до машинки кусок трощі і за хвилину, за одного крузійра, можна напиться солодко-нудкої зеленої води. Полудне. Їсти не хочеться (тимбільше чорної фасолі й рижу). Морожене й чорна кавка не гасять спраги, а вода всюди тепла.

Ще кількадесяті кілометрів до Апукарани — і перший стал нашої дороги кінчиться. Ідемо. Минаємо місто Арапонгас. Воно цікаве тим, що кожна вулиця має назву якогось бразилійського птаха. Є вулиця „Тіку-Тіку“, „Бейте ві“ (добре тебе бачу), „Бейжа фльор“ (колібер), „Сабія“ (браз. соловейко), „Туکانу“ (середньої величини птах з дуже великим дзьобом) і ін.

Дорожній рух збільшується. Аж тут я переконався, чому мій шеф так ждав дощу. Хоч перед кількома днями тут був дощ, по ньому немає вже й сліду. Колеса авта тонуть у грубій верстві пороку, що під собою скрито заховає більші або менші ями. Напроти нас ідуть авта й світять світло, хоч година 1-ша по полудні і без-

хмарє небо. Деколи на кілька кроків нічого не видно, лише червоно-брудну стіну. Світимо й ми світло. Шо хвилини сигнал і поволі, похоронним темпом, посуваємося вперед. Довкруги поля кави, їдемо кавовою алеєю, але її не видно, бо корчі також покриті грубою верствою пороку.

Перед Апукараною хочемо обхитися, шукаємо води, — та забули, що ми в країні не лише кави, але й браку води. На цілі кілометри квадратні немає потічка, а не кожна криниця на 26-30 м. має воду. Тому бруліні і загорошені на червоно їздимо до Алукарани.

Місто Апукарана розложилось на високорівні (820 м. н. моря), тому й не дивно, що тут віють майже безперервно вітри, головно шпачі. Коли до того додати дуже легкий червоний порошок, що цілий час є в повітрі, нікого не здивує червоний і загорошений вигляд цілого міста (асфальту нема, лише хідники й то в середині міста). Порох втискається навіть до дуже щільних мешкань. Дбайливі господині з початку мають з ним багато клопоту, але пізніше до нього звикають і вже не реагують. Тарілки на стіл, як правило, подається перевернені догори дном, але порошок є без смаку і, як кажуть, нешкідливий.

Місце, на котрому тепер широко розвилася Апукарана, перед 15 роками було покрито пралісом, місцем осідку браз. тигрів, мавп, диких свижей і гадів. Нині — це 20-тисячне місто з широкими, новочасними будівлями і 14-ти бан-

На місці зрубаного лісу росте „зелене золото“ Бразилії

ками. (Всі міста на півночі Парани є будовані пляново).

Користаємо з вільного пополудня і йдемо оглянути лущарню кави. А їх тут є кільканадцять у самому місті. Цього року був багатий збір кави, магазини не помістили всієї кави, тому на площах коло лущарень є величезні стирти мішків кави, прикритих плахтами. Вступаємо до першої лущарні. Це великий дерев'яний будинок з усякого рода переділами, сходами й коридорами. На певній висоті тягнуться дерев'яні канали, котрими пересувається злущена кава, іншими луска. Перебіг лущення звичайний: на першому поверсі всипається недущену каву до великих збірників. Звідти каналами спадає на решета, а пізніше на млинок. Злущена розділяється на відповідні сорти і 24 канальчиками спадає до при-

готованих мішків. Для луски є особний отвір, котрим під тиском повітря вона вилітає на зовні лущарні та засипає цілі площі. Малий відсоток луски вживають на погній, решту вивозять за місто. Одна середньої величини лущарня може злущити за день около 500 мішків кави, що помножене через 30—36 круз. за злущення одного мішка, дає добрий прибуток власникові. (Один мішок — 60 кг. — злущеної кави коштує менш-більш тисячу круз.).

Українців в Апукарані паракористують 158 родин. Говорю з новими імігрантами. Більшість працює при каві та будовах домів і доріг. Назагал — мало нарікають. Деякі, що мають у родині більше працездатних, покупували собі „льоти“ й будують доми. (Розуміється дерев'яні, бо цегла тут дуже дорога). Молодий інженер-

архітект Ярослав Сессак тішить ся загальною симпатією і признанням. Він тут зорганізував гімназію, побудував будинок і був її першим директором. Тепер виміряє (разом із двома інженерами новими емігрантами) праліс під нове місто „Парана-Сіті“.

Сходяче сонце застає нас далеко за Апукараною серед широких плянтацій корчів кави, покритих білим цвітом. Це зародок пових мільйонів. Солодкавий запах кавового квіту втискається до авта. Ранок, пороху менше, можемо віддихати повними грудьми. Минаємо більші і менші молоді міста, місточка (Жандарі має всього 5 літ), останню луцарню (ім. св. Йосифа, власник священик) і краєвид змінюється. По обидвох сторонах дороги сотки й тисячі гектарів зрубаного ліса. На землі лежать кількаметрові в обводі лісові вселенні (фігерія бранка), що ще донедавна царювали над пралісом. Тепер, звалні людською рукою, лежать обгорілі, а час докінчить знищення. А між ними в рівних рядах ростуть молоді корчі кави. (Зерна кави садяться в 25-центиметрових ямках, а зверху накривається латиками, щоб молодій рослині не спалило сонце). Місцями горить звалений ліс, високо згору підноситься дим, що змішаний з порохом закриває сонце й воно має вигляд криваво-червоної кулі.

Доїздимо до більшого міста, Марінга. Минаємо робітничу діляницю з малими дерев'яними домиками і віздимо до центру. Головна вулиця довга 5 км., широка 32

метрів, не брукована. По середині вулиці де-не-де лежать грубі колоди, деякі з них ще тліють і димляться. Обабіч них ідуть лімузини й вантажні авта та залишають за собою хмари червоного пороху. Місто, як і більшість тут міст, ще молоде, при головній вулиці лише місцями є малі скупчення домів, але скоро розростається, бо кава вже доростає. (На третій рік по посадженні вже є перший, малий, збір). Власники плянтацій доїжджають з Сао Павльо і Ріо літаками. (Майже кожне місто на півночі Парани має своє пристовище).

За Марінга залишаємо голозну дорогу, віздимо на вузку і прямуємо на південь. Терен обнижується, а тим самим уже гірший на садження кави. (Низькі терени наражені на мороз). Віздимо в ліси. Дорога ще більше звужується. Ідемо природною алеєю високих пальм, пальмітів, лісів диких помаранч і цитрин. Минаємо поодинокі мамони. (Мамон — овоч величини й вигляду малого гарбуза. На невисокому дереві, з нього виростає кількадесять). Ще кілька горбів і віздимо на похилу площу. Перед нами широка 200 - 250 м. ріка. Це тиховода, з маляричною околицею, ріка Іваї, лівий доплив найбільшої паранської ріки, Парана. Береги покриті густими корчами. Мосту не має, лише пором. Довга черга авт є показником, що скоріше як за дві години нас не перевезуть. Сонця не видно, але сильна духота. Води до пиття нема, а „бар“ аж на другій стороні ріки. Зеленаво-сіра во-

да манить. Тепер кінчиться зима, комарів не видно (нема небезпеки дістати малярію), тож відходимо дещо вгору ріки, продираємося через прибережні корчі — і влазімо у воду, де ноги зразу грузнуть у глибокому намуді. Пливемо кільканадцять метрів від берега. Дна годі дістати (чому ми пізніше й не дивувалися, бо ріка в тому місці глибока 40—45 метрів). Від порогу якийсь негер кричить у нашу сторону, чуємо слова „жау“. („Жау“ — це рибахижак, доходить вагою до 120 кілограмів). Кількадесят рухів і ми сидимо при березі на переверненому човні. Питаємося Негра, чи є тут „піранії“. З здоволенням приймаємо його негативну відповідь. Бо „піранія“ це небезпечна невеличка риба. Плавають великими скупченнями. З вола за кільканадцять мінут залишаються кості. (Живуть в Амазонці, а також у ріці Парана).

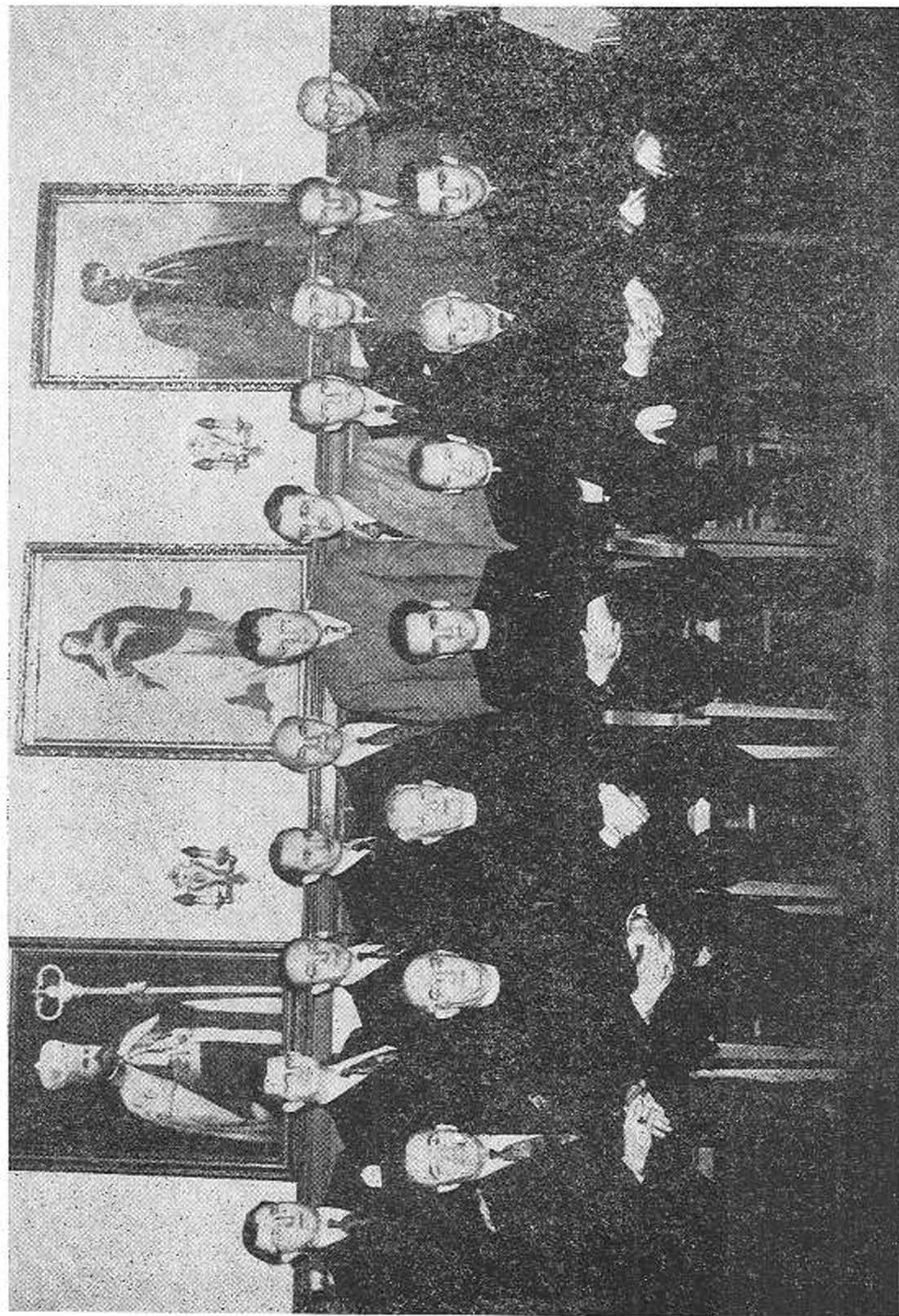
Перед нами маса води, що своєю течією пагадує наш Дністер. Чомусь видавалося, що ось-ось з-поза закруту виїдуть каяки К. Л. К., на переді редактор О-Як, Куба, Ярцьо Бубель, Мирон Шарко й ін. Їх, якби вони тут були! Не страшні нам були би „піранії“ і... може, чорна фасоля ліпше смакувала б... На жаль, не маю можливості „тонути“ в спогадах. Мухи, мушки й мушенята роями літають над нами та безжалісно жальть. Закурюю останню цигарет-

ку — дим їх відстрашує, та один сильніший рух рукою — і цигаретка в воді. Мушгая перемогла... Вилазімо, а радше тікаємо й одягаємося. Коло порогу при березі літають хмари різноколірних мотилів: сині, білі, жовті, деякі на червоних з чорним обрамванням крильцят мають виразне біле 88. Кільканадцять різних крильцят ховаю „на пам'ятку“. Черга авт меншає. Врешті й нас перевозять на другий беріг, де зразу вступаємо до бару (дервяна буда без стелі) на „тоніку“ (вода з хініною, котрої напевно не пив би ніхто з шануючих себе бувших відвідувачів кімнати 98 чи „Вітамінки“ в таборі Сомме-Касерне, тимбільше патрон Анд-Кі-Чак).

І знову звалені і спалені ліси із щітливою пнів мінються із зеленими гущавинами. При краю дороги лежить скручена у велике колесо більш як двометрова гадюка. Задержуємося. Вона підносить пласкату голову і повільним рухом ховається в придорожніх корчах.

На виднокрузі показуються темні хмари. Блискає. Перші великі краплі дощу падають на шиби. Збільшуємо швидкість. По боках, далеко, видно заграви. І там палять ліси. Перед нами заблито кільканадцять світел. То Кампо Мовров ... мета нашої подорожі.

Північ Парани, вересень 1951.

Головна Управа «Провидіня» і редактори «Америка» наприкінці 1950 року

Спроба бібліографії українських підпільних видань в Україні

ЗА ЧАС ВІД 1945—1950

Це тільки спроба і, здається, на еміграції перша спроба. Досі такі спроби траплялися тільки в підпільних видавництвах, при чому найбільш повний опис підпільних видань поміщено в збірнику: „У боротьбі за волю — під бойовими прапорами УПА“, що його теж передруковано закордоном. Цілком природно, що зробити цю спробу, в еміграційних умовах, було досить тяжко, поскільки не всі підпільні видання дійшли до нас закордон, а ті, що дійшли, існують у дуже незначній кількості. Тому наша спроба цілком не має претенсій на повність. Зазначені нижче назви видань, це тільки причинки до майбутньої бібліографії підпільних видань українського революційно-визвольного руху в Україні.

Трактуючи нашу працю, як **причинок до майбутньої бібліографії**, як джерело певних відомостей про підпільні видання для майбутнього бібліографа, ми вже допустились промаху, що з точки зору науки бібліографії є недозволений. Ми включили в список видань, поруч видань, що ми їх бачили й по змозі описуємо докладно, також видання, яких ми не бачили й описати не можемо. Ми тільки знаємо, що такі видан-

ня існують і хотіли б на них звернути увагу майбутніх бібліографів. У нижче наведених списках підпільних видань ми відмічуємо це, беручи такі видання в дужки. Коли таких дужок немає, то це означає, що автор „Спроби“ ці видання бачив й, оглядаючи, поробив відповідні бібліографічні нотатки. Хай нам пробачуть фахові бібліографи, коли ці нотатки в багато дечому відбігають від вимогів науки. На це складаються не тільки рядки цієї статті, але й нікуди правди діти, брак бібліографічного знання в автора цієї „Спроби“, а може не так знання, як научної систематики звичної в кожного фахового бібліографа.

Часово обмежуємо нашу „Спробу“ до років 1945-1950, при чому відомості за 1950 рік є неповні, вони охоплюють тільки першу половину року. Рік видання підпільних публікацій часом важко означити, бо про це немає ніяких вказівок. Дуже часто видання перевидавались пізніше й ріжні варіанти видань трапляються дуже часто. Це стосується, в першу чергу, летючок, що перевидавались ріжними способами в пізніших роках. Таким чином, у список могли ввійти такі видання, що вперше були надруковані перед 1945 роком, а пізніше були пере-

видані. Коли ми, однак, знали про те, що перше видання появилось перед 1945 роком, ми таке видання в список не вміщали, як напр. знамените „Слово к бойцам и офицерам Красной Армии“, що було надруковане в 1944 р. (брошура на 55 сторінок).

Територіяльно, обмежуємо нашу „Спробу“ до українських земель під московсько-большевицькою й польсько-большевицькою окупаціями. Отже, територіяльно, треба відрізнити видання з України і з українських земель поза лінією Керзона, тобто т. зв. Закарзоння. „Закарзонські“ підпільні видання зазначено в списку скороченням „ЗАК“. — Назагал можна сказати, що підпільні видання з України значно перевищують і під оглядом кількості, і під оглядом графічного виконання видання „закарзонські“. Зате, коли брати до уваги видання в чужих мовах (польська, чеська, французька, англійська), то, дякуючи заходам бл. л. друга Ярослава Старуха (Ярлаша), таких видань появилась значна кількість, у кожному разі багато більше, як зазначено в списку.

Здається, „Спроба“ наша повинна перекопати її найбільших скептиків, що в Україні появляються підпільні видання. Це факт, що український революційно-визвольний рух, до сьогоднішнього дня видає й поширює великі кількості української самостійницької літератури всіма доступними способами. За своїм змістом, ця література дуже різnorodна. Поруч поважних публікацій зустрі-

чаємо літературні твори, поезії, оповідання, драми, збірки сатир. Зустрічаються військові й революційні підручники й інструкції, спогади й хроніки, листівки й короткі гасла. Зустрічаються мистецькі видання, дереворити, збірки пісень, що їх співає народ під сучасну пору, спеціальні серії для молоді і т. д. Зустрічаються прізвища чи псевда авторів, що вже вирізнялись своїми творами: в ділянці літератури — Петро Волош-Василенко, Марко Боеслав, Марта Гай, М. Дмитренко й інші, в ділянці політичної публіцистики, що вирізняється своїм високим рівнем — П. Дума, О. Орленко, Ярлаш, П. Полтава, О. Горновий, У. Кужіль і інші.

Коли це все беремо до уваги, ми не можемо надивуватись, чому вся ця підпільна література викликає таке мале заінтересування в наших учених, наших політиків, наших громадських і суспільних діячів. Та ж це україністика, та й їде аби яка. Та ж це наша історія за останні роки. Та ж це наша правда, а не сфальшована література. Це наша політика, в теорії і в практиці. Це наше мистецтво, яке виконується в умовах, яких ще не знала історія людства. І тому ми невимовно раділи б, якщо б наша „Спроба“ зуміла зацікавити підпільною літературою ті кола українського громадянства на чужині, які з огляду на своє становище цією літературою цікавитись повинні, в першу чергу українських науковців, політиків та літературо- й мистецтвознавців.

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ

1. **Ідея і Чан** — орган Проводу Організації Українських Націоналістів (ОУН).

Рік IV. 1945 р. № 9. Зміст: П. Дума: Большевицька демократизація Європи. К. Дніпровий: Шляхи й перспективи. М. В-Ак: Большевицька розв'язка національного питання. А. Панасенко: Чого ніколи не можна забути. Впали на полі слави. Вісті з українських земель. Міжнародний огляд політичних подій. Видання революційної літератури. Заповіді підпільної газети. Друк 20×32, 7 стор. З друкарні ОУН.

Рік V. 1946 р. № 10. Зміст: Повідомлення про смерть сл. п. д. Дмитра Маївського (Косаря, Тараса) і сл. п. д. ген. Дмитра Грицяя (Перебийноса). Постанови конференції Проводу ОУН на українських землях, що відбулася в м. червні 1946 р. (Неповний текст). Полтава П.: Елементи революційності українського націоналізму. У. Кужіль: Науковість діалектичного матеріалізму. О. Горновий:

Шовіністичне запаморочення і русифікаційна гарячка большевицьких імперіалістів. Вістки з українських земель. Видання революційної літератури. Заповіді підпільної газети. Друк 20×28, 72 ст. З друкарні ОУН.

Інші видання: Друк 175×287 мм. Друкарні не подано.

Передруковано в цілості в збірці передруків підпільних матеріалів ж 46; 12/49. Друк 15,5×21 см. 108 ст.

Стаття У. Кужіля: Науковість діалектичного матеріалізму передруковано в книжці: Позичі українського визвольного руху (Матеріали з рідних земель до питань боротьби за Українську Державу). Видавництво „Пролог“, Мюнхен 1948. ст. 125-140.

2. **За Українську Державу** — видання Організації Українських Націоналістів (ОУН).

Рік II. Лютий-березень 1945 р. Ч. 7-8. Зміст: Наша відповідь (2×2=4). П. Ду-

ма: Не пройдуть безкарно страхітливі злочини сталінських розбійників. Знищено шайку сталінських бандитів. Героїчна визвольна боротьба укр. народу (проти наснаги і терору). Шляхом слави УПА (рейди на ОСУЗ). Виховання кадрів. 28 років тому. На воєнних фронтах. До останнього набою. Про Остапа Вишику, сибірську дірку і сталінську чухавку. Політичні події. Кримська конференція і невдоволення з неї. Конференція в Сан-Франціско. Друк 22×31 (три колонки). 8 ст. Друкарня ОУН ім. Є. Легенди.

Рік II. Квітень-травень 1945 р. Ч. 9-10. Зміст: Портрети Г. О. Симона Петлюри й полк. Є. Коновальця з підписом: Слава Героям Української Революції. Відозва до населення Західних областей України від селян і робітників Осередків і Східних земель України з дати Квітень 1945 р. Наступ сталінсько-більшовицького імперіалізму на українську гр.-кат. Церкву. Що діється на захід від лінії Керзона? Сталінські бязні. Героїчна визвольна боротьба укр. народу. Співпраця сталінсько-гітлерівських імперіалістичних бандитів у винищуванні народу. Політичні події. Скрізь поширювати нашу підлільну революційну літературу. Друк 23×32 см (три колонки). 10 ст. Друкарня ОУН ім. Є. Легенди.

3. Повстанець — видання Української Повстанчої Армії (УПА).

Рік II. Січень 1945 р. Ч. 1 (2). Зміст: Самостійна й соборна державність України. М. К.; Українські Тернопілі — Вічно славі Крути. М. К.; За честь, за життя! С. Вол.: Напад повстанчого відділу на порожні об'єкти. Огляд воєнних дій. З міжнародних політичних подій. Ми не самотні в своїй боротьбі. До наших читачів. Повстанські шпильки. Вивчаймо мистецтво збройної боротьби. Друк 16×23. 20 ст. Друкарня УПА.

(Рік II. Лютий-березень 1945 р. Ч. 3-4)

Рік II. Квітень-травень 1945 р. Ч. 5-6. Зміст: Бійці і командири Української Повстанчої Армії! (Наказ ГК УПА ген. Т. Чупринки з приводу закінчення війни в Європі). І. Франко: Народе мій. Два прапорні імена — Петлюра і Коновалець. С. В.-В.: Ми у віці сміємося смерті (повстанська пісня). Не страшна нам в лю-

тім бою смерть (повстанська пісня). М. Дмитренко: Нехай вічна буде слава, що през шаблі маєм права. М. Ч.: Про військову дисципліну. Бемо загарбників України. Огляд політичних подій. Друк 16×23 см. 24 ст. Друкарня УПА.

(Рік II. Серпень-вересень 1946 р. Ч. 8-9)

4. Український Перець — гумористично-сатиричний журнал. ілюстрований. Видання УПА.

Ч. 3. Січень, зривають та ворогіз печать українські повстанці. Березень 1945.

(5. Щоденні Вісті — циклостилєвий журнал з кольоровим друкованим надрюком. Видання УПА.)

6. Інформатор — циклостилєвий журнал. Видання УПА.

Рік II. 23. грудня 1945 р. Ч. 6(10). Зміст: Україна в тюрмі народів, але у вогні боротьби. З. Савченко: До характеристики міжнародних відносин. Політичні події. Новітнє варварство. Бемо загарбників України. З „Деклярації“ Проводу ОУН. Цикл. 40. 20 ст. З друкарні ім. І. Габрусевича-Джона.

[Рік III. Львів 1946. Ч. 1(11)]. Зміст: Повідомлення про смерть Майвського і Грицаця. Р. Мох: Перспективи нашої боротьби.

7. Пропагандист — циклостилєвий журнал. Видання Краєвого Осереддя Пропаганди, вишколу і політвиховання ОУН.

Рік I. Серпень 1945 р. Ч. 3. Зміст: Деклярація Проводу ОУН. В. М.: Від соціалістичних гасел до побудови імперій. М. Боеслав: До проблеми виховання доросту. Цикл. 20×30 см. 36 ст. З друкарні ім. Отамана Симона Петлюри в Станиславові.

8. Шлях перемоги — циклостилєвий журнал. Видання УПА, група „Говсерля“.

Рік I. 1. червня 1945. Ч. 3. Зміст: Із вірою у путь до перемоги! Вол.: Безличність, брехунство, бандитизм. Марко Боеслав: Не час! В. Ярославич: Україна, „УССР“ і Конференція в Сан-Франціско. За братню любов. Український народ у боротьбі з окупантом. Марко Боеслав: Пісня сотні Шума. Вересай: За глибокий патріотизм. Вістки з краю. Большевицький терор па укр. землях. Всеволод Рамзенко: Міжнародний огляд. Циклостил. 21×29 см. 20 ст.

Рік I. 1. серпня 1945 р. Ч. 6-7. Зміст: Слово Організації Українських Націоналістів до Українського народу. В. Ярославич: Ще одне позедрнання (кілька слів правди про прилучення Закарпатської України до СРСР). Л. Омський: Церква, чи агентура? Всеволод Рамзенко: Демобілізаційний глум. К. Маркія: Заокеанські Українці допомагають великій справі визволення укр. народу. М. Шахій: „Фашизм“ і „реакція“ в Болгарії. Б. Войнович: Закінчення і вислід конференції в Сан Франціско. Берест: Не зраджу (замість фейлетону). Сталінська амнеція. Прояв сили, чи безсилля... Український народ не перестав бути окупантом. Вони не померуть ніколи. Заповіді підпільної газети. Цикл. 21×29 см. 25 ст. 3 друкарні: „Смерть Сталіну“, Станіславів.

9. За Україну! — щиклостилевий журнал з копіровим надруком. Видання ОУН.

Рік I. Серпень-вересень 1945. Ч. 11. Зміст: Останній салют другові ст. бул. Гореві! Свято Зброї — триумф перемоги. Войтович: За революційну наполегливість. Мартин: Безплідні зусилля большевицьких людоджерів. Н. З.: Підпілля і запілля. Проти колдосинного ярма і стахановського бича. А. З.: Замість фейлетону. На міжнародні теми. Цикл. 22×31. 3 друкарні ім. М. Міхновського.

10. Інформативні Вісті — щиклостилевий журнал. Видання УПА. Вид. „Перемога“.

(Рік II. 2 грудня 1945. Ч. ?)

Рік III. 6 січня 1946. Ч. 1. Цикл. 49. 4 ст.

Рік III. 22 січня 1946. Ч. 3. Цикл. 49. 8 ст.

Рік III. 29. січня 1946. Ч. 4. Цикл. 49. 4 ст.

Рік III. 10 листопада 1946. Ч. 19. Цикл. 49. 8 ст.

Рік III. 21 листопада 1946. Ч. 21. Цикл. 49. 7 ст.

Рік III. 25 листопада 1946. Ч. 22. Цикл. 49. 4 ст.

11. Тижневі Вісті — щиклостилевий журнал. Видання ОУН.

Рік I. 22. липня 1945 р. Ч. I. Зміст: Від редакції. До земляків Гречухи, Коротченка, Рясного і Лалєка в Києві — на „звернення“ до робітників, селян і інтелігенції західних областей України з дня 19.5. 1945, на Наказ Нар. Ком. ВН. Справ УРСР з дня 20 5 1945 і на пере-

довиню „Огідні і нікчемні бандити будуть знищені“ в „Радяльськмі Слові“ з дня 22. 5. 1945 р. від українського повстанця-бандерівця кілька слів правди. Листопад 1945 р. Підписано: Старий укр. вояк, а тепер партизан. Війна на Далекому Сході. Огляд політичних подій. Цикл. 49. 4 ст. Друкарня ОУН ім. Габрусевича-Джона.

Рік I. 5. серпня 1945. Ч. 3. Зміст: За що ми боремося. До виборів в Англії. Війна на Далекому Сході. Огляд політичних подій. Цикл. 49. 4 ст.

12. Стрілецькі Вісті — щиклостилевий журнал. Видавня УПА.

Рік II. Серпень, вересень, жовтень 1945 р. Ч. 8. Зміст: Наказ ген. Чупринки. УПА з честью виконує історичну місію. Цикл. 49. 4 ст.

13. Лісопик — щиклостилевий гум. сатиричний журнал. Видання УПА. ЗАК. Рік I. Серпень 1945 р. Ч. 7.

Рік I. Вересень-жовтень 1945 р. Ч. 8.

Рік I. Жовтень-листопад 1945 р. Ч. 9.

Рік II. Грудень-січень 1945-1946 р. Ч. 1(10).

14. Вісник — орган Президії Української Головної Визвольної Ради (УГВР). Циклостильний журнал УГВР.

Рік II. Серпень 1945. Ч. 4/7. Зміст: Від Редакції. Звернення до Українців на чужині. Звернення до українських вояків на чужині. Впали в боротьбі за УССР. Відзначення. Радомич М. В.: У спільному революційно-визвольному всеукраїнському фронті боротьби. Настасин І. М.: В умовах нової дійсності. Із документів боротьби. Данченко І. В.: Картини краєвої дійсності. Вістки з краю. Оригінал впадений циклостилем формат фоліо.

Передрук цього видання вийшов в Італії. 1946 р. Друк 16×24 см. 76 ст.

Примітка: Зміст цитую за передруком.

15. Самостійність — орган Української Головної Визвольної Ради (УГВР).

Рік I. 1946. Ч. I. Зміст: До Українського Народу під московсько-більшовицькою окупацією. Впали в боротьбі за Самостійну Україну. Постанови УГВР. Ганьба ХХ-го сторіччя. О. Гончарук: Українська Повстанська Армія — носій ідей визволення і дружби народів. О. Горюстай: Про свободу преси в СРСР. На українських землях (терор енкаведівських гарнізонів, виборча трагікомедія, новий голлод на СУЗ), Дії Української Повстанської Армії. Постава українських мас супроти большевицьких окупантів. З українських земель за лінією Керзона. УПА за лінією Керзона. Оригінал виданий шклястим, формат кварто.

Передрук цього видання вийшов в Німеччині, 1949 р. Видація: Закордонне Представництво УГВР. Друк 15×21 см. 188 ст.

Примітка: Зміст цитую за передруком. — Друге число „Самостійності“ було вже видруковане, але впало разом з друкарнею в 1948 році. Матеріали цього числа врятовано й вони вийшли окремими випусками.

16. Бюро Інформації Української Головної Визвольної Ради (УГВР). Друкований бюлетень УГВР.

Випуск Нр. 1. Квітень 1948 р. Рік вид. I. Зміст: Від Бюро Інформації УГВР. Постанова УГВР про те, щоб поширити надавання нагород та відзначень УПА на

всіх учасників українського революційного підпілля членів ОУН та безпартійних українських патріотів і на всіх цивільних осіб, які відзначились героїзмом у боях та посвятою у праці для визвольної справи. Постанова УГВР про нагородження Хрестом Заслуги учасників революційного підпілля — членів ОУН та безпартійних українських патріотів і про підвищення у військових ступнях вояків УПА. Постанова УГВР про визнання дня 14 Жовтня 1942 р. днем повстання Української Повстанчої Армії (УПА) та про встановлення цього дня святковим днем УПА. Постанова про нагородження Хрестом Заслуги вояків УПА та цивільних осіб — учасників української національно-визвольної революційної боротьби і про підвищення у військових ступнях вояків УПА. Постанова УГВР про нагородження Хрестами Заслуги учасників революційного підпілля членів ОУН та безпартійних українських патріотів і про підвищення у військових ступнях вояків УПА. Святочний наказ Головного Командира Української Повстанчої Армії з дня 14 жовтня 1947 р. Заява Головного Командування Української Повстанчої Армії з дня 25 вересня 1947 р. Зміст. Друк 15×23 см. 6 ст. З друкарні УГВР ім. С. Петлюри.

Випуск Нр. 2. Серпень, 1948 р. Рік вид. I. Зміст: Постанови УГВР. Про встановлення медалі: „За боротьбу в особливо важких умовах. Постанова УГВР з дня 6. січня 1948 про нагородження хрестами заслуги вояків УПА та учасників українського визвольного-революційного підпілля. Постанова УГВР з дня 6. січня 1948 р. про підвищення у військових ступнях вояків УПА. Постанова УГВР з дня 6. січня 1948 р. про призначення працівникам Служби Безпеки (СБ) старшинських і підстаршинських ступнів служби безпеки, аналогічно до відповідних військових ступнів в УПА. У Головного Генерального Секретаріату УГВР Р. Лозовського. Генерал Тарас Чупринка: До генези Української Головної Визвольної Ради. З большевицького терору на українських землях. Друк. формат: 19×28 см. 16 ст.

Випуск Нр. 3. Вересень, 1948 р. Рік

вид. I. Зміст: З бойових дій УПА і збройного підпілля на українських землях під московсько-більшевицькою окупацією. (Неповне зведення за час від м. серпня 1946 р. до м. серпня 1947 р.). Із самооборонних дій українського населення під московсько-більшевицькою окупацією. З дій УПА на західних окраїнах України під польсько-більшевицькою окупацією. (Деякі бої УПА за час від I. IX. 1946 р. до 30. VI. 1947 р.). Друк. Формат: 20×28 см., 32 ст.

(Випуск Нр. 4. Березень 1949 р. Рік вид. II.). Зміст: Із збройних дій УПА та збройного підпілля на українських землях під московсько-більшевицькою окупацією (в ССРСР). Неповне зведення за час від м. вересня 1947 р. до кінця цього ж року.

(Випуск Нр. 5. Листопад 1949 р. Рік вид. II.). Зміст: Із збройних дій УПА та збройного підпілля на українських землях під московсько-більшевицькою окупацією (в ССРСР). Неповне зведення за час від м. січня до м. червня 1948 р.

(Випуск Нр. 6. Лютий 1950 р. Рік вид. III).

(Випуск Нр. 7. Березень 1950 р. Рік вид. III.)

17. Осередок Пропаганди і Інформації при Проводі Організації Українських Націоналістів (ОУН). Друкований бюлетень Проводу ОУН.

Випуск Нр. I. Травень 1948 р. Р. вид. I. Зміст: Від Проводу ОУН. Повідомлення про смерть с. п. Миколи Арсенича-Михайла. З листівки до Росіяни. А. Осипенко: Вклад ОУН у справу творення і розбудови УПА. Основні елементи революційного українського націоналізму. Друк. Формат 165×235 мм., 12 ст.

Передрук: У збірці передруків підпільних видань. Ж. 48; 02/48. Ціна 45 пф.

Випуск Нр. 2. Серпень, 1948 р. Р. в. I. Зміст: Комунікат Проводу Організації Українських Націоналістів про нараду, що відбулася в м. червні 1948 р. Присяга члена Організації Українських Націоналістів. П. Полтава: Наша основна мета та революція в ССРСР, як один із шляхів до неї. З большевицької колективізаційної акції на західно-українських землях

Підпільні видання на українських землях під московсько-більшевицькою окупацією. Неповний перелік видань 1947 р. і ще не зафіксованих 1946 р. Підпільні видання на українських землях за т. зв. лінією Керзона. Друк. Форм. 20×28 см.

(Випуск Нр. 3.) (Випуск Нр. 4.)

18. На Чатах. Журнал для молоді. Видве Краєвий Осередок Пропаганди. Рік I. Ч. 1. Зміст: I. Листопада. Молоді друзі. Український народ у боротьбі з російським імперіалізмом. II. Гетьманець: Серце памятаю тепле. Про характер. В. Павловський: Гимн безсмертної батави. Чому не лемо і не куримо. Пісня про Базар. Герої минулих і сучасних днів — Сотник Черник; Сотник Яструб. Марш „Сіроманців“. До положення в Україні. Вісті з українських земель. П. Гетьманець: Пригадую... Весняний рейд на Словаччину 1946. Геройська смерть. До міжнародного положення. До положення з ССРСР. Веселе. — Машинпис. Форм. 212×290 мм., 36 ст.

Передрук: У збірці передруків підпільних видань. Ж. 46; 06/1949. Ціна 1,00 НМ.

19. На зміну. Видання для молоді. Вид. Краєвий Осередок Пронагани. Рік I. Ч. 1.

Передрук: У збірці передруків підпільних видань.

20. За Волю України. Видання для молоді. Ч. 7. Жовтень 1949 р. Зміст: Ми йдемо в бій. В.: З нагоди Свята УПА. Що то за прапор лопотить. Рой. Хмара: З нашого рейду до с. Максимівка. Ст. бул. Полтавець: Пригода під час маршу. Бул. Тиса: Облани. Бул. Тиса: Як організувалася сотня „Вистрип“? Козацька доба. Куток сміху. — Машинпис. Окладника з рисунком. 36 ст. Жидачів-Долина-Калуш. Формат 14×20 см.

21. Чорний Ліс. Видання УПА „Чорний Ліс“. Рік II. Число 2/11. Жовтень, 1949. Зміст: Марко Боеслав: Устами Бога моикть кров (Із збірки „Із днів боротьби“). Власні сили — динаміт і цемент нації (Думки в 7-му річницю створення УПА). М. Боеслав - Левко Черян: Мертвий листок (Із шкіль „Зустрічі з командиром“). Чайка: У зирі боротьби. Б. Подольк: Поручник Салер Коржак Михайло. М. Боеслав: Покірним рабом (Із збірки: „Із днів боротьби“). М. Р.: Непазність месників родить. Клим: Бій на горі Клим. Ігор: Сталеві нерви. Вихор: Бій у царц-

шанському лісі. — Машинпис. Окладника з рисунком. Формат 14×20 см. 28 ст.

Рік IV. (1) Ч. 1-2 (14/15). Березень 1950. Зміст: Марко Боеслав: Тарасові Шевченкові. Не словами, а боротьбою. Командирові Різунові-Греготоні (В четверту річницю героїської смерті). М. Романів: У Рівдяну ніч. Папало: Світанок у лютому 1945 року. Марко Боеслав: Гартовані болем (Із збірки: „В хоробрі цуть“). Б. Подольк: За нове життя. Байденко: Борзенко - Микитюк Михайло. Крига: Залізні асери (сюжети). М. Романів: Сили відного буревію. Виали на полі слави. Крига: Засіака в Чорному Лісі. Чайка: Стрілецький будень. Зенко: До останнього. — Машинпис. Ручно малювана обгортка. Форм. 14×20. 53 ст.

Рік IV. Ч. 3/16. Травень 1950. Зміст: Марко Боеслав: Не тріюмфуй (Із збірки поезій „Протест“). Марко Боеслав: За культ героїв. В. Буревій: Батько і син. Маяк: Остання зустріч. Ю. Гіряк: В обороні прабатьківської землі. Маяк: Поганій сон. Марко Боеслав: Чого ж ти мовчиш? (Із збірки поезій „Протест“). Гук: Бій в с. Гайбоке. О. М.: Червомила кров. Маяк: Сльветка героя. В. Буревій: Гарячий ранок. Маяк: Педокіпчена розмова. — Машинпис. Ручно малювана обгортка. Форм. 14×20 см. 43 ст.

БРОШУРИ І КНИЖКОВІ ВИДАННЯ

1. Петро Дума: Большевицька демократизація Європи. Видання Організації Українських Націоналістів. 1945. (Відбитка з „Ідеї і Чин“ ч. 9). Друк. Формат 10×15 см. 36 ст.

Також у польській мові:

Duma P.: Bolszewicka demokratyzacja Europy. Wydawnictwo Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów. 1945. Odbitka z czasopisma „Idea i Czyn“ No. 9. Tłumaczonego z oryginalu, drukowanego w języku ukraińskim. — Сукл. 14×21 см. 37 str.

Примітка: Було теж інше видання в польській мові.

Примітка: Ця знаменита стаття сл. л. Дмитра Майського-Тараса, що незвичайно чітко охоплює суть советського сателіта в Європі, була дуже поширена

й мала багато видань. В українській мові мала, крім видання друком, ще два видання циклостилєві. На Закарпатті була видана в польській, чеській і французькій мовах заходами сл. пам. д. Ярослава Старуха. Всі ці видання були циклостилєві.

2. Декларація Проводу Організації Українських Націоналістів після закінчення другої світової війни в Європі. — В травні 1945. Друк. Форм. 14×20 см. 18 ст.

Примітка: Крім друкованого видання, було щонайменше чотири видання циклостилєві, а також циклостилєве видання в чеській мові, яке поширювано на Словаччині під час рейду 1946 р.

Передрук: В журналі „Визвольна Політика“, ч. 1/188 за 1948 р., ст. 2-8.

3. Слово Організації Українських На-

ціоналістів до Українського Народу. — Червень, 1945. Друк. Формат 12×15 см. 24 ст.

Примітка: Крім друкованого видання було щонайменше чотири циклостилєві видання. Також у „Шляху Перемоги“ ч. 6-7.

4. **За Україну.** Співаник. З друкарні Організації Українських Націоналістів. Друге видання, 1945. Друк. Форм. 195×130 мм. Кольорова обгортка (роб. Святослава Гординського). 56 ст. — Зміст: Вступ. Розділи: Українська Пісню — Загреми! Ось ми в бою ідемо життєвому. Ви чесно пройшли велику дорогу любови.

5. **Яків Бусел-Київський: Советський патріотизм.** Київ-Львів, 1946. Цикл. Ф. 150×205 мм. 19 ст. — Крім циклостилєвого мало бути ще й друковане видання.

Передрук: У збірці передруків підпільних видань — П. Б. 48; 04/48. Ціна незначена.

6. **Осип Орленко: Большевики у боротьбі з українським революційно-визвольним рухом у другій імперіалістичній війні.** Київ-Львів, 1946. Цикл. Форм. 150×205 мм. 56 ст.

(7. **Ярлан: Фашистівське страшило.** — Цикл. 1946. ЗАК.)

Також у польській мові:

Jarlan: Upiór faszyzmu. Tłumaczenie z oryginału ukraińskiego. — Cykl. 150×205 mm. 29 str. 1946.

Крім цього було ще видання в англійській мові. — Ярлан, це псевдо сл. пам. д. Ярослава Старуха.

(8. **Зенон Савченко: Українсько-польські взаємини.** Цикл. 1946. ЗАК.)

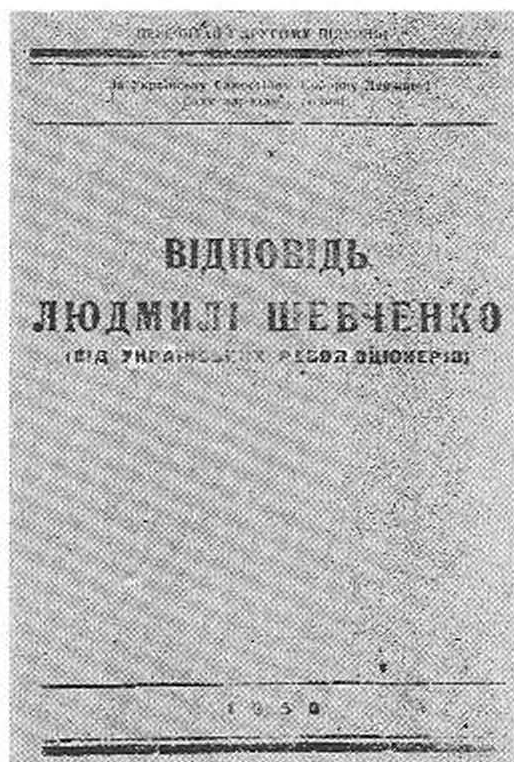
Також у польській мові:

Zenon Sawczenko: Stosunki polsko-ukraińskie. — Cykl. 1946.

(9. **П. Гетьманець: Мої повстанські марші.** (Лірика грудня). Цикл. 1946. ЗАК.)

Передрук: **Петро Гетьманець: Мої повстанські марші (Лірика грудня).** — Київ-Львів, 1946. Вид. „До Зброї“. Друк. Форм. 145×210. Ст. 47. Ціна 2.00 НМ. — Петро Гетьманець, це псевдо сл. п. д. Петра Волоша-Василенка.

(10. **П. Гетьманець: Ранок смерті.** По-

езії на день 22. листопада (Базар). — Цикл. 1946. ЗАК.)

(11. **Олесь Бабій: Гуцульський Курінь,** Поема. Передрук з оригіналу. Цикл. 1946. Видання ОУН.)

(12. **П. Новина: Вовки.** Щоденник із днів боротьби відділу УПА „Вовки“. — Цикл. 1946. ЗАК.)

Передрук у збірці передруків підпільних видань.

13. **У боротьбі за волю — під бойовими прапорами УПА.** Збірка репортажів, споминів, протоколів із боротьби Української Повстанської Армії проти німецьких та більшовицьких окупантів у роках 1943-1946. Упорядкували: Петро Волош-Василенко та К. Вірлінів. Видання Організації Українських Націоналістів. Цикл. Київ-Львів 1946. З друкарні ОУН. ім. Дмитра Сурмача. 170 ст. Обгортка з малюнком.

Передрук: У збірці передруків підпільних видань В 46-05/49, Львєбург, 1949. Ілюстроване знімками УПА. Ціна 5 НМ.

(14. **Новітні варвари.** Цикл. 1946. ЗАК.)

Також у польській мові:

Krwawym szlakiem stalinowskiej demokracji. — Сукл. 1946.

Також у чеській, словацькій, англійській та французькій мовах.

15. **Бойовий Правильник Партизанки.** Цикл. Форм. 150×205 мм. 76 ст. 1946. Обгоріка з рисунком. Зміст: Провідні правила з бою. Загальні основи партизанки. Марші. Постій. Розвідування. Напади на ворожі об'єкти. Напади на залізничних шляхах. Засідка. Дії в лісі. Вихід з бою. Справлення помилок.

16. **Бойовий Правильник Ніхоти.** Друк. 160. Київ-Львів 1944. Друкарня УПА. - 1. Частина: 47 ст. 2. Частина: 72 ст. - Зміст: Загальне положення. Поодинокий борець. Стрілецький рій. Рій автоматників. Кулеметний рій. Рій протитанкових крісів. Окремі завдання.

Також багато циклостилених передруків у 1946 і 1947 рр.

(17. **Стрілецький Кур'нь.** Друк. Друкарня УПА.)

(18. **Стрілецький Полк.** Друк. Друкарня УПА.)

Також ідентичні циклостилених видання.

(19. **Хор. Володимир Шитенко: Рейди.** Цикл. 1946.)

20. **Ратник: Роль поодинокого повстанця і революціонера в цілості визвольних змагань української нації.** — Машинпис. 1947. 16 ст.

(Демо доповнена стаття написана для військового журналу УПА „Повстанець“.)

21. **А. К.: Конституція СССР.** Машинпис. 1947. 10 ст. (Сатира).

22. **Циклостилених видання англійській мові:**

Elections in USSR, 1947. — Contents: The Elections in Soviet States. Anti-Democratical Clause of Soviet Constitution. The Putting Forward of Candidates. The Election Campaign. The Attitude of Population. Pre-electoral Terrorism. Anti-Electoral U. P. A. Campaign. Thousand and a Half Combats. Five Thousand Killed. The Development of Elections on February 10, 1946. The Ukrainian People Did Not Go To

Vote. After th Elections. New Elections in 1947. Conclusion.

Цикл. Ф. 150×210. 24 ст. Бито на жовтому папері, спія обгортка.

23. **П. Полтава: Концепція самостійної України і основна тенденція ідейно-політичного розвитку сучасного світу.** Київ-Львів. 1949. --- Зміст: Вступ і 8 розділів.

Перше видання цієї праці появилася в 1947 році.

Передрук: В книзі: **Позиції українського визвольного руху.** Матеріали з Рідних Земель до питань боротьби за Українську Державу. Видавництво „Пролог“, Мюнхен 1948. Також в журналі „Сурма“ за 1951 р.

24. **П. Полтава: Передпосилки поширення нашого руху в умовах большевицького СССР.** 1947. Друк. Ф. 150×200 мм. 13 ст. Квітень 1947.

Також: Друк. Брунатна обгортка з пакувального паперу, дрібний друк на бібуліці. Ф. 148×198 мм. 13 ст. ТХЗ 233. 1950. (ТХЗ — Технічне звесно).

25. **Літопис УПА.** Одноднівка „Бугу“. Жовтень 1947. Машинпис. Ф. 150×210 мм. 45 ст. — Зміст: Під прапорами УПА. В. Пачовський: Гимн безсмертної бативи. Відзначення. Мрія: Дорога до своїх. Волош-Василєнко: Після маршу заснув. Мрія: Наступ на місто Камінь Коширський. Іван: „Лови“ на пімаків. Боевик: Геройська смерть к-ра Пугача. Ну і що ж, як умерти прийдеться. Іван: Чорний міст. Сотник Яструб (вірш). Слав: Засідка. Слав: Газ в кріпінці. В. Самійленко: Чи Вам відомо, що то є постанці? Н-ч: Рейдом через Львів. Учасник: Гідно шанували річницю Базару. Чотовий: Бій у Горожанці Великій. Мертві сорому не знають. Зміст.

Передрук у збірці передруків підпільних видань.

(26. **О. Орленко: Шевченко проти Москви.** Цикл. 1947.)

Передрук у збірці передруків підпільних видань м. 47-09/49. Ціна 40 пф.

27. **Кузьменко: Двигнем.** Київ-Львів 1947. Друк. Ф. 140×210 мм. 18 ст. 3 друкарні ім. Лопатинського в Стрию. — Зміст: Кузьменко: Двигнем. Казка про мудру політику і довге терпіння. Для прикладу так скажу (Перша промова

колгоспного агітатора). (Збірка сатири з ілюстраціями в тексті).

28. **Марко Боєслав: Сталь без іржі.** Драма в 6-ох діях (10 відслон). Друге змінене видання — 1947. Друк. Форм. 130×180 мм. 40 ст. З друкарні С. Петлюри в Станіславові. На обгортці рисунок героїні драми.

29. **Ратник: Основи тактики повстанських (партизанських і бойоварських) відділів.** 1947. Машинопис на бібулці, обгортка з пакункового паперу. Формат 125×210 мм. 17 ст. — Зміст: А. Загальні поняття. Б. Характеристика поодиноких чинників тактики. (В брошурі зазначено, що повища стаття є відбиткою статті з „Повстанця“ за рік 1946. Це число „Повстанця“ закордоном невідоме.)

(30. **П. Полтава: Чому повстання 1648 р. було переможне?** Цикл. Квітень 1948 р.)

Передрук у збірці підпільних видань м. л. 48-03/48. Ціна не зазначена.

(31. **Р. Мох: Перспективи нашої боротьби.** Передрук з журналу „Інформатор“. Ч. 1/11. 1946.)

Передрук у збірці передруків підпільних видань — П. Б. 48-08/49. Ціна 40 пф.

(32. **Історія революційної боротьби в Наддніпрянській Україні.**)

Передрук у збірці передруків підпільних видань — П. Б. 48-10/49. Ціна 50 пф.

33. **Само історичне.** Збірка сатири. Машинопис. Форм. 150×210. Обгортка з вінетою дбайливо виконаною на машинці до писання. Сама обгортка з краткованого зшиткового паперу. Папір: бібулка.

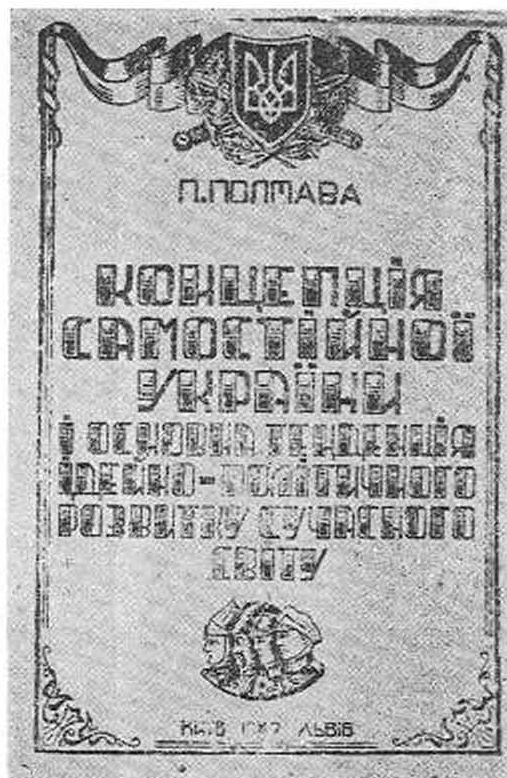
Деякі сатири передруковані: „Лис“ ч. 8/51, „Кий“ ч. 4/51.

34. **Повстанський Стяг.** Співаник УПА. є одно з найцікавіших підпільних видань. Тексти пісень написані на бібулці машинкою до писання. Нотні поля зроблені машинкою до писання. Ноти вписані на поля хемічним олівцем. Співаник видано на Волині, мабуть у 1947 році.

35. **Слідами Героїв.** Серія випусків для молоді. 1948.

1. Полковник Іван Богун. Друк. Ф. 150×210. Обгортка з двобарвним рисунком. 4 ст.

2. Полковник Грегій-Різун. Друк. Ф.

150×210. Обгортка з двобарвним рисунком. 4 ст.

4. Сотник Черник. Друк. Ф. 150×210. Обгортка з двобарвним друком. 4 ст. З друкарні ім. Лепатинського в Стрию.

Третій випуск серії закордоном невідомий.

36. **У Голови Генерального Секретаряту УГВР Р. Лезовського.** (Передрук із Бюро Інформації Української Головної Визвольної Ради (УГВР). Випуск ч. 2. Серпень 1948). Львів, 1948. Друк. Форм. 100×125. 16 ст. Сіро-жовта обгортка, папір з російського каліграфічного зшитка. Друкарня ім. Легенди в Дрогобичі.

37. **Відповідь Людмилі Шевченко** (від українських революціонерів). Рік 1948.

Також: Друк. Ф. 140×195 мм. 23 ст. Виконано в техзвені „За Волю України“. 1950.

Передрук: „Український Самостійник“ чч. 6, 7, 8 і 10 з 1951 р., „Сучасна Україна“, чч. 4 і 5 з 1951 р. (скорочено).

38. **Наша визвольна боротьба і проблема жертв.** Передрук з „Повстанця“ ч.

8-9 за серпень-вересень 1946 р. Київ-Львів, 1949. Друк. Ф. 145×225. Обгортка з шнетою. 8 ст. З друкарні ім. Лопатницького в Стрию.

Інше видання:

Друк. Форм. 110×160. Брунатна обгортка, дрібний друк на сірій бібуліці тільки на одній сторінці (друга півляца). Рік вид. 1950. 8 стор. Тхз. 233.

Передрук: „До Зброї“, випуск 3/16. (39. О. Горновий: На большевицькому ідеологічному фронті.)

Передрук: Позивії Українського Визвольного Руху. Матеріали з Рідних Земель до питань боротьби за Українську Державу. Мюнхен 1948. Ст. 82-124.

(40. У. Кужіль: Науковість діалектичного матеріалізму.) Передрук з ч. 10-го журналу „Ідея і Чин“.

Передрук: Позивії Українського Визвольного Руху. Ст. 125-140.

(41. П. Полтава: Наша основна мета та революція в ССРСР.)

Передрук: „Сучасна Україна“ ч. 19, 20 і 21 з 1951 р.

42. Генерал Тарас Чупринка: До генези УГВР. (Передрук з Бюра Інформації УГВР, ч. 2). 1949. Друк. Форм. 105×160. 22 ст. З друкарні УГВР ім. С. Петлюри.

Передрук: „До Зброї“ ч. 2/35.

43. П. Полтава: Безпосередньо за що ми ведемо наш бій. 14-17. II. 1949. Друк. Форм. 153×200. 19 ст. Обгортка і папір це „тетрадь“ государственной бумажной фабрики „Герой труда“ гор. Добруш, БССР.

Також інше видання: Друк. Форм. 170×205, 19 ст. Тхз. 233, 1950 рік.

(44. О. Горновий: Підсумки успіхів нашої національно-визвольної боротьби. 1949.)

Передрук: „Сучасна Україна“ ч. 1/51

(45. О. Горновий: Наше становище до російського народу. 1949.)

Передруки: „Вперед“ ч. 3/12. „Сучасна Україна“, ч. 15 і 16 з 1951 р.

Також в англійській мові:

The Attitude of the Ukrainian resistance Towards the Russian People. „Ukrainian Quarterly“, Vol. VI, No. 4, 1950.

46. Збірник вишкільних матеріалів I-го

ступеня. Світогляд, ідеї, боротьба і перспективи. Видання Відділу Пропаганди Карпатського Краю ОУН. 1948. — Машинпис. Форм. 144×210. 80 ст. — Зміст: З історії Української Національної Революції. Ідеологічно-світоглядові основи українського націоналізму. Постанови I. Конгресу ОУН. Програмі постанови III. НВЗ ОУН. Елементи революційності українського націоналізму. Деклярація Проводу ОУН. Постанови Конференції ОУН на укр. землях. До політичної ситуації в світі, ССРСР і Україні. Концепція Самостійної України і основна тенденція ідейно-політичного розвитку сучасного світу. Передпосилки поширення нашого руху в умовах большевицького ССРСР. Про УГВР.

47. Кілька пригадок щодо побуту підпільника. 1949. Машинпис на тетраді фабрики „Герой труда“. Ф. 170×205. 5 ст. Зміст: Друже! (иступне слово), На пригаданих постоях в лісі. В перемаршах. На сталому постю, в приміщенні. Ріжне.

48. Марко Боеслав: У колгоспних путях. Оповідання з большевицької дійсності. 1949. Машинпис. Ф. 140×210. Обгортка з гарно виконаними на машині дописаннями взорами. 38. ст.

49. Марко Боеслав: Поєми. 1949. Машинпис. Ф. 140×210. Гарно виконані взори на машині до писання на обгортці. 22 ст.

(50. П. Полтава: Ми не відповідальні за політику Кремля. Передрук з 7-го числа

Передрук: „Сучасна Україна“, ч. 2/51

(51. П. Полтава: Про наш плян боротьби бюлетеню Бюра Інформації УГВР з березня 1950 р.)

би в теперішній обстановці.)

Передрук: „Сучасна Україна“, ч. 5/51

(52. О. Горновий: Чому ми в нашій боротьбі ставимо на власні сили українського народу.)

Передрук: „Сучасна Україна“, ч. 7/51

(53. П. Полтава: Наше вчення про національну державу. Передрук зі збірника „Шлях до волі“, видання Осередку Пропаганди й Інформації ОУН. 1950.)

Передрук: „Сучасна Україна“, ч. 9/51

(54. О. Горновий: Як постала і розвинулася большевицька тюрма народів — ССРСР.)

Передр.: „Сучасна Україна“, ч. 10/51 (55. С. Пр.: Викриття російсько-більшевицької фальсифікації історії України) Брошура видана в 1949 році й перевидана в 1950 році.

Передр.: „Сучасна Україна“ ч. 12/51, 13/51, 17/51, 18/51.

(56. **Марта Гай:** До зорі. Збірка поезій. 1950.)

57. **О. Назаревич:** Масова збройна боротьба на українських землях за лінією Керзона (коротка інформація). Друк. Ф. 145×205. 12 ст. Брунатна обгортка, сіра бібулка, дрібний друк. Тхз 233. 1950.

Було також здається перше видання в лютому 1948. — Зміст: Передвиселенчий терор. Наша протипакція і її наслідки. Перша масова виселенча акція і наші протидії. Блискучі переможні бої відділів УПА на весні 1946 р. і другий рейд в Чехословаччину. Друга насильна виселенча акція (1. V. — 15. VI. 1946 р.) Пропагандистська акція на польському, словацькому і чеському відтинках. Остання виселенча акція і наша героїчна боротьба.

58. **У. Кужіль:** Чи большевики ведуть до комунізму. Друк. Ф. 145×160. ТХЗ 232. 1950.

59. **Хто такі бандерівці та за що вони борються.** Видання Організації Українських Націоналістів. Київ-Львів, 1950. Друк. Ф. 140×195. 34 ст. Друкарня ОУН ім. Якова Бугла-Київського. 3 дереворитів у тексті.

Передрук: „Український Самостій-

ник“ ч. 47/50 (знімка обгортки) чч. 48/50, 49/50, 50/50.

(60. **Шлях до волі.** Збірник статей. Видання Осередку Пропаганди й Інформації ОУН. 1950 р.)

Мабуть вийшло 4 збірки, останній в 1950 році.

ЛЕТЮЧКИ

1. **Командири й Бійці УПА** — наказ Головного командира УПА ген. Тараса Чупринки з дня 1. I. 1945. Друк і цика.

2. **Бійці і командири Української Повстанської Армії!** Наказ Головного Командира УПА ген. Тараса Чупринки з приводу закінчення війни в Європі. Травень 1945 р. Друк і кілька цикл.

3. **Бійці і командири УПА** — наказ Головного командира УПА ген. Тараса Чупринки (з приводу закінчення великої большевицької офензиви з метою знищення УПА), Липень 1946. Циклостиль.

4. **Універсал Української Головної Визвольної Ради** — червень 1944. Три ріж-

ного формату друковані видання, також 1945 р. Одно велике афішового розміру друковане видання. Кілька видань циклостильних, також 1945 і 1946 рр.

5. **Платформа Української Головної Визвольної Ради** червень 1944. Кілька друкованих і кілька циклостильних видань в мовах українській, російській і чеській.

6. **Брати червоноармійці!** Видання УПА з 1944 р. Багато накладів друком і циклостилем також 1945 і 1946 р.

7. **Красноармійці — тыловики!** Видання УПА з 1944 р. в рос. мові. Багато разів перевидане в 1945 р.

8. Бійці і командири червоної армії, переможці гітлерівської Німеччини! Видання УПА з 1945 р. Багато накладів в українській і російській мові.

9. Червоноармійці і командири! Видання УПА в багатьох накладах в українській і російській мовах.

10. Дорогий брате! (до рашеного бійця) Видання УПА з 1944 р. Перезиданс друком п 1945 році.

11. До всіх корнійчуків, гречух, тичин, бажанів, сеісотів, доносчиків, лакеїв та інших ще живих агентів сталінського кривавого імперіалізму. Видання УПА з 1945 року, багато накладів друком і циклостилем.

12. До мобілізованих вояків червоної армії! Видання УПА з 1945 р. Багато накладів друком і циклостилем.

13. Відозва до населення західних областей України, селян і робітників східних і осередних областей України. Видання ОУН з 1945 року. Щонайменше п'ять видань циклостилевих, крім друкованого видання.

14. За що бореться Українська Повстанча Армія? Видання УПА з 1945 р. Також у російській мові: За что ведет борьбу Украинская Повстанческая Армия? (1946). Багато накладів друком і циклостилем.

15. Решення Третього Великого Сбора Організації Українських Націоналістів. Видання ОУН з 1945 р. Багато накладів друком і циклостилем.

16. Українці — греко-католики! Звернення УГВР з 1946 року. Циклостиль.

17. До земляків наших, що каруються на далеких большевицьких засланнях, на каторжних роботах, до вивожуваних та насильно виселюваних! Видання ОУН з 1946 року. Перші видання циклостилем, пізніші друком. Багато накладів.

18. Брати переселенці! Сини Холмщини, Грубешівщини, Засяння і Лемківщини! Видання ОУН з 1946 р. Циклостиль.

19. Що таке „найдемократичніші“ сталінські вибори та кому вони здалися. Видання ОУН з 1945 року. Циклостиль.

20. Українці! Українці, чоловіки, жінки, молоді й старі! Численні відозви і заклики УГВР, УПА й ОУН до бойкоту виборів. Друковані на червоному папері. Дру-

ковані гутенбергівкою, на одній стороні заклик до бойкоту, на другій стороні виклад ідей УПА. Виконані на циклостилі, або на шапірографі.

21. Друзі-повстанці, берці революціонери! Стрільці! Бойові друзі! Наказ Краєвого Проводу ОУН Закарпаття на Великдень 1945.

22. В день 23. травня 1945 р. усім, які зі зброєю в руках ідуть шляхом Героїв! Наказ Краєвого Проводу ОУН Закарпаття на день 23. 5. 1945 р.

23. Свято Української Державности! Відозва Краєвого Проводу ОУА Закарпаття на день 30. 6. 1945 р.

24. Наказ на день 31. серпня! Наказ Краєвого Проводу ОУН Закарпаття на день 31. 8. 1945 р.

25. На день 1. листопада! Наказ Краєвого Проводу ОУН Закарпаття на день 1. XI. 1945 р.

26. Друзі вояки і командири УПА Захід! Великодня відозва УПА. 1945 р.

27. Революціонери! Повстанці! Відозва Окр. Проводу ОУН „Батурина“ на Різдво 1946 року.

28. Український народ! Відозва Краєвого Проводу ОУН Закарпаття на Різдво 1946 року.

29. В день 22. січня! Наказ Краєвого Проводу ОУН Закарпаття на день 22. 1. 1946 р.

30. Український народ! Відозва Краєвого Проводу ОУН Закарпаття на Великдень 1946 року.

31. Наказ К-ра ВО, Відозва КП ОУН і Реферат на день 30. 6. 1946 р.

32. Відозва КП ОУН Закарпаття на день 30. 6. 1946 р.

33. Наказ, реферат і святочні матеріали на день 23. 5. 1946 р.

34. Відозва КП ОУН Закарпаття на день 31. 8. 1946 р.

35. Український народ! Відозва КП ОУН Закарпаття проти виселення. Щонайменше сім різних видань з 1945 і 1946 років.

36. До цілого культурного світу! Відозва в справі насильного виселювання і тероризування Українців за лінією Керзона. Видань українською мовою — 7, польською мовою 5, чеською мовою 1,

словацькою мовою 2, французькою мовою 2, англійською мовою 1.

37. **Поляки!** — чотири різні відозви видані українською мовою і щонайменше два видання польською мовою.

38. **Polacy! Polacy zolnierze! Polacy przesiedlency! Do wojska polskiego! Do ludnosci polskiej! Do ogolnej wiadomosci!**

Назви різних видань УПА і ОУН до Поляків, що появились впродовж 1945 і 1946 рр. в багатьох накладах.

39. **Чехи! Словаки! Брати і друзі українського народу!** Відозва в укр. мові.

40. **Чехи! Словаки! Вояки!** Відозва УПА в чеській і словацькій мовах.

Примітка: Всі видання, що появились на Закерзонні в рр. 1945 і 1946 були перебиті на циклостил або шліпрографі. Багато з них передруковано закордоном, у таких виданнях:

1. На захід від т. зв. лінії Керзона. Видання ЗЧ ОУН, 1946 р.

2. Україна бореться. З документів

3. За свободу народів. Прага-Відень, краєвої боротьби. Вид. ЗЧ ОУН, 1946 1946 р. Видання У.П. в АБН.

41. Оповідання про те, як большевики революцію зіли, як Сталін перевишав українських комуністів та про найвищих секретарів компартії на Україні. Підпис: Богдан Рубайгада. Друкарня „Чорноморець“, Одеса 1944. 4 ст. Друк. Перевидана в 1946 р.

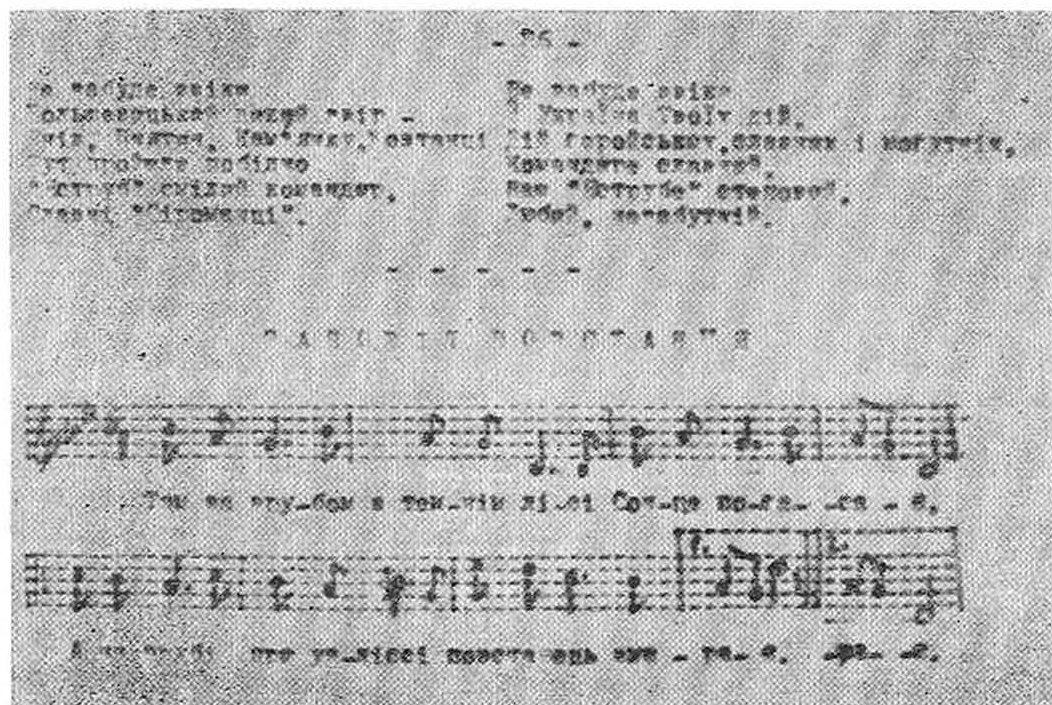
42. Лист колгоспників України до ката народів Йоськи Сталіна. Підпис: Лист власноручно підписали 2,998.876 колгоспників. Місяць вересень, рік 1944. Друк. Перевидано в 1946 році.

43. **Об укреплении советской власти на Украине.** Постановление Совнаркома СССР и ЦК ВКП(б). Москва, Кремль. 20 августа 1944 года. Сатирична листівка УПА. Перевидана в 1946 році.

44. Лист до всіх студентів-Українців. Підпис: Група бувших київських студентів і стрільців УПАрмії. Друк 2 ст. Рік ?

45. **Українська молоде міст і сіл!** Підпис: Українські Повстанці. Циклостил. 2 сторінки.

46. **До української молоді — східної України!** Циклостил, 4 стор., червень 1946 р.

Сторінка з повстанського співаника „Повстанський шлях“

47. Молоді друзі! Підпис: Українські Повстанці. Цикл. 2 стор. Червень 1946 р.

48. Смерть сталінськими загарбниками! Підпис: Українські Повстанці. Цикл. 1 ст. Рік ?

49. До українського народу під моск. боля. окупацією! Підпис УГВР. Цикл. 5 стор. Листопад 1946 р.

50. Повідомлення про смерть славної пам'яті полк. друга Романа Клячківського (Клима Савура) в дії 12. лютого 1945 р. на Орянівських хуторах, Клеванського району, Рівненської області. Друк. 3 стор. Рік ?

51. Слово до учителів, братів зі східних областей України! Підпис: Українська Повстанча Армія. 30. серпня 1946. Цикл. 8 стор. Також машинописні видання.

52. Українці, брати зі східних областей. Відозва Українців західних областей до голодуючих братів зі східних областей. Серпень 1946. Також варіанти з 1947 р.

53. Всі на допомогу голодуючим братам-Українцям зі східних областей! Відозва УПА до населення Західної України. Багато накладів, також гутенбергівою в 1947 році.

54. Обєднують в колгоспи. Підпис: Українські Повстанці. В тексті: відбитка деревориту Ніла Хасевича. Друк. Друкарня ім. Київського. 1947 р.

55. На п'ятому році повстанської боротьби українського народу проти окупантів. Цикл. 6 стор. 1947 рік.

56. Селяни західних областей України! Підпис: Українські Повстанці. Друк. 2 ст. Червень 1947 р. Перевидана друком в 1948 році.

57. Чи буде голод? Підпис: Українські Повстанці. Гутенбергівка. Одна сторінка чорною фарбою, друга червоною.

58. Українські юнаки і дівчата! Підпис: Українські повстанці. Проти клубів, кіно, вистав, забав з музикою і танцями, піятки й деморалізації. Друк. 2 стор. З друкарні ОУН ім. І. Климova-Легенди. Рік ?

59. Організаторам, членам ініціативних груп і правління колгоспів! Підпис: Українські Повстанці. Проти колективізації. Друк. 2 стор. Червень, 1947. Варіант: Циклостиль. Червень 1947. р

60. Українські юнаки і дівчата! Підпис:

Українські Повстанці. Проти набору укр. молоді до шкіл ФЗУ. Вересень. 1947 р. Друк. 2 стор. Вересень 1947 р.

61. Батьки і матері! Підпис: ОУН. Проти піонерів — організації зради. Друк. 1 стор. Рік ?

62. Весняна сімба в колгоспі. Підпис: Українці Повстанці. В тексті дереворит Ніла Хасевича. Друк. 1. стор. 1947 р.

63. Як сталінські бандити господарять в Україні? Відозва до жінок. В тексті відбитка деревориту Н. Хасевича. Друк. 1 стор. 1947 р. З друкарні ім. Климa Савура.

64. Українці — інваліди, бувші учасники т. зв. „вітчизняної війни“. Підпис: Українські Повстанці. Друк. 1. стор. 1947 рік. З друкарні ім. Климa Савура.

65. Заклик до населення України в справі збирання обвинувальних матеріалів на большевницьких злочинців. Підпис: Українські Повстанці. Друк. 2 стор. Рік ? Також варіант на сіро-брунатному папері на 1 стор.

66. До насильно вивожуваних на Сибір і на большевницькі каторжні роботи. Підпис: Українські Повстанці. Друк. 2 стор. Рік ?

67. Школярі! Підпис: Українські повстанці. Друк. 2 стор. Рік ? Варіант: Друк 1. стор.

68. До сексотів, донощиків, міліціантів, істребителів та інших зрадників українського народу. Підпис: Українські Повстанці. Циклостиль. 1 стор. Рік ?

69. Українці! Наші Батьки, Брати і Сестри! Підпис: Українська Повстанча Армія. Циклостиль. 1 стор. Грудень 1947 р.

70. Зблуканий брате! Підпис: Українські революціонери. Відозва до комсомольців. Друк. 1 стор. Рік ?

71. Народу України! Підпис: ОУН під проводом Стелана Бандери. Друк. Травень, 1948 р.

72. До українського народу під московсько-большевницькою окупацією! Відозва УГВР. Друк. 8 стор. 1948 р.

73. Христос Раждається! Підпис: Українські Повстанці. Друк. 2 стор. Січень 1949 р.

74. До... (Виродку українського народу). Відозва до зрадників. Друк 1 стор. 1949 р.

75. **До Росіян!** Підпис: Українська Повстанча Армія. Організація Українських Націоналістів під керівництвом Степана Бандери. Друк. 2 ст. Травень 1948 р. Також варіанти. Передрук в Бюлетені Осередку Інформації і Пропаганди ОУН, випуск № 1. Травень 1948 р.

76. **Українці!** Підпис: Українські Повстанці. Проти колонізаторської політики московських окупантів. Друк. 1 стор. бібулки. 1950 рік.

77. **Українські селяни!** Підпис: Українські Повстанці. Друк. 1. стор. петітом на бібулці. 1950 рік. ТХЗ 233.

78. **Українці!** Підпис: Українські Повстанці. Відозва проти добровільного переселення в східні області. Друк. 1 стор. бібулки. Березень, 1950 р.

79. **Робітники!** Підпис: Українські революціонери. В тексті відбитка з деревориту. Друк. 1 стор. З друкарні ОУН ім. І. Климova-Легенди.

80. **Повідомлення в справі становища революційного підпілля до працівників радянської адміністрації та всіх інших установ у Західній Україні.** Підпис: Українське Визвольне Підпілля на українських землях. Друк. 2 ст. В Україні, в квітні 1950 р.

81. **Колгоспники Східної і Західної України, Раби-кріпаки большевицьких вельмож.** Підпис: Організація Українських Націоналістів на Українських Землях. Друк. 2 стор. Квітень, 1950 р. Видруковано в друкарні ОУН „За Волю України”.

ІНШІ ВИДАННЯ

І. ВІДБИТКИ ДЕРЕВОРИТІВ НІЛА ХАСЕВИЧА І ЙОГО УЧНІВ

Серія: Ключі ОУН

1. **За Українську Самостійну Соборну Державу.** Виконано 5. 8. 1949.

2. **Воля народам, воля людині.** Виконано 31. 12. 1949.

3. **Традиції УПА.** Виконано 15. 5. 1949

Портретна серія

4. **Дмитро Клячківський (Клим Савур).** Виконано 6. 12. 1949.

Серія: Волинь в боротьбі

5. **Обкладинка до альбому „Волинь в боротьбі”.** Виконано 22. 6. 1949.

6. **На Волині жито ворогами збито.** Виконано в 1948 році.

7. **Ліс наш батько, нічка наша мати.**

Шарж „Рие Сталін кулю земську“

Виконав „Артем“ під наглядом Н. Х. Виконано в 1949 році.

8. Ми стали волі на сторожі. 1948 рік.

9. Новобранці в УПА. Виконано 30. 1. 1949 р.

10. Повстанці в ярах Волині. Виконано 5. 2. 1949.

11. В поліських нетрях. Виконано 5. 2. 1949.

12. Повстанці на Поліссі. Виконано 12. 3. 1949.

13. Повстанці на хуторі в гостині. Виконано 9. 5. 1949.

Колгоспна серія

14. Передова колгоспна техніка. Виконав „Артем“ під наглядом Н. Х. Виконано в грудні 1949 р.

15. Людей у ярма запрягли. Виконано 18. 9. 1949.

16. ... а їсти нічого. Виконав „Мирон“ під наглядом Н. Х. Виконано 3. 2. 1949.

Серія: Шаржі

17. Якщо завтра війна ... Виконав „Мирон“ під наглядом Н. Х. Виконано 4. 6. 1949.

18. Кару смерті скасовано в ССРСР. Виконав „Свирид“ під наглядом Н. Х. Виконано 26. 12. 1949.

19. Більок комуністів і безпартійних. Виконано 28. 2. 1950.

20. Постановили присвоїти їй звання: „Героїня соціалістичної праці“. Виконано 31. 12. 1947.

21. Тюрма народів на земному гльобі. Виконано ?

II. КЛИЧІ, ГАСЛА, ЛОЗУНГИ, ПОРТРЕТИ, КАРИКАТУРИ, ШАРЖІ

Навіть скромний перелік цієї групи виходив би значно поза межі цієї статті. Для зразку вміщаємо відбитку шаржу:

22. Рие Сталін кулю земську.

III. ДОКУМЕНТИ БОРОТЬБИ

а) Книги поляглих бійців УПА і членів ОУН. Видані за областями. Книга поляглих Тернопільської області охоплює час від початку війни на Сході до 31. 12. 1949 року. Формат: кварто. Поділ за районами. Подані правдиві прізвища (якщо це можливо), характеристики, дата й об-

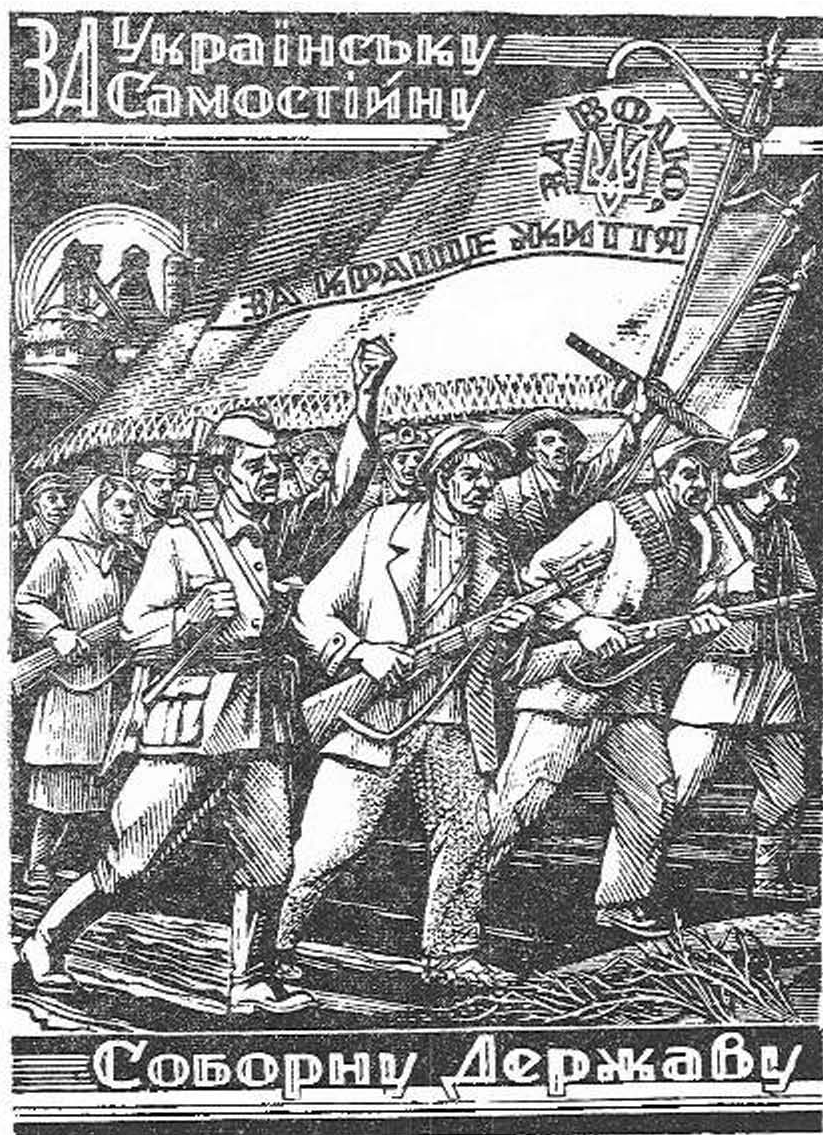
ставини смерті. При кінці книги: статистичні зіставлення й поіменний список полеглих. Машинопис.

б) Книги бойових дій УПА. Хроніки курінів, відділів і під-відділів УПА. Книга бойових дій відділу „Летунів“ охоплює час від створення відділу до кінця

1949 року. (Відділ УПА „Летунів“ діяв на території жидачівського й журавенського районів).

в) Книги актів ворожого терору.

Всі ці видання писані на машинці до писання з копіями. Одна копія призначена закордоном.

Дереворит Ніла Хасевича

Листування історичної ваги

(Зібрав і подав до друку о. Б. Курилас ЧНУ)

ПОСЛАННЯ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ВІРУЮЧОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ

Мого листа до православних Архієреїв мушу доповнити кількома заввагами. Роблю це в цьому письмі до Високодостойних Представників української науки, літератури, мистецтва і до суспільних діячів України та, очевидно, до освіченого і патріотично наставленого Високопреподобного Духовенства в переконанні, що інтелігенція усіх віроісповідань має великий голос і в церковних справах, є все провідною верствою суспільности.

Прикро мені, що я змушений сказати дещо про себе самого, — доказати, що пишучи цього листа, не можу мати ніякого особистого інтересу. Я сповняю тільки обов'язок українського патріота. (Ясно, що греко-католик не може стати Київським Митрополитом, а я не маю ані бажання цього достоїнства, ані фізичної змоги бути в Києві. Незабаром починаю 78-ий рік життя, недугою хронічного запалення суглобів я від 12 літ приксований до крісла, без змоги стати на ноги. Недуга позбавила мене майже всієї влади в правій руці, а кілька разів у році, за кожним разом через кілька тижнів, я зовсім позбавляюся влади і з лівій руці. Київський Митрополит мусить бути вибраний із православних чи автокефаль-

них Архієреїв чи священиків. Коли б він був зєдинений із Вселенською Церквою, ми всі греко-католики підлягали б йому і я перший радо піддався б його верховній владі). Та повина злука греко-католицького й українських православних віроісповідань — це справа хіба дальшої майбутности. Вона стала б можливою тільки після довгих змагань із обох боків — до себе наближуватись і взаємно себе пізнавати. А зближення і взаємне пізнання необхідні до осягнення національної єдности. Те зближення може колись довести до зєдинення, але мусить передовсім усунути взаємні роздори і несправність, які спричинюють, що Українець --- Українцеві ворог. І ті, що бажать колись єдности, і ті, що її не бажать, почнімо всі працювати над помиренням. На такому колючому поширенні багато скористає увесь український наріц, а на повному зєдиненні скористають більше православні, як греко-католики. (З притиском стверджую, що поєднання із Вселенською Церквою не спричиняє ніякої потреби відрікатися якогонебудь звичаю, передання чи обряду Православної Української Церкви. Українська Церква нічого не втратила б із тих дібр чи

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ГРАФ ШЕПТИЦЬКИЙ
князь Української Церкви

вартостей, які з неї роблять для Українців цінну, святу національну пам'ятку минушини, а зискала б пребагато дібр і сил, які впливають із звязків з усіми віруючими християнами цілого світу. Ми, названі греко-католиками, вважаємо себе самих і в обрядових молитвах називаємо себе православними. Маємо ту свідомість, ту певність, що ми не затрапили ні однієї цінної пам'ятки минушини і ми нічого не стратили зі свого передання нашого Великого св. Володимира. Струя того передання перейшла до нас через царгородських патріархів Іоана Векка і Йосифа та наших митрополитів Ісидора і Григорія чистішою і повнішою від тієї струї передання, що дійшла до наших братів над Дніпром через Нікона і московський Синод. Порівняймо наші православія, церкви, духовенства, життя релігійне і національне, порозуміваймося, — може переконаєтесь, що мої твердження правдиві. Низкою малих змін, а в останніх часах рішенням Апостольського Престолу ми по-

вернулися в обрядах Літургії до звичаїв нашої Церкви 16. і 17. ст., які були звичаєм Київської Церкви). Брати, Панове, — у Вас, світської української інтелігенції, святе передання чистіше, ніж те, що його черпала Україна зі шкіл, ведених петсербурзьким Синодом. Ваше православія ближче до православія широких мас українського народу. Те Ваше православія і до нашого ближче. В ньому більше зрозуміння для потреб страждучого від віків поневоленого народу. Хочби Ваша праця над помиренням не довела до повного зєднання, вона принесе українському народові велику користь, коли хоч частинно причиниться до національної єдності. А кожен патріот-Українець повинен усе зробити, що може в тому напрямі. Сповняючи цей патріотичний обов'язок, і я написав цього листа.

У Львові, дня 3. березня 1942.

Андрей Шептицький, в. р.
Галицький Митрополит,
Львівський Архієпископ

ЛИСТ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІ ДО МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ Гр. ШЕПТИЦЬКОГО

До Його Високоспреосвященства
Митроп. Андрея Шептицького
ОДВЕРТИЙ ЛИСТ

Високопреосвященніший
Владико!

По думці Вашого листа, виданого в березні н. р., що українська інтелігенція має висловитися в справах зєднання українських

церков, беремо на себе сміливість забрати голос, щоб висловити деякі погляди тієї частини православної інтелігенції, котра є поінформована в справах віри і не є байдужа до форм, в яких має відродитися наша православна Церква.

Справа церковної унії є ще за-

надто знана майже всім верствам нашого народу, як недавня помірно й досить визначна доба нашої історії. Треба одверто признати, що ця доба є однією з найсумніших в нації минувшій й щодо кількості сліз та прокльонів, спричинених нею — то до неї можна прирівняти хіба добу панщини. Цього доказом є уся наша досить багата спільна література, в якій в тій чи іншій ролі фігурує Запорозька Січ. Не заперечує цього й наша історична література. Тому пропаганда церковної унії мусіла б впершу чергу якось розраховуватися з тим чинником, яким безперечно будуть послугуватися оборонці православ'я.

Далі по думці усіх пропагаторів унії — ця остання не має бути зеднанням обох українських Церков — греко-католицької та православної в той спосіб, що обидві підуть собі назустріч до півдороги, але навпаки, це має бути приєднання української православної Церкви до Церкви Вселенської, як це одверто сказано у Вашому, Владико, листі. Одне приєднання до церкви римо-католицької, експонентом якої на Сході Європи усе було польське католицтво. Як воно репрезентувало римську церкву — цього свідками є безліч пам'яток подвигів христорубиво-го польського духовенства — зруйнованих, замкнених та перероблених на польські костьоли православних церков на Холмщині та Волині в рр. 1937-38. Цих пам'яток так багато, що це аж примусило Вас, Владико, піднести

свій голос в обороні нечуваного на ХХ. вік переслідування православ'я одвічним його ворогом — польським ксьондзом. А Апостольський престол у овоїй християнській ревності пішов так далеко, що в особі свого офіційного представника — варшавського нунція порадив Вам, Владико, гамувати Вашу вірцево-шляхотну оборону покривджених братів.

Усе вищесказане є реальні об'єктивні факти, котрі ніяк не сприяють пропаганді унії на українським терені — вже занадто яскраво вмістився римська церква у свідомості православних Українців. І перед тим ніж закликати їх до приєднання до Вселенської (римської) Церкви, пропагатори унії мали би працювати, щоб повищі коркливні факти бодай зм'якчити якимись іншими чинниками й потягненнями.

Повідомлення, що греко-католицька церква вертається назад у своїх обрядах до текстів „першого уніяга” — Ісидора, мало б православним Українцям заімпонувати й збудити в них більшу охоту до унії, але це якраз не імпує так само, як і стали закиди, що українське православ'я має за багато московського памулу. Коли порівняємо це наше православ'я з схід. Церквами, котрі не були під московським впливом, то переконаємось, що той памул не такий уже страшний, і позбавитись тих чисто зовнішніх обрядових позначних подробиць буде багато легше, ніж греко-католицькій церкві відкинути такі ха-

рактистичні для усієї римо-католицької Церкви прикмети, як цelibат та багато іншого. Це зрештою внутрішня справа обох церков і суттєвого значіння для унійної акції не матиме.

Православна інтелігенція мусить сказати своє слово, своє пояснення простому народові зокрема, що до зєднання із „вселенською церквою”. Ми не можемо й не сміємо закривати очей перед фактами в церковній історії. Якраз ті факти свідчать, що до X. стол., як і в добах вселенських соборів римський патріярх уважався лиш одним із вселенських патріярхів, рівним з іншими. І коли він у X. стол. відколовся від дійсної, по тодішнім і теперішнім поняттям соборної церкви — то з ним не пішов ні один з тодішніх вселенських патріярхів, чотири з них залишились вірними традиціям та постановам якраз вселенських соборів. І коли ці останні припинились, то, ні один із вселенських православних патріярхів не відважився завести якусь новоту, котра би не була ухвалена всіма останніми. Натомість римський патріярх, порвавши звязок із іншими в тій самій мірі як і римська апостольська Церква, допустив цілий ряд новизн, як догматичних так і обрядових, навіть уже не питаючись думки інших патріярхів і між іншими ту новоту, що проголосив, наче б від нього відкололись чотири вселенських патріярхи, і тому він один являється вселенським патріярхом. Таке то трактування

цього питання явно перечить духові історії і з ним ні в яким разі не може погодитися православна інтелігенція, бо вона має всі підстави бути переконаною, що українська православна Церква ніколи не відділялася від вселенської православної східної Церкви, тому і нового якогось зєднання не мусить шукати. Бо в розумінню всіх православних вселенських соборів а не меншість (одни римський патріярх), що не хотіла бути рівною з останнім в духу соборів і від них відійшла як в догмах так і в церковній практиці.

Греко-католики цією свідомістю історії у православних цілком нехтують і, закликаючи до „зєднання” з римською Церквою, обіцяють, що їм будуть полишені усі обряди й інші особливості православної Церкви. Ці обіцянки були колись дані нашим православним предкам, коли їх насильно притягали до унії на всіх просторах Православної України. Коли б вони були дотримані, то пощо й куди б вертались сьогоднішні греко-католики із своєю обрядовістю й богослужбовими текстами, про які так старанно подаються вістки? Але припустім, що в наших сьогоднішніх обставинах дані православних за „зєднанням” обіцянки католики дійсно щиро хотіли б дотримати. Чому однак католики думають, що православні такі наївні й такі церковно неграмотні, що їм цілком вистачить, коли їм полишать їхні обряди й що вище них думка

й сумління православія це сягає? Чому католики не хотять усвідомити, що з багатьма найновішими догматами римської Церкви, що не мають ґрунту ані в Св. Письмі ані в Св. Переданні — якраз не може погодитись сама психіка православних? Що практики католицької Церкви-держави на протягу її історії сильно хитають уявою православних про непогрішимість? Питання цього характеру не мали б торкатися саме пропагатори унії, бо вони розяत्रюють пристрасті з обох сторін, нікого ж ніхто не переконає й до порозуміння і спокою, якого так потребує український народ, ще не наближає.

В своєму листі Ви показуєте, Високопреосвященніший Владико, на великі зористі, які православні придбали б від приєднання до римської Церкви й згадуєте про ті різні сили, якими диспонує ця остання й які могли б стати в пригоді при відбудові української Церкви. Щодо користей взагалі, то всіні є дуже неясні і спірні. Щодо сил, котрі є в розпорядимості католицької Церкви, то всіні завжди працювали на некористь православія, інколи прикриваючись різними християнськими гаслами, а частіше ціаком одверто, навіть брутально. Приклад — практика з православним населенням бувшої Польщі за благословенної толеранції римської курії. Ці сили й тепер заворушились в надії, що в хаосі й пустелі духовного життя на Україні, котрі створили більшовики

можна буде децто придбати й для католицької Церкви. Таке поступовання по відношенні до нещасної української православної Церкви, вважаємо неделікатним і дуже далеким від засад християнської моралі. Зараз на Україні йде про те, щоб відродити в людей релігійні почування взагалі, нагадати їм про силу, яку дає молитва й єднання з Богом, дати їм вчасну духовну підтримку й потіху, яку може zorganizувати лише Христова Церква. А для успішнішої праці й скорішого досягнення мети є найкраще використати те коріння, що в народі ще залишилося, будувати на тих фундаментах, що приховані під руїнами знищеної більшовиками Церкви. І тут саме була б найкраща нагода іншим християнським Церквам прийти православним на поміч і не дуже показувати на зовнішній інтерес в тім, чи ця поміч буде дуже дорогою наперед заплачена тією чи іншою формою „зєднання”. Інакше жожна така „поміч” внесе до нашого церковного безладдя ще більше жалісного ферменту й до втомлених виснажених грудей борців за відродження українського православія засіє ще й сгирчення з вражіння, що декотрі приятелі, прикриваючись іменем Христа хотять використати хвилини їхньої слабости й одчаю, щоб відірвати від них тих вірних, що поволі вертаються до християнської свідомости. Розуміється, що вирішувати питання взаємовідносин нашої православної Церкви з іншими Церквами або

їх обмірковувати є компетентні лише наші православні ієрархи. Підносимо свій голос лише тому, щоб ці наші ієрархи знали, що в своїй діяльності на відшлювання нашої православної Церкви та в захисті її чистоти й звичаїв вони можуть завжди опиратись на нашу віруючу інтелігенцію. Кожна небезпека, яка нашому православію загрожує, розворушить приспану активність нашої інтелігенції й вона буде завжди готова дати несвідомому простому народові відповідні пояснення.

Бо український народ видав багато мучеників за чистоту й непопущність православної віри в добі страшних переслідувань за першої унії, ще більше борців впало за віру Христову за доби більшевизького божевілля. Ви-

дасть він і надалі певних оборонців прадідівської віри й традиції, котрі будуть тим завзятіші, чим більше будуть наступати на православ'я його зовнішні вороги.

Але щиро приєднуємося до Вашого, Високопресвященніший Владико, бажання працювати для якнайбільшого порозуміння й згоди між Церквами греко-католицькою й православною в дусі християнської любови в твердій надії, що Ви своїм високим авторитетом забороните, аби деякі гарячі пролагатори унії допускатись в своїй ревності і відданості Римові вчинків, які б нагадували добу трагічного релігійного розбиття українського народу й боротьби за унію в XVII столітті.

(Підписи)

ВІДПОВІДЬ МИТРОПОЛИТА

1. Яке може бути зеднання?

На Вашого відкритого листа відповідаю коротко: Виходите, Панове, із сталовища, що я тільки міг мати на думці таке приєднання української Церкви до католицької, яке рівнялося б цілковитому підчиненні. Так не є. Поодинокі Церкви, лишаются у звязку із всіма іншими Церквами Заходу, можуть заховати дуже далеко-йдучу автономію, яку можна назвати автокефалією, бо є цілковитою відсутністю тієї залежності, яка підчиняє поодинокі єпархії патріярхату під власть патріярха. І в нашій гр.-кат. Церкві митрополит установає епи-

скопів та ніяке дисциплінарне право латинської Церкви нас не обов'язує.

Хоч у своєму висьмі до православної інтелігенції говорю передусім про порозуміння, яке не було б залукою в одну Церкву, — а таку залуку уважаво можливою тільки колись після довгих обосторонніх зусиль до Єдності, — то, говорячи принагідно про ту залуку, старався я справу так представити, аби ясно виходило, що не тільки ми, греко-католики, не зможемо ніякої волі старшувати і накидатися нашим братам, але навпаки, ми готові навіть з власною стратою їм підчинитися, —

так, що й повинна злука двох українських віроісповідань виглядала б так, що радше треба б говорити про підчинення греко-католиків під владу київського патріарха. Очевидно, до такого приєднання ми ставляємо умову, щоб будучий київський патріархат прийняв Вселенську Віру, себто православіє перших сімох Вселенських Соборів доповнив рішеннями Вселенських Соборів від X стол. до найновіших часів.

На інші труднощі, піднесені Панами в листі, відповідаю довшим письмом, якого не маю змоги друкувати.

2. Чи поступовання римської Церкви кривдить нас?

У своєму письмі з квітня 1942 р. Ви, Панове, помістили твердження, яке мушу спростувати. Твердите, що Ап. Престол через Варшавського Нунція порадив мені гальмувати свою оборону покривджених братів православних на Холмщині і уважаєте цю подію за довід, що „експонентом римської Церкви на Сході Європи було завжди польське католицтво“ та що „воно репрезентує Рим. Церкву, переслідуючи православних і руйнуючи їх церкви“. Супроти того твердження мушу заявити, що ніяким актом, ні безпосередньо, ні через Варшавського Нунція не відзивався Ап. Престол до мене в справі моєї оборони православних і з ніякої його заяви не можу судити, що мого поступовання не одобрив. Тому не бачу причини, яка мо-

гла б Панив слонукати уважати польську владу (нецерковну) в справі переслідування православних експонентом римської політики супроти православія, а не радше прилюдну заяву церковної влади гр.-кат. Церкви. Церковна влада польська, хоч, може, користалася, перебираючи православні церкви, не видала одначе ніякого осуду в тій справі. І, здається, перебирала лише такі церкви, які давно були латинськими костелами. Це пишу, не щоб боролити латинську Єрархію, чи польський уряд, але для об'єктивного представлення.

В своєму письмі про переслідування православних, приписав я його секті масонів, яка завжди рада компромітувати церковну владу. Пізніше мав я нагоду переконатися, що моє твердження більше відповідало дійсному станові речі, ніж я це знав, пишучи цей лист. Поміняється, Панове, приписуючи переслідування православних в Холмщині і на Волині Ап. Престолові. І на своє твердження це могли б Ви знайти ніякого доказу. З цієї помилки не роблю Вам одначе ніякого закиду. Але звертаю Вам увагу на ці події і Ваш суд про них, щоб вказати на цю обставину, що може, пераз судите про поступовання Римської Церкви під вражінням того, що про неї говорять або пишуть вороги християнства, якими є масони, або вороги кат. Церкви, а не приймаєте того, що про Римську Церкву і її вплив на нас говорять Вам Українці, яким

не можете нічого закинути із становища українського патріотизму.

Не хочу робити ніяких закидів, але не можу здержатися від уваги, що ми греко-католики, мали б може, більше право до того, щоб Ви вірили нашим словам, ніж ті, яким не раз вірите. А це говорю, не щоб „поставити на своїм“, але щоб Вас переконати, що може не всі Ваші відомості про Західну Церкву є оперті на глибших дослідках.

Щодо нас греко-католиків, то без власної хвалби мусимо піднести, що від 300 літ справа зєднання церков є головним предметом так найповажніших дослідів наших учених як і найгярліших побажань наших патріотів. Навіть у випадку, якби в історії ми одні були винні всьому тому, надчим висказуєте такий глибокий жаль, то ще наші змагання і бажання церковної єдности заслуговували б з Вашої сторони бодаї на об'єктивний розгляд наших тверджень.

3. Аргументи з історії

У своєму письмі олираєтеся, Панове, передусім на свідоктві історії. Мені здається, що коли бажавмо порозуміння і згоди поміж ріжними українськими віросповіданнями, то, може, краще було б залишити на боці аргументи з історії. При кожному помиренні, навіть тоді, коли цілком ще йде про злуку і приєднання, муситься на першому місці сказати з обох сторін: „Забудьмо!“ А Па-

нове волили б сказати: „Ми Вам не забудемо!“ Хоч такий вступ не захоочує до дальших старань про помирення, не беру однак цієї відповіді так трагічно, коли з Вашого письма довідуюся, що йде про історичні факти з початку XVII., а навіть і з X. ст. Бо не можете, Панове, на серію робити нас відповідаєльними за ті факти. Хоч перадо, але по Вашій волі діткнуся й історичних фактів.

На вступі дозвольте одяк на дві уваги:

Історію Берестейської Унії знаєте, Панове, з письм істориків, які усі, або майже усі, були не тільки засадничими ворогами зєднання Церков, але й ворогами українського народу. Коли мусите поправляти їх тези щодо українського народу, Запоріжжя, Мазеди, гетьманів, тощо — то чому не вважаєте потрібним провірювати їхні історичні твердження про зєднання Церков?

По друге: Якщо маємо ужити історичних аргументів, то уживаймо тільки таких ноторійних фактів, яких ніхто не може заперечити. В обороні зєднання Церков наведу таку подію: Ціла Єрархія кївської провінції, до якої належала Україна і Біла Русь, на Соборі в Берестю Литовським постановила була зїрвати з царгородськю Церквою і зєдинитися з Ап. Римським Престолом. Панове є тієї думки, „що вирішувати питання взаємовідносин православної Церкви з іншими Церквами, або лиш їх обмірковувати, є компетенція лиш правосла-

ні Єрархи". Якби Єрархи київської провінції були мали в XVI. ст. інтелігенцію, вірну тому принципіві, то історичні події звязані з Берестейським Собором були б розвинулися по іншій дорозі. Коли ж, Панове, принцип цей пристосовуєте до Єрархів XX. ст. і до себе, то чому не пристосовуєте його до Єрархів київської провінції в XVI. ст.?

Що Єрархи поступали тоді по внутрішньому переконанні і не улягали чужим намовам, найкраще доказує та обставина, що Єпископи львівські, перемиські відступили від рішення своїх товаришів на Берестейському Соборі.

Історичні події X. ст. що їх, Панове, наводите, не є ноторійними історичними фактами і такими їх не визнаю. Твердите, Панове, що в часах перших сімох Соборів римський патріярх уважався за звичайного вселенського патріярха і був рівним з іншими. Дозвольте, Панове, увагу, що вселенським патріярхом називався тільки один, царгородський, а решта, себто александрійський, антиохійський і римський ніколи

не уживали цього титулу і фактично ніяка патріярша власть не розтягалася на цілу Церкву. Римський Архієрей, не як патріярх Заходу, а як Римський Архієрей і наслідник Петра, не тільки що сам собі приписував власть над іншими, але ті інші йому ту власть признавали. Я можу навести багато випадків, де Римський Архієрей складав з престола й царгородського патріярха. Багато є теж випадків, де царгородські патріярхи відкликувалися до Риму, як до найвищої інстанції. А чи знайдете, Панове, які тексти, що доказували б, аби котрий з Римських Архієреїв, або взагалі якийнебудь єпископ зах. Церкви визнавав царгородського патріярха зверхником і відкликувався на його рішення? Чи знайдете, Панове, випадок, в якому царгородський патріярх складає з престола Римського Архієрея? До Римського Архієрея відкликувалися Василій Великий, Ісан Золотостий, Атаназій Вел. А можу навести й уступи з їх творів, в яких вони цілком виразно признають примат судовласти над цілою Церквою у Римського Архієрея.

У справі порозуміння

(Збірка документів)

„Зрозумієте Правду і Правда вас освободить“ (Мо. VIII. 32)

Вступне слово

На мої відкриті листи до православних Архієреїв і до православної інтелігенції одержав я кілька відповідей. Цими своїми

відкритими письмами досягнув я лише в дуже незначній мірі те, чого бажав. Я пропонував порозуміння, свідомий того, що цілковита єдність, себто утворення од-

ного віроісповідання з кількох, могла б бути досягнена лише після довгого ряду дрібних порозумінь. Я хотів, аби приналежні до різних віроісповідань старалися до себе взаємно наблизитися, заховаючи, очевидно, свою окремішність.

У відповідях, що їх дістав я на свої письма, не проявлялася поправді ніяка охота наближення. Крім теоретичного признання, що релігійна єдність різних українських віроісповідань є конечною умовою до осягнення національної єдності, просто ніхто не подумав про порозуміння і взаємне наближення до себе різних українських православних віроісповідань. Моє запрошення зрозуміли всі тільки як заклик до цілковитої злуки православних з нами, греко-католиками, і то тільки як прийняття всіма православними нашої Унії з Ап. Римським Престолом.

А можна було говорити про різні способи порозуміння, без зливання в одно віроісповідання. Можна було подумати і про злуку православних віроісповідань з греко-католицькими, при якій повставало б нове віроісповідання із злучених обох, яке не було б ні давнім православ'єм, ні давньою греко-католицькою Церквою. Проти різних можливостей ніхто не подумав. Мої припущення взято згрубша як заклик до Унії.

Відповіді випали такі негативні, що лише з доброю волею можна допускати думку, що все таки бодай якийсь порозуміння можливе. А в багатьох відповідях цілком виразно й висказано обурен-

ня на саму думку, що хтось може таке припустити. Та все ж таки відповіді ці є таким обильним матеріалом до дискусії, що неможливо їх мовчки поминути. Що більше: Брак відповіді був би навіть нечемністю, якої від мене ніхто хай не очікує.

З другої ж сторони я переконаний, що дискусія конечно потрібна навіть й до мінімального порозуміння. Иде тільки про те, щоб ця дискусія не утруднила порозуміння, себто, щоб була ведена так чемно і з такою любов'ю ближнього, аби ніхто не міг почуватися обидженим.

Дискусія потрібна, але тільки іренічна, не полемічна. Треба такої дискусії, яка прямувала б до миру, не до війни. На таку дискусію і я рішився. З приготованих мною, частинно висланих, кількох довгих і коротких відповідей, вибираю те, що по моїй думці, можна і треба оголосити. Бо, без сумніву, в такій мировій дискусії треба щирости, навіть тоді, коли те, що підноситься, не є приємне для співучасника дискусії. Свої відповіді я рішив друкувати в „А. Еп. Відомостях“ для ужитку Духовенства. Цим способом перешлю своїм кореспондентам відповіді на їхні листи, як теж і на листи інших, даючи їм таким чином змогу, піддержувати, якщо схотять, дальшу дискусію.

Така дискусія є тимбільше потрібна, що наші браття з Волині, Холмщини і Піддляння та з Вел. України були від півтора століття відділені від нас політичними кордонами і знали нас тільки з того,

що про нас писали російські церковні письменники. А ми не мали змоги відповісти на зроблені нам закиди. Наші брати не мали змоги читати нашої оборони. Тепер щойно перший раз від сотки літ можемо відповісти на зроблені нам закиди.

Відповідаючи на закиди, прийдеться нам, може, говорити про те, як ця справа представляється нам у російській церкві. Заздальгідь мусимо братів наших Українців за те перепросити. Коли в дискусії порушуватимемо і принципи і закони російського православ'я, то не в цьому намірі, щоб теперішній українській Церкві приписувати те, чим російська Церква могла проти нас провинитися. Ми далекі від цього, щоб у теперішніх Українцях бачити адгерентів російського православ'я. З великою симпатією та великим інтересом глядимо на все, що робить українська Церква, щоб відрізнитися від російської Церкви. Ті змагання не можуть одначе перечеркнути історичного факту, що всі українські території належали до російської Церкви, хоч, очевидно, українське духовенство не відповідало за постукування св. Синоду. Цей факт оправдує розмову про діяння російської Церкви в дискусії, в якій говоримо саме про греко-католицьке і православне віроісповідання.

Об'єктивна і мирна дискусія є конечна. Думаю, що є вона просто патріотичним обов'язком духовенства, і православного і греко-католицького. Обов'язок цей випливає з обов'язку зробити все,

що можливе, щоб порозумітися і причинитися до національної єдності. Бо якже порозумітися, не сказавши всього, чого треба до взаємного пізнання. Наші братя православні Українці, знають нас досі передусім з російської літератури, з брошур писаних з різною метою викликати якнайбільшу ненависть супроти Римської Церкви і „відпавших від православ'я уніятів“. Всі ті, що кінчили ще російські школи, знають про „унію“ тільки те, що вчили в школі, а було просто неможливою річчю, щоб учитель релігії висказувався об'єктивно про римську Церкву, про „унію“ і про нас.

В 1914 р., коли російська армія зайняла Галичину, кожний з нас мав нагоду говорити і зі священниками і зі світськими людьми, які висказували своє велике здивування, що в наших церквах чули українські проповіді і Богослуження у старо-церковній мові, з українською вимовою. Явно признавались, що про нас думали: Вони були переконані, що в нас проповіді говоряться по-польськи, а обряд до половини златинізований. Пригадую собі російського військового священника, потім став єпископом, як він дивувався, коли спостеріг, що ми при співаній Службі Божій після Апостола вживаємо кадила. Свідомі Українці-самостійники, нечисленні перед 1917 р., які бували в Галичині і були завжди приймаші нами з одвертими раменами, знали нас ліпше і мали кращу про нас опінію.

Після 20-ти літ большевицько-

го режиму православна молодь Наддніпрянщини нічого про нас не знає. Коли ж дійсно уважаємо своїм обов'язком зробити все, що нам тільки совість дозволяє, аби причинитися до порозуміння, хочби й найменшого, поміж різними українськими віросповіданнями, то ми обов'язані дати православним Українцям нагоду пізнати нас, наші традиції, нашу історію. А коли при тій нагоді наші православні братя знайдуть в нашому церковному житті чимало такого, що їм не буде подобатись, коли зрештою є в нашому церковному житті, може, й багато, чого самі не одобрюємо й що самі вважаємо за помилки, хиби, чи недотягнешня, — то, признаючись явно до них, поможемо нашим братьям спостерегти і в їхньому церковному житті деякі хиби та терпеливо зносити, коли ці хиби будемо підносити або просити про їх вияснення. Таке обосторожне взаємне пізнання повинно бути нагодою до виявів братньої любови і патріотизму. Коли після цілого століття, чи навіть і цілих століть, в яких ділили нас кордони, маємо оце нагоду сходитися і порозуміватися, то ми тепер супроти себе взаємно зобов'язані; ми повинні тепер широко зі собою поговорити про релігійні справи.

Очевидна річ, з обох сторін мусимо про це пам'ятати, що справа релігії, — то справа з Богом, і що не годиться покидати віру батьків без повного і глибокого переконання, що такий є обов'язок супроти Всевишнього Бога. Коли маємо дати себе пізнати і

шукати в собі і в братів того, що могло б бути взаємним уступством, яке бодай трохи наблизило б віросповідання, що дуже далекі від того, щоб стати одним віросповіданням, то мусимо безумовно пам'ятати про те, що уступства, — якщо йде про уступства загального значення — можуть робити тільки Церкви, а не поодинокі вірні, і що не годиться ні жадати, ні жертвувати уступства яке йшло б далі, ніж те, що совість дозволяє. Зрештою крім уступства загального значення уступством можна назвати й пребагато цимом приватних думок, які кожному і вільно і можливо змінити, якщо того домагається братня любов і патріотизм. Такі зміни, подиктовані саме братньою любов'ю і патріотизмом, проявлятися будуть і в мові. І так можна назвати певного роду уступством, якщо упикутимемо всякого слова, що могло б неприємно вразити наших братів. Так ми віддавна і поступаємо, бодай в деяких речах; з принципу не уживаємо ніколи слова „схизма і схизматик“, не уживаємо й слова „псевдоправославний“, чи подібних слів, які зрештою були б і фальшивим відданням думки, яку маємо про православних і православіє. Взаємно можемо мати надію, що наші православні братя перестануть називати з'єднання з Вселенською Церквою і з Ап. Престолом Римським „відступленням від православія, або, як Москалі кажуть, „вірвідступничеством“, тимбільше, що ті слова не є вірним відданням думки,

яку православна Церква і православне богослов'є мають про єдинення. Зрештою усі ті поняття „православ'я“ і „єдинення“, „відступлення від віри“, чи „відпадення від Церкви“ можуть бути і мусять бути предметом мирової і супокійної дискусії, конечної хоч би тільки для того, щоб означити значіння кожного слова і не уживати якогось терміну в суперечних собі значіннях.

Треба признати, що наше покоління є в значно вигіднішому положенні, щодо дискусій, ніж попередні. В часах, в яких нпр., ціля українська Церква православна уважала за есесціональну часть православ'я підлягати царгородському, потім московським патріархам, а потім петербурзькому синодові, трудніше було б явно щонебудь закидати чи Царгородові чи Москві, що підясти тепер не може образити ніякого Українця. Могли б і Українці боронити Царгород, Москву чи Петербург перед якимись закидами, але й, обороняючи їх, не мали б причини так солідаризуватися з тими осередками православних віроісповідань, щоб критику супротив них уважати аж особистою образою.

Приступаючи до оголошення в „А. Еп. Відомостях“ деяких листів, писаних до мене у відповідь на мої відкриті письма, як теж і деяких моїх листів, писаних у відповідь на ці листи, видаю всі ці письма, як документи, що не мають ніякого актуального значіння. Я тим безпечніший, що не можу наразитися на те, щоб хтоне-

будь з наших братів православних міг зазле брати мені щирій, або незручний який висказ. Знаючи одначе, з яким розпоможенням, зближеним майже до упердження, читають православні те, що „уніяти“ пишуть про їх віроісповідання, торжественно заявляю на вступ, що я не маю і ніколи не мав наміру понизити ніякого українського віроісповідання, або когонебудь образити або й образити. Одиноким моїм наміром було і є сповнити те, що уважаю за обовязок кожного українського патріота, а цим обовязком: зробити все що можливе, або причинитися, бодай в деяких справах, до порозуміння між ріжними українськими віроісповіданнями.

А що досвід назив мене, що є мові, в якій іде про порозуміння між ріжними віроісповіданнями, схильні люди бачити бажання, аби довести усі ті віроісповідання до одного, — то на самому вступі заявляю, що таке поєднання усіх українських віроісповідань уважаю за неможливе і навіть тоді, коли говоритиму про таке поєднання, то воно і в моїх думці і в моїх словах чи намірах є лише теорією не до виконання.

Головна умова всякого порозуміння

Якщо маємо так наладнати співжиття, щоб уникати роздорів, суперечностей, взаємних закидів й образ, хоч не думаємо про поєднання, себто про злуку в одно віроісповідання, то мусимо передусім дійти до порозуміння в тих

питаннях, в яких нема між нами різниці. Усі ми маємо один Символ Ісповідання Віри, одні книги св. Письма Старого і Нового Завіту, однаково хочемо бути християнами, визнавати Христа своїм Богом і Спасителем. Крім того, так православні, як і греко-католики, маємо ті самі обряди, форми богочитання і ті самі богослужби, ті самі св. Таїнства Христові і ті самі форми припинання їх та уділювання. А однак нерозуміємо завзагу, що ми так різнимося в самих найсутніших поняттях християнства, що навіть паколи б й не було тих догматичних різниць, які нас ділять, ми все-таки були б поділені самими поняттями про християнство, про Євангеліє, про спасіння. Такі різні поняття можливі; можливе і те, що різниця тих понять ділить і роз'єднує. Тому, заки приступимо до обговорювання порозумінь в речах, що в принципі нас ділять, треба призадуматися над тим, чи є можливе, чи і до якого ступеня бажане й потрібне порозуміння в тих справах, в яких ми є одним.

В історії мистецтва знаний такий факт: Славний архитвір великого Да Вінчого, що представляє Тайну Вечерю, копійований різними мистцями, виглядає так різно в інтерпретації кожного з них, що насуває думку, неначе б не походив з одного перовзору.

Усі наші поняття про християнство та про Богом обявлену науку є тільки копією Божого перовзору. В тих копіях може бути стільки суб'єктивного елемента, чи так багато різних понять про об-

ективну науку, що люди можуть між собою різнитися в багатьох і то дуже засадничих питаннях. Однак ці різниці є або такі, що взаємно себе виключають, де одне поняття є просто запереченням другого, або є такі, що дійсно себе доповнюють, або можуть себе доповнити. Коли себе виключають, то суперечності або належать до суті речі, або до підрядних питань, до яких люди не прив'язують засадничого значення.

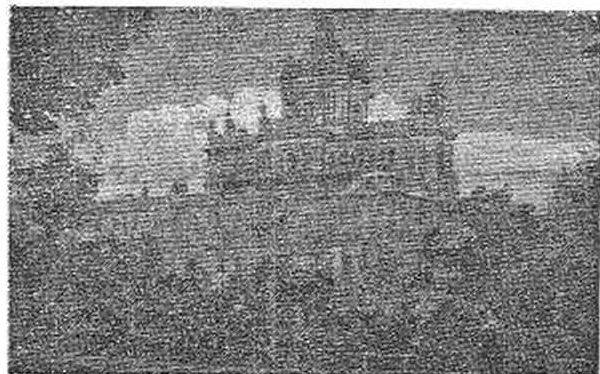
В усіх тих несущних питаннях взаємне пізнання може наші поняття і наш спосіб бачення та інтерпретування Божої науки тільки збагатити, або і поправити в тих всіх дрібніших питаннях, в яких не йде про засади. Тому здається річчю для обох сторін бажаною, пізнати саме, і то до дна пізнати ті різні поняття про християнство, про які говорять, що нас ділять, признаючи однак, що ділять не в принципах.

Але, може, найважливіша річ, без якої не то порозуміння, але і взаємне зрозуміння неможливе, це те, щоб однаково брати релігію за релігію, а не уявляти її за політичний засіб для досягнення іншої цілі. Так беруть релігію усі ті, що уважають байдужою річчю, до якої релігії належать і готові кожної хвили для якихсь людських оглядів міняти релігію. Коли інде ми мали нагоду доказувати, що хто так бере релігію, то нічого з неї не розуміє і є повним анальфабетом у знанні християнства. Той судить про християнство так, як про літературний твір судила б людина, що твердила б,

що самий твір більше їй подобається в іншій окладинці.

Є люди, для яких релігія є неначе урядовим одностроєм, якого уживають лише кілька разів в рік при патріотичних торжествах. Інші, щиріші для Бога, надягають мундур християнства кожної неділі, але потім складають його до скрині, а вбираються в інший одяг на всі заняття цілого тижня. Треба сказати, що дуже трудно зрозуміти таких людей. І вони не можуть нас зрозуміти. Іншими словами, кажучи: Щоб розумітися, треба уживати однієї мови. Цією мовою, що є підставою всякого говорення — то **християнський світогляд**. Хто християнського світогляду не має, той для нас уживає якоїсь мови, що ми її не розуміємо. Для кого нпр. релігія не є найперше справою віддавання Всевишньому Богу належного Йому богочитання, то він

тим словом називає щось, чого я не знаю. Хто в релігії не бачить справи свого вічного спасіння, обовязку супроти Бога, Божого Закону і нобезпски, як той Закон не виконується, — для того релігія є, очевидно, чим іншим, а не тим, чим вона повинна бути для християнина. Для кого Христос не є Богом і Спасителем, для кого Його Таїнства не є засобами спасіння, не тільки по теорії катехизму, схованого десь у бібліотеці, але як дійсні потреби і кожденні поняття життя, з таким трудно порозумітися в справі релігії, без огляду на те, до якого віроісповідання належить. А навпаки, хто в життю шукає сповнення Божої волі, дбає про сповнення Його Закону, хоч і нехристиянин, той буде ближчим християнства, ніж християнин, що є байдужий для своєї релігії і не сповняє її обовязків.

Пам'яті священика, вченого і громадянина

О. ПРОФ. ЛЕОНІД ЛУЖНИЦЬКИЙ

Дня 16 жовтня 1951 р. упокоївся в Бозі о. Леонід Лужницький. О. Леонід народився 25 квітня 1869 р. в Сороцьку, пов. Скалат, як син о. Миколая і Юлії Рейтаровських. До гімназії ходив у Тернополі. Вже в гімназії відзначався бистротою ума і належав до найкращих учнів. Після матури вступив на теологію, яку студіював у Львові й Відні. В 1893 р. був висвячений на священика. Як священик займав рідні становища, але найдовше був гімн. катехитом. Добре знав душу молоді й любив молодь, а молодь любила його. Його виклади були основні, ясні й цікаві, а його ексорти й рекомендації були солідні й практичні. Як катехит Покійний виховав цілі покоління пізніших визначних людей, до яких з приємністю заохочував себе завжди Преосв. Іван Бучко, сл. п. о. С. Решетило, ЧСВЗ, о. Й. Лучинський, ЧСВВ, й ін. Як катехит-виховник першим своїм завданням ставляв собі: поглибити серед загалу української молоді справжню релігійну свідомість, закріпити непохитні переконання і засади св. віри. Тому дуже дбав про те, щоб його виклади були зрозумілі й переконливі, а старшим учням на години догматики, етики, чи апологетики дозволяв на розумні питання, на які відповідав не раз цілими годинами. Чого не встиг виложити на годині, це доповняв дібраною ле-

ктурою, яку давав у руки розумніших юнаків. Крім цього старався всіма способами навчити молодь жити життям св. віри, хотів розбудити в її душі жар і горіння св. віри чистого, пробоевого, а навіть героїчного. До цього накликав, благав, перестерігав і давав вказівки. В тій цілі організував гімназійну молодь зразу в „апологетичні кружки“, а в пізніших літах у Марійські Дружини, до яких проводу просив помічі у львівських ОО. Васкляні.

Як добрий виховник знав, що до серця молоді легше добитися серцем, ніж розумом. Тому для своїх учнів мав завжди батьківське серце: цікавився їх домашніми справами, дбав про допомогу для бідніших, вставлявся в потреби перед директором, боронив на конференціях та інтервеніював перед професорами. На запити професорів звичайно відповідав: „Ви є бельфер, а я є і мушу бути отець духовний. Тому моїм обов'язком є боронити моїх „гунавотів“. Розуміється, що молодь любила свого катехита як батька, зверталася до нього в усіх потребах і розкривала перед ним свої серця.

Після першої всесвітньої війни був покликаний Митрополитом Андреем на катедру історії Церкви в Духовній Семинарії у Львові і залюбки викладав цей предмет до останніх літ, навіть за ні-

мецької окупації вже в Богословській Академії. Одначе супроти питсміців поводився вже більше офіційно, як професор.

* * *

Без огляду на численні заняття виховні й організаційні (Покійний належав до багатьох культурних і релігійних організацій та був довголітнім голозою „Т-ва Катехитів“) о. Леонід знаходив ще час і на працю пером. Дописував часто до „Ниви“, „Богослові“, „Мсти“ й інших часописів. Крім цього видав кілька більших творів. Його двотомова книжка п. н. „Дозвольте дітям прийти до Мене“ діждалася кількох видань. Ще поред війною видав „Середній катехизм“. Після першої всесвітної війни взявся до нового опрацювання шкільних підручників науки релігії у вищих класах гімназії. З-під його пера вийшла „Догматика“, що мала два видання, а згодом „Християнська етика“. Ці підручники відзначалися солідністю, ясністю і дбайливістю в опрацюванні. Вони теж подиктовані ліотребами часу. Стиль їх гладкий і поважний. В останніх роках Покійний опрацював науково на підставі своїх викладів обширну „Історію Католицької Церкви“. Впреосв. Кир Йосиф уже забирався до видання цієї історії в „Працях Богословського

Наукового Товариства“, але війна перешкодила.

* * *

Якщо життя і діяльність деяких людей порівнюють до рвучкого, гірського потоку, що з шумом усуває перепони на своїй дорозі, але не раз спричиняє великі шкоди через свою стихійну нагальність — то життя і діяльність о. Лужницького треба хіба порівняти до тихої ріки, що спокійно котить свої хвилі до безкрайого моря. Спокійної вдачі, тактовний і сглядакий, Покійник нікому не входив в дорогу, з ніким не доходив до конфліктів. Був вибачливий у справах, що торкалися його особи, але в справах принципових був послідовний і рішучий. Мав завжди добрий гумор і здоровий дотеп, що чинив його милим і пожаданим у товаристві і за що поміж іншим любив його Митрополит Андрей. В останніх роках після смерті незабутньої Дружини, Покійний став більше замкнутий у собі і посумнів. Багато прикрощів пережив у Львові за першої большевицької інвазії від 1939-1941, а ще більше на еміграції в Австрії.

В о. Лужницькім втратила українська молодь знаменитого виховника, наша Церква визначного письменника, а наш нарід зразкового громадянина. В. Й. П. І

о. І. Назарко, ЧСВВ.

На пригорі молодости

ОТЕЦЬ ЙОСАФАТ СКРУТЕНЬ, ЧСВВ

† 12. жовтня 1951 у Римі

Зупиняюся на пригорі.

Душу, мов кавву, розстилаю: мереж її, туга моя, спогадами молодости на пригорі!...

Рік 1908.

Велика монастирська брама відчинилась, я лишив мою маму й увійшов на коридор Отців Василя у Бучачі. Брама зачинилась.

На мені однострій ученика гімназії. На жомірі в мене один білий ласок. Отець Яким Фецак, ЧСВВ, префект конвікту, поклав свою добру й батьківську руку на моє плече, веде мене до авлі.

Підносимось темними сходами. По середині їх, на звороті, на стіні висить велике Розп'яття, а біля нього дзвінок із широким оксамитним поясом. Манастир залягає повна тиша. Старовинні грубі мурви, вузенькі коридори, невеликі й білі двері до келій, а напроти них глибокі ніші й у них вікна, над головою склепіння — все це зробило на мене суворе враження таємного, могутнього.

Майже на кінці коридору, на третьому закруті, о. префект наблизився до дверей, постукав, відчинив їх і ми ввійшли в кімнату, в якій було повно снажного проміння сонця, що вливалось через вікна ген із-за старовинного, за річку Стрипою, замку на горі. Це була авля. Тут при столиках сиділи, похилі над книжками, молоді студенти ученики бу-

чацької державної гімназії. Ще сьогодні майже всіх їх бачу: Петро Пушкарський, Луцик, Юліян Домазар, Андрій Лелкий, Остап Кос, Іван Ган, Рибанук. А при дзвоні, праворуч, сидів Іван Скрутень. Із приходом о. префекта всі встали. Отець префект представив мене й поручив спіці Івана Скрутня, цензора конвікту, а сам вийшов. Цензор припровадив мене біля вікна, показав столик і сказав своїм м'яким, стримано-рішучим голосом:

— Це буде твоє місце.

Це була моя перша зустріч із о. Йосафатом Скрутнем, ЧСВВ.

* * *

Спокійно й мирно шлив час. Наша авля — то вся була залита західним сонцем, то в хмарні й сірі дні встигали її сутінки. Ранком, у полудне й вечором чунав манастирський дзвінок, що був і нашим наставником часу та його розподілу, а з дзвіниці прибігав гомін Богородиного дзвону, що ніс у простори Ангел Господень.

В авлі при науці звичайно була тиша. Інколи Стах Кос, кремезний парубіка, не витримував, виломлювався поза межі тиші, й мовчки, руками та й очима, „розмовляв“, а інші хіхотали. Бувало й Івась Скрутень сам брав мовчаву участь у цій хвилиній рекреації, але частіше насуплювався,

його добрі, розсміяні, ясні очі сидувано нахмурювались і він тримав:

— Стаху! Вчись та й іншим не перешкадай!

— Стах Стахом! — докидав завагу Ендрик Лепкий і хіхотав.

— Ендрик! Тихо! Пильнуй себе, бо професор Щирський кляється до тебе, ще раз показував цензор.

На годину перед вечерею цензор і його заступник Петро Пущкарський приходили до молодших першо-друго клясників і переглядали їхні зроблені задачі, переписували лекції наступного дня. Тут Іван Скрутень, із чотирьох білими пасками на комірі, був неподатний і невблаганий:

— Кожен свою лекцію мусить уміти!...

* *

У хвилинах розваги, жартів, ученицьких дотепів, очі й обличчя Івана Скрутня більше сміялись, ніж уста. Завсіді був він невимучено здержливий і ніколи не переходив межі цієї здержливості.

Пригадую собі, було це під святого Миколая. По посіщенні, ми всі, мовчки, як звичайно пішли на спання — у ту простору, зараз по сусідству зялі, спальню, яку ми з клясична називали — дормітор. Під стіни й по середині стояли з високими побічними ліжка. Крізь невеличкі вікна зазірало осяяне зорями небо. Всі ми, ще раз коротко помолившись, кожен біля свого ліжка, поклялись спати. Але ніхто не засинав: шепо-

ти, хіхоти, муркотіння щоразу вибухали в голосні сміхи. Всі ждали на прихід св. Миколая. Цензор Іван Скрутень у навічерея появи св. Старця не докоряв нам за деяке вихідення з монастирської тиші. Час до часу звертав увагу, щоб ми надто не гомоніли, „бо й не знатимемо, коли прийде св. Миколай“, і наставляла тиша, яку знову скаламучував Стах своїм підбаском.

— Тихо! — прошепотів цензор і в спальні, хоч мак сій.

У коридорі ледве чути пронеслись шорохи й завмерли. Певним було, що св. Миколай прийшов — але де? Чи ще є, чи вже відійшов? Всі ми, піднісши голови від подушок, напружено вижидали. Ніхто не ворушився — бо й як? Адже, біля дверей ліжко цензора!

Минає ще довга хвилина наслухування — на коридорі повна тиша. Цензор встає й бере на себе плаш.

— Сидіть тут тихо! Я подивлюся за св. Миколаєм, . оказав і вийшов на коридор.

Знайомо рипнули двері до зялі. Всі непорушно ждемо на поворот цензора. Врешті, двері відчиняються і цензор, тримаючи в широкій долі плаща гостинці від св. Миколая, злегка докоряє нам:

— Якби ви були поводитись тихо, то можна було б і св. Миколая побачити. А так... Ну, тихо й по черзі кожен нехай іде й забере собі Миколаївські гостинці.

На коридорі, при свічці, затапцювали в радості по стінах тіні. Кожен із нас брав зі свого столи-

ка дарунки від св. Миколая. Всякі горіхи й свочі, смоксениці й багато інших ласощів — аж очі від щастя горіли!

Спальня ожила — тріскотня горіхів, щорох паперів наповнили ніч. І з нами цензор — поважний, суворий, а тепер — розрадуваний, розсміяний, жартівливий. Проте, здержаний: і в ошат-Миколаївський вечір манастирські приписи суворі...

— Як не будеш, один із другим, суворим супроти себе самого, то будеш білий у житті, й наряд твій ніколи ладу не матиме, якщо його молодь не буде вихована в карбах суворости! — говорив профект, а за ним цензор.

* * *

Лише фрагментами хотів я згадати далеку молодість цензора Івана Скрутня у конвікті ОО. Василія у Бучачі. В кожній хвилині подільного життя: в авлі, в церкві, — на тих кожної п'ятниці в шостій годині ранку співаних Сл. Божих за усолших фундаторів манастиря, церкви й конвікту, й обов'язком конвікторів було співати цю Службу Божу, — в ре-

фектарі, на проходах і прогулянках, усюди Іван Скрутень був поважний, — якийсь філософічний спокій віяв від нього, але його ясні очі, при всій його суворості й твердості, усміхались добротою і сердечністю.

Ще зустрічав я його — вже о. Йосафата Скрутня, ЧСВВ, вже головного редактора Наукових Записок Чина св. Василія Великого. Але рідко зустрічав: довгі мої роки на чужині, гармідер життя, метушня в умовинах недостатків на чужині... Проте, ці достаті: о. Яким Фещак, о. Януарій Коциловський, о. Йосафат Скрутень, усі ЧСВВ, постійно йшли в житті поруч мене.

Найглибше ж, у душу й серце, увійшла ота вся соншем залита авля конвікту, а праворуч, біля дзврей, стоїть стрункий, руський та на виду рум'яний і з ясними очима цензор Івась Скрутень, філософічно заслужаний, задивлений у блакить неба, у простори сонця...

На пригорі зупиняюся.

Душу, мов канву, розстилаю: мерехтї, туго чиста, спогадами молодости на пригорі!...

Гемпстед, 25. жовтня 1951.

Михайло Островерха

Збережім молодь для Церкви й народу!

Одним з найважливіших питань в житті кожного народу є його молодь. Виховання молоді це важлива проблема, яка є повсякчасною турботою кожного державного народу, а ще більше недержавних народів.

Ціла низка молодечих організацій охоплює у своїх рядах майже усю молодь та старається нею відповідно керувати й приготувати на майбутні відповідальні державні становища.

Не менш турбується за виховання своєї молоді і український нарід. Наші завдання в тому напрямку особливо важкі, коли зважити, що ми, виховуючи та підготовляючи нашу молодь на майбутніх наших громадських і народніх керівників, не можемо запевнити їм тих всіх благодатей і становищ, що їх одержує молодь державних народів. Тому мусимо докладати всіх зусиль та заходів, щоб цей великий і важний, а рівночасно почесний і відповідальний обовязок як слід виконати!

Керувати молоддю та її належно виховувати — справа нелегка. Цього завдання не можуть виконати самі тільки батьки, тим більше, що вони заняті працею, перебувають майже цілий день поза домом і не мають змоги впливати на своїх дітей. Важними чинниками у вихованні і веденні молоді є школа, церква і молодечі організації. Від тих чинників залежить у великій мірі, —

Мирон Утриско

Гол. Організатор „Провидіння“

чи і які моральні й етичні засади набуде від них молодь, —
чи збереже вона любов і пошану для своїх батьків, —
чи навчиться любити свій рідний край і свій нарід,
чи буде віруючими і практикуючими християнами, —
чи буде працювита й ідейна, —
чи буде обовязкова і відповідальна!

Тому усі народи й державні мужі привязують таку велику увагу до справи виховання молоді, бо молодь це майбутнє народу!

Союз Українців Катол. „Провидіння“ завжди дорожив українською молоддю та багато своїх заходів і зусиль присвячує їй.

Оцінюючи належно рідні школи, „Провидіння“ бере активну участь у розбудові парохіяльних шкіл, уділяючи численних і поважних позичок на будову нових шкільних домів. Привязуючи потрібну увагу до релігійного виховання молоді, „Провидіння“ вимагає від усіх своїх членів бути практикуючими християнами-католиками та керуватись у своєму житті моральними та етичними засадами Христової віри.

Не є байдужим, чи молодь буде вихована в релігійному дусі, чи буде індиферентною в справах віри. Немає найменшого сумніву, що до втрати української незалежності після першої світової війни, у великій мірі причинилося те, що тодішній уряд української держави не клав належної уваги у її веденні на релігію й віру. Люди не бачили великої різниці між соціалістичним українським урядом, індиферентним у справах віри, і соціалістично-більшевицькою владою, для якої релігія була також приватною справою.

Сьогодні у велетекських змаганнях двох світів — західного демократичного і східного атеїстично-більшевицького, вирішальна буде залежати у великій мірі від того, чи західний світ стане до боротьби — озброений в етично-моральні засади Христової віри і чи клич „За Бога й релігію“ буде на устах західних армій, що йтимуть у рішальний бій!

Вже в своїх перших організаційних початках — тому сорок років — „Провидіння“ творило свої молодечі відділи, в яких об'єднувало всю нашу молодь та виховувало її в релігійно-народному дусі. Сьогодні маємо визку молодечих відділів „Провидіння“, які знаходяться в усіх майже більших скупченнях Українців в Америці. Та чимало ще нашої молоді паходиться поза „Провидінням“.

Нашим завданням є подбати про те, щоб уся українська молодь була членами молодечих відділів „Провидіння“.

З членством у „Провидінні“ зв'язані є різні роди забезпечень, так, що кожний може знайти і вибрати собі таку грамоту, з якої буде вповні задоволений і яка буде йому відповідати.

Поміж родами своїх дитячих численних грамот, „Провидіння“ має едукційні, ощадності, готівкові, на життя й інші грамоти. Є грамоти дешевші й дорожчі — забезпечуючі на суми від 100 до 2.000 доларів. Вже за 25 центів місячної вкладки можна забезпечити дитину на \$500. Це є найдешевша грамота, яка взагалі існує!

Українські батьки!

Якщо Ви бажаєте мати потіху із своїх дітей...

якщо бажаєте їм щастя...

якщо бажаєте виховати їх на свідомих та добрих горожан...

якщо бажаєте мати безжурну і спокійну старість —

то не гайтеся і запишіть своїх дітей до молодечих відділів Союзу Українців Католиків „Провидіння“!

Дивовижна республіка

Снобізм, як знаємо, набуває іноді дивних форм. Про одну з них оповідає „The Pan American“. Ці пани у своєму снобізмі доходять до дивацтва, але в ньому є і здоровий гумор над порожніми умовностями сучасного світу. Подаємо цей нарис скорочено.

Дуже мало людей знають про дивовижну республіку Парвензіанців — мешканців Уругваю. Власне, це не республіка, а клуб, до якого входять видатні уругвайські громадяни, науковці, мистці, навіть члени уряду. Члени цього клубу розважаються всякими жартами. Але всі вони ображаються, коли про їхній клуб говориться, як про клуб якихось диваків. Вони цілковито серйозно твердять про створення ними державного твору і називають свій клуб республікою. Справді, ця республіка живе цілком відмінним від світу правилами й звичаями. Історія і життя цієї республіки досить цікава.

Року 1880, однієї гарної суботи, в рибальській хаті над Ріо де ля Плята пан Сучелі зустрівся з дванадцятьома своїми приятелями. Він розповів про одного багатого Француза, який переконався, що життєві досягнення і успіхи не дають щастя. Тому він залишив усе і пішов до однієї селянської хати, що стояла в лісі. Над дверима хати написав іронічне латинське речення „Парва домус — магна квіес“ — „мала хата — великий спокій“.

— Мабуть з нами діється саме це, — сказав Сучелі роздумливо, і всі погодилися в тому, що вони прагнуть речей, які не можна купити за гроші — сміху і дружби.

— Бо справді, що нам приносить вся ця надмірна заклопотаність, наша політична діяльність, наша соціальна боротьба, все те, що ми пазиваємо нашим нормальним життям? — запитав Сучелі своїх приятелів. — Смуток, заздрість, чванливість і прикрість. Ми так глибоко завязли в усіх наших інтригах. Ми живемо під тиранією нашого хибного думання.

Його приятелі зустріли ці слова схвальними вигуками. Нарешті один з них запитав:

— Але що все ж таки ми могли б змінити в ньому?

Відповідь на це дав Хозе Ачіпелі:

— Що ми зробили б проти кожної тиранії?.. Ми могли б повстати проти неї!

Ця думка спричинилася до найвеселішої революції в латино-американській історії. Особливо експансивний повстанець вистрелив один раз в напрямку Монтевідео, щоб цим ніби символічно дати вислів незалежності від хибного світу. Інші повстанці накреслили прапор і скомпонували свій національний гимн. Столицею держави для вільного думання — так званої республіки Парва Домус — була оголошена рибальська хата.

Тепер республіка продовжує

існувати в просторій кам'яниці серед садів, що стоїть біля тодішньої рибальської хати...

Перед тим, як приймати нового громадянина, Парвензійці звертаються до нього з питанням:

— Яким чином ти можеш зробити нас щасливішим?

Більшу кількість голосів скорше одержує той, хто склав пову пісню, ніж той, що має тільки банк. Не існує привілейованих класів і служників. Коли Парвензійці збираються один раз на тиждень на обід, разом з видатним хірургом і міністром можна побачити служників. Перше місце в храмі слави займає Люї Магліоні, „наш найкращий кухар“. Парвензійці мають непохитний смак до справжніх цінностей життя.

Зовнішня політика Парвензійців так характеризується словами міністра зовнішніх справ Альберта Мартіна: „Наша мета — показати решті світу, який дурний вигляд він має“. При цьому вони спираються на зброю, яка може зробити більше спустошень, ніж бомби, а саме — на глузування. Коли в Європі мілітаристи загарбували області сусідніх держав, Парвензійці оголосили нервову війну проти Уругваю, вимагаючи проходу до моря, хоч їх відділяло від моря тільки 200 метрів. Їхня моторизована армія, виїжджала на уламках автомобілів, броньованих полотном; гарненьких дівчат робили закладничками і бомбардували натовпи вуличних дітей дощем цукорків. Якщо, наприклад, вони приймають чужоземного посла в республіці, кожний

громадянин витягає свою дипломатичну показну уніформу, вставляє в око монокль і обвішується медалями, кожна в тарілку завбільшки.

Одного високого адмірала Злучених Держав і його штаб парвензійська фльота дуже урочисто привітала за девізою „Кожний — адмірал“. При цьому вони були повбирани в убрання, які аж до коліс були покриті золотими шнурками, петлицями й орденами. Коли одного вченого з Уругваю вшанували за кордоном, республіка почувала себе зобов'язаною влаштувати з цього приводу урочистий обід, при чому заслуженого чоловіка везли до урочистої сали в вселитенському дитячому візку і годували з пляшки. В той час різні промови деклямували вірші. Але найбільшою гордістю Парвензійців є культурне життя. Їхній музей у своєму роді, здається, єдиним. Особливо примушує замислитися експонат ч. 430. Власне кажучи, це є тільки камінь, завбільшки в кулак, але в дійсності являє собою „перший камінь“ про який сказано в біблійі „хто між вами без гріха, нехай перший кине камінь в неї“. Дальшим незціненним приладдям, що його створив геній Парвензійців, є апарат для того, щоб „свій власний ніс держати подалі від справ інших людей“. Механічне приладдя з ланцюгів, важелів, коліс описується в каталозі, як, мабуть, „найважливіша машина в світі“.

Від кожного Парвензійця чекають, що він зробить свій внесок для поширення наукового світо-

гляду своїх товаришів. Це приводить до дивовижних виявлень на засіданнях Академії мистецтва, науки і виноробства в неділю після обіду. Так, один громадянин здивував республіку, подавши доказ, що найважливішим продуктом на землі не є, наприклад, залізо, нафта, вугілля або що інше, але пил. Мільярдами робочих годин хатніх господинь він довів, що пил дає працю і хліб більшої кількості людей, ніж залізна промисловість. Цілі армії убиральниць вікон, робітниць пралень, підмітальників вулиць залежить від нього. Без нього тріснули б фабрики, де виготовляється мило, носові хустки, крем для шкіри і вода для очей. Він приходить до висновку, що світ мусить заонувати міжнародний ощадний банк пилу, щоб підчас господарських депресій можна було утворити нові можливості праці.

Як доведено, життя в цій республіці є доброю протиотрутою для боротьби з журбою, заздрістю, хибною гордістю і різноголосицями, проти яких Хозе Ачінелі шістдесят вісім років тому підвів свій революційний бойовий заклик. Кожний Парвензієць може розраховувати на двісті сорок дев'ять людей, рідних йому по духу, і знає місце, куди він завжди може відрядитися для звільняючого сміху і духового відпочинку.

Життя там, як здається, сприяє

також тисненню крові. Сам Ачінелі: дожив до ста років, а вся республіка нараховує нині велику кількість сімдесяти- і вісімдесятилітніх членів, які кожну неділю після обіду беруть активну участь у всіх потіхах.

Але ще одна важлива обставина. Політичні взаємини Уругваю належать до найбільш заплутаних в Південній Америці. А проте його новітня історія вільна від революцій і насильств і це тільки в Уругваї. Це явище можна пояснити тільки наявністю Парвензієців, відповідний вплив яких помічається на впливових членах всіх його партій. Жадеп білий, якого там називають „блянко“, якщо він укупі з кольоровим „кольорадо“ співав пісень і пив пиво, не піде додому і не буде ллянувати походу проти кольорових. Жадеп „кольорадо“, який сміється з історії, яку йому описав „блянко“ певно не буде прагнути того, щоб послати його на вигнання. Якими б не були безглузді політичні взаємини поза парвензієцьким кордоном, людям у межах республіки не будуть приписувати такого значення, щоб через них дійти до кровопролиття. Так і в багатьох інших царинах, і якраз у цій царині Парвензієці довели істотну цінність дійсної для всього світу правди, сене якої полягає в тому, що всі люди належать до тієї ж самої великої родини народів.

В країні сексотів і скуратів

ПІСНІ З БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ДОБИ

Всі права застережені автором

ЧУМАЦЬКА

(На мелодію „Було літо“)

Було літо, було літо,
Та й стала зима...
Була колись сіль у хаті,
А тепер нема.
Не їв чумак, терпів чумак,
Висох на трістя,
Аж нарешті не зміг знести
Без соли життя.

Убрав чумак лахи-драхи,
Чортма підошов:
„Прощай, жінко і ви діти,
Я по сіль пішов!“

Чумачиха в плач, в розпуку,
В зойки на весь світ:
„Схаменися, чоловіче,
Зглянься на сиріт!“

Та чумак на ту розпуку
Ані раз не дбав,
Міх на плечі, клюку в руку
Та й пошкандибав.

Обминав міста і села,
Кожну хату й двір,
Від байраку до байраку
Кравсь, як дикий звір.

Від байраку до байраку,
А за ним чека,
Щоб не було й пучки соли
В хаті чумака.

„Ой, чумаче, що ж то значе?
Де ж бо твій вантаж?
Чом не чути кругорогих?
Чом не видно маж?“

„В комбід вражий пішли мажі,
Ярма ще й бичі,
А воляки-соколики
Москві на харчі!“

Ходив чумак до Одеси
Сім неділь з таким,
А на восьму повертався
Голим голяком.

Обібрали, обірвали,
Ледве в тілі дух.
Отакий то на Україні
Соціяльний рух!

САБОТАЖНА СВИНОМАТКА

(На мел. „Зашуміла ліщиницька“)

Зашуміла ліщиницька,
Плаче, тужить дівчинонька,
Плаче, тужить, ще й ридає:
Свиноматка не рождає!

Чи рождає, та не дуже,
Чи до норми їй байдуже.

Плаче дівка, ламле руки,
Повна горя і розпуки,
Аж питає на остатку
Саботажну свиноматку:

„Чи тобі нема ще діток,
Що не плодиш свинодіток?
Чи тобі тих літ багато?
Чи не любить свиноматко?
Чи тебе кортять на села?
Чи планета невесела?
Чи уроки? Чари? Зілля?
Чи не любиш Джугашвіля?“

І питала, і благала,
На Сибір таки попала...

ПОЗИЧКИ

(На мел. „Ой, змінилися часи“)

Ой, змінилися часи,
Змінилися звички.
Колись брали кабарі,
А тепер позички.

Колись дав я руб чи два,
Заробив стократи,
А тепер віддав усе
І полав за грати.

Ой, за грати, не за грати,
А за ту решотку,
Бо сказали: „Сукин син
Затаїв ще сотку“.

ЗАГСИ

(На мел. „Ой, змінилися часи“)

Ой, змінилися часи,
І всі обичаї.
Нема попів, ні дяків,
Ніхто не вінчає.

Нема попів, ні дяків,
А настали загси.
Міняй жінку кожний день,
Як маєш на таксі.

Міняй жінку кожний день,
Міняй чоловіка:
То Гаврило, то Кирило,
То інша публіка.

Вчора вийшла за Грицька,
Сьогодні за Костя...
Будем мати козаків
Повні попідмостя!

Козаків, не козаків,
А завзятих урків,
Щоби серце советське
Не боялось турків.

СЕКСОТ

(На мел. „Ой, змінилися часи“)

Ой, змінилися часи,
Змінилися цюти.

Нема віри між людьми,
Бо самі сексоти.

Нема брата, ні сестри,
Нема побратима,
Стала ворогом тяжким
Кохана дитина.

„Товаришу! Друже мій!
Дорогий братухо!
Ой, чому ти до дверей
Прикладаєш вухо?“

— „Та як мені до дверей
Вуха не прикласти?!
Коли тебе не продам,
Мушу сам пропасти!“

КОЛИСЬ І ТЕПЕР

(На мел. „Ой, змінилися часи“)

Ой, змінилися часи,
Та й у кожному ділі.
На престолі сидів цар,
Тепер Джугашвілі.

На престолі сидів цар,
А під ним на споді
Пани, панки, мужики,
Аж нарешті злодій.

А тепера навпаки
Змінилися ролі:
Всі злодії на горі,
Решта вся на долі.

Всі злодії на горі
Ще й которі шлюхи.
Гинуть люди і скоти,
Як під осінь мухи.

ЧЕКА В ГОЛОДРАНЦЯХ

(На мел. „Ой, змінилися часи“)

Ой, змінилися часи,
Змінилися люди,
Як не зглянеться Господь,
То нещастя буде.

Надлетіли яструби,
А за ними круки...

Приїхали в Голодранці
Чека й політруки.

Приїхали до села
В неділеньку вранці,
Як молитися ішли
Наші голодранці.

Приїхали до села,
Спинили громаду:
„Не йдіть, люди, до попа,
Ставайте на раду“.

А на раді прочитали
Гострі протоколи,
Що нема на світі Бога
Й не було ніколи.

Що то опіюм народу,
Для очей полуда,
Що не треба в селі церкви,
А буде сель-буда.

А в сель-буді заведуться
Тіатри хорощі:
Буде грачка, і співачка,
І всякі розкоші.

І сказали всім піднести
Руки на останку:
Полічили, записали,
Прибили печатку.

Наступила чорна хмара
В неділеньку вранці...
Йшли додому немолєнні
Наші голодранці.

Немолєнні, нехрепчені,
Як ті бузувіри, —
І було на серці смутку
Ще й жалю без міри.

А небавом з тої хмари
Загриміли громи:
Обскочили Божий дім
Чека і сполкоми.

Обскочили Божий дім
Невіри — харцизи,
Викидали образи,
Роздирали ризи.

Де Отець був, де Христос,
Де святі пророки,

Там вознісся вражий син
Лєнін косоокий.

А де Дух Святий витає,
А де Матп Божа. —
Тамки Сталін, а під ним
Люксембурська Рожа.

В КОЛХОЗІ

(На мелодію „Ой, казали вражі
люди“)

Ой, казали вражі люди,
Що в колхозі добре буде:
Будем їсти, будем пити,
Будем Сталіна хвалити
За печене, за смажене,
За життя, кругом блаженне.
Гомін, гомін по діброві!
Коні, свині і корови
Заїржали, заревіли,
Що їм люди подуріли,
Що женуть плуги й позози
Ще й скотину всю в колхози.

Ой, брехали вражі люди,
Що в колхозі добре буде!
Вянуть руки, мліють ноги,
Нїє тіло від знемоги.
Трудоднів п'ятсот із гаком,
А на руки — фіга з маком!
„Ой, Марусе, Марусенько!
Не тікай, моє серденько!“
— „Та як мені не тікати,
Як відмерзли ноги й п'яти,
Як не взута, не зодіта!
Почекай, козаче, літа“.

Та немає гірш нікому,
Як бурлаці молодому,
Як бурлаці у колхозі,
Що кохає на морозі,
Що йому до літа ждати,
Поки вийде мила з хати.

„Ой, ви славні командири —
Ланкові та бригадири!
Пожалійте сиротину“

Дайте капці і свитину,
Дайте капці Марусині, —
Чорні брови, ноги сині!“

І сказав бригадири:
„Як за роки за чотири
Відмахаси п'ятилітку,
Буде кожній по чобітку,
По чобітку, по онучі
За досягнення найлуччі.

ЗЕБРА СУХОРЕБРА

(На мелодію „І питались люди“)

В нашому колхозі
Трясся на морозі
Інієм покритий
Звір несамовитий.
І збуджував подив
І страхи наводив.
І питались люди:
„Що за звір це буде?
Хвіст ніби конячий,
Та живіт собачий,
А за білі ребра
Кожний скаже: зебра!“
— „Ой, ви недолугі!“
Відказали другі:
„Де ж є в світі зебра
Така сухоребра?
Це, мабуть, шкапина —
Сталінська скотина.
З тої п'ятилітки
Славні заробітки!“

КОМ-ІЖЕНЬКА

(На мел. „Болять мене рученьки“)

Болять мене рученьки,
Болять мене ніженьки,
Болить мене черево
Від тої ком-іженьки.
Ой, рятуйте, людоньки,
Від болю болючого,
Від болю пекельного,
По кишках колючого.

Не поможе, братчику,
Ніяка курація!
Нема тобі виходу,
Хіба реперація.

І вигострив медикус
Ножа медичинського,
Витяв мені кендюха,
Пришив мені свинського.

А може не свинського,
А може собачого...
Бо їм я ком-іженьку,
Яку ще не бачено.

На обідн стервонько,
Падло на вечероньки,
Таргани на закуску,
На примастку червоньки!

З „РАЮ“ В ШВОРКУ

(На мел. „У Києві на риночку“)

У Києві на риночку
Продам штани, чи сорочку,
Чи сорочку, чи опорки,
Куплю собі сажень шворки.
А потому в темнім лісі
Повішуся на горісі,
Будуть дівки горіх рвати,
Будуть мене споминати:
„Ой, що ж бо та за небіжчик?
Чи то куркуль, чи поміщик?“
— „То не куркуль, не поміщик,
З „раю“ в шворку перебіжчик!“

НЕЧИСТИЙ

(На мелодію „Ой, задумав
я вчинити“)

Ой, задумав я вчинити
Богомерзке діло:
Запродати нечистому
І душу, і тіло!
І воззвав я тишком-нишком
У серці палкому:
Ой, не світи, місяченьку,
Не світи нікому.

І не світи, зоре ясна,
Зоре промениста,
Ні сексотам — скаріотам,
Ні енкаведистам.
І закрийте, чорні хмарц,
Божі високості,
Бо піду я, продай-душа,
К люциперу в гості.

Вознесу йому моління
Приклонно-колінне,
Щоб забрав мене до пекла
З тої України.

Яром, яром, байраками,
Кропивою, будяками,
Підійшов під бузину,
Впклякаю сатану:

„Ой, ти, Гнатонку безпятий,
Чи не міг би ти узяти
Козаченька з цього раю?
Дуже прошу і благаю!
Бери душу, бери тіло,
Що так гіренько терпіло,
Недоїжне, недолежне,
Безчобітне, безодежне“.

Зашуміла бузина...
Чую: лізе сатана!
Затремтів, затрявся лист, —
Гульк! — а то енкаведист!
„Ах, ти сволоч! Ах, ти контра!
Вже захтілося до чорта!
Вже нову заводиш моду?
Новий опіум народу?!“

І за барки, і за руки
Та й повів мене на муки.
Передав, кому там нужно,
І, лайнувши осоружно
В матір-батька, в сатану,
Втік назад під бузину!

НАРОД В „РАСХОД“

(На мел. „Чи ви чули вже, чи ні“)

Чи ви чули вже, чи ні,
За страшну пригоду,

Що зробився звесь народ
Ворогом народу?

Стався ворогом усяк:
Шляхтиченко і козак,
І попович, і дякович,
І що-кожний мужикович.

Тільки Сталін за народ
І пускає всіх в „расход“:
Хто здоровший — в Турухан,
А хто слабший — під наган!

ПО ЧЕРЕПАСІ

(На мелодію „Кажуть люди“)

Кажуть люди, що до часу
Збанок воду носять —
Був Раковський, Лейба Троцький,
Дістали по носі.

Ой, по носі, не по носі,
А по черепасі,
Щоб не лізли вражі діти,
Куди лізтя засі.

То ж спасибі, милий батьку,
За премудро-робиш,
Що всім своїм кумпанійцям
Черепаси дробиш.

Дроби ж, дроби, розчереплюй
Направо, наліво,
Щоб нам серце многотужне
Від радості мліло.

І дозволяй ще, милий батьку,
Додати два слова:
Там до тебе Беря світять,
Зірка НВД-ова.

То чувай же і довбешку
Держи при запасі,
Щоб, як прийде час-година,
Дать по черепасі!

А за всі ці добродійства,
За цю славу звичку,
Ми тобі віддячим, батьку,
Як будеш на стричку.

ЗА СИБІРОМ

(На мелодію „Тихо, тихо,
потихеньку“)

Тихо, тихо, потихеньку
Лаба воду несе.

Ой, чого ж ти зажурився,
Дорогий мій Чеше?

Та як мені не журитись,
Як на серці журно,
Що пропали всі дорібки
За пусто, за дурно?

Всі дорібки, всі добитки,
Ще й смажена гуска,
Як прибуло миле браття
З великого Руска!

Не журися, пане брате,
Не вдавайся в тугу,
Зграбували одну землю,
Подарують другу.

За Сибіром сонце сходить,
За Урал заходить...

Отам наша, пане брате,
Чорна доля бродить.

Запряжуть нас в дуги, в плуги,
В леміші, в чересла, —
Ти гукнеш: „Зде домов муй!“
А я: „Вже воскресла!“

КОМНЕЗАМИ

(На мелодію „Розцвітали садя білі“)

Розцвітали садя білі,
Садя білі на Поділлі.
Розцвітали, виростали,
А потому перестали.

Ой, чого ж ви, садя білі,
Не цвітете на Поділлі?
Чи вас сонечко не гріє?
Чи вас сушать суховії?

Чи дощі дрібні не тучать?
Чи вас дуже сиеки мучать?
Чи морози вас прибили?
Чи вас люди не злюбили?

І сказали садя білі,
Що під сонцем на Поділлі
Процвітали, виростали,
А потому перестали.

„Нас прибили не морози,
А комбіди і колхози“.

І додали черех-вишні,
Білоцвітниці колишні:
„Подоляне, подоляне!
Що за діло окаячне?
Не пожалувать садочка —
Стяти древо до пеньочка!
Чи ж тобі мя не годили?
Білоцвітом не кадили?
Чи твої кохані дітки
Не відали з нас ягідки?
Чи вишнівочки не пив ти?
Чи ніколи не любив ти?
Не любив ти, не кохав ти,
Як під вишнею стояв ти?“
І залився він слозами,
Розпроклявши комнезами.

ГЛУХА Й БЕЗГОЛОСА

(На мелодію „Ой, піду я долом“)

Ой, піду я долом,
Долом-долинною,
Ой, чи не зустрінусь
З родом-родиною.
Ходив я, бродив я,
Не раз і не двічі,
Не бачив родини,
Ні роду у вічі.
Питався по людях, —
Дивились з-укоса...
Ціла Україна
Глуха й безголоса.

Питався по других, —
Ніколи не чули...
А може вдуріли?
І все вже забули?
„Ой, не шуми, луже,
Зелений байраче,

Скажи мені правду,
Де мій рід козачий.
Скажи мені правду,
Де рід мій, родина?
Де батько, де ненька,
Де вся Україна?“

— „Приїхали слуги
Нечистої сили,
Вони ж твою неньку
З хати волочили.

А як волочили
За руки, за ноги,
Хапалася бідна
За биті пороги.

За биті пороги,
За білії стіни,
Ніяк не хотіла
З тої України“.

АНІ РАЮ ТОГО

(На мел. „Покидав рідний край“)

Покидав рідний край, —
Був, як цвіт, був як рай!
Покидав, як весну, Україну.
Ані раю того,
Ані цвіту його,
Як прийду, не знайду, не зустріну.
Як прийду, не знайду,
Яром-яром піду,
Яром-долом до гаю-розмаю,
Де калиновий цвіт
Лебедів з-поміж віт,
Де тепер лиш юга синя має
В дикім полі, що краю не має.
Яром-долом піду.
Дике поле пройду,
І прошинюсь вужем через пущі, —
До села, до двора,
Де матуся стара,
Де мій жаль, де мій біль

невсипущий.

З костуром у руці,
З чорним смутком в лиці

Йтиме в лахах старця нужденна.
І не знатиму я,
Що це мати моя,
Що це туга моя повсякденна.
І не знатиму я,
Що це мати моя.
І пройду, промину без привіту, —
До села, до двора,
Де матуся стара
Виглядає мене з круга світу.
Підійду до воріт,
І не вийде мій рід,
І не вийде старенькая мати,
Тільки вийде надвір
Повний люті, мов зір,
Тільки вийде бандит бородатий!
Якби гай ще стояв,
То від жалю б зів'яз.
Шуми-луги зів'язли б з туги,
А калиновий цвіт
З того смутку із віт
Поспадав би у темні яруги.

БЕЗВОЛОССЯ

(На мелодію „Як були комбідни“)

Як були комбідни, як були колхозни,
Поздихали вівці, барани і кози,
Поздихали всюди по стелах
верблюди.

А як що не здохло, то поїли люди.
І нестало шерсти, і нестало вовни,
І настало в радах безволосся повне!
Сполошилась влада. Загриміли
віча,

Загули всі мови, загули наріччя.

На селян недбалих, на селян
оспалих

Всенькі „Правди“ й „Вісті“
яструбами впали.

І зчинили галас, веремію дику, —
І було там гвалту, і було там
крику!

А за криком-риком вдарили
декрети:

„Буде шерсть і вовна на повсті
й веретні!

А для того мають стрижії радянські
Обчиржигуть чуби й патли
громадянські“.

Аж годі дізналась безталанні люди,
Що були мудріші барани
й верблюди,

І цапи, і кози, ярчуки, ягниці,
Що, сконавши, гліють у сирій
землиці.

Бо як стали стригти пелехи та
чуби,

То від скубу й смивку закричали
зуби,

А як соц-змагання почали артилі,
То голеди гніци все, що є на тілі!
Не зважали зовсім на благальні
речі,

На літа жунацькі, на літа старечі,
Ні на стає малженський, ні на
встид дівочий,

А скубле, що вдріли їх захланні
очі.

То нема поняття, ані того здання,
Що було там писку і молінь-
благання.

Не було бо ножиць, ні бритов
в державі.

А пускали в діло шкрябани іржаві.
Примножала муки ще і та завада,
Що до праці мила не давала влада.
То ж на-сухо дерли посіпаки дякі.
Пархи, чи не пархи, аби зиск
великий,

Аби шерсти й вовни паскубати
здобіль.

І ні хлоп, ні баба, ні радянський
нобіль

Не втекли сердешні від тяжкої
долі,

Ставши всі, як бубни, досконало
голі!

ГУЛЯННЯ

(На мел. „Розцвітає черешенька“)

Розцвітає черешенька,
Розцвітає вишня.

Ой, чого ж ти, дівчинонько,
Гуляти не вийшла?

Та яке там, бійся Бога,
В колхозі гуляння?!

На роботі цілий день,
А вночі зібрання.

На роботі бригадир,

В ночі політруки —

Нема тіла: самий біль,
Де ноги, де руки.

Нема тіла: самий біль,
Самі воздыхання!

А ти мене, баламуте,
Кличеш на гуляння!

БРИГАДИР

(На мелодію „Ой чого ти,
дівчинонько“)

Ой, чого ти, дівчинонько,

Така гордопишна?

Лукав тебе цілий вечір, —
Гуляти не вийшла!

І не вийшла, і не вийду,

І нема погребя,

Бо я маю бригадира,

Кращого від тебе.

Ой, чи кращий, чи не кращий,

А стрінеться зрідка:

Половина сатани,

Половина дідька.

А на грудях за труды

Від Сталіна орден.

Розбивас до крови

Колхозникам морди.

Ой, чи кращий, чи не кращий,

А дуже маючий,

Обіцяє вражий син.
Купити онучі!

Обіцяє дві онучі
Та інші дива.
Запакує на Сибір,
Якби не любила.

Ось чому я, козаченьку,
Така гордопишна,
Ты кахикав цілий вечір,
Але я не вийшла.

В СОЮЗИ

(На мел. „Та немає краще в світі“)

Та немає краще в світі,
Як у нас в Союзі:
Всі — народні демократи,
Всі — брати і друзі.
Нема сварки між людьми,
Нема поговору,
Тихо в хаті, на дворі
І довкола двору.

І ніде вам ні-теленя:
Ні гук, ні балачка;
Не пускає пари з уст
І баба Палажка.

Тільки кричє вороння
Та чорні круки
І Сталіна до небес
Славлять політруки.

Славлять Сталіна, що всі
Вільні демократи,
Що одні пішли в колхоз,
А другі за грати,
А що треті в темний ліс,
Чи на ті канали,
А четвертих, п'ятих, шостих
В Колим'у загнали!

СОВЕТ-СОЮЗ

(На мелодію „І чи літо, чи зима“)

Скоро, скоро сорок літ
Ходять ноги без чобіт,

І чи літо, чи зима,
Зміни жадної нема.

Скоро сорок літ пролине,
Як одежа з мішковини,
З мішковивля-валовини,
Чи з рябої лаганини.
Як собака, кусається,
Латка латки чіпляється,
Латка латку залатала
Й колективна латка стала
І коли ти не актив,
То на тобі колектив!

А на чубі щось нове...
Хто як хоче, так і зве.
І не шапка, й не картуз,
А якийсь совєт-союз:
Сто народів і сто вір
Змайстрували цей ком-твір,
Щоб народні демократи
Виглядали, як пірати.

Тільки сталінський актив
Попсував увесь мотив,
Бо, по праву диктатури,
Носить футра, носить шкурки,
Всякі сукна, всякі драпи, —
Той актив криваво-лапкий!

ДІЯМАТ-ЗАКОН

(На мелодію „Чи ти голій, чи ти босий“)

Чи ти голій, чи ти босий,
Чи радий сконати, —
Але мусиш, вражий сину,
Діямати знати.

Найдавніший діямат,
Діяматам батько:
На городі бузина,
А в Києві дядько.

А відколи запрягли
Нас у пягидітку,
З того часу замість дядька
Уживають гітку:

На городі бузина,
А в Києві тітка, —
Для щасливого життя
Вічна п'ятилітка!
Або дядько, або тітка,
Або й та небога, —
Для щасливого життя
На Сибір дорога!
Згідно з правилом отим,
З діямат-законом
Треба звати психопата
Мудрим Соломоном.

Психопата Соломоном,
Ката любим батьком...
І подібних діяматів
Єсть у нас багацько.

Але досить замість них
Лиш єдиний знати:
Для щасливого життя
Треба всім сконати!

ДУМА ПРО ДЖУГАШВІЛІ (На мелодію „Гей, у славному царстві“)

Гей, у славному царстві Тамари
Не пізнати, чи гори, чи хмари,
Чи над ними дракон, чи упир,
Чи то може орел сизокрилий.

Ой, не думай, товаришу милий,
Що то може орел сизокрилий.
Не орел. А в орлячому тілі
Молодецька душа Джугашвілі!

І літа сизокрилий, літає
Та на північ далеку глядає,
Де від Чорного моря по Біле
Кандзюбаті шуліки засіли
І справляють криваву забаву,
Роздираючи птиць без угаву.
А у них переповнені пащі,
А під ними ще трепетні часті.

Аж розкрився клювак у грузина,
Аж набігла і порскнула слина,

І крильми замажавши що-сили,
На шулік полетів сизокрилий.

„Калавур!“ закричали кандзюби
І наїжили спини і чуби
Ще й ті кігті залізни розкрили, —
Та дарма! Не злякався сизокрилий.

За шулікою дер він шуліку
І роздер і пожер їх без ліку
І наклав ще високі копиці
Тої злої та лютої птиці.

А як став необмеженим паном
Над усім, над цілим птахостаном,
То настали такі там бенкети,
Як ніде ще, відколи планети...

Чи ти старець старий, чи ти молод,
В чрепаху дзюбак, ваче молот!
І серпами засіли у тілі
Пазурі-кігтяки Джугашвілі,
Не летять до небес жай-ворони,
Не роздроблюють пісні на тони,
Й соловейки маленькі і півні
Загибають разом у катівні.

Закурилася в полі дорога.
Закигикала чайка небога,
До дороги грудьми припадає,
Пил-дорогу крильми замітає.

Ой, чого ж бо ти, чайко, кигичеш?
Чи ти діток розшарпаних кличеш?
Чи до неба, до Бога волаєш?
Чи сама ти, що дієш, не знаєш?

Бенкетує орел, ле згаває,
Чорний ворон йому помагає,
І складають хвалебні пеани
Не роздерті, живі ще баяни,
А між ними і знатний Максим,
Горе-чайки незнатної син.

Гей, у царстві цариці Тамари
Виростають до неба чинари,
То чому ж, ой, чому, друже милий,
Не повис там орел сизокрилий?

ЯК НЕ ВІРИШ, ТО ПОЇДЬ
(На мел. „Та не так ще тюрми ті“)

Вправо глянути — тюрма,
Глянь наліво — друга.
Душу й тіло жак пройма,
Серце — чорна туга!

Та не так ще тюрми ті,
Ой, не так ще граги,
Як майстрі заплечних діл,¹
Як оті скурати.²

Та не віриш, брате мій.
Кажеш: „Пропаганда!“
Кажеш: „Сталіна цькує
Буржуазна банда“.

Як не віриш, то поїдь,
Щоб на власнім тілі
Міг ти, брате мій, відчуть
Кігті Джугашвілі.

Як не віриш, то поїдь...

А ми не татари:

Ми помолимося святій
Страдниці Варварі,
Щоб негайну смерть тобі
Випросила в небі,
Як майстрі заплечних діл
Візьмуться до тебе.

¹ „Мастер заплечных дел“ — історична назва московського слідчого, що катує в'язня при допиті.

² Малюта Скуратов — найбільший кат-опричник царя Івана Грозного.

І чи буде легка смерть,
Чи тяжкі страждання,
Заспіваємо тобі
„Надгробне ридання“.
І справимо парастас,
Коліва наварим,
Бо ти брат наш, як не як,
А ми не татари.

І простить тобі Господь
Вільні і невольні,
Особливо за слова
Твої божевільні.

А не зглянеться Господь,
Ні свята Варвара,
Як судилася тобі
Неминуча кара, —

То послухай, брате мій.
Ще одної ради.
Признавайся до всіх гріхів:
Правди чи неправди.

Не скривай, що ти шплагун,
Хоч не був ніколи;
Підпиши їм без ваги
Всенькі протоколи.

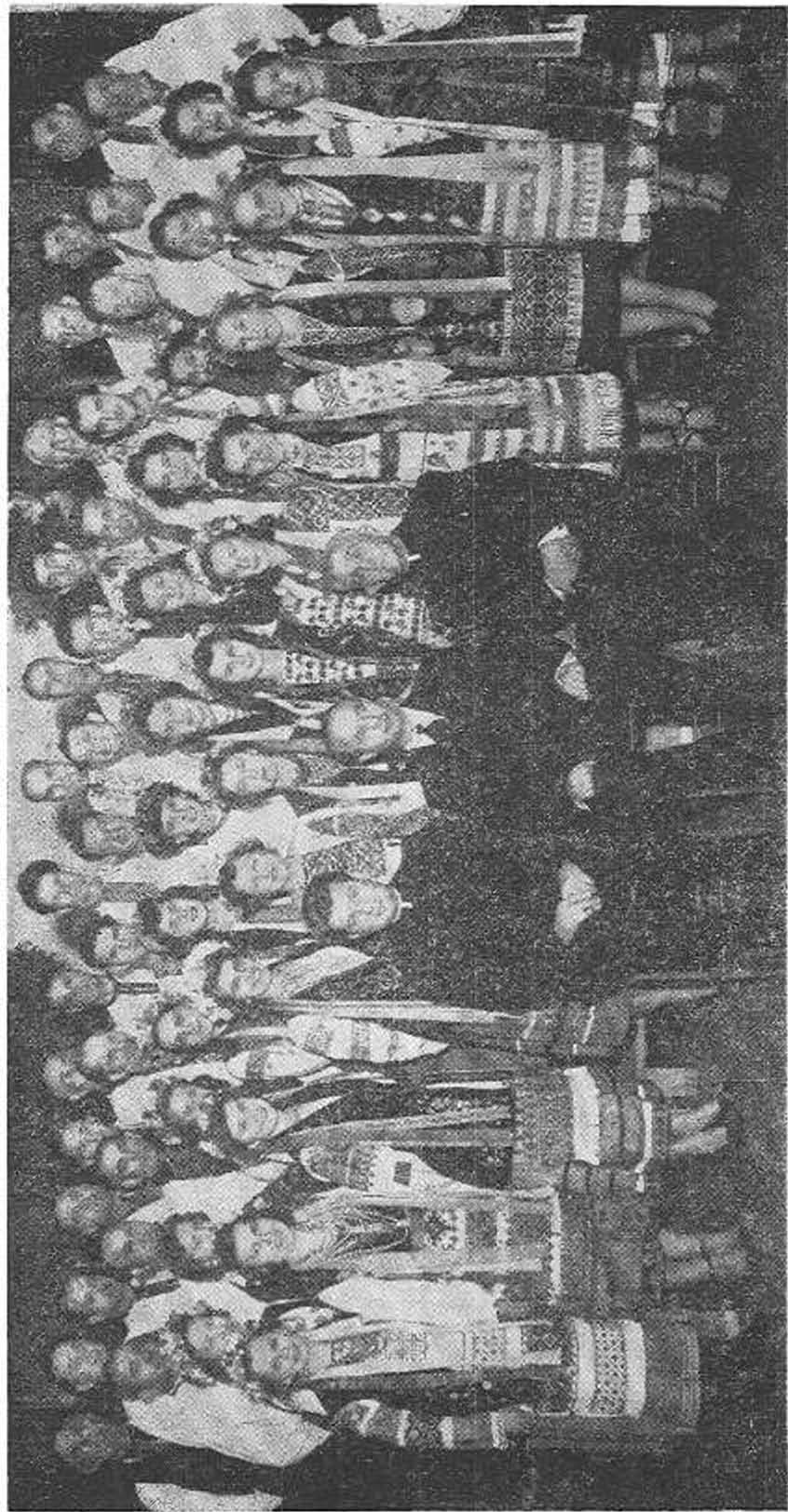
І щоб тічку вгонобить
Ту криваволабу,
Ти приий до діла всіх:
Батька, діда, бабу.

Чи pomoже це, чи ні.
Я не пророкую,
Може швидше заженуть
В потилицю кулю.

Передплачуйте єдиний український католицький щоденник

„А М Е Р И К А“

Адреса: „AMERICA“—817 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa.

ХОР БОЯН ЦРКВИ СВ. ЙОСАФАТА У РОЧЕСТЕР, Н. Й. СВЯТКУЄ СВОЄ 40-ЛІТТЯ

(Сидять від ліва до права: Впр. о. М. Волянський, директор хору К. Делерда й Впр. о. Йонкович)

Цілих 40 літ хор Боян при церкві св. Йосафата служив своїй церкві і своїй громаді — беручи участь у всіх релігійних і національних імпрезах пропаганди нашої церковної музики і нашої народної музики. У ювілейному році хор дає стоїть на висоті свого завдання. Між теперішніми членами хору є ще й сьогодні основники і перші члени „Бояна“. Це пл. Свєрида, Кучвій, Грайковський, ладі Кіценко, Терєбунка, Голєнко (голова хору), Шевчук, М. Шенчук й інші.

Олександр Климко

Серед доволі численної мистецької братії, яка опинилася по цей бік „залізної занавіси“, безперечно одно з перших місць займає маляр Олександр Климко.

Вже надовго перед другою світовою війною О. Климко, лоборюючи тяжкі життєві умовини українського студента (О. Климко, поза малярськими студіями, скінчив архітектуру з дипломом інженера), здобув собі голосне ім'я мистецькою картиною „Бій під Крутами“. Большевики, захопивши його в 1939 р. у Львові, вивезли на схід. Доля його невідома. „Бій під Крутами“ був дуже поширений у Галичині в репродукціях, тож і зрозуміло, що О. Климко, молодий ще тоді маляр, здобув скоро серед мистецького українського світу певний і твердий ґрунт. Та ще тільки „Бій під Крутами“ поставив мистця, як то кажуть, „на ноги“. Вже перед тим, О. Климко бере участь у мистецьких виставах АНУМ у Львові, працює як графік в українських видавництвах, співпрацює постійно як карикатурист українських гумористичних журналів.

Перед навалою червоної орди, мистець О. Климко, як і багато інших свідомих Українців, кидає рідний Львів, і скитальчим шляхом подається на Захід. Його дорога у світ прикрашена цілим рядом незаперечних успіхів, які чимало причинилися до піднесення

світової opinii про українське малярство. За проектом О. Климка, Міжнародний Комітет жертв німецьких кадетів, збудував у м. Вбензес в Австрії великий пам'ятник, який засвідчить на все про глибоке відчуття мистця до трагедії поневоленої людини. Краса Альп захоплює мистця. Альпейські полозини, „альми“, починаються до того, що мистець О. Климко малює цілий ряд картин, які прикрашують сьогодні стіни бувшого цісарського замку в Лянґбад. Картини ті закупив для замку австрійський уряд.

Кінець війни застає мистця в Італії. З повним запалом віддається мистець дальшим студіям пізнає джерела творчості італійських малярів не з підручників, але з церковних фресків, з монументальних пам'ятників середньовіччя, з музейних збірок і з зустрічі з сучасними італійськими мистцями. Невсилуша праця О. Климка дає скоро вислід. Після виїзду до Англії, О. Климко малює вісім образів для гр.-катол. церкви в Лондоні і цілий ряд портретів знатних Англіїців. Його праці скоро привернули увагу мистецького світу Англії. Мистця запрошують виконати декорації в театрі в Манчестері, а згодом він підписує контракт на виконання декорацій до фільми „Орхідеї місс Бландес“.

О. Климко: Портрет дружини кустоша Національного Музею в Аргентині

Дальший „постій“ мистця - це Аргентина. Пальми Південної Америки не дають однак кожному мистцеві того, чого він сподівається. Здобути собі вступ у мистецьке середовище тут не так легко, тож і не кожному це вдається. Климко однак має вже певного рода „світову марку“. Після приїзду до Буенос Айресу працює в

національному театрі „Сервантес“. Тут малює декорації до кількох вистав цілого сезону, дитячий столичний театр пишеться куртиною з прізвиськом О. Климко. Аргентинська преса підчеркує мистецькі вартості О. Климка. Це дає йому доступ до мистецької праці в іншій діяльності. Великі міжнародні компанії запрошують його

го малювати декорації-панно, триптихи і т. д., а Національний Музей у Буенос Аїрес запропонував постійну співпрацю. О. Климко малює портрет дружини куратора Національного Музею, дістаючи водночас замовлення на цілий ряд портретів від знатних кастильських родин.

На скитальщині, як колись на Рідних Землях, не занедбує ділянки карикатури. Співпрацює з

„Осі“, а по приїзді до Буенос Аїрес співпрацює постійно від першого числа в журналі гумору й сатири „Мітла“.

Климко крокує впевнено до нових осягів, здобуваючи собі мистецьке вдоволення, а для українського імення — розголос. Та осяги однак не „запаморочують“ мистця. Він незвичайно скромний, привітний, як кожний справжній мистець.

Українська Музична Студія

ЗОЯ МАРКОВИЧ

Директор Української Музичної Студії у Філадельфії

Вже другий рік існує Українська Музична Студія, яка вже встигла вивести два пописових концерти, на яких ми побачили великий музичний ріст учнів. Українська Музична Студія, це фахова школа з вивченням теорії та історії музики. По закінченні Студії учень дістає повну середню музичну освіту та набуває кваліфікації педагога середніх музичних шкіл. Наука в Студії розрахована на 10 літ. Українська Музична Студія під вмілим керівництвом проф. Зої Маркович має багато учнів: дітей та дорослих. Студія має високо кваліфікованих педагогів. Зоя Маркович покінчила Київську Консерваторію в 1939 р., була педагогом Музичної десятилітки при Київській Консерваторії та належала до спілки українських композиторів у Києві. На еміграції п. Зоя Маркович була директором музичної школи у Австрії (Тироль).

Вічна Їм Пам'ять!

За минулий рік "Провидіння" втратило 119 членів. Старші й молодші, піоніри-основники й недавні ще члени нашої організації — відійшли від нас у Всевишнім призначений для них інший світ. Лишили свої дорогі родини, своє рідне "Провидіння", свій нарід на опіку Божу й нас, живих братів і сестер їх і по крові, і по вірі, і по організації. Нехай добра пам'ять про них і вдячність їм за їх добрі діла для нашої організації залишиться між членами "Провидіння" навіки.

1950

Бж. п. Член	Відділ	Місцевість	Вступив	Помер
Попик Микола	3	Джерзі Ситі, Н. Дж.	1943	12 листопада
Завойський Михайло	52	Кемден, Н. Дж.	1918	27 листопада
Крисків Олена	56	Редінг, Па.	1920	12 грудня
Білик Дмитро	32	Бруклін, Н. Й.	1922	14 грудня
Берно Василь	50	Перт Амбой, Н. Дж.	1919	15 грудня
Бамбурак Юрій	74	Картерет, Н. Дж.	1925	19 грудня
Крайовський Іван	12	Рочестер, Н. Й.	1916	23 грудня
Суха Марія	135	Найлс Огайо	1924	28 грудня
Гнатко Юлія	86	Сиракюз, Н. Й.	1917	28 грудня
Кулига Фанні	136	Вилкс Бері, Па.	1919	28 грудня
Тарас Тенла	65	Палмертон, Па.	1924	29 грудня

1951

Магзовський Іван	144	Філадельфія, Па.	1922	4 січня
Кміцінський Іван	96	Дітройт, Мич.	1916	5 січня
Гардиш Андрій	103	Мт. Кармел, Па.	1916	9 січня
Гришко Іван	17	Аллентаун, Па.	1920	13 січня
о. Кузік Михайло	86	Сиракюз, Н. Й.	1914	14 січня
Мицак Михайло	83	Літсдейл, Па.	1920	18 січня
Кіс Розалія	144	Філадельфія, Па.	1937	20 січня
Гуг Іван	3	Джерзі Ситі, Н. Дж.	1919	21 січня
Романюк Пелягія	11	Філадельфія, Па.	1915	23 січня
Падох Панно	18	Нортгемптон, Па.	1926	25 січня
Марфут Прокіп	95	Ст. Луїс, Мо.	1916	27 січня
Горбин Катерина	50	Перт Амбой, Н. Дж.	1924	2 лютия
Матвієць Катерина	133	Елізабет, Н. Дж.	1924	3 лютия
Дикун Павло	156	Юніонтаун, Па.	1926	7 лютия
Сернуква Іван	5	Філадельфія, Па.	1943	13 лютия
Мельник Марія	80	Бервин, Па.	1923	16 лютия
Лядин Іван	206	Нью Йорк, Н. Й.	1949	17 лютия

Бл. п. Член	Віddіл	Місцевість	Вступив	Помер
Глива Антін	93	Ансонія, Конн.	1937	18 лютня
Жуковський Андрій	55	Шикаго, Ілл.	1950	20 лютня
Михальський Онисько	13	Порт Джарвис, Н. Й.	1923	20 лютня
Калинович Іван	2	Нюарк, Н. Дж.	1941	25 лютня
Бохонюк Анастасія	24	Хартерет, Н. Дж.	1926	25 лютня
Ружицький Степан	81	Бейон, Н. Дж.	1924	1 березня
Красій Юлія	5	Філадельфія, Па.	1927	2 березня
Бидлак Пелягій	111	Гартфорд, Конн.	1926	3 березня
Сондова Анна	96	Дітройт, Миш.	1921	5 березня
Мурдза Микола	121	Ембрідж, Па.	1921	9 березня
Мінльо Яосиф	34	Люзерн, Па.	1946	11 березня
Плятош Яосиф	111	Гартфорд, Конн.	1918	18 березня
Юра Марія	94	Боффало, Н. Й.	1916	19 березня
Цап Катерина	22	Сейр, Па.	1917	21 березня
Фучило Яків	13	Порт Джервис, Н. Й.	1923	23 березня
Мерезювич Василь	46	Асторія, Н. Й.	1919	24 березня
Демчишин Михайло	3	Джерзі Сіті, Н. Дж.	1915	25 березня
Купчик Іван	81	Найзер, Па.	1921	27 березня
Карпінський Іван	131	МекКізпорт, Па.	1918	27 березня
Пронко Василь	54	Пеквіл, Па.	1922	29 березня
Гордош Юлія Ю.	65	Палмертон, Па.	1915	30 березня
Цалик Василь	49	Патсвіл, Па.	1924	30 березня
Солоп Лаврик	39	Сентралія, Па.	1934	2 квітня
Дунік Дмитро	84	Кайзер, Па.	1920	3 квітня
Гураль Олекса	74	Хартерет, Н. Дж.	1915	8 квітня
Пішак Тимотей	12	Рочестер, Н. Й.	1915	13 квітня
Кривіцький Станислав	162	Гемтрек, Миш.	1915	14 квітня
Савчук Юрій	23	Пітсбург, Па.	1917	17 квітня
Лямич Антін	79	Кінгстон, Па.	1917	23 квітня
Тарнавська Ева	11	Філадельфія, Па.	1929	23 квітня
Кухта Анна	72	Елизабет, Н. Дж.	1918	24 квітня
Головчак Яків	102	Колеср, Па.	1916	2 травня
Будняк Карпо	50	Порт Амбой, Н. Дж.	1924	7 травня
Ганкович Михайло	81	Бейон, Н. Дж.	1925	14 травня
Масляний Семен	112	Манчестер, Н. Й.	1914	14 травня
Барагура Параскевія	90	Чесапін Сіті, Мд.	1916	18 травня
Дика Марія	33	Монсен, Па.	1914	19 травня
Шкіринець Іван	131	МекКізпорт, Па.	1925	20 травня
Тохарський Петро	19	Вілмердінг, Па.	1919	22 травня
Олійник Іван	109	Філадельфія, Па.	1916	24 травня
Бояновська Марія	130	Бейон, Н. Дж.	1924	25 травня
Хлиста Тарас	82	Джанстаун, Па.	1950	28 травня
Герман Марта	183	Плейнс, Па.	1924	29 травня
Процько Розалія	91	Вест Гейзелтон, Па.	1917	29 травня
Шавинський Петро	108	Стемфорд, Конн.	1916	31 травня
Дуні Іван	103	Мт. Кармел, Па.	1921	2 червня
Бубелля Анна	101	Бейон, Н. Дж.	1919	3 червня
Кравців Лев	201	Ню Йорк, Н. Й.	1949	4 червня

Бл. п. Член	Відділ	Місцевість	Вступив	Помер
Ярмолюк Павло	121	Ембрідж, Па.	1928	8 червня
Кудлик Дмитро	95	Ст. Луїс, Мо.	1916	18 червня
Салук Євген	157	Джерзі Ситі, Н. Дж.	1944	19 червня
Гурняк Іван	135	Найлс, Огайо	1919	19 червня
Івашко Розалія	144	Філадельфія, Па.	1926	25 червня
Сінанець Розалія	86	Сиракюз, Н. Й.	1917	30 червня
Вецко Юлія	54	Ленвіл, Па.	1927	13 липня
Бирда Пеллія	138	Нентікс, Па.	1919	19 липня
Крайовський Антін	18	Нортгемптон, Па.	1923	22 липня
Цурновський Януарій	144	Філадельфія, Па.	1927	29 липня
Перів Михайло	55	Шикаго, Ілл.	1936	1 серпня
Прокопів Анна	12	Рочестер, Н. Й.	1943	2 серпня
Луцацій Юрій	73	Філадельфія, Па.	1918	3 серпня
Корчаківський Яків	202	Нью Гейвен, Конн.	1950	5 серпня
Комернік Іван	3	Джерзі Ситі, Н. Дж.	1924	8 серпня
Бесідка Тереса	30	МенАду, Па.	1922	9 серпня
Михальчик Антін	31	Нентікс, Па.	1919	9 серпня
о. Склякович Степан	99	Білінг, В. Вір.	1938	17 серпня
Курмич Андрій	80	Барвін, Па.	1917	19 серпня
Козюба Катерина	20	МенКіспорт, Па.	1920	28 серпня
Пішнак Анна	118	Обурн, Н. Й.	1920	25 серпня
Дубик Іван	109	Філадельфія, Па.	1932	26 серпня
Швайничик Марія	183	П'ехіз, Па.	1929	27 серпня
Степчук Параска	18	Нортгемптон, Па.	1925	1 вересня
Яриняк Василь	177	Вунсакет, Р. Ай.	1950	2 вересня
Сронг Михайло	27	Ормрод, Па.	1921	2 вересня
Свініцька Павліна	157	Джерзі Ситі, Н. Дж.	1937	4 вересня
Шутяк Олена	125	Сисек Ран, Па.	1921	7 вересня
Литвин Юрій	135	Найлс, Огайо	1924	9 вересня
Поточняк Катерина	24	Каррет, Н. Дж.	1917	10 вересня
Цицик Марія	52	Кемден, Н. Дж.	1924	17 вересня
Бубняк Теодор	22	Сейр, Па.	1914	29 вересня
Буланова Дарія	201	Нью Йорк, Н. Й.	1951	9 жовтня
Хомин Євдокія	12	Рочестер, Н. Й.	1935	17 жовтня
Баралецький Матвій	50	Перт Амбой, Н. Дж.	1918	23 жовтня
Балавич Анна	1	Нью Йорк, Н. Й.	1936	8 листопада
Сирко Антін	40	Аліквіппа, Па.	1924	12 листопада
Макара Марія	172	Патсвіл, Па.	1926	13 листопада
Демків Михайло	202	Нью Гейвен, Конн.	1951	14 листопада
Вороблевська Текля	22	Сейр, Па.	1933	15 листопада
Синьович Агафія	209	Лорейн, О.	1950	17 листопада
Зеліско Ксеня	55	Шикаго, Ілл.	1941	28 листопада

EUGENE S. ROHACH
I N S U R A N C E

75 SOUTH ORANGE AVENUE

South Orange, N. J.

Phone: MArket 7-1392

ROHACH REALTY CO., INC.

Real Estate and Insurance Service

Mortgage - Accounting - Income Tax - Notary Public

932 N. Franklin St.

Philadelphia 23, Pa.

УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ДІЄЦЕЗІЯ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

Іх Ексцеленція ВПРЕОСВ. КИР КОНСТАНТИН БОГАЧЕВСЬКИЙ, Д-Р СВ. БОГОСЛ.,
Апостольський Екзарх для Українців Католиків у Злучених Державах,
Титулярний Єпископ Амізу, Асистент Папського Трону і Римський Граф.
Residence 705 Medary Avenue, Philadelphia 26, Pa.
Office: 815 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa. Tel.: MArket 7-0143

Іх Ексцеленція ПРЕОСВ. КИР АМБРОЗ СЕНИНИН, ЧСВВ.
Тит. Єпископ Майни, Єпископ-Помічник, Генеральний Вікарій.
Ukrainian Catholic Seminary, 161 Glenbrook Road, Stamford, Conn.
Telephone: Stamford 4-6010

Віце-Канцлер: Всев. о. Д-р Платон Корниляк
815 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa.

Секретар: Всеч. о. Мирослав Харина
2236 Orthodox St., Frankford, Pa.

Офіціал: Всеч. о. Василь Лар
11 May St., Ansonia, Pa.

ДІЄЦЕЗАЛЬНІ СВЯЩЕНИКИ

ADAMIAK LEO, 326 W. Rayen Ave., Youngstown, Ohio, Phone 4-5820.
ANDRUSHKIW VLADIMIR, Very Rev., 420 N. 7th St., Scranton, Pa. Phone 8523
ATAMANIUK JOSEPH, 42 Barnt Ave., Trenton, N. J. Phone 5-8505
ATAMANIUK THEODOSIUS, 42 Barnt Ave., Trenton, N. J. Phone 5-8505
BABAK NICHOLAS, Very Rev., Ukrainian Catholic Seminary, Clovelley Road,
Stamford, Conn., Phone 4-6010
BACHTALOVSKY Eugene, 107 N. River St., Sayre, Pa. Phone: TEmple 2054
BACHYNSKY STEPHEN, 242 N. Mill St., St. Clair, Pa. Phone 4172
BACHYNSKY ZENOBIUS, 315 E. 158th St., Bronx 51, N. Y.
BADAN JOSEPH, 135 River St., Olyphant, Pa. Phone 1160
BALANDIUK STEPHEN, Very Rev., 23 Walnut St. Hartford, Conn. Phone 5-7823
BARANETZKY NICHOLAS, 66 Walnut St., Stowe, Pa. Phone POTTstown 1366W
BARANOWSKY PETER, 29 Clinton St., New York, N. Y.
BARANOWSKY PETER, 3 Elmhurst Ave., Albany, Colonie, N. Y.
BARTOSZ EUGENE, 3 Elmhurst Ave., Albany, Colonie, N. Y.
BARYLAK THOMAS, 316 N. Law St., Allentown, Pa. Phone 4-6598
BATZA JOSEPH, Very Rev., 104 S. Wilbur Ave., Syracuse, N. Y. Phone 4-5109
BENYO BASIL, 1120 Dolmaz St., St. Louis, Mo. Phone GARfield 1149
BERDAR CONSTANTINE, 2511 — 3rd Ave., Los Angeles, Cal. Phone: PA 2387
BILANYCH JOHN, 706 Warren St., Berwick, Pa. Phone 3172
BLOSOKIRKA LEO, 115 Wilker St., Aliquippa, Pa. Phone 947
BILYNSKY WALTER, 42 Van Buren St., Passaic, N. J. Phone PRescott 7-0230
BLAWATSKY JOHN, 427 Pine St., Philadelphia, Pa. Phone LOMbard 3-7024
BLAZEJOWSKY DMYTRO, 518 Virginia St., St. Joseph, Mo. Phone 8-1187
BOBERSKY MICHAEL, Route 1, Belfield, N. D., Phone 5016
BOBYOCK JOHN, 812 Huey St., McKeesport, Pa. Phone 2-0923
BOCHNEWICH MICHAEL, 833 — 9th St., Ford City, Pa. Phone 62-9311
BODNAR EUGENE, 2426 Winfield Way, N.E., Canton 5, Ohio
BODNAR ROMAN, 113 Sugar Loaf St., South Decrtfield, Mass, Phone 86
BOHATIUK THEODORE, 1343 Newport Ave., Northampton, Pa. Phone 665
BORSA ANTHONY, 123 Park St., New Haven, Conn. Phone 8-0388
CEHELSKY EUGENE, 1708 E. 3rd St., Bethlchem, Pa. Phone 8-3154
CHAPELSKY LEO, 347 Grier Ave., Elizabeth, N. J. Phone 2-8823
CHARYNA MYROSLAV, 2236 Orthodox St., Frankford, Pa. Phone JE 3-7968

CHAWS PETER, St. Josaphat's Seminary, 201 Taylor St., N.E. Washington, D.C.
 CHAYKOWSKY JOSEPH, 15 Hinchey Ave., Lancaster, N. Y. Phone RE 6018
 CHEHANSKY STEPHEN, 1343 Newport Ave., Northampton, Pa. Phone: 665
 CHERVINSKY JOHN, 2700 Main St., Glastonbury, Conn. Phone 3-7294
 CHLYSTUN ANDREW, 635 N. River St., Wilkes Barre, Pa. Phone 3-1281
 CHOMKO STEPHEN, 816 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa. Phone LO 3-2459
 CHREPTA STEPHEN, Ukrainian Catholic Seminary, Clovelly Rd., Stamford
 DANYLCHUK RUSSELL, 337 E. Main St., Carnegie, Pa. Phone 4930
 DANILOVICH MYRON, 2361 S.W. 18th St., Miami, Fla. Phone 48-5702
 DASHO STANISLAUS, St. Mary's Church, Cor. 13th & 1st Sts., Madison, Ill.
 Phone TRi City 6-6875
 DE BOER JACOB, St. Joseph's Home for the Aged, Sloatsburg, N. Y. Phone 3-2378
 DERESH NICHOLAS, 24 Pulaski St., Amsterdam, N. Y. Phone: 4536
 DOROHOVICH JOHN, 472 Emmet St., Phoenixville, Pa. Phone 3938
 DOWHOWICH VLADIMIR, 175 Horseheads Blvd., Elmira Heights, N. Y. Phone
 Elmira 7666
 DUBYCKY GEORGE, 438 W. Pine St., Mahanoy City, Pa. Phone 452J
 DURBAK SAVA, 511 Roberts St., Utica, N. Y.
 DURBAK TARAS 2108 — 20th Ave., Altoona, Pa. Phone 3-4553
 DYKY ROMAN, 1 Lemon St., Salem, Mass. Phone 4547
 DZYZDORA BASIL, 430 N. 7th St., Scranton, Pa. Phone 8523
 FEDASIUK DMYTRO, 188 Wayne St., Perth Amboy, N. J. Phone 4-0767
 FEDELSH VLADIMIR, 185 Abel St., Akron, Ohio. Phone: BLackstone 5902
 FEDDISH BASIL, 37 Warren St., Staten Island, N. Y. Phone Gibraltair 2-2555
 FEDORCHUK PETER, Ukrainian Catholic Seminary, Clovelly Rd., Stamford
 FETZKO SIMEON, 109 S. 7th St., S.S. Pittsburgh, Pa. Phone HEMlock 1-2531
 FISANICK NICHOLAS, 240 Center St., Nanticoke, Pa., Phone 1243
 GABRO JAROSLAV, 188 Wayne St., Perth Amboy, N. J. Phone 4-0767
 GALYSH JOSEPH, 394 Blackstone St., Woonsocket, R. I. Phone 2733
 GIL MARK, St. Nicholas Church, Great Meadows, N. J. Phone 9008
 GRASKOW PAUL N., 526 W. Rayen Ave., Youngstown, Ohio, Phone: 4-5820
 GRESKO DIMITER, Very Rev., 2280 W. 7th St., Cleveland, O. Phone TO 1-2176
 GULYN DEMETER, 685 Broadway, Fall River, Mass. Phone 3-2353
 GULAY CONSTANTINE, 2711 Richies St., Portsmouth, Ohio
 GUMOWSKY BASIL, 29 S. 2nd St., Hudson, N. Y. Phone 6-7441
 HALUSHKA IGNATIUS, Very Rev., 1013 Gaskill Ave., Jeanette, Pa. Phone 1849R
 HANAS ROMAN, 45 S. 2nd St., Frackville, Pa. Phone 777
 HANIAK JOSEPH, 114 S. Chestnut St., Shenandoah, Pa. Phone 2-0809
 HARASYMCHUK PETER, 868 Howard Ave., New Haven, Conn. Phone SP 6-1274
 HARCHISON PAUL, 132 Washington St., Auburn, N. Y. Phone 2-5573
 HAWRYLYSHYN ELIAS, 18 Watson St., Pittsfield, Mass. Phone 6798
 HNATYSHAK GEORGE, 28 Bridge St., St. Johnsville, N. Y. Phone 4581
 HOLOWINSKY BASIL, 1623 Cayuga St., Phila., Pa. Phone GLadstone 5-2416
 HOLOWINSKY MYRON, 160G Kenneth Ave., Arnold, Pa. Phone New Kensington
 879
 HORODECKY STEPHEN, 1063 E. Steward St., Flint, Mich. Phone 4-1400
 HOTRA STEPHEN, 43 Rittenhouse St., Simpson, Pa. Phone Carbondale 948
 HRABEC VLADIMIR, SS. Peter & Paul Church, Wilton, N. D. Phone 5761
 HRYNUCK STEPHEN, Very Rev., 135 River St., Olyphant, Pa. Phone 1160
 ILEWYCH NICHOLAS, 309 North St., Keiser, Pa.
 IWACHIW PAUL, Very Rev., Ukr. Catholic Seminary, Clovelly Rd., Stamford
 IWANCHUK SIMEON, 91 Willard St., Providence, R. I.
 IZAK BOHDAN, 160 N. 5th St., Brooklyn, N. Y. Phone EVergreen 8-5634
 JUCHNOWICH LEONTIN, 329 Marguerite Ave., Wilmerding, Pa. Ph. Valley 5441
 KABAROWSKY PETER, 833 — 9th St., Ford City, Pa. Phone: 9311
 KACHMAR WALTER, 190 Ontario St., Cohoes, N. Y. Phone CEDar 7-0535
 KALYNYCH THEOPHIL, 312 — 6th Ave. N.E., Minneapolis, Minn. Phone BR 1842
 KANDA GREGORY, Very Rev., 147 N. Centre St., Frackville, Pa. Phone 1398
 KARMAZYN VLADIMIR, 945 Park Ave., Muskegon Heights, Mich. Phone 31-107
 KAWOLA MICHAEL, 210 W. Blaine St., McAdoo, Pa. Phone 790
 KEKISH YAROSLAV, 114 S. Chestnut St., Shenandoah, Pa. Phone 2-0809
 KINDEY MICHAEL, 109 S. 7th St., SS. Pittsburgh, Pa. Phone HEMlock 1-2531
 KIRZECKY STEPHEN, 111 W. Green St., Nanticoke, Pa. Phone 560
 KLEPARCHUK STEPHEN, 405 Monroe St., Passaic, N. J.
 KLOS BASIL, 29 Chestnut St., Yonkers, N. Y. Phone 3-0209

KNAPP STEPHEN V., 1606 Kenneth Ave., Arnold, Pa. Phone New Kensington 879
 KOBRYN ALEX, 1820 Fleet St., Baltimore, Md.
 KOCABA THEODORE, 175 Horseheads Blvd., Elmira Heights, N. Y. Phone 7666
 KOCHERZUK JULIAN, 85 — 12th Ave., Newark, N. J.
 KOCIUMAKA ROMAN, 131 Beech St., Mount Carmel, Pa., Phone 325
 KOLTUTSKY MICHAEL, 101 Lehigh Ave., Palmerton, Pa. Phone 3240
 KORCHYNSKY VLADIMIR, 20 Pleasant St., Colchester, Conn. Phone 2069
 KOSTYK JOSEPH, 400 East 106th St., New York, N. Y.
 KOWAL VLADIMIR, 330 Campbell Ave., Barnesboro, Pa. Phone 344
 KOWALSKY ONURREY T., P.O. Box 205, Kamey, Pa. Phone Houtzdale 2065
 KOZORIZ VLADIMIR, 54 Walnut St., Manchester, N. H. Phone 2-0034
 KROCHMALNY ALEXANDER, 406 — 6th St., Ambridge, Pa. Phone 6-2262
 KRUCHOWSKY STEPHEN, 160 N. 5th St., Brooklyn, N. Y. Phone EV 8-5634
 KRUPA ROMAN, 502 S. 7th St., Reading, Pa. Phone 3-3925
 KUCHER MARIAN, 104 S. Wilbur Ave., Syracuse 4, N. Y. Phone 4-5109
 KUCHMA ANTHONY, 608 — 9th St., New York 9, N. Y.
 KUCIL ROMAN, 327 Hudson Ave., Rochester 3, N. Y.
 KULMATYCKY DENNIS, 131 Prospect Ave., Ludlow, Mass. Phone 2024
 KULYNYCH MICHAEL, Box 123, Gorham, N. Dak.
 KUZMA ANDREW, 137 Straight St. N.W., Grand Rapids, Mich. Phone GL 6-6635
 KUZMAK MICHAEL, Clearwater, Fla.
 LAR BASIL, Very Rev., 134 Clifton Ave., Ansonia, Conn. Phone 4-3895
 LAZAR JOHN, 4091 Clippert Ave., Detroit 10, Mich. Phone TAsimoo 6-7189
 LEBEDOWYCH JOHN, 871 N. 24th St., Phila. 30, Pa. Phone FRemont 7-3863
 LESKIW PETER, 312 — 6th Ave., Minneapolis, Minn. Phone BRidgeport 1842
 LEWYTSKY THEODORE, 135 Greenwich Ave., Stamford, Conn.
 LEVITZKY VLADIMIR, 204 Olivia St., McKees Rocks, Pa. Phone FEderal 1-5605
 LISCHYNSKY LEO, 24 Pulaski St., Amsterdam, N. Y. Phone 4536
 LITWAK JOHN, 308 Fillmore Ave., Buffalo, N. Y. Phone CLevland 7566
 LIZAK NICHOLAS, P.O. Box 203 Centralia, Pa. Phone ASHland 678J1
 LOBODYCH ROMAN, Very Rev., 201 Taylor St. N.E., Washington 17, D. C.
 LONKEWYCH ALEXANDER, 1770 Ridge Rd., E. Rochester, N. Y. Phone CU 0592R
 LOTOWYCZ VLADIMIR, Very Rev., 69 Grand St., Jersey City, N. J. Phone
 Bergen 4-0948
 LUBACHIVSKY MYROSLAV, 2280 W. 7th St., Cleveland, O., Phone TOWer 1-2176
 LUCIW ALEX, 2424 Poplar St., Philadelphia 30, Pa.
 LUCYSHYN JOHN, 165 E. Ludlow St., New York, N. Y.
 LUKASHEWYCH JOSEPH, 303 N. Shamokin St., Shamokin, Pa. Phone 2499
 LUKOMSKY ANTHONY, 2523 W. Thomas St., Chicago, Ill. Phone ARmitage 6-5818
 LYPYN PETER, 6339 Dicks Ave., Philadelphia, Pa. Phone: SARatoga 7-5329
 MACELUCH EUGENE, 820 Pond View, Riverhead, N. Y. Phone N. 2766
 MAKSYMEC BASIL, 240 Center St., Nanticoke, Pa. Phone 1243
 MAKUCH BASIL, 831 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.
 MALANIAK STEPHEN, 24 E. 25th St., Bayonne, N. J. Phone FEderal 3-3697
 MANASTERSKY EMIL, Ukr. Catholic Seminary, Clovelly Rd., Stamford, Conn.
 MANIOSKY BASIL, 524 S. Wolfe St., Baltimore, Md. Phone ORleans 7557
 MARTYNIUK MICHAEL, 190 Ontario St., Cohoes, N. Y. Phone CEdar 7-0535
 MELNYCHUK PETER, 406 — 6th St., Ambridge, Pa. Phone 6-2262
 MELNYK ANDREW, 818 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa.
 MILANICH SIMEON E., 24 Burd Ave., Upper Darby, Pa.
 MOCHNACKY STEPHEN, 704 E. 8th St., Chester, Pa.
 MUDRY LUBOMYR, 117 Greenfield Rd., Mattapan, Mass. Phone CU 6-0775
 MYCHAJLIW JOHN, 1608 E. 3rd St., Bethlehem, Pa.
 MYCHAJLIW MAKAR, 31 So. 9th Ave., Manville, N. J.
 MYHAL BASIL, 5011 Wesson St., Detroit, Mich.
 MYHOCKY DMYTRO, 299 East 8th St., New York, N. Y.
 MYSCHYSHYN MIROSLAV J., 339 — 22nd St., Main P.O. Box 152, Niagara
 Falls, New York
 NAHAYEVSKY ISIDORE, 2221 So. 7th St., Camden, N. J. Phone EMerson 5-1216
 NAZAREVICH ANDREW, 40 Carey Hill, Willimantic, Conn. Phone 3-5031
 NESEWICH JOSEPH, 29 Chestnut St., Yonkers, N. Y., Phone 3-0209
 OBUSHKEWYCH VLADIMIR, 719 Brown St., Phila., Pa. Phone LOMBard 3-3059
 OLEKSIUK JOHN, 17 Blake St., Pawtucket, R. I.
 OLEKSIW MICHAEL, 260 Pole St., Harvey's Lake, Pa.
 OLEKSIW PETER, 30 Hansen Ave., Lyndora, Pa. Phone 2-5520

OLESZ BOHDAN, 212 E. Main St., Glen Lyon, Pa. Phone 6382
 ONUFERKO ANTHONY, 2531 Olive St., Philadelphia 30, Pa.
 ONUFERKO JEREMIA, 2524 N. Mill St., St. Clair, Pa. Phone 5235
 ORYSZKEWYCH JOHN D., 204 Miller St., Latrobe, Pa. Phone 2281
 OSIDACH BOHDAN, 606 Maple Ave., Johnstown, Pa. Phone 7-8601
 OSTAPOWYCH BOHDAN, 67 Lynn St., Lackawanna, N. Y. Phone WO 6182
 OSTASH BASIL, 132 Washington St., Auburn, N. Y. Phone 2-5573
 PANASTUK JOSEPH, S. Jefferson Rd., Whippany, N. J. Phone 8-0663W
 PASHKOWSKY VLADIMIR, 131 N. Beech St., Mount Carmel, Pa. Phone 325
 PASICHYNSKY YAROSLAV, 74 N. Laurel St., Hazleton, Pa. Phone 4681
 PASKA WALTER, 2311 Grayling Ave., Hamtramck, Mich. Phone TRinity 5-3109
 PAWLOWYCH ZENON, 1605 Forsythe St., Pittsburgh 12, Pa.
 PAZDREY GEORGE, 871 N. 24th St., Philadelphia 30, Pa. Phone FRemont 7-3863
 PELECHATY PETER, 147 N. Centre St., Frackville, Pa. Phone 1398
 PELENSKY IHOR G., 35 Allen St., Terryville, Conn. Phone BRistol 7588
 PELENSKY LEO R., 721 Roosevelt Ave., Carteret, N. J. Phone 1-7678
 PELLICH VLADIMIR, 3235 Charleston Ave., Lorain, Ohio. Phone 7-4814
 PETRIVSKY VLADIMIR, 330 Campbell Ave., Barnesboro, Pa. Phone 344
 PIDZARKO JOHN, 4091 Clippert Ave., Detroit, Mich. Phone Tashmoo 6-7189
 PLEKON MIRON, P. O. Box 148, Chesapeake City, Md.
 POBUTSKY STEPHEN, 303 N. Shamokin St., Shamokin, Pa. Phone 2499
 PODOLAK PETER, 1907 Eastern Ave., Baltimore 31, Md.
 PONJATISHIN PETER, Box 1004, Dawson, Pa. Phone Dawson 3593
 POSPISHILL VICTOR, 816 N. Franklin St., Phila. 23, Pa. Phone LOmbard 3-2459
 PROKOPOWYCH JOHN, 511 Roberts St., Utica, N. Y.
 PRYSHLAK, THEODORE, 135 River St., Olyphant, Pa. Phone 1160
 PRYTULAK NICHOLAS, 26 Allen St., Passaic, N. J.
 PYLYPEC VLADIMIR, 3419 -- 12th St., N.E., Washington, D.C. Phone LA 6-7447
 PYRIH MICHAEL, 1926 N. 8th St., Philadelphia 22, Pa.
 QUARTUCCI SAMUEL, 134 Clifton Ave., Ansonia, Conn. Phone 4-3895
 RABIJ VLADIMIR, 352 East 9th St., New York, N. Y.
 REDKEWYCH AMBROSE, P.O. Box 205, Ramey, Pa. Phone Houtzdale 2065
 REYNAROWYCH JOSEPH, 563 George St., New Haven, Conn. Phone SP 6-1959
 ROMANOVICH NESTOR E., 321 -- 4th St., West Easton, Pa. Phone EAston 2-4266
 ROZKO VLADIMIR, 133 Walnut St., Rossford, Ohio, Phone WALbridge 4422
 RUDAKEWICH ANDREW, Box 225, Millville, N. J.
 SALUK LUKE, 209 W. Chestnut Hill Ave., Phila., Pa. Phone WI 7-8067
 SAS YAWORSKY JOSEPH, P. O. Box 561, Abbeville, La.
 SEREDOWYCH BASIL, 816 N. Franklin St., Phila. 23, Pa. Phone LOmbard 3-2459
 SHALOKA JOSEPH, 69 Grand St., Jersey City, N. J. Phone BERgen 4-0948
 SHARANOWYCH EMIL, 4123 Clippert Ave., Detroit, Mich. Phone TA 5-5642
 SHARY JOSEPH, Ukrainian Catholic Seminary, Clovelly Rd., Stamford, Conn.
 SHESHOWYCH JOHN, 12080 Klinger St., Detroit, Mich.
 SHEREMETA BASIL, 519 Union Ave., Bridgeport, Pa. Phone NORristown 8-7035
 SCHMONDIUK JOSEPH, Very Rev., 2311 Grayling Ave., Hamtramck, Mich.
 Phone TRinity 5-3109
 SHUST YAROSLAV, 250 Willow St., Bridgeport, Conn. Phone 67-1125
 SHYMANSKY PAUL, 472 Emmett St., Phoenixville, Pa. Phone 3938
 SHYMANSKY STEPHEN, 74 N. Laurel St., Hazleton, Pa. Phone 4681
 SKRINKOSKY PETER, Ukr. Catholic Seminary, Clovelly Rd., Stamford, Conn.
 SKROTSKY YAROSLAV, 34 Collins Ave., Spring Valley, N. Y. Phone 6-1634
 SLONSKY JULIAN, 2313 Brown St., Phila. 30, Pa. Phone ST 2-7484
 SMAL PETER, 315 Front St., Minersville, Pa. Phone 581
 SMULKA VLADIMIR, 801 -- 3rd Ave., N.E., Minneapolis, Minn. Phone FI 1748
 SMYK BOHDAN, 336 Fitch St., Syracuse, N. Y. Phone 4-5109
 SMYK PETER, 335 -- 5th St., Syracuse 4, N. Y.
 SOCHOCKY ISIDORE, 109 S. 7th St., S.S. Pittsburgh, Pa. Phone HEmlock 1-2531
 SOLOWIJ BASIL, 1506 Church St., Curtis Bay, Md. Phone CUrtis 1229W
 STASIUK ANDREW, 10 Ellicott Pl., Depew, N. Y.
 STEBELSKY BASIL, 415 Front St., Minersville, Pa. Phone 581
 STERANKA ALEXANDER, Very Rev., 308 Fillmore Ave., Buffalo, N. Y. Phone
 CLeveland 7566
 STERNIUK MYRON, 20 Turner St., Plymouth, Pa. Phone 9728
 STOCK JOHN, IRO Area 7, Admin. Sub Unit, APO 407, U. S. Army
 SUSHKO BASIL, 29 N. Callington Ave., Baltimore 31, Md.

SWYSCHUK YAROSLAV, 518 Virginia St., St. Joseph, Mo. Phone 8-1187
 SZUL DMYTRO, 1938 Summit Pl., N.E., Washington 2, D.C.
 TANCHAK BASIL, 59 Easton Ave., New Brunswick, N. J. Phone Charter 7-1893
 TERESZCZUK BASIL, 4136 Jacob St., Wheeling, W. Va. Phone 494
 THEODOROWYCH JOHN, 812 Huey St., McKeesport, Pa. Phone 2-0923
 TOM GREGORY, H., 117 Greenfield Rd., Mattapan, Mass. Phone CU 6-0775
 TREMBA BASIL, 301 North St., Keiser, Pa. Phone KULpmont 6-3351
 TRESNEWSKY ANDREW
 TRESZNEWSKY ALEXANDER, 427 Pine St., Phila., Pa. Phone LOmbard 3-7024
 TURULA BASIL, Rochester, N. Y.
 TYMKIW ANASTASY, 109 — 2nd St., Hoboken, N. J.
 TYMKIW LEO, 109 — 2nd St., Hoboken, N. J.
 ULANTSKY ANTONIN, 347 Grier Ave., Elizabeth, N. J. Phone 2-8823
 ULITSKY ALEXANDER, 608 S. Claymont St., Wilmington, Del. Phone 8-4743
 ULITSKY ANDREW, 2280 W. 17th St., Cleveland, O. Phone Tower 1-2176
 VOLOSIN BOHDAN, 2410 — 4th Ave., Watervliet, N. Y. Phone ARsenal 3-6752
 WARECHA THEODORE, 29 Chestnut St., Yonkers, N. Y. Phone 3-0209
 WASYLYK BASIL, Very Rev., 710 Fox Chase Rd., Philadelphia 11, Pa.
 WESOLOWSKY EUSTACHY, 44 Doerr St., N.S. Pittsburgh, Pa. Phone JU 1-2796
 WINNYCKY NICHOLAS, 1857 Echo Park Ave., Los Angeles, Calif.
 WYCHAROWSKY VLADIMIR, 315 Second Ave. N.W., Chisholm, Minn. Phone 851
 WOJAKOWSKY NICHOLAS, 261 — 19th St., Brooklyn 15, N. Y. Phone SO 3-0628
 WOLENSKY NICHOLAS, 303 Hudson Ave., Rochester, N. Y. Phone HA 5952
 WOZNIAK VLADIMIR, 2904 W. St. Paul Ave., Milwaukee, Wisc. Phone DI 2-3058
 YACYKEWICH LEO, 212 President St., Passaic N. J., Phone PRescott 7-0230
 YAREMAK BASIL, 540 Blackstone St., Woonsocket, R. L.
 ZABAWA JOHN, P.O. Box D, Beifield, N. D.
 ZACERKOWNY BASIL, 204 Miller St., Latrobe, Pa. Phone 2281
 ZAKREWSKY LAWRENCE, 87 Zerbey Ave., Edwardsville, Pa. Phone P. O.
 Kingston 7-8471
 ZBYR NICHOLAS, 3010 W. 3rd St., Chester, Pa. Phone 3-8791
 ZRADA JOHN, 818 N. Franklin St., Phila. 23, Pa. Phone LOmbard 3-2459
 ZUCK JOHN, 158 Germain St., Buffalo, N. Y. Phone DE 6074

OO. ВАСИЛІЯНИ

ANDREYCHUK BESSARION, Very Rev., Box 1004, Dawson, Pa. Ph. Dawson 3593
 BEREZOWSKY LAZAR, Box 1004, Dawson, Pa. Phone Dawson 3593
 BURDIAK ONUTRY, 7 Holland St., Binghampton, N. Y. Phone 6-6293
 DYDYK PACHOMIUS, 22 East 7th St., New York 3, N. Y. Phone ORchard 4-1615
 FECICA NESTOR, 7 Holland St., Binghampton, N. Y. Phone 6-6293
 GAVLICH VOLODYMYR, Very Rev., 2238 W. Rice St., Chicago. Phone AR 6-4537
 GREB THEODOSIUS, 12211 S. Parnell St., West Pullman, Ill. Phone PU 5-7443
 HEWKO PETER, St. Josaphat's Monastery, Box 231, Glen Cove, N. Y. Phone
 GLencove 4-0545
 HOLOWECKY DIONYSIUS, 427 Caldwell Hall, Catholic University, Washington,
 D. C. Phone MT 6000
 HOLYK SOTER, 3769 — 31st St., Astoria, N. Y. Phone RAVenswood 8-9258
 HORISHNY MARIANUS, 2238 W. Rice St., Chicago, Ill. Phone AR 6-4537
 KOHUT ISIDORE, 12211 S. Parnell St., West Pullman, Ill. Phone PULLman 5-7443
 KOLLAR SYLVESTER, 22 East 7th St., New York 3, N. Y. Phone ORchard 4-1615
 KOZLOWSKY MARIANUS, Box 231, Glen Cove, L.I., N.Y. Phone GLencove 4-0545
 LOTOCKY INNOCENT, Very Rev., Prov., 22 E. 7th St., New York 3, N. Y.
 Phone ORchard 4-1615
 LAZOR TITUS, 2238 W. Rice St., Chicago, Ill. Phone ARmitage 6-4537
 MARKEWYCZ JOSAPHAT, 2238 W. Rice St., Chicago, Ill. Phone AR 6-4537
 MARKIW MAXIM, Box 1004, Dawson, Pa. Phone Dawson 3593
 MELNYK RAPHAEL, 22 East 7th St., New York 3, N. Y. Phone OR 4-1615
 PASCHAK EPIPHANY, Very Rev., 1745 Washington Ave., Bronx 57, N. Y.
 Phone TRemont 8-3392
 PASCHAK PATRICK, 22 E. 7th St., New York 3, N. Y. Phone ORchard 4-1615
 RYCHKUN INNOCENT, 4952 S. Paulina St., Chicago, Ill. Phone REpublic 7-0733
 SIUTYK BENEDICT, 6 Holland St., Binghampton, N. Y. Phone 6-6293
 SYWAK PORPHYRY, 4952 S. Paulina St., Chicago, Ill. Phone RE 7-0733

THEODOROWYCH EPIPHANIUS, 1745 Washington Ave., Bronx, N. Y. Phone
 TRemont 8-9392
 TYMOCHKO EMIL, 123 Parkwood Rd., West Islip, L.I., N.Y. Phone Babylon 1078
 WAWRYK MICHAEL, Very Rev., Box 231 Glen Cove, L.I., N.Y. Phone GL 4-0545
 WAWRYK BASIL, 22 East 7th St., New York 3, N. Y. Phone ORchard 4-1615
 WOJNAR MELETY, Very Rev., 128 Parkwood Rd., West Islip, L.I., N.Y. Phone
 Babylon 1078
 ZASEYBIDA OREST, Very Rev., 22 E. 7th St., New York 3, N. Y. Phone OR 4-1615
 ZURAWECKY SYLVESTER, 2238 W. Rice St., Chicago, Ill. Phone AR 6-4537

ОО. РЕДЕМТОРИСТИ

KRAYEWSKY VOLODYMYR, Very Rev., 661 High St., Newark, N. J. Phone
 MIchell 2-3410
 LA PUTA DEMETRIUS, 661 High St., Newark, N. J.
 SOZANSKY MYRON, 661 High St., Newark, N. J.
 SCHUDLO MICHAEL, 661 High St., Newark, N. J.

ОТЦІ ФРАНЦІСКАНИ

ANANEVYCH, JOSAPHAT, P.O. Box 70, Sybertsville, Pa. Phone Conyngham 3671
 BOYSAK BASIL, P. O. Box 70, Sybertsville, Pa. Phone Conyngham 3671
 CRIVELLI JOSEPH, Ponus Ridge, R.F.D. 3, New Canaan, Conn. Phone 9-0096
 KELLY LEONARD, Ponus Ridge, R.F.D. 3, New Canaan, Conn. Phone 9-0096
 MARTIN ALBERT, P.O. Box 70, Sybertsville, Pa. Phone Conyngham 3671
 MORAN ALOYSIUS, Very Rev., Box 70, Sybertsville, Pa. Phone Conyngham 3671
 LIONING MARCELLUS, P.O. Box 70, Sybertsville, Pa. Phone Conyngham 3671
 POPPENBERG JEROME, P. O. Box 70, Sybertsville, PA. Phone Conyngham 3671
 WALL MALACHY, Very Rev., Ponus Ridge, R.F.D.), Box 169, New Canaan,
 Conn. Phone 9-0096

CATHOLIC PUBLICATIONS

AMERICA, Organ of the Providence Association, published daily, 817 N. Franklin
 St., Philadelphia 23, Pa. Telephone MAket 7-0233. Subscription \$7.00 per year
 THE WAY, 817 N. Franklin St., Phila. 23, Pa. \$3.00 per year, weekly publication.
 MISSIONARY, Organ of the Apostleship of Prayer, monthly, published by the
 Sisters of St. Basil the Great, 832 N. 7th St., Phila. 23, Pa. Tel. MA 7-0399
 THE ARK, published by the Missionary Sisters of the Mother of God, monthly.
 Subscription \$3.00 per year, 111 W. North St., Stamford, Conn. Tel. 3-1237.
 KERYX, pub. by St. Basil's Prep semi-annually, Stamford, subs. \$1.00 per year.
 "SLOVO DOBROHO PASTYRJA"—pamphlets published by Basilian Fathers.
 Subscription \$1.50 per year. "Good Shepherd", Basilian Fathers, Box 231,
 Glen Cove, L. I., N. Y.

PO 5-5190

NOTARY PUBLIC

EMIL KULCHYCKY

REAL ESTATE and INSURANCE

2231 Fairmount Avenue

Philadelphia 23, Pa.

ІСНУВАННЯ ФІРМИ ПОНАД 28 ЛІТ

ГОВОРИТЬ САМО ЗА СЕБЕ

Плятон Стасюк

124 — 1st AVENUE, NEW YORK, N. Y.

НАЙКРАЩІ М'ЯСАРСЬКІ ВИРОБИ

ЯК ТЕМ

ВСЬКОГО РОДУ М'ЯСИВА

FURS TO ORDER

REPAIRING REMODELING REDYEING PRESSING

MR. H. KOWERDOWICH

FURRIER

434 East 6th Street

New York City

Bet. Aves. A & 1st—Tel. SP 7-3566

Ню Йорк — Ню Джерзі — і околиця

НАЙСТАРШЕ УКРАЇНСЬКЕ ПОХОРОННЕ
ЗАВЕДЕННЯ!

ПЕТРА ЯРЕМИ

129 E. 7th STREET, NEW YORK 3, N. Y.

Власні каплиці наймодерніше улаштовані
в найновішому стилі.

ЧИ БІДНОГО, ЧИ БАГАТОГО

обслуговується, як найсовісніше
після вимог та побажань.

І в цій прикрій родинній хвилині хто зайде до цього заведення, де його обслужать чесно, солідно з як найбільшою увагою і пошаною до його рідного покійника, не залежно від ціни, то цей трапить половину тугару зі свого опечаленого горем серця. Тому нехай не буде Українця в Ню Йорку, Ню Джерзі та околиці, якому призначена доля залише в родину, щоб він поминув і не зайшов до знашого веім ПОХОРОННОГО ЗАВЕДЕННЯ ПЕТРА ЯРЕМИ.

УКРАЇНСЬКА ДРУКАРНЯ 133 E. 4th ST.,
NEW YORK CITY

Виконує: — ШВИДКО — ЧИСТО — ДЕШЕВО

всі друкарські замовлення на:

- Газети
- Книжки
- Брошури
- Афіші
- Запрошення
- Візитівки
- Билети
- Бізнес карти і інше

R. KRUPKA & M. PYRSKY

Tel. GRamercy 3-0240

— УКРАЇНСЬКА ДОМАШНЯ КУХНЯ —

PARK GARDEN RESTAURANT

279 East 10th Street

New York 3, N. Y.

Tel. SP 7-0133

ПОРУЧАЄ СМАЧНІ ГОЛУБЦІ, ПИРОГИ
СТУДЕНЕЦЬ І ІНШІ СМАЧНІ СТРАВИ

просить о відвідини

М. МАКАРЧУК

ПЕРЕВОЗИ МІСЦЕВІ, ПЕРЕСЕЛЕННЯ
до стейтів Нью Йорк, Нью Джерзі
Пенсильвенія, Коннектикат

УКРАЇНСЬКЕ

ПЕРЕВОЗОВЕ БЮРО

В. Е. БОГАЧЕВСЬКИЙ

335 East 6th Street, New York 3, N. Y. Tel. OR 3-2484

Д-Р РОМАН ОСІНЧУК

23 EAST 7th STREET

New York 3, N. Y.

Telephone: GRamercy 3-6217

206 ВІДДІЛ „ПРОВІДІННЯ“ ІМ. М. ШАШКЕВИЧА

в Нью Йорку — 221 Е. 6-та вул.

ДОМІВКА ВІДКРИТА:

вівторок, четвер, субота від год. 5-7 веч.

неділя від год. 12-2 попол.

Р. СУХИЙ, проресідник

М. ЧОПИК, секретар

СПОЖИВЧА КРАМНИЦЯ!

В. ВИННИЦЬКИЙ

WILLIAM WINNIZKY

GROCERY and DELICATESSEN

386 E. 8th Street Bet. B and C Aves. New York 3, N. Y.

Обслужить Вас скоро, чемно і солідно

Там закупите все свіжий товар та по найнижчих цінах, це вже добре знають від багатьох літ наші сталі давні клієнти які десятками літ у нас купують і є вдоволені. Заходьте і переконайтеся!

АПТИКА І РІЗНІ КОСМЕТИЧНІ ТОВАРИ

ФРАНК ГАРФІНКЕЛЬ

141 Avenue A ріг 9-ої вул. і Евені А New York 3, N. Y.

Обслуга в українській мові скоро, чемна і солідна

Тут працюють найкращі фармацевти давньої і нової школи. Добре зготовлене лікарство це другий найкращий лікар, але його може зробити лише добре вивчений фахівець. Добрий товар і совісно приготовлений, який робить кожного вдоволеним і нам вдячним, це наша реклама і це знає кожній наш сталий клієнт.

Всі потрібні закупи
полагоджуймо в крамниці

„АРКА“

48 1st 7-ма вулиця
в Нью Йорку

В „АРКА“ маємо великий вибір українських книжок шкіляного приладдя, рекордів (пластинок до патефону), радій. В галантерейному відділі „Арка“ має гарний вибір мужеських сорочок, краваток, шарпеток, та все інше. „Арка“ має гарний вибір мистецьких річей, як касетки, альбоми, хрести, рямці. На складі великий вибір вишивок, як рівнож приборів до вишивання: канва, панамма, нитки ДМЦ. Замовляти:

ARKA, 48 East 7th St.
New York 3, N. Y. GR 3-3550

АРТИСТ-МАЛЯР
МИХАЙЛО ОСІНЧУК

Tel. GRamercy 3-6217
236 East 13th St.
NEW YORK 3, N. Y.

спеціаліст в церковному,
стилевому мистецтві.

Проектує і виконує поліхромії церков, вівтарі, іконостаси і півіконостаси, вівтарні та іконостасні ікони, плащениці і т.п. всі зв'язані з ними роботи різьбарські, позолотарські і малярські. Золочення виконує і на мідіюні і поліроване на поліменті. Уділює фахових порад у справах зв'язаних з внутрішньою декорацією церкви. Виконав досі сімнадцять поліхромій церков, з того дві в Америці.

Д-Р МЕД. ОЛЕКСАНДЕР СУШКІВ

приймає від гол. 10-1 і 5-8
щоденно з винятком неділь.

Офіс: 64 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.

Тел.: ALgonquin 4-7133

СХВАД ГОРІЛОК, ВИН І ЛІКЕРІВ!
братів

І. І Т. РОМАШКО

178 E. 7th St. New York 9, N. Y.
між А і В Асс.

У великому виборі різного рода красво продукції та імпортовані з Англії, Європи і інших країн, якнайкращої якості: вина виноградні горілки і лікери.
Ціни завжди найнижчі ринкові!

Oregon 3-3480

TIFFORD
Furniture &
Appliances, Inc.

EASY PAYMENTS

Ave. A & 10th St. Ave. A & 7th St.
New York 9, N. Y.

JOSEPH A. BIENKOWSKI

"... I чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь!..."—Т. Ш.

Найкращі книжки, журнали, часописи,
дятьчі назки, ноти, співання, платів-
ки (рекорди), образи, портрети, картини,
канц. прибори, чужомовні видання
— словники, наукові й шкільні посіб-
ники та інші рідкісні видання, отрима-
єте найдешевше в українській книгарні

"HOWERLA"

Ukrainian Book Store & Varieties
41 E. 7th St. GR 5-0193 N. Y. C.

Звертаємо увагу Вш. Громадянству на
нове українське підприємство хемічного
чищення, прасування і направи убрань

ВОЛОДИМИР ХАМУЛА

65 St. Marks Pl., New York 3, N.Y.
(Продовження 8 вул., між Ев. 1 і 2)
Telephone ORegon 38930

Наша майстерня переробляє жіночі і
мужеські убрання. Хемічно чистить ки-
лими, ковдри, кози портієри та фарбує
і прасує. Ціни приступні. Обслуга
швидка і чесна. Просимо Вш. Клієнте-
лю особисто переконатися

Перше укр. фотографічне заведення

**PARK VIEW PHOTO
STUDIO**

Р. ФЕНЧИНСЬКИЙ—Г. ГУРАЛЬ

Весільні й родинні групи - портрети
пренагідні світляни - копіювання
побільшенка - рамування
кольорування

134 E. 7th St. New York, N. Y.
(між еваніи А і Б)
Tel. ORchard 4-3493

Tel. ORchard 4-9630

**AMERICAN
RESTAURANT**

HOME COOKING
BAR and GRILL
HUZAR & ROMANYSHYN
Proprietors

334 East 6th Street
New York 3, N. Y.

Важне для всіх:

**НОВА УКРАЇНСЬКА М'ЯСАРНЯ!
(БУЧЕРНЯ)**

С. РОВДИЧА

516 E. 6th St. New York 9, N. Y.
між В і А Аве.

У великому виборі все свіже м'ясо во-
лове, теляче, вепрозе, баранина. Кури і
яйця свіжі з ферми. Різного рода м'я-
сні вироби і товщі. Ціни найнижчі рин-
кові. Просимо відвідати і переконатися

**КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ
ВОЛОДИМИРА
ЗАКЛИНСЬКОГО**

— виготовляє —

жіночі і мужеські костюми і плащі
за найновішими зразками моди, а та-
кож чистить, направляє і прасує

435 East 9th Street
(Between 1st and Avenue "A")
New York City
Tel.: SPring 7-5926

GRamercy 3-3678

NASZ BAZAAR

Radio Dealers & Service
Electrical Supplies

Listen to Ukrainian Radio
Program Sat. 10:30 a. m.
Station WLIB, 1190 Kc.

PETER ZADORETZKY, Prop.

77 East 7th Street
New York 3, N. Y.

**НОВЕ ЦІННЕ ВИДАННЯ
ВОЛОДИМИР СІЧИНСЬКИЙ
"Українська Культура"**

Великий альбом 36 таблич з 360 рис.
з того 12 табл. кольорових

ЦІНА З ПЕРЕСИЛКОЮ \$3.00
Замовляти:

W. SICHYNSKY
540 E. 25th Street
Paterson, N. J., U.S.A.

ВИКОНУЄМО ВСЯКІ МАЛЯРСЬКІ РОБОТИ

ДЕКОРУЄМО ЦЕРКВИ - МАЛЮЄМО ЦЕРКОВНІ ОБРАЗИ

як теж декоруємо народні доми, школи й інші доми

Платність після умови

ДЛЯ ВЛЕКНЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ РОБОТИ ДЛЯ
ПАРОХІЙ ЧИ ТОВАРИСТВ МОЖЕМО РОЗЛОЖИТИ
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ НА ДОГІДНІ РАТИ

За всіма інформаціями голоситись до:

THEODORE KATAMAY & SON

108 AND NAGEL STREETS — WORTH, ILL.

Виконавці малярських і декоративних робіт у наших
парохіях у Шикагу, Нью Йорку, Пітсбургу, Ембридж,
Мекізракс, Стемфорді й багато інших.

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ ПЕТРА ПЕТРУШЕВСЬКОГО

виробляє найкращі сорти

ХЛІБА, БІЛОГО І СОЛОДКОГО ПЕЧИВА

на європейський спосіб

LIDIA BAKERY

2215-19 W. Potomac Ave.

Chicago, Ill.

Tel. EVerglade 4-2344

УКРАЇНСЬКА ГОСТИННИЦЯ

ЕВГЕНІЇ І СТЕПАНА ЛЕВКОВИЧ

має гарячі й холодні перекуси,
імпортоване вино, пиво й інші напитки

ВІД ГОДИНИ 10 РАНО — 2 ВНОЧІ

853 N. WESTERN AVE.,

CHICAGO, ILL.

BRunswick 8-7767

MUZYKA & SON

Established 1915

FUNERAL DIRECTORS

2157 W. Chicago Ave., Chicago, Ill.

BASIL MUZYKA

BASIL (Danny) MUZYKA

Tel. Kildare 5-2757

УКРАЇНСЬКИЙ СКЛАД

СТЕПАН

ЗАПЛАТИНСЬКИЙ,

власник

ZAPP

FURNITURE &
APPLIANCE CO.

4753-55 Milwaukee Ave.

CHICAGO 30, ILL.

МИХАЙЛО ДАРКОВИЧ

ДАРК

ФОТО-СТУДІО

БЕСІЛЬНІ

ДІТОЧІ

РОДИННІ

ФОТОГРАФІЇ

2059 W. Chicago Ave.

CHICAGO, ILL.

M. J. HARRIS

37 Years at

1949 W. CHICAGO AVENUE

Chicago 22, Illinois

SEeley 3-5753

JEWELERS
OPTOMETRISTS
TELEVISION
APPLIANCES

ARmitage 6-4575

KANIUK FUNERAL HOME

MODERN *Air Conditioned* CHAPELS

M. J. KANIUK, Funeral Director

2319-21 W. Chicago Avenue

Chicago, Ill.

УКРАЇНСЬКИЙ СКЛАД

M. PETROW & SONS

Manufacturers of

HIGH GRADE PARLOR FURNITURE

A Complete Line of Furniture and Appliances

2210-12-14 W. Chicago Ave.

Chicago, Illinois

Phone BRunswick 8-6199

K & K SERVICE STATION

823 NORTH WESTERN AVENUE

Gas - Oil - Grease - Washing - Mechanical Service

Batteries - Tires

VICTOR KUZMA and JOHN KUNIO

Chicago, Illinois

HUmboldt 6-9422

BRunswick 8-5265

Український склад вин, пива і інших напиктів

CHARLES POPP LIQUORS

ЦІНИ НИЗЬКІ—ВІДКРИТИЙ: 9 рано до 12 вночі

Достава до укр. товариств на імпрези й забави

2118-28 West Chicago Avenue

Chicago, Illinois

CHICAGO AUTO SALES & SERVICE

2246-54 W. Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois

FRAZER • • • KAISER

America's Most Copied Car!

PILOT BROS.

F.Verglade 4-4030-4031

ARmitage 6-0161

DR. MICHAEL KRIVY

New Address

2236 W. Chicago Ave.

Chicago, Ill.

Eyes Examined • Glasses Fitted

Compliments of the

**UKRAINIAN
AMERICAN CLUB**

2234 West Chicago Avenue
Chicago 22, Ill.

заснований 23 жовтня, 1938

бажає

найкращого успіху
для організації "Провидіння"

УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ

Мужеської Галянтерії

ГРИГОРІЙ КРАЙНИК

HARRY'S MEN'S WEAR

2355 W. Chicago Ave.

Chicago, Ill.

HUmboldt 6-2075

Phone HU 6-2316 Res. EV 4-8015
Call between 8 a.m. and 8 p.m.

**Українське Перевозове
Підприємство**

Перевозимо меблі, холодильні і всякого
рода речі, в місті, поза містом і на
дальшу відаль. Наша Фірма має спе-
ціальні крітї авта та всякі приладдя до
перенесення меблів. ПО НИЗЬКІЙ
ЦІНІ. Ваші речі є убезпечені

М. ЛИТВИН

2430 W. Chicago Ave., Chicago, Ill.

MOonroe 6-0501

CARROLL'S SHOES

FITTED BY X-RAY

1756 West Chicago Ave.

Chicago, Ill.

BRunswick 8-7200-01

**CHICAGO AVENUE
MOTOR SALES**

JOHN BAHREY

2413-25 W. Chicago Avenue

Chicago 22, Ill.

EV 4-0722

**Михайло Павло
ПРИШЛЯК**

**PAUL MITCH
and his Orchestra
MUSIC FOR ALL OCCASIONS**

2629 W. Rice St.
Chicago, Ill.

**КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ
ЮЛІЯНА СТЕФАНІУКА**

виготовляє
жіночі і мужеські костюми і плащі за
найновішими зразками моди. Також:
чистить, направляє, переробляє, прасує
від год. — з рано до 3 ввечорі

2430 West Chicago Ave.
Chicago, Ill.
Tel.: HUmboldt 6-2316

**AIR CONDITIONED
DE LUXE
RESTAURANT**

2406 W. Chicago Ave.
We cater small parties
or weddings
Chicago 22, Ill.

AR 6-9789

EV 4-9336

Phone: BRunswick 8-8863

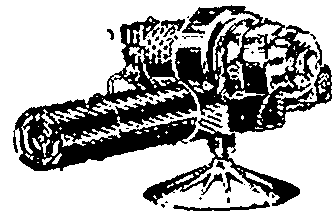
**ASHLAND SAUSAGE
COMPANY**

Manufacturers of
**HIGH GRADE SAUSAGES
JOHN MARUSZCZAK**

1800 North Ashland Avenue
Chicago, Ill.

Call
For GULF Fuel Oil
MA 7-3880

Sales & Service

FOX PETROLEUM PRODUCTS CO.

878 North Seventh Street

Philadelphia 23, Pa.

КООПЕРАТИВА "БАЗАР"

822-823 N. Franklin St.

Tel. WA 2-2251

Philadelphia 23, Pa.

ВЕДЕ ВЛАСНЕ ВИРОБНИЦТВО

- українського народнього мисецтва — вишивон, дереворізьби, кераміки, ляльок, декоративних ікони та писанок
- народніх strojів із різних околиць України, чоловічих і жіночих
- українських церковних ризів—фелонів, підризників, дальматин, напрестільних подушок, обрусів і суконочок на чашу.

КНИГАРНЯ "БАЗАРУ"

мас на силасі українські книжки й газети, карти і взори вишивон. На бажання висилас каталог. Багатий вибір приборів до вишивання—нитки Д.М.С.—нахва—панам.

Call MA 7-3151

MICHAEL DARMOPRAY

REAL ESTATE and INSURANCE

We sell homes, stores, tap-rooms in all sections of Phila. and vicinity.

We insure HOMES, FURNISHINGS and AUTOMOBILES

Represented by MATTHEW STEFANIW

809 North Franklin Street

Philadelphia 23, Pa.

Market 7-1320

NASEVICH FUNERAL HOME

MRS. MARY NASEVICH

Free Chapel Service Provided

No Deserving Poor Refused

N. E. Cor. FRANKLIN and BROWN STREETS

Philadelphia 23, Pa.